

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

s

3'üncü Toplantı

11 Temmuz 2023 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

2.-Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un Batman Milletvekili Mehmet Rüştü Tiryaki'nin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, Komisyon Başkanlığına seçilen Samsun Milletvekili Mehmet Muş'u tebrik ettiğine, Plan ve Bütçe Komisyonunun önemine ve gündemdeki (1/275) esas numaralı Kanun Teklifi'ne ilişkin açıklaması

2.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin (1/275) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Anayasa'ya aykırılık iddialarının görüşülmesi için usul tartışması açılması gerektiğine ve komisyon üyesi olmayan milletvekillerine usulle ilgili söz verilip verilmemesine ilişkin açıklaması

3.- Batman Milletvekili Mehmet Rüştü Tiryaki'nin, (1/275) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Anayasa'ya aykırı olup olmadığının görüşülmesi gerektiğine ve komisyon üyesi olmayan milletvekillerine usulle ilgili söz verilip verilmemesine ilişkin açıklaması

4.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın, komisyon üyesi olmayan milletvekillerine usulle ilgili söz verilip verilmemesine ilişkin açıklaması

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile Bağlı Cetvellerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (1/275)

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

3'üncü Toplantı

11 Temmuz 2023 Salı

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 12.07'de açıldı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muş,
Komisyonun bugünkü gündemine,
İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,
Batman Milletvekili Mehmet Rüştü Tiryaki'nin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,
ilişkin açıklama yaptı.

Manisa Milletvekili Özgür Özel, Komisyon Başkanlığına seçilen Samsun Milletvekili Mehmet Muş'u tebrik ettiğine, Plan ve Bütçe Komisyonunun önemine ve gündemdeki (1/275) esas numaralı Kanun Teklifi'ne,

İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin (1/275) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Anayasa'ya aykırılık iddialarının görüşülmesi için usul tartışması açılması gerektiğine ve komisyon üyesi olmayan milletvekillerine usulle ilgili söz verilip verilmemesine ilişkin açıklaması

Batman Milletvekili Mehmet Rüştü Tiryaki, (1/275) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Anayasa'ya aykırı olup olmadığının görüşülmesi gerektiğine ve komisyon üyesi olmayan milletvekillerine usulle ilgili söz verilip verilmemesine,

Malatya Milletvekili Veli Ağbaba, komisyon üyesi olmayan milletvekillerine usulle ilgili söz verilip verilmemesine,

İlişkin açıklama yaptı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muş, (1/275) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Anayasa'ya aykırı olup olmadığının görüşülmesi için usul tartışması açılması gerektiğine ve komisyon üyesi olmayan milletvekillerine usulle ilgili söz verilip verilmemesine ilişkin tutumunda değişikliğe gitmeyeceğini belirtti.

2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile Bağlı Cetvellerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (1/275), görüşmeleri tamamlanarak kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından 19.04'te toplantıya son verildi.

11 Temmuz 2023 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 12.07

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, çok değerli milletvekillerimiz, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımız, Bakan Yardımcılarımız, Strateji ve Bütçe Başkanımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 3'üncü Birleşimini açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Gündemimizde (1/275) esas numaralı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile Bağlı Cetvellerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi bulunmaktadır.

Değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımızın sunumuna geçmeden önce Komisyon salonunda bulunan kurumlarımızın temsilcilerinden kendilerini ayağa kalkarak tanıtılmalarını rica ediyorum.

Evet, katılan bürokratlar kendilerini tanıtırса memnun olacağım.

Buyurun.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, Cevdet Bey'in sunumuna geçmeden önce Sayın Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanı Özgür Özel'in kısa bir söz talebi vardı.

Sayın Özel, buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, Komisyon Başkanlığına seçilen Samsun Milletvekili Mehmet Muş'u tebrik ettiğine, Plan ve Bütçe Komisyonunun önemine ve gündemdeki (1/275) esas numaralı Kanun Teklifi'ne ilişkin açıklaması

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, çok teşekkür ediyorum.

Öncelikle, uzun yıllar birlikte Grup Başkan Vekilliği yaptığımız, ardından Bakanlık görevinde bulunmuş ve bugün Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığı gibi bence Meclisteki en kritik Komisyonun ve insanlık tarihinin en önemli kazanımlarından bir tanesi olan bütçe hakkının millî iradenin tecellîgâhı bu çatı altında karşılık bulduğu bu Komisyonun Başkanlığı gibi önemli bir göreve geldiniz. Sizi daha önce hem yüz yüze görüşmemizde hem telefon görüşmemizde tebrik etmişim ancak tutanak altında, bir kez daha, grubumuz adına en samimi duygu ve düşüncelerle başarılar dilemek ve yeni görevinizi tebrik etmek üzere söz almış bulunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Plan ve Bütçe Komisyonunun, hangi partiden görevlendirilmiş olursa olsun, tüm üyeleri son derece önemli bir görev yapıyorlar; devletin vergi toplayan sağ eli ile hizmet götüren, katkı sağlayan sol elinin dengesinin kurulduğu bir komisyon burası. Çok uzun demokrasi tarihinde insanlığın en önemli kazanımlarından bütçe hakkının yerine geldiği Komisyon burası ve yasama pratiği açısından da ilk düğme. İlk düğme yanlış iliklenirse daha sonraki düğmeleri ne kadar doğru iliklerseniz ilikleyin, sonucun tam ve düzgün olması, kaliteli bir yaşamın ortaya çıkması mümkün değil.

Bugün benim katıldığım ilk Plan ve Bütçe Komisyonu toplantısında ek bütçe görüşülüyor. Ek bütçeyle ilgili, ek bütçenin getirilmesine yönelik olarak, anayasal olarak bu noktada gördüğümüz sorunlar, ek bütçenin sadece ve sadece Bütçe Kanunu sevk edebilen yürütme tarafından Meclise ek bütçe kanunu yollanmış olmasının, bunun bütçe gibi görülmemeyip bir kanun teklifi olarak görüşülme pratiğinde son yapılan Anayasa değişikliğinde bunun göz ardı edilmiş olmasının ortaya çıkardığı anayasal ve iç tüzüksel sorunlu bir mesele var. Bunu anayasacılar tartışıyorlar ve grubumuzun hem en genç hem de Anayasa konusunda en deneyimli, en çok çalışma yapmış milletvekillerinden birisi Sayın Gökçe Gökçen; birazdan Sayın Aşkın Türelî'nin sizin takdirinizle usul hakkında alacağı sözden sonra bu konuyu tartışacak, tartışmak isteriz. Bunu yasama pratiği açısından da son derece kıymetli ve yapılması, sürdürülmesi ve sonuçlandırılması gereken bir tartışma olarak görüyoruz.

Plan ve Bütçe Komisyonu, siyasi hayatımız boyunca iktidar partilerinin bakan yetiştirdiği bir komisyondur. Bugünkü pratiğimizde bir Cumhurbaşkanı Yardımcısının, bu Komisyonun önceki Başkanlığında görev almış olmasını bu anlamda da önemli buluyoruz. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısına da görevinde başarılar diliyoruz. Daha önce hem Mecliste görev yapmış hem bakanlık görevi yapmış birisinin de Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanı olarak görev almasını da son derece önemsiyoruz.

Burada Plan ve Bütçe Komisyonunun geçmiş pratiğine yönelik çok ciddi eleştirilerimiz var. Bu konuda herhâlde Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı da hak verecektir. Artan bir dozda Plan ve Bütçe Komisyonunun bir alt meclis olarak çalıştığı, bütün yasaların bir torba yasa hâlinde birleştirildiği, buluşturulduğu, görüştürüldüğü, Meclis Başkanlığı tarafından tali komisyonlara sevk edilse dahi tali komisyonların toplanmayarak topu Plan ve Bütçe Komisyonuna attığı, geçmişte Plan ve Bütçe Komisyonunda ilgili kanun görüşülürken o komisyonun raporunun öncelikle ele alınması gerekliliğinin neredeyse terk edilmez bir Meclis pratiğinden daha sonra zaman zaman uygulanan bir usule, sonra da terk edilen bir usule dönüşmesini 24, 26 ve maalesef 27'nci Dönemde artarak yaşadık.

Plan ve Bütçe Komisyonunun üyelerine şu bilgiyi vermek isterim: Adalet ve Kalkınma Partisinden önce üçlü koalisyon döneminde Plan ve Bütçe Komisyonuna sevk edilip de tali komisyona sevk edilmeyen kanun hemen hemen yok gibiyken o kanunların tali komisyonda görüşülme, rapora bağlanma ve buraya yollanma oranı yüzde 86. Adalet ve Kalkınma Partisinin ilk iktidar dönemi 22'nci Dönemde bu rakam yüzde 82'lerde; 65'e, 40'a, 20'lere geriliyor. 27'nci Dönemde tali komisyonlara sevk edilmiş 5.300 kanundan tali komisyonlarda görüşülerek rapora bağlanıp yollanmış olanların sayısı 4. Yüzde 86'dan beş binde 4'e, bin iki yüz ellide 1'e, yüzde 0,125'e gerilemiş bir yasama pratiğinden bahsediyoruz. Bu yüzden bu Komisyonun... Sayın Numan Kurtulmuş "Ben torba yasaya karşıyım." dedi, bunu çok önemli bir ilk adım olarak görüyoruz. Geçtiğimiz hafta Komisyon üyelerimiz cuma gününün ilerleyen saatlerinde gruplarıyla kurdukları temaslار sırasında genel olarak Plan ve Bütçe Komisyonunda bu hafta görüşülecek torba yasanın, görüşülmekte olan torba yasayla birleştirilmesine yönelik iradeye Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak da itirazlarımızla birlikte o iradeye saygılı olma noktasında söylediklerinde bizi ikna eden argüman şu oldu: Sayın Mehmet Muş'un "Bu son

olacak, bundan sonra torba yasa kabul etmeyeceğiz. Torba yasaların içindeki kimi ilgilendiriyorsa o komisyonda görüşülsün, karara bağlasınlar, yollasınlar. Plan ve Bütçe kendi işini yapacak.” noktasındaki taahhüdünü, çok karamsar başladığımız, iyimser olmak için olumlu argüman bulamadığımız bir süreçte son derece kıymetli ve tutanak altında, Meclis Grup Başkan Vekilliklerinden gelen, yürütmeye çok önemli bir deneyim elde etmiş ve yasamanın bu kadar kritik görevine gelmiş bir kişinin ortaya koyduğu bu yaklaşımı çok değerli buluyoruz. Normalde bir torba yasa öbürünün içine gecenin bir yarısında konulsun bizim asla kabul edeceğimiz bir şey değil. Daha sonra günü geldiğinde aşağıda da konuşacağız; olağanüstü hâl KHK’lerinin, OHAL CBK’lerinin... Ki 16 Nisan referandumunun bence -buradan bir polemik için söylemiyorum- yegane anayasal kazanımıdır. Eskiden OHAL KHK’leri Cumhurbaşkanlığı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan, Meclise derhâl yollanan, bir ay komisyonda ve iki ay Genel Kurulda toplam üç ay içinde görüşülmesi gereken ama görüşülmezse müeyyidesi yazmadığı için ortadan kalkmayan, mevzuatta kalan çok sorunlu bir yapıyken 16 Nisan referandumunun -ki ben onu rejime kasteden bir referandum olarak görmeme rağmen- yegâne anayasal kazanımıdır. Görüşülmezse yürürlükten kalkmaz. Görüşmemek yürürlükten kaldırma iradesidir Mecliste bu Anayasa’ya göre ve Anayasa Komisyonu görüşmeyerek yürürlükten kaldırma iradesi göstermişken Plan ve Bütçedeki bir torba kanunun içine atarak yasalastırmak Meclisin “paradoksal yasama” diye dünyada tartışılmış ve terk edilmiş bir anlayışı benimsemesi anlamına gelir. Anayasa Komisyonu görüşmeyerek yürürlükten kaldırma iradesi gösterecek, bir başka komisyon torba yasa pratiği içinde bunu, OHAL CBK’sini torba yasanın içine ilave edecek. Bir tanesini aynen yapacak, aynen aktaracak, AFAD’la ilgili maddeyi; 2 maddeyi de revize ederek katacak. Bu paradoksal yasamayı hayata getirmek şu noktaya gelir arkadaşlar, şu demektir bu: Bu Meclis kendi gündemine hâkim değil, birileri planlı şekilde bunu yapıyor. Yani benim olduğuna inandığım ama pek çoğunuzun olduğunu kabul etmeyeceğiniz bir iradenin, Meclis üzerinde “Arkadaşlar, bunu OHAL CBK’si olarak görüşmeyin, bırakın yürürlükten kalsın, söyleyin Plan ve Bütçedeki arkadaşlara, bunu torbaya atsin.” diyen meclisüstü bir irade olduğunun itirafı olur. Bunu yaparsanız -Cumhurbaşkanı Yardımcımızın varlığında söylüyorum- bu öyle bir noktaya gelir ki –“Millî irade her şeyin üzerindedir.” diyorsunuz, varlığımızı o millî iradeye borçluyuz- kendi varoluşumuzu tartışırız. O yüzden, burada kayda geçirmek istediğim son önemli husus, OHAL CBK’lerini bu Meclis görüşmeyerek yürürlükten kaldırma iradesi koyuyorsa eş zamanlı olarak o maddeleri bir başka yerde görüştürerek yürürlükte tutma meselesinin hem bir taraftan ortaya çıkarabileceği kanuni, hukuki boşluklar... Burada “Yahu, 6 Şubat depremidir, yapılması gereken işlerdir; herhâlde ana muhalefet partisi ya da bu Meclisin farklı partilerinden 120 milletvekili bir araya gelerek bunu Anayasa Mahkemesi denetimine sokmaz.” diye bize güvenip böyle işler yapmayın. Bütün iş ve işlemlerde Anayasa’ya uyma yükümlülüğünüz var ve burada yapılan iş tamamen deprem ve hepimizin iştirak ettiği bu büyük matem atmosferinde “Biz Anayasa’yı çiğnemek de nasılsa bunu yapmazlar, bu da böyle olur.” demeyin. Yapılan iş fevkalade Anayasa’ya aykırıdır. O yüzden, mademki bundan sonra torba yasa olmayacak, mademki bundan sonra tüm kanunlar yerli yerinde görülecek, mademki Sayın Numan Kurtulmuş buna karşı ve mademki Plan ve Bütçe Komisyonunun torbalardan en az benim kadar, hatta benden çok çekmiş şimdiki Başkanı, geçmiş Grup Başkan Vekili de kaliteli yasama diye “Her şeyi yerli yerinde görüşülsün ve bu Komisyon uzmanlık alanına uygun olan yerlerde enerjisini harcasın ve kimsenin alt meclisi olarak çalışmasın ve sanki böyle boyacı küpü gibi batıralım, çıkaralım, yasa yapalım yerine nitelikli yasama yapalım ve uzmanlığımıza göre görevlerimizi yapalım.” diyor; bunu kıymetlendirdik ve bunun üzerine burada hem Sayın Başkana tebrik hem Sayın Başkana teşekkür hem bu iradeye saygı hem de bundan sonra sürdürülecek bu süreçte destek ve takipçisi olacağımızı tutanak altında gündeme getirmek istedim.

7 arkadaşımız ki Sayın Aşkın Türelî daha önce bu Komisyonunda sözcülük görevini 24'üncü Dönemde de yapmış; burada olmasını -biz seçimlerden önce iktidar olmayı ümit ediyorduk- iktidar olduğumuz dönemde bu Komisyonun Başkanlığı için çok önemsedığımız bir isim olarak buradadır. 6 birbirinden değerli, konusuna hâkim arkadaşımız bundan sonra burada olacak. Partimizin bu Komisyon üyesi olmayan ben dâhil 123 üyesi, bu Komisyonun Plan ve Bütçe Komisyonu gibi çalışmasına tüm bilgimiz, birikimimiz, enerjimiz ve sizlere olan desteğimizle yanınızda ve aranızda olacağız.

Cuma gecesi yaşananları, önümüzdeki süreçte, geçmişte yaşadığımız çok sayıda ihlalin ortadan kaldırılacağı kaliteli yasama döneminin müjdecisi olması hasebiyle memnuniyetle karşılayarak ve tek ve istisna ve gelecekteki hatalardan bizi müstesna tutacak bir yaklaşım olarak önemseyerek “evet” dedik.

Bugün, burada, ek bütçeyle ilgili itirazlarımız birazdan usul tartışmasında yapılacak, tüketilecek. Yarından itibaren, geçen haftaki torba kanun aşağıda görüşülecek ve süreci içinde, perşembe, cuma, ne günse, tamamlanacak. İtirazlarımızı söyleyeceğiz, anayasal denetim haklarımızı kullanacağız. Ama bundan sonra böyle yanlışların içinde olmamayla ilgili irade takibimizde olacaktır.

Bu süreçte, partileri tarafından burada görevlendirilen, önerilen, Genel Kurulun oy birliğiyle görevlendirilmiş, Dilekçe Komisyonumuzla birlikte iki anayasal komisyondan bir tanesi olan ve mağdurların, mazlumların, yoksulların, yatırımcıların, ülkenin gözetmesi gerekenlerin ve ülkenin geleceğini gözetenlerin gözü kulağı olacak sizlere başarılar diliyoruz. Parti ayrımı yapmaksızın hepimizin kalbine, birikimine, vicdanına saygı duyuyoruz. Bundan sonraki tüm faaliyetleri bu şekilde yürüteceğinize inancımızla Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, Sayın Cevdet Yılmaz’a sunumunu yapmak üzere...

RAHMÎ AŞKIN TÜRELÎ (İzmir) – Ben usul hakkında söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, usulle alakalı size söz veriyorum.

Buyurun.

2.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin (1/275) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Anayasa'ya aykırılık iddialarının görüşülmesi için usul tartışması açılması gerektiğine ve komisyon üyesi olmayan milletvekillerine usulle ilgili söz verilip verilmemesine ilişkin açıklaması

RAHMÎ AŞKIN TÜRELÎ (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Grup Başkanımız Sayın Özgür Özel de aslında konuları çok açık ve net bir ifadeyle ortaya koydu. Biliyorsunuz, bu torba kanunu, ilk görüştüğümüz kanunda da bunu biz ısrarla söyledik; bu torba kanun görüşme sistematığı hiçbir şekilde Türkiye Büyük Millet Meclisine yakışan bir görüşme usulü değil. Konuların yeteri kadar görüşülmediği, ilgili, esas görüşülmesi gereken komisyonlarda görüşülmeyerek bütün hepsinin Plan ve Bütçe Komisyonuna geldiği, birbirleriyle ilişkisi olmadığı için bir bütünlük içinde tartışılmadığı ve de daha vahimi, sonrasında da bunların Genel Kurulda bir temel kanun olarak görüşüldüğü bir yapı var ortada. Bu temel kanunda, biliyorsunuz, bölümler üzerine konuşuluyor, maddeler üzerinde bir şey yok. Yani torba kanun görüşürken biz neresinden, neden bahsedeceğiz hem tümü üzerine konuşmalarda, hem bölümle ilgili konuşmalarda, yani o kadar çok birbiriyle ilgisiz kanun var ki bunlara karar veremiyoruz. Böyle bir sistemin ortadan kaldırılması gerekiyor. Orada, ilk görüştüğümüz torba kanunda da Sayın Başkan, Sayın Mehmet Muş da bu konuda, bir daha torba kanun

gelmeyeceğine ilişkin bize burada açıklama yaptı, bunlar da tutanak altındadır. Bunun da Hükümetimiz tarafından da önemsenmesi ve bu konunun da dediğim gibi, bundan sonra bu şekilde bir görüşme sistematikleşmesi önemlidir.

Ben bir iki hususu daha söyleyeceğim, ondan sonra, bu konuyla ilgili, bu Anayasa'ya aykırılık konusunda Milletvekilimiz Sayın Gökçe Gökçen'e söz vermek istiyorum.

Biri, gerçekten bir Anayasa'ya aykırılık var çünkü bütçenin görüşülme usulü Anayasa'da çok ayrıntılı bir biçimde tanımlanmıştır. Çünkü bu bütçe hakkı, bu ülkede yaşayan milyonlarca insanın ödediği vergilerin nereye harcandığını bilme hakkıdır. Bu anlamda da bunun görüşülmesi özel usullere tabi tutulmuştur. Bütçenin Meclise ne zaman sunulduğundan komisyonlarda ne kadarlık bir süre içinde görüşüleceği, Genel Kurula geldiği zaman nasıl bir görüşme takvimi olacağı, buradaki hem Plan ve Bütçe Komisyonunda hem Genel Kurulda hangi usullerle görüşüleceği son derece açık ve net hükümlerle Anayasa'nın teminatı altına alınmıştır. Bu yüzden de yani bu şekilde ek bütçenin de aynı biçimde, bütçe gibi görüşülmesinin doğru olduğunu düşünüyoruz.

Diğer taraftan, ilginç bir konu var. Tabii, konuşmamızda söyleyeceğiz ama aynı şekilde bu söylediğimiz Anayasa'ya aykırılığın da bir parçasıdır bu. Bu ek bütçe geldi buraya ama biz bu ek bütçeyi aslında tek başına değerlendirmedik, bu torba kanunla birlikte değerlendirdik. Çünkü torba kanunda gelen birtakım hükümlerin aslında ek bütçe içinde yer alması gerekirdi ve öyle görüşülmesi gerekirdi. Cumhurbaşkanı borçlanma limitinin 3 katı kadar artırılması, 4749 sayılı Kanun'a aykırı bir biçimde... Ki orda tanımlanmıştır yani çok açık ve nettir bütçede; bütçe açığı nettir ancak bütçe açığı kadar borçlanılabilir. Ama orada, 4749 sayılı Kanun'da 2 tane hüküm vardır; biri, ihtiyaç olması hâlinde bir yüzde 5'lik artırma yetkisi verilmiştir ilgili bakana, tekrar gerekmesi hâlinde Cumhurbaşkanına bir yüzde 5 daha artırma yetkisi verilmiştir yani toplam yüzde 10 ama burada 3 katına çıkarılıyor, Anayasa'ya aykırıdır kesinlikle.

Ödenek ekleme yetkisi verilmiştir Cumhurbaşkanına torba kanunda bir geçici maddeyle. Cumhurbaşkanı, kurumların harcamaları arasında, ödenekleri arasında aktarma yapabilir, yedek ödeneği kullanabilir ama ödeneği artıramaz, böyle bir yetkisi Cumhurbaşkanının yok. Bu konuda Anayasa Mahkemesi kararı vardır, Anayasa Mahkemesi de bunu iptal etmiştir. Bu açıdan da baktığımızda, çok açık ve net biçimde Anayasa'ya aykırılıklar var. Yani görüşülecek olan, önümüze gelen bütçe tasarısına biz baktık; bu anlamda da buradaki rakamların hiçbir ciddiyeti olmadığını gördük. Çünkü biraz önce söylediğim, torba kanundaki bu maddelerle zaten, dediğim gibi, ek bütçenin de kendi içinde tutarlılığı ortadan kalkmıştır.

Gene, aynı şekilde, kur korumalı mevduat sisteminde kur zararı, biliyorsunuz, Hazine ve Merkez Bankası arasındadır, paylaşılmıştır. Hazinesin payının da bundan sonraki etkisi, yetkisinin de Merkez Bankasına aktarılması da dediğim gibi, gene, aynı şekilde, borçlanmayı direkt olarak etkileyebilecek bütçeyle ilişkili bir hükümdür.

Bütün bunlar, aslında, baktığımız zaman, bütçenin içinde olması, bütçeyle düzenlenmesi gereken... Biraz önce de söylediğim gibi, bütçenin de Anayasa'ya uygun bir biçimde görüşülmesine engel oluşturmaktadır. Bu konuya ilişkin olarak bu tartışmanın açılmasını istedik.

Sayın Başkan, İzmir Milletvekilimiz Sayın Gökçe Gökçen, kendisi Anayasa hukukçusudur. Bu konudaki taleplerimizi, düşüncelerimizi belirtmek istiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Başkan, şöyle: Komisyon üyesi olmayanlara usulle alakalı söz vermiyorum. Dolayısıyla, Komisyon üyelerimiz usulle alakalı konuşabilirler fakat onun haricindeki milletvekillerimizin usulle alakalı tartışmalara katılmaları söz konusu değil, mümkün değil.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bir dakika Sayın Başkan, bir dakika...

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Tüzüksel bir engel yok Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yok, hayır, şöyle...

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Tüzüksel bir engel yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir müsaade buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Siz konuşun, ben devam edeyim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Usulle alakalı söz vermeyeceğim değerli arkadaşlar, Komisyon üyelerimize söz vereceğim. Eğer Komisyon üyelerimizden usule ilişkin söz almak isteyenler varsa söz vereceğim, yoksa arkadaşlar müzakerelere geçeceğim. Müzakerelerde Komisyon üyelerine söz verdikten sonra sayın milletvekiline görüşlerini belirtmek üzere kendisine söz vereceğim ama Komisyon üyesi olmayanlara usulle alakalı, bu Komisyonun çalışmalarıyla alakalı söz vermeyeceğim değerli arkadaşlar. Başka talepleri olan milletvekillerimiz varsa kendilerine usulle alakalı uygun söz vereceğim.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Evet, şimdi, Sayın Başkan, İç Tüzük'te buna aykırı bir hüküm yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bir dakika, bir izin verir misiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sözümlü bitirmedim Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, bir müsaade edin.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sözümlü bitirmedim, ben söz aldım, lütfen bitireyim, ondan sonra siz söyleyin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, söz vereceğim size fakat bu şöyle değil: Anayasa Komisyonundan birisine Plan ve Bütçe Komisyonunun çalışma usulüyle alakalı söz vermem arkadaşlar; bu, söz konusu değil. Daha önceki teamüllerinde de Plan ve Bütçe Komisyonunda böyle bir şey olmamıştır. Size söz veririm, Sayın Ağbaba'ya söz verebilirim, Komisyon üyelerinin kendilerine söz verebilirim ama onun haricinde söz veremem değerli arkadaşlar.

Buyurun Sayın Türelî.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Şimdi, Sayın Başkan, böyle bir teamül yok. Daha öncesinde de buraya gelen birtakım kanunların Anayasa'ya aykırılığı konusunda da Plan ve Bütçe Komisyonundan gerekli olan birtakım araştırmaların yapılmasını istedik ve burada -Bütçe Başkanlığı- bu konuda bir tartışma açıldı ve ayrıntılı bir biçimde bu konuları tartıştık. Bizim buradaki şeyimiz şudur: Yani yaptığımız kanunların, sonuç itibarıyla bütün ülkeyi ilgilendiren kanunların hepimizin içine sinmesini istemiyor muyuz? Nedir yani, burada -oturup da- İç Tüzük'te olmayan bir madde üzerinde neden buna karşı çıkıyorsunuz? Yani burada arkadaşımız görüşlerini ifade eder, onlar görüşlerini ifade ettikten sonra da burada katılır, katılmaz, o konuşulur ama bakın, bunu vurgulamak isterim

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – İkinci husus olarak da şunu söyleyeyim: Plan ve Bütçe Komisyonu da aslında... Normalde bir komisyona geldiği zaman o gelen komisyon, kendisine gelen Anayasa’ya aykırılık iddialarını araştırmak zorundadır. Biz, geçmiş dönemlerde -siz de hatırlarsınız, 24’üncü Dönemde beraberdik- gelen birçok kanunun -özellikle 2014’te torba kanun vardı- Anayasa’ya aykırılık açısından incelenmesi için de konuştuk bu konuları, tartıştık.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Başkan, daha önce de geçtiğimiz dönemde konuşuluyordu; İbrahim Kaboğlu konuşuyordu.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.-Komisyon Başkanı Mehmet Muş’un İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî’nin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; bir müsaade buyurun.

Her bir milletvekilinin komisyonlarda konuşma hakkı vardır

VELİ AĞBABA (Malatya) – Meclisin bir milletvekili sonuçta.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hayır, hayır. Usulle alakalı...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Grubumuz adına bu konuda konuşmak istiyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, usulle alakalı yoktur. İç Tüzük 26 da “Komisyon gündemine hâkimdir...”

VELİ AĞBABA (Malatya) – Bu konuda söz alsın Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye, müsaade buyurun.

“... üyeleri tarafından gündeme alınması teklif edilen işler hakkında karar verir.” Dolayısıyla, bu Komisyonun üyeleriyle alakalı bir durum söz konusudur. İç Tüzük 26’ya göre üyelerimizden başka söz almak isteyen varsa söz vereceğim yoksa Sayın Cevdet Yılmaz’a sunumu için söz vereceğim.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Sayın Başkan, bir şey söyleyebilir miyim.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir saniye...

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Başkan, usul tartışması açalım, orada hepimiz konuşacağız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, bir saniye...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Usul tartışması açılmasını istiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, bir saniye. Bir saniye değerli arkadaşlar.

Komisyon üyelerine söz vereceğim, onun haricinde söz vermeyeceğim.

Basın mensuplarını da şöyle kenarlara çekersek... Benim Komisyon üyelerini görmemi de engelliyorsunuz değerli arkadaşlar yani kim söz istiyor, kim istemiyor göremiyorum. Siz de şöyle yanlara gelerseniz eğer, daha iyi bir açıdan görüntü alırsanız, daha iyi şekilde burayı yönetiyor olacağız.

Evet, şu an Sayın Tiryaki siz mi söz talep ediyorsunuz?

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Evet Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR(Devam)

3.- *Batman Milletvekili Mehmet Rüştü Tiryaki'nin, (1/275) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Anayasa'ya aykırı olup olmadığının görüşülmesi gerektiğine ve komisyon üyesi olmayan milletvekillerine usule ilgili söz verilip verilmemesine ilişkin açıklaması*

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Anayasa'ya uygunluğun incelenmesini Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzük'ü özel olarak düzenlemiş. İç Tüzük'ün 38'inci maddesi, komisyonların kendilerine havale edilen tekliflerin ilk önce Anayasa'nın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle, incelemekle yükümlü tutmuş. Dolayısıyla, Komisyonun öncelikli işlerinden bir tanesi gelen teklifin Anayasa'ya uygun olup olmadığını incelemek. Maddelere geçmeden önce, incelemeden önce Anayasa'ya aykırılık meselesini görüşmek zorunda.

Ayrıca, komisyon üyesi olan ve olmayan biçiminde ne İç Tüzük'ün 38'inci maddesinde ne de İç Tüzük'ün herhangi bir maddesinde bir ayırım yapılmış değil. Herhangi bir komisyonda milletvekilleri içerisindeki tek fark oy kullanma farkıdır yani herhangi bir komisyonun üyesi olmayan milletvekilleri sadece oy kullanamazlar; bunun dışında her milletvekilinin, her komisyon toplantısına katılıp, her teklifle ilgili söz kurma hakkı vardır. Dolayısıyla, biz de grup olarak komisyon üyesi olmayan bir milletvekiline Anayasa'ya aykırılık konusunda söz kurma izni vermemenizi doğru bulmuyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Tiryaki...

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Bu, aynı zamanda, İç Tüzük uyarınca amir bir hüküm.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Tiryaki...

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – İç Tüzük, Anayasa'ya aykırılığı öncelikle görüşmemiz gerektiğini söylüyor Sayın Başkanım.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- *Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un Batman Milletvekili Mehmet Rüştü Tiryaki'nin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Tiryaki, konu o değil; konu, usule ilişkin tartışma. Şimdi, Anayasa'ya aykırılıkla alakalı genel üzerinde müzakereler yapıldıktan sonra Komisyon, Anayasa'ya aykırı görürse maddelere geçilmesini oylamaz. Dolayısıyla, burada kanaatlerinizi, görüşlerinizi belirtirsiniz. Geneli üzerindeki müzakereler bittikten sonra oylamaya geçip maddelerini oylamada eğer Komisyon bunun Anayasa'ya aykırı olduğunu düşünürse reddeder, maddelere geçilmesine onay vermez ve gündemden düşer; onay verirse devam eder. Dolayısıyla, Anayasa'ya aykırı olup olmadığıyla alakalı süreç bu şekilde yönetilir.

Her milletvekilinin söz hakkı vardır. Komisyon üyeleri görüşlerini belirttikten sonra Komisyon üyesi olmayan milletvekillerine talep ederlerse söz vereceğim. Az önce söylediğim usule ilişkin söz talebiyle alakalı İç Tüzük 26'yı okudum, Komisyon üyesi usule ilişkin görüşlerini dile getirebilir, Komisyon üyesi olmayan dile getiremez; bu, sadece bu Komisyonda değil, diğer bütün komisyonlarda da aynıdır. Müzakerede Komisyon üyeleri tarafından görüşler dile getirildikten sonra diğer milletvekillerine söz veririm. Orada Anayasa'ya aykırılıkla alakalı kanaatleri, görüşleri varsa ifade edebilirler. Sonrasında, oylama aşamasında Komisyon Anayasa'ya aykırı olduğunu düşünürse maddelerine geçilmesini onaylamaz ve gündemimizden düşer. Süreç bu şekilde işleyecek.

Çok teşekkür ediyorum değerli milletvekilleri.

Şimdi, Sayın Cevdet Yılmaz'a söz veriyorum.

Buyurun...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Hayır, bir dakika, tartışmaya ya...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, ne yapacağız?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Usul tartışması açılmasını istiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye, Sayın Türelî, sabahtan beri ne yapıyoruz?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Konuşacak arkadaşlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, bir saniye, müsaade edin, söz verdim size, görüşlerinizi dile getirdiniz ve tutumumla alakalı herhangi bir değişikliğe gitmeyeceğimi söyledim. Yani, şimdi, bunu uzatmanın bir anlamı yok. Sunumunu yapsın, aynı şeyin etrafında dönüp dolaşacağız. Biraz nezaketle...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye...

Sayın Türelî, bakın, çok demokrat bir şekilde Komisyonu yönetiyorum, her birinizin görüşlerine önem veriyorum. Meseleyi aynı şeyin etrafında dolaştırmanın anlamı yok. Ne yapacağımı sizlere anlattım. Burada Sayın Cevdet Yılmaz'a söz verelim, kanaatlerini dile getirsin.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Başkan, ben de söz istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Görüşlerinizi geneli üzerinde, maddeler üzerinde dile getirirsiniz. Eğer Komisyon Anayasa'yla alakalı bir aykırılık görürse zaten bunu reddeder ve gündeminden düşürür.

Sayın Türelî, usulle alakalı size söz verdim, vermeyeceğim bir daha.

Buyurun Sayın Ağbaba, kanaatinizi belirtin, bitirelim lütfen, toparlayalım.

Buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR(Devam)

4.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın, komisyon üyesi olmayan milletvekillerine usulle ilgili söz verilip verilmemesine ilişkin açıklaması

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Başkan, bu İç Tüzük'te böyle bir hüküm yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Madde 26...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Ayrıca, sonuçta, bu milletvekili de Yunanistan Parlamentosundan gelmiyor, Türkiye Parlamentosunun bir üyesi, 600 vekilden birisi. Buna söz vermemeniz, hakikaten, herhâlde saklanacak, gizlenecek, Anayasa...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Usule ilişkin olarak söz veremiyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Ama bakın, Sayın Başkan, sonuçta, Plan ve Bütçe Komisyonu üyesi olsa da olmasa da bir milletvekili istediği, her gittiği komisyonda konuşabilir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Mutlaka...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Gökçe Gökçen'in de konuşturulmaması yani böyle bir şeye izin verilmemesi doğru değil.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, söz vereceğim.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Ama bakın, Sayın Başkan sunum yapmadan söz verilmesinin daha doğru olacağını, müzakerelerin daha doğru yürüyeceğine inanıyoruz. Lütfen, bu konudaki kararınızı gözden geçirin. Sayın Gökçe Gökçen grubumuz adına Anayasa'ya neden aykırı olduğunu lütfen açıklasın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Başka söz talebi yoksa Sayın Cevdet Yılmaz’a söz vereceğim.

2.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin (1/275) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Anayasa'ya aykırılık iddialarının görüşülmesi için usul tartışması açılması gerektiğine ve komisyon üyesi olmayan milletvekillerine usulle ilgili söz verilip verilmemesine ilişkin açıklaması(Devam)

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bir dakika, ben tek bir şey söylemek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, lütfen, son defa, buyurun, toparlayın.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Şimdi, bakın, Sayın Başkan, buradaki görüşülme usul konusu önemli. Burada uzun süre, önümüzdeki dönem -bir yasama dönemi- beş yıl boyunca görüşeceğiz, konuşacağız. Yani burada karşılıklı bir şey içinde olalım. Yaptığımız işlerin de hem kanun yapma tekniği ve usulüne hem de ruhuna uygun olmasını sağlayalım. Yani bir usul tartışması her zaman açılmıştır, usul tartışmasıyla ilgili arkadaşlarımız elbette görüşlerini ifade eder.

Yani, bakın, başka bir şeyi söyleyeyim: Madde 38'de diyor ki: “Komisyonlar, kendilerine havale edilen tekliflerin ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler.” Aslında biz burada görüştüğümüzden sonra değil, görüşmeden önce bunun yapılmış olması gerekiyordu; bir kere, bu, çok açık ve net.

İkinci olarak; İç Tüzük'ün herhangi bir yerinde “Burada bir usul tartışması açılırsa sadece Komisyonun üyeleri buna katılır. Onun dışında...” diye böyle bir hüküm yok. Yani biz burada eğer konuları güzel bir biçimde tartışacaksak ne var? Yani burada konuşulur bunlar. Bir şey mi saklayacağız? Burada kanun yapmak için bir arada değil miyiz, bunun için bir araya gelmiyor muyuz? Yani bunun da dediğim gibi, hem Komisyonun hem Türkiye Büyük Millet Meclisinin hem de bu ülkede yaşayan milyonlarca insanın içine sinmesini isteriz. Burada çıkacak olan ve önümüze gelmiş olan bu teklif bu ülkede yaşayan 85 milyon insanı ilgilendiriyor. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, yani bunlar önemli konular, geçmişte siz de Plan ve Bütçe Komisyon Başkanlığı yaptınız. Yani bunları bir usul içinde konuşalım. Burada arkadaşımızın alacağı sözden, kısa bir sürede söyleyeceği sözlerden ben eminim ki siz de mutlaka yararlanacaksınız. Yani burada bir şeyi ifade etmekten nasıl bir kaçınma söz konusu olabilir ki? Yani görüşleri saklayabilir miyiz? Konuşulsun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bir dakika, bitireceğim Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayalım.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Yani burada arkadaşımız çıksın, görüşlerini söylesin bu teklifle ilgili. Yani sonuçta her şeyi söylüyoruz, her görüşü konuşuyoruz. Şimdi de zaten bundan sonra konuşacağız. Sizin sunuşunuzu dinleyeceğiz. Öyle değil mi?

Ben Sayın Cevdet Yılmaz'a da aynı zamanda eski Komisyon Başkanı olarak da hitap ettim. Kendisi de Devlet Planlama Teşkilatı kökenlidir, benim geçmişten tanıdığım, iyi tanıdığım bir kişidir. Sayın Başkan, sizi de tanıyorum daha önceden. Yani bu konudaki tutumunuzu değiştirmenizi istiyoruz. Lütfen bu konudaki tutumunuzu değiştirin.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.-Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hayır, değerli arkadaşlar, Sayın Türelî, çok teşekkür ediyorum.

Sayın Gökçen'e söz vereceğim üyelere söz verdikten sonra.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, bir müsaade buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Biz tanıyamıyoruz artık Sayın Muş’u.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, lütfen, sabote etmeyelim.

Komisyon gündemine hâkimdir. Anayasa’nın, İç Tüzük’ün 38’inci maddesi...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, bir müsaade buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Mecliste yapılan şey burada niye yapılamıyor? Mecliste herhangi bir milletvekili usul tartışmalarında söz alamıyor mu?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bakın, Meclis Genel Kurulu daha farklı.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Gökçe Gökçen de Parlamentonun bir milletvekili.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, bakın, ben Sayın Gökçen’e Komisyon üyelerinden sonra söz vereceğim.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Başkan, ısrarla Sayın Gökçe Gökçen’in bu konuda söz almasını istiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, müsaade edin... Bir müsaade buyurun değerli arkadaşlar.

İç Tüzük’ün 38’inci maddesi Anayasa’ya aykırılıkla alakalı iddiaları komisyon başkanına veya komisyon başkanlık divanına değil, bizatihi komisyona vermiştir.

Birazdan sunum yaptıktan sonra -bir meramını anlatsın- Cumhurbaşkanı Yardımcısı kanaatlerinizi belirtirsiniz, Anayasa’ya aykırı olduğunu düşündüğünüz alanları...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Anayasa’ya aykırı olduğuna Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı da ikna olur, belki çeker Sayın Başkan; zamanı boş harcamayalım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, doğrudan bir Anayasa... Bu, Genel Kurul gibi değil; görüşlerinizi belirteceğiniz zaman burada müzakere yapılacak, bu müzakere esnasında Anayasa’ya aykırı bulduğunuz unsurları dikkate getirirsiniz, Komisyon bunları değerlendirir ve burada eğer Anayasa’ya aykırı olduğunu düşünürse bunu oylamaz, reddeder ama Anayasa’ya aykırılık konusunda bir problem görmezse bunu oylar ve maddelerine geçer. Süreç böyle...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – İşte, biz de...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Başkan, önceden görüşülsün, belki de “Anayasa’ya aykırın” denecek.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, öncesinde değil, Cumhurbaşkanı Yardımcısı sunum yaptıktan sonra geneli üzerinde bu kanaatleri alacağım ve hepiniz belirleyeceksiniz.

Teşekkür ediyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Ya, Sayın Başkan, tutumunuzu doğru bulmadığımı belirtmek istiyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Başkanım, sunuşa geçelim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir müsaade edin.

Sayın Ağbaba, çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, Sayın Yılmaz, buyurun lütfen.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile Bağlı Cetvellerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (1/275) ()*

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok kıymetli üyeleri; hepinizi şahsım ve Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan adına saygıyla selamlıyorum.

2023 Yılı Merkezi Yönetim Ek Bütçe Kanunu Teklifi görüşmelerinin hayırlı olmasını Cenab-ı Allah'tan diliyorum.

Konuşmama başlamadan önce, Batı ve Orta Karadeniz'de etkili olan sel felaketinde yaşamını yitiren vatandaşımıza Allah'tan rahmet, yakınlarına sabırlar diliyorum. Selden etkilenen tüm vatandaşlarımıza geçmiş olsun dileklerini sunuyorum.

Uzun yıllar görev aldığım Türkiye Büyük Millet Meclisinde, Plan ve Bütçe Komisyonunda, bu gazi mekânda bulunmaktan büyük bir mutluluk duyuyorum.

Cumhuriyetimizin 100'üncü yılında hem Meclisimizin yenilenmesi hem de Cumhurbaşkanlığı seçimi kapsamında tarihi 2 seçim sürecinin demokratik bir olgunluk içinde tamamlanmasının ardından yeni yasama döneminin hayırlı olmasını diliyorum. Katılımın çok yüksek oranda gerçekleştiği seçimler halkımızın teveccühleriyle bir demokrasi şölenine dönüşmüştür. Milletçe Türkiye'nin demokrasisinin gelmiş olduğu olgunluk düzeyini tüm dünyaya bir kez daha göstermiş olduk.

2020-2023 yılları arasında Komisyon Başkanlığı yapmış bir arkadaşınız olarak Plan ve Bütçe Komisyonunun Başkanıyla, üyeleriyle ne kadar yoğun çalıştığını, kanun yapım sürecine ne denli ciddi katkılar sunduğunu yakinen biliyorum. Bu vesileyle, 28'inci Dönemde Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığı görevine getirilen Sayın Mehmet Muş'a ve tüm Komisyon üyelerine hayırlı olsun dileklerini ve başarı temennilerini iletiyorum. Tabii, önceki dönemlerde, kurulduğundan bugüne bu Komisyona Başkanlık yapan, hizmet eden, katkı sunan tüm arkadaşlarımızı da bu vesileyle tekrar minnetle hatırlatıyorum.

2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile Bağlı Cetvellerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi, 7 Temmuz 2023 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur. Bugün ise Ek Bütçe Kanunu Teklifi için Bütçe Komisyonu görüşmelerine başlamış bulunuyoruz. 2022 yılında, uyguladığımız politikalar ve aldığımız önlemlerle yakaladığımız yüksek büyüme ve artan gelir performansımız sayesinde yılı sene başındaki öngörümüz olan yüzde 3,5 yerine yüzde 1 oranında bir bütçe açığıyla kapattık. Böylece, 2022 yılında beklenenin oldukça üzerinde bir bütçe performansı yakalamayı başardık. Bu çerçevede, düşük bütçe açığı ve borçlanma maliyetlerinin katkısıyla AB tanımlı kamu borç stokunun gayrisafi yurt içi hasılaya oranı 2022 yılında bir önceki yıla göre yüzde 41,8'den yüzde 31,7'ye gerilemiştir. 2023 yılı bütçe hedef ve tahminlerimiz de 2022 yılının ikinci yarısındaki makroekonomik görünüm ve beklentilerimiz çerçevesinde belirlenmişti ancak küresel düzeyde sürmekte olan yükselen enflasyon, tedarik zincirindeki aksaklıklar, emtia fiyatlarındaki dalgalı seyir ve Rusya-Ukrayna savaşı makroekonomik görünüm ve varsayımlarda çok büyük değişimlere yol açmıştır. Özellikle şubat ayında yaşadığımız asrın felaketi Kahramanmaraş ve Hatay merkezli depremlerin yazarlarının sarılması çabaları kamu harcamalarında ciddi artışa neden olmuştur. Depremin (*) (1/275) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

yol açtığı yıkımın maliyeti yaklaşık 104 milyar doları bulmaktadır. Bu gelişmeler bir yandan gelir beklentilerimizi ve harcama büyüklüklerimizi etkilerken diğer yandan ihtiyaçlarımızı farklılaştırmıştır. Küresel belirsizlik ve risklerin devam ettiği bu makroekonomik ve jeopolitik ortamda yüzyılın en büyük afetlerinden birinin de yaşanmış olmasıyla bütçemizdeki mevcut ödeneklerin dağılımını ve miktarını yeniden taksim etme ve dolayısıyla kamu hizmetlerinde herhangi bir aksaklık oluşmaması amacıyla 2023 yılı bütçemizde revizyona gitme ihtiyacı hasıl olmuştur. Bizler bu ek bütçeyle, Cumhurbaşkanımız liderliğinde, depremde etkilenen illerimizi daha güçlü şekilde ayağa kaldırmayı; çiftçimizin, esnafımızın, işçimizin, emeklimizin yanında olmayı; ihtiyaç sahibi vatandaşlarımızın sosyal desteklerle yanlarında olmayı ve ülkemizin kalkınma potansiyeline katkı sağlayacak eğitim ve sağlık başta olmak üzere, altyapı yatırımlarını daha hızlı tamamlayabilmeyi amaçlıyoruz. Anayasa'mızın 161'inci maddesi çerçevesinde, 5018 sayılı Kanun'un 19'uncu maddesinde yer alan "Kanunla ek bütçe yapılabilir." hükmünden hareketle, hazırladığımız ek bütçemizi yüce Meclisimizin takdirine sunuyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ek bütçe kanun teklifine geçmeden önce, içinde bulunduğumuz konjonktürel gelişmelere değinerek sırasıyla dünya ve Türkiye ekonomisine ilişkin kısa bir değerlendirmede bulunmak istiyorum.

Son dönemlerde dünya ekonomisi; sağlık krizleri, ticaret gerilimleri, jeopolitik riskler, Rusya-Ukrayna savaşı ve doğal afetler başta olmak üzere pek çok güçlükle sınanmaktadır. Bu zorlu süreç, ülkeler ve bölgeler düzeyinde arz ve talep dengelerinin bozulmasına yol açmıştır. Savaşların ve küresel tedarik zincirlerindeki kırılmanın da tetiklemesiyle başta gıda ve emtia olmak üzere tarihi yüksek seviyelere çıkan fiyatlar küresel düzeyde yaşam maliyetlerinin artmasına ve refah kaybına neden olmuştur. Küresel enflasyon son otuz beş kırk yılın en yüksek seviyelerine ulaşmıştır. Son dönemde finansal koşulların sıkılaştırılması neticesinde küresel enflasyonda göreceli olarak düşüş kaydedilmiş olsa da enflasyonun dirençli hâle gelmesi tüm dünyada önemli bir sorun olarak varlığını korumaktadır. Bu çerçevede, enflasyonun yeniden kontrol dışına çıkma ihtimaline karşı, ABD başta olmak üzere, gelişmiş ülkelerde sıkı para politikaları duraksamalarla beraber uygulanmaya devam etmektedir. Küresel ekonomi önümüzdeki dönemde de benzer risk ve belirsizlikleri barındırmaktadır. Covid-19 salgınının uzun dönemli tahribatları, ülkelerin yüksek borçluluk oranları, jeopolitik gerilimlerin süregelen etkileri, katılan enflasyon ve finansal sektör kırılkanlıklarının, küresel ekonominin yakın geleceğini şekillendirmesi beklenmektedir. Rusya-Ukrayna savaşı, enerji ve gıda fiyatları üzerinde baskı unsuru olmayı sürdürmektedir. Bununla birlikte, Sayın Cumhurbaşkanımızın öncülüğünde yürütülen tahıl koridoru girişimi, küresel ekonomi ve özellikle en az gelişmiş ülkelerin gıdaya erişimi açısından önemli kazanımlar sağlamıştır. Bu konuda çabalarımız kesintisiz şekilde devam etmektedir. Dünya ekonomisine dair olumlu beklentiler, dünya genelinde dirençli enflasyon ve ABD bankacılık sektöründe yaşanan sorunlar nedeniyle bir miktar gerilemiştir. Politika faizlerindeki hızlı artışın yan etkileri bankacılık sektöründeki sorunların küresel düzeyde ön plana çıkmasına yol açmıştır. ABD ve İsviçre'de görülen banka iflas ve sıkıntıları olası bir küresel finansal krizin eşiğinden dönüldüğüne işaret etmektedir. Bir yandan enflasyonla mücadele eden dünya, diğer yandan resesyon riskiyle de karşı karşıyadır. Tüm bu gelişmelerin sosyal refaha ve gelir dağılımına yansımaları diğer bir temel sorun alanıdır.

Uluslararası kuruluşların küresel ekonomiye yönelik büyüme tahminleri son dönemdeki gelişmeleri dikkate alarak genel olarak aşağı yönlü revize edilmiştir. Bu kapsamda OECD, küresel ekonominin 2023 yılı büyüme tahminini yüzde 2,7 olarak açıklamıştır. IMF ise 2023 yılı için küresel büyüme beklentisini yüzde 2,8 olarak belirlemiştir. Ayrıca, 2023 yılında ticaret büyümesinin geçmiş

tahminlerden daha düşük seviyelerde gerçekleşeceği öngörülmektedir. Nitekim, IMF tarafından dünya ticaretindeki büyümenin 2022'deki yüzde 5,1 düzeyindeki artıştan 2023'te yüzde 2,4'e gerilemesi beklenmektedir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; etkilenme oranı farklı olsa da sert ve belirsiz küresel ekonomik ve finansal koşullar ülkemizi de tüm dünya gibi olumsuz etkilemektedir ancak Türkiye ekonomisi güçlü üretim ve ihracat kabiliyetiyle olumlu ayrılan bir konuma gelmeyi başarmıştır, büyüme konusunda özellikle. 2021 yılında yüzde 11,4 oranındaki gayri safi yurt içi hasıla büyümesiyle G20 içinde en hızlı büyüyen ekonomimiz 2022 yılını etkisi altına alan savaşın tüm olumsuzluklarına rağmen yüzde 5,6 oranında büyümeyi başarmıştır, böylece ekonomimiz değişen küresel şartlara ne kadar büyük bir hızla uyum sağlayabildiğini bir kez daha ispat etmiştir. Pandemi etkilerinin yoğun olarak yaşandığı 2020-2022 dönemine bir bütün olarak bakıldığında, bu dönemde dünya ekonomisi yıllık ortalama yüzde 2,3 civarında büyürken Türkiye ekonomisi aynı dönemde yüzde 6,2 oranında büyümeyi başarmıştır. Bunun yanında, potansiyel büyümenin üzerinde bir büyüme kaydedilen 2022 yılında büyümenin kompozisyonu da dengeli bir görünüm sergilemiştir. Ekonomik büyüklüğümüz 905,5 milyar dolar olurken kişi başı gelirimiz 10 bin dolar sınırını aşarak 10.655 dolara ulaşmıştır. Bu koşullar altında yüzde 3,5 olarak öngördüğümüz bütçe açığının millî gelire oranı mali disipline uygun olarak güçlü bir performansla yüzde 1 olarak gerçekleşmiştir. 2023 yılının ilk çeyreğinde ise ülkemizde şubat ayında yaşanan Kahramanmaraş ve Hatay depremleri yüzyılın felaketi olarak insani kayıplarımızın yanında ciddi üretim kayıplarına da yol açmıştır. Buna rağmen ekonomimiz yılın ilk çeyreğinde yüzde 4 oranında büyüme kaydetmeyi başarmıştır. Bu dönemde özel tüketim öncülüğünde gerçekleşen büyümeye yurt içi talebin katkısı 6,8 puan olmuştur. Bununla birlikte, küresel rekabette Türkiye'yi üst sıralara taşımamıza katkı sağlayacak olan makine-teçhizat yatırımları 2019 yılının son çeyreğinden itibaren 14 çeyrektir kesintisiz büyüme kaydetmiştir. 2023 yılının ikinci çeyreği ve sonrasına ilişkin öncü göstergeler de güçlü bir iç talebe ve ılımlı bir ihracata işaret etmektedir. Önümüzdeki dönemde dengeli, sürdürülebilir ve sağlıklı büyüme hedeflerimize yönelik politikalarımız bu çerçevede kararlılıkla sürdürülecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gerek küresel gerekse bölgesel ölçekte son derece zorlu koşulların hüküm sürdüğü bir dönemde Türkiye ekonomisi gelişmiş ülkelere yakınsama sürecini de devam ettirmiştir. 2002 yılından günümüze kadar elde edilen kazanımların etkisiyle hızlı bir yakınsama süreci yaşanmış ve ülkemizin kişi başına millî gelir büyüklüğünün AB ortalamasına oranı 2002 yılında yüzde 38,3 iken 2022 yılı itibarıyla bu oran yüzde 69,1 seviyesine yükselmiştir. Ayrıca, OECD hesaplarına göre, 2002 yılında 9.279 dolar olarak gerçekleşen satın alma gücü paritesine göre kişi başına gelirimiz 2022 yılına gelindiğinde yaklaşık 3,8 kat artarak 35.070 dolar seviyesine ulaşmıştır. Salgın sonrası dönemde tedarik zincirlerinde yaşanan aksamalar ülkemize alternatif üretim merkezi olma yolunda önemli fırsatlar sunmuş, bu dönemde artan yatırım, istihdam ve verimlilik artışına bağlı olarak ülkemizin potansiyel büyüme oranı da artış kaydederek salgın dönemindeki kayıplar telafi edilmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2023 yılında küresel ekonomide üretim ve dış ticaretteki zayıf görünüme ve özellikle ana ticaret ortaklarımızdaki olumsuz seyre rağmen yılın ilk yarısında öncü verilere göre altı aylık ihracatımız 123,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiş bulunmaktadır. Aynı dönemde ithalatımız 184,8 milyar dolar olarak kaydedilmiştir. Art arda rekorlar kıran ihracatımızdaki artış eğilimi küresel gelişmelere bağlı olarak bir miktar yavaşlamış olsa da içinde bulunduğumuz yılın geçtiğimiz seneye göre daha yüksek seviyelerde bir ihracat rakamıyla kapanmasını hedefliyoruz. Bu süreçte gerek küresel olumsuzluklar gerekse ülkemizde meydana gelen yıkıcı deprem felaketine rağmen aldığımız önlem ve desteklerle ihracatçılarımızın üstün çabaları sayesinde dış pazarlardaki konumumuzu korumaya ve ihracatımızı nitelik ve nicelik olarak geliştirmeye devam etmemiz oldukça

önemlidir. İhracattaki artışı daha da ileri seviyelere taşıyarak uzun yıllardır süregelen ivmelenmeyi daha üst seviyelere çıkaracağımıza inanıyoruz. Bugün Türkiye 222 ülke ve bölgeye ihracat yapan ve dünya ihracatından aldığı payı yüzde 1'in üzerine çıkarmayı başarmış güçlü bir ülke konumundadır. 2022 yılı son çeyreği ve 2023 yılı ilk çeyreğindeki tüm olumsuzluklara rağmen küresel ihracattan aldığımız pay artışını sürdürmektedir. Dış ticaret açığımızdaki artışın ise önümüzdeki dönemde başta enerji olmak üzere, küresel emtia fiyatlarındaki düşüşün devam etmesiyle azalacağını öngörmekteyiz.

Öte yandan uluslararası turizmde salgın kaynaklı belirsizliklerin ortadan kalkmasıyla başlayan toparlanma süreci devam etmektedir. 2023 yılı ilk çeyreğinde toplam ziyaretçi sayısı yıllık yüzde 26,8 artarak 8,2 milyon kişiye, turizm geliri ise yüzde 32,3 artarak 8,7 milyar dolara yükselmiştir. Önümüzdeki dönemde turizm gelirleri bakımından tarihi rekor seviyelere ulaşacağımıza inanıyor, bu yönde gerekli tüm adımları atıyoruz.

İhracattaki güçlü görünüm ve turizm gelirlerimizdeki toparlanmayla 2021 yılında cari işlemler açığı 7,2 milyar dolara kadar gerilemişti; 2022 yılında ise cari işlemler açığı başta enerji olmak üzere, küresel emtia fiyatlarındaki artışın etkisiyle ve artan enerji ithalatı sonucunda 48,4 milyar dolar olmuştur. 2023 yılında cari açığımızın gayrisafi yurt içi hasılaya oranının orta vadeli program hedefimiz olan yüzde 2,5'un üzerinde bir seviyede gerçekleşmesini beklerken yılın ikinci yarısında oluşacak nispi iyileşmenin etkisiyle bugünkü seviyesinin oldukça altında gerçekleşeceğini öngörüyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; salgın sonrasındaki dönemde ekonomimizde gerçekleşen kayda değer toparlanma ve son yıllardaki güçlü büyüme seviyeleri iş gücü piyasalarımıza da olumlu yansımaktadır. Toplam istihdamımız 2023 yılı Mayıs ayı itibarıyla mevsim etkilerinden arındırılmış olarak 31,7 milyon kişiye ulaşmıştır. Salgının derinden hissedildiği 2020 yılı Nisan ayına göre ise oluşturduğumuz ilave istihdam 6,5 milyon kişiyi aşmıştır. 2023 yılı Mayıs ayı itibarıyla mevsimsel etkilerinden arındırılmış işsizlik oranımız da yüzde 9,5 seviyesiyle 2014 yılı başından itibaren en düşük düzeyine gerilemiştir. Büyümenin kapsayıcı olması temel prensibiyle yatırım, istihdam, üretim ve ihracatı odağına alan büyüme politikalarımız çerçevesinde ülkemizdeki refah artışından tüm kesimlerin adil bir şekilde faydalanmasını amaçlıyoruz. İstihdamı özellikle zorlu koşulların yaşandığı dönemlerde sosyal ve ekonomik korumanın da en önemli araçlarından biri olarak görüyoruz. Bunun uygulamada en belirgin örneğini Covid-19 salgını döneminde hayata geçirdiğimiz istihdamı korumaya yönelik tedbirlerle gösterdik. Benzer şekilde 2023 yılının başında yaşadığımız deprem felaketi sonrasında iş gücü piyasalarında uygulamaya koyduğumuz tedbirlerle birlikte istihdam kaybının sınırlı düzeyde kalması sağlanmıştır.

Diğer taraftan, ücret politikamız da çalışanlarımızın enflasyon karşısında alım gücünü korumaya yönelik olarak sürdürülmektedir. Son dönemde asgari ücret ve memur ücretlerinde yapılan artışlar geniş kesimlerin alım gücünü korumaya yönelik yaklaşımımızın en güçlü örnekleri arasındadır. Net asgari ücret 2023 yılı Ocak ayında 5.500 liradan 8.506 liraya, Temmuz ayında ise 11.402 liraya yükseltilmiştir. Böylece asgari ücrete yapılan yıllık artış yüzde 107,3 oranında olmuştur. Memur ve diğer kamu görevlilerimizin mali haklarında 2023 yılı Ocak ayında yüzde 30 oranında, Temmuz ayında ise enflasyon gereği yüzde 17,55 oranında artış yaptık. Ayrıca hâlihazırda görüşülmekte olan kanun teklifiyle tüm memur ve diğer kamu görevlilerimize net 8.077 lira ilave ödeme yapacağız. Bu tabii ki Meclisimizin takdirinde olan bir konu. Böylece en düşük memur aylığını 22 bin TL seviyesine çıkarma vaadimizi de gerçekleştirmiş olacağız. 2023 yılı Temmuz ayında en düşük devlet memuru aylığı yapılacak olan ilave ödeme artışla birlikte kümülatif olarak yüzde 142 oranında artarak 22.017 liraya yükselecektir. 2023 yılı Temmuz ayında ortalama devlet memuru aylığı yapılacak olan ilave

ödeme artışıyla birlikte kümülatif olarak yüzde 129 oranında artarak 25.015 liraya yükseltecektir. Asgari emekli aylığı ise 2023 yılı Ocak ayında 3.500 liradan 5.500 liraya, Mart 2023'te ise 7.500 liraya yükseltilmiştir. Böylece asgari emekli aylığında yapılan yıllık artış yüzde 114 olmuştur.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2020 yılının ilk çeyreğinden bu yana tüm dünyayı etkisi altına alan salgın ve Rusya-Ukrayna savaşıyla başta gıda ve enerji olmak üzere yükselen küresel emtia fiyatları, arz talep uyumsuzlukları, tedarik zincirindeki bozulmalar ve artan navlun maliyetleri tüm dünyada enflasyonu en önemli sorun hâline getirmiştir. Küresel enflasyon 2021 ve 2022 yıllarında 2000'li yıllar ortalamasının 2 katına çıkmıştır. Yakın dönemde de küresel enflasyonun 2000'li yıllar ortalamasının üzerinde seyretmesi beklenmektedir. Öte yandan, hepimizin bildiği gibi 1990'lı yıllarda kronik bir sorun hâline gelen enflasyonu hükümetlerimiz döneminde eşgüdüm içinde uyguladığımız para ve maliye politikalarıyla düşürmeyi başarmıştık. Bugün de geçmişte sağladığımız başarının devamıyla enflasyonu tekrar düşürmek için mücadelemizi kararlılıkla sürdürüyoruz. Bu kapsamda sosyal refah devleti vasfımızın bir gereği olarak sabit ve dar gelirli vatandaşlarımızın refahı üzerindeki küresel enflasyonist dalgalanın etkilerini hafifletecek tedbirler aldık. Gerek vergi ve sübvansiyonlar gerek fahiş fiyat artışlarıyla mücadele denetimlerinin artırılması gibi pek çok adım atmış bulunuyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Denetledikçe fiyatlar artıyor, denetledikçe fiyatlar artıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, lütfen hatibi dinleyelim.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Tüm bunlarla birlikte makroekonomik ve finansal istikrarı korumaya ve güçlendirmeye yönelik ilave birimleri hayata geçirdik. Selektif kredi politikalarımızı destekleyecek şekilde kredilerin tüketimden ziyade üretime, yatırıma ve ihracata yönelmesini sağlamak üzere tüketici kredilerinde ilave makroihtiyati tedbirler aldık. Enflasyon oranları karşısında ücretli kesimin satın alma gücünün korunmasından taviz vermeyen ve enflasyon üzerinde artışlarla bu kesimleri destekleyen tarafta olduk. 2022 yılı Ekim ayından itibaren geçen sekiz aylık sürede enflasyon oranında 47,3 puan düşüş meydana gelmiştir. Orta vadede enflasyon oranlarını yeniden tek haneli seviyelere düşürmek önümüzdeki dönemde makroekonomik anlamda en önemli hedefimiz olacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yatırım, istihdam, üretim ve ihracat odaklı büyüme politikalarımızı destekleyen finansal piyasalarımız da güçlü ve sağlıklı yapısını sürdürmektedir. Fiyat istikrarıyla birlikte makrofinansal istikrarın da artarak devamı için güçlü bir şekilde çalışmaya devam ediyoruz. Kredi risk primini ihtiva eden beş yıllık CDS primimiz 10 Temmuz itibarıyla bir önceki yıla göre 377 baz puan gerileyerek 488 baz puan olmuştur. Bu gerilemenin önümüzdeki dönemde de devam etmesini ve dış finansman maliyetlerine olumlu yansımaları bekliyoruz. Merkez Bankasının başlatmış olduğu mikro ve makro ihtiyati çerçevenin sadeleştirilmesi sürecinin kredi piyasasının işlevselliğini artırmasını öngörüyoruz. Aynı zamanda, 2023 yılında kredilerin üretim, yatırım ve istihdama yönlendirilmesine destek olan selektif kredi politikamızın devamına özel önem veriyoruz. Bu çerçevede, KOBİ'lerimiz ve girişimcilerimizi önceleyerek toplam kredi büyüklüğünü 250 milyar lirayı bulan 14 farklı hazine destekli Kredi Garanti Fonu paketiyle sürdürüyoruz. Yılın ilk çeyreğinde faiz tavanlarının kaldırılmasıyla birlikte kur korumalı mevduat uygulamasına olan talep artmış ve 27 Haziran itibarıyla KKM bakiyesi 2,7 trilyon liraya ulaşmıştır; bu tutar toplam mevduatın yüzde 25'ini oluşturmaktadır.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Maliyeti nasıl, maliyeti?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Uygulamaya başlamadan önce yüzde 60’ın üzerinde olan mevduatın dolarizasyon oranının ise 27 Haziran itibarıyla yüzde 40,7’ye gerilemiş olması son derece önemlidir. TL mevduatlarının desteklenmesi amacıyla KKM’ye uygulanan stopaj istisnası ile diğer TL mevduatlara uygulanan stopaj indirimlerinin süresini 2023 yılı sonuna kadar uzatmış, döviz mevduatlarına uygulanan stopaj oranlarını ise yükseltmiş bulunuyoruz.

Değerli milletvekilleri, borçluluk oranlarında da ülkemiz dünya genelinden olumlu şekilde ayrılmaktadır. 2022 yılının son çeyreğinde kamu borcunun gayrisafi yurtiçi hasılaya oranı gelişmiş ülkelerde yüzde 108,7 ve gelişmekte olan ülkelerde yüzde 65,3 iken Türkiye’de bu oran yüzde 32 seviyesinde gerçekleşmiştir. Hane halkı borcunun millî gelire oranı gelişmekte olan ülkelerde yüzde 47,7 iken ülkemizde bu oran yüzde 11 olarak gerçekleşmiştir. Reel sektör borcunun millî gelire oranı ise gelişmekte olan ülkelerde yüzde 106,7 iken ülkemizde 55,2 düzeyinde kalmıştır.

Sermaye piyasasının geliştirilmesine yönelik adımlarımızı da yine kararlılıkla atıyoruz. Yurt içinde gerçekleştirilen halka arzları özendirmek amacıyla SPK tarafından şirketlerimize sağlanan çeşitli kolaylıklar ve indirimler sayesinde şirketlerimizin halka arza olan talebi artarak devam etmektedir. Yılın ilk beş ayında 16 şirketin bu şekilde arzı gerçekleşmiş ve şirketlerimiz toplam 23,1 milyar liralık bir kaynak oluşturmuşlardır. Önümüzdeki dönemde de sermaye piyasalarımızın özellikle uzun vadeli finansman olanaklarını genişletmek yönündeki katkısının artarak devam edeceğini değerlendiriyoruz.

Değerli milletvekilleri, Kahramanmaraş ve Hatay depremleri 120 bin kilometrekarelik bir alanda, Türkiye’nin tarımsal ve sanayi üretiminin yoğun olarak yapıldığı, şehircilik geleneklerimizin en güzel örneklerini barındıran, tarih, kültür ve turizm bakımından son derece zengin 11 ilimizi ve 14 milyon insanımızı doğrudan etkileyerek büyük bir yıkıma neden oldu. Bölgede AFAD, TUBİTAK ve MTA tarafından yapılan arazi çalışmaları sonucunda, başta otoyollar ve demir yolları olmak üzere zeminde 3 ila 7 metreye kadar varan yer değiştirmeler gözlemlendi. Bu depremlerde hayatlar yitirilirken başta şehirlerimiz ve altyapılar olmak üzere sanayi alanları, tarihî ve doğal zenginlikler, kırsal yerleşim alanları, sulama, iletişim, ulaşım ve lojistik altyapı, eğitim ve sağlık kurumları, ibadethaneler ve sosyal donatılar büyük zarar gördü. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşlarının katkılarıyla mart ayında yayımladığı 2023 yılı raporuna göre depremin ekonomimize maliyeti yaklaşık 104 milyar dolar şeklinde hesaplanmaktadır. Çok geniş bir alanda, çok büyük bir nüfusu, çok çeşitli boyutlarda etkileyen bu büyük felaket milletimizle kenetlenerek hızlı bir müdahaleyle toparlanma sürecine girmiştir. İlk andan itibaren bir taraftan süratle arama kurtarma çalışmalarına odaklanırken, diğer taraftan beslenme ve geçici barınma gibi temel ihtiyaçları giderdik. Bölgeye 1 milyon 3 bin 218 çadır sevk edildi, 350 çadır kentte ve parçalı çadır alanlarında toplam 2 milyondan fazla vatandaşımız geçici olarak barındırıldı. Son dönemlerde geldiğimiz noktada artık çadırlara olan ihtiyaç azalmaktadır; bunun yerine, geçici barınma konteyner imkânlarıyla sağlanmaktadır. Kurulan 312 konteyner kentte, 164.982 konteynerde 423 bin kişi hâlen geçici barınma hizmeti almaktadır. Mobil fırın ve mutfakların kurulduğu, günlük 12 milyon ekmeğin üretiminin sağlandığı deprem bölgesinde bu tür temel ihtiyaçlar da karşılanmaktadır. Bölgeden 3 milyondan fazla kişinin tahliyesi sağlanmış, dünyanın en büyük tahliye faaliyetlerinden biri de bu vesileyle gerçekleştirilmiştir. Tahliye edilen bu vatandaşlarımızı ise kamu misafirhaneleri, öğrenci yurtları ve otellerde misafir ederek hiçbir vatandaşımızı açıkta bırakmadık. Afet bölgesine dönüş ve oy verme işlemleri kapsamında 587.761 afetzedeyi afet bölgesine götürdük ve YKS sınavına girecek 120 bin öğrencinin bölgeye gidiş ve dönüşlerini sağladık. Afetin ilk anından itibaren nakdi desteklerle afetzedelere destek verdik.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Evet, tekrar söz veriyorum, lütfen toparlayalım.

Buyurun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Evi hasarlı olan hane halkına 15 bin lira taşınma yardımı ve bunlardan ev sahibi olana aylık 5 bin, kiracı olana aylık 3 bin lira olmak üzere bir yıllık kira yardımı yapıyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Hâlâ alamayanlar çok ama.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Depremden etkilenen hane halkına 10 bin lira, hayatını kaybedenlerin yakınlarına acil ihtiyaçları için 100 bin lira ve deprem bölgesi dışındaki illere kendi araçlarıyla giden depremzedelere yakıt desteği sağladık.

Değerli milletvekilleri, depremin yaralarını sararken, bilim insanlarımızla birlikte yerleşime açılacak alanlarda deprem, heyelan, taşkın, kaya düşmesi ve diğer afet risklerinin tespitini yaptık. Hızla yeni yerleşim yeri seçimini, yıkılan ve ağır hasar gören mevcut yerleşim alanlarının arazi kullanımını ve afet risk durumunu belirledik. Güvenli yerleşim alanları için “dirençli şehirler” yaklaşımımıza uygun şekilde planlama ve tasarım süreçlerini en detaylı şekilde tamamladık. Depremin en çok etkilediği ve büyük oranda şehir merkezlerinde kalan eski yerleşim alanlarının zeminlerini de detaylı şekilde inceledik. Dolayısıyla bu çerçevede çeşitli kurallar ve kısıtlar getirdik. Ülkemizin afetlerin sık görüldüğü bir konumda yer aldığı gerçeğinden hareketle, yüzlerce yıllık yerleşim düzenimizi ve yapılaşma alışkanlıklarımızı tamamen değiştirecek planlama adımlarını da kararlılıkla attık. Bu çerçevede, Türkiye Yüzyılı vizyonu ve ülkemizin tüm ulusal ve uluslararası strateji ve politika belgeleri, sektörel projeksiyonları, eylem planları, çevre düzeni, bölge bütünlük kısıt alanları ve nehir havzası yönetim planlarını dikkate alarak planlamalarımızı yaptık. Şehirlerimizi ovalardan çıkararak yamaçlara doğru uzanacak bir hatta, sıvılaşmanın olmadığı ve fay hatlarından uzak alanlara inşa ediyoruz.

Meclisimizde son kanun teklifinde bir adım daha atıyoruz; sıkı şartlara bağlı bir şekilde, vatandaşlarımızın yerinde dönüşüm taleplerini de karşılayacağız. Seçim süreci de dâhil olmak üzere aklımız ve kalbimiz her zaman depremden etkilenen kardeşlerimizde olmuştur. Hiçbir afette, hiçbir felakette milletimizi sahipsiz bırakmadığımız gibi, deprem bölgesindeki 11 ilimizin altyapısı ve üstyapısıyla yeniden ayağa kaldırılması birinci önceliğimizdir. 319 bini bir yıl içinde olmak üzere yeni konutları inşa ederek depremden etkilenmiş şehirlerimizin tamamını ayağa kaldıracğız. Bugüne kadar 180 bin konutun ihalesi yapılmış olup süreç hızla devam ettirilecektir.

Değerli milletvekilleri, küresel belirsizlik ve risklerin devam ettiği makroekonomik ve jeopolitik ortamda en büyük afetlerden birinin de yaşanmış olması bir yandan gelir beklentilerimizi ve harcama büyüklüklerimizi etkilerken diğer yandan ihtiyaçlarımızı farklılaştırmıştır. Bu durumu dikkate alarak mevcut bütçemizdeki ödenekleri arttırıyor ve artan gelirimizi başta afet konutlarının yapımı ve altyapı hasarlarının giderilmesi, sağlık, eğitim, engelli yardımları ve sosyal yardımlar olmak üzere vatandaşlarımızın ihtiyaçlarını karşılamakta kullanacağımız bir ek bütçe teklifini hazırlamış durumdayız. Ek bütçe kanun teklifi gelir tahminlerimizle uyumlu bir şekilde hazırlanmıştır. Hükümetlerimiz döneminde kamu maliyesinde her daim disiplinli bir duruş sergiledik. Mali disiplinin oluşturduğu imkânları ekonomimizin içinden geçtiği zorlu dönemlerde bir manevra alanı olarak kullandık. Mali imkânlarımızı aşan ve bütçemizi zora sokan harcamalardan hep kaçındık, kaçınmayı da sürdürüyoruz.

Ek bütçeyle öngörülen ilave ödenekler başta deprem etkilerinin ortadan kaldırılması olmak üzere, zorunlu ve tek seferlik harcama alanlarına yönelik olup hane halkını ve sosyal kesimleri destekleyen, ülkemizin büyüme potansiyeline katkı sağlayan, yatırım alanlarını önceleyen, seçici ve dengeli bir şekilde oluşturulmuştur. Bu ek bütçeyle, yüzyılın en büyük afetlerinden biri olan depremde hasar gören bölgelerin yeniden ihyası ve imarı ve depremin etkilerinin ortadan kaldırılmasını; çiftçilerimize, esnaf ve sanatkarlarımız ile ihtiyaç sahibi vatandaşlarımıza destek olmayı ve vatandaşlarımızın eğitim,

sağlık gibi vazgeçilmez ihtiyaçlarının en iyi şekilde karşılanmasını; ülkemizin büyüme ve istihdam potansiyeline katkı sağlayacak yatırımları daha hızlı tamamlayabilmeyi amaçlamaktayız. Bu kapsamda ek bütçe kanun teklifimizle, merkezî yönetim bütçe ödenekleri 1 trilyon 119,5 milyar lira, söz konusu giderlerin karşılığı olarak merkezî yönetim bütçe gelirleri de aynı şekilde, aynı tutarda artırılmaktadır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; ek bütçe kanunu teklifinde, afet konutlarının yapımı ve altyapı hasarlarının giderilmesi için 482,8 milyar lira olmak üzere, depremde zarar gören vatandaşların ihtiyaçlarının karşılanması ve kamu idarelerinin yapı stokunda oluşan zararların giderilmesi gibi amaçlarla toplam 527,3 milyar lira afete dönük bir ödenek öngörülmüştür. 2023 yılında, diğer ödenek imkânları da dikkate alındığında, deprem zararlarının giderilmesi amacıyla bütçemizden sadece bu yıl 762 milyar lira harcama yapılması öngörülmektedir.

Hazırladığımız ek bütçenin deprem dışındaki giderlerinin dağılımı ise şöyledir: Öngörülen toplam tutarın 110,4 milyar lirasının vergi gelirlerinde öngörülen artışa bağlı olarak mahalli idarelere, il özel idarelerine, belediyelere aktarılması öngörülmektedir. Bu, kanun gereği otomatik olarak gerçekleşen bir durumdur. Diğer taraftan 68,3 milyar lirası ilgili idare bütçelerinde, 37,2 milyar lirası yatırımları hızlandırma ödeneğinde olmak üzere 105,5 milyar liranın yatırım nitelikli giderler için kullanılması öngörülmüştür. Ek bütçeyle ilave gelen 52,1 milyar lira, tarımsal destekler, tarım sektörü yatırımları ile tarımsal kredisi sübvansiyonu, müdahale alanları ve tarımsal KİT'ler için kullanılacaktır. 44 milyar, lira engelli evde bakım destekleri, 65 yaş üstü yaşlılar ve engelli yaşlılarımızın aylıkları, muhtaç ailelere yapılacak yardım ödemeleri ve diğer sosyal amaçlı giderler için öngörülmüştür. 39,9 milyar lirasının savunma ve güvenlik birimlerinin ihtiyaçları için ayrılması öngörülmüştür. 26,3 milyar lirasının engelli eğitim desteği, okul yemeği giderleri, ücretsiz ders kitabı ve yardımcı materyal giderleri, taşınmaz eğitim giderleri gibi eğitim hizmetlerinin yürütülmesi için kullanılması öngörülmüştür. 8,4 milyar lirasının bireysel emeklilik devlet katkısı giderleri için; 8 milyar lirasının esnaf, sanatkâr ve çiftçilere sağlanan hazine faiz destekli krediler nedeniyle Halk Bankası ve Ziraat Bankasının görevlendirme giderleri için; 7,8 milyar lirasının genel aydınlatma giderleri için; 4,3 milyar lirasının konut, ibadethane ve cemevlerine ücretsiz doğal gaz sağlanabilmesine ilişkin sistem kullanım bedelleri için; 1,3 milyar lirasının deprem bölgesindeki vatandaşlarımızın elektrik ve doğal gaz faturalarının silinmesi ve ertelenmesi nedeniyle oluşan giderlerin karşılanabilmesi için; 103,4 milyar lirasının diğer zorunlu harcamalar için; 80,5 milyar lirasının ise faiz giderleri için kullanılması öngörülmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ek bütçemizin ekonomik sınıflandırmaya göre dağılımına bakacak olursak: Mal ve hizmet alım giderleri için 100,8 milyar, faiz giderleri için 80,5 milyar, cari transferler için 258,9 milyar, sermaye giderleri için 67,4 milyar, sermaye transferleri için 483,7 milyar, borç verme giderleri için 51,2 milyar, yedek ödenekler için 77 milyar lira ayrılmıştır.

Değerli arkadaşlar, konuşmamın bu bölümünde bütçe gelir performansımızdan, politikalarımızdan da çok kısaca bahsetmek isterim.

Merkezi yönetim bütçe gelirleri ilk beş ayda yüzde 49 oranında artışla 1 trilyon 612 milyar lira olarak gerçekleşmiştir. Vergi gelirlerimiz ise yüzde 55,6 oranında artarak 1 trilyon 371 milyar lira olarak gerçekleşmiştir. Bütçe gelir gerçekleştirmelerinde gayrisafi yurt içi hasılanın büyümesi, fiyatlar genel düzeyindeki değişimler, talebin güçlü seyretmesi, e-ticaretin ve kartlı harcamaların artışı etkili olmuştur.

Deprem bölgesinde ilan edilen mücbir sebep ve söz konusu bölgedeki ekonomik aktivitedeki kayıplara ve bunların vergi gelirlerimize olumsuz yansımaya rağmen ilk beş ayda vergi gelirlerimiz beklentinin üzerinde artış göstermiştir.

Diğer taraftan 7440 sayılı Yapılandırma Kanunu kapsamındaki tahsilat gerçekleşme beklentisi ve mali disiplini korumak amacıyla proaktif bir yaklaşımla alınan gelir artırıcı tedbirlerin de etkisiyle, bütçe gelirleri artışının yılın geri kalan bölümünde ilk beş aydaki oranın da oldukça üzerinde gerçekleşeceği beklenmektedir. Bu nedenle ek bütçe kanun teklifinde yer alan gelir tahmini hedefine ulaşılacağını öngörüyoruz.

Kamu gelir politikaları, kamu harcamaları için ihtiyaç duyulan finansmanın sağlanmasının yanı sıra ekonomik kalkınma ve sosyal adaletin desteklenmesi, iş ve yatırım ortamının iyileştirilmesi ve fiyat istikrarının kalıcı olarak tesis edilmesi hedefleri doğrultusunda yürütülmektedir. Bu kapsamda hazırladığımız ek bütçeyle vergi gelirlerinde 1 trilyon 71,1 milyar lira, vergi dışı gelirlerde 48,4 milyar lira olmak üzere genel bütçe gelirlerinde net 1 trilyon 119,5 milyar lira ilave gelir öngörüyoruz.

İlave gelir tahminimizin ana gelir kalemleri itibarıyla dağılımına baktığımızda; gelir vergisinde 201,4 milyar, kurumlar vergisinde 163,1 milyar, dâhilde alınan KDV’de 237,3 milyar, özel tüketim vergisinde 306,6 milyar, motorlu taşıtlar vergisinde 32,6 milyar, damga vergisinde 30 milyar, harçlarda 38,6 milyar, banka ve sigorta muamelelerinde 33,2 milyar, diğer vergilerde 38,3 milyar, vergi dışı gelirlerde ise 48,4 milyar lira olarak bir tahminimiz var.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; önümüzdeki dönemde kamu gelir politikalarımızı mali disiplinden ayrılmadan, büyümenin kalitesini ve vatandaşlarımızın refahını artırmaya yönelik ekonomi politikalarımızı sürdüreceğiz. Küresel ticaretten aldığımız payı artırarak cari işlemler dengesinde kalıcı ve sürdürülebilir iyileşme sağlayacağız. Maliye politikamızı şeffaf, seçici ve odaklı bir şekilde uygulayarak vatandaşlarımız ve reel sektörümüzün ihtiyaçlarını gözeten, millete hizmet odaklı vergi politikaları ve uygulamalarına devam edeceğiz.

Yirmi bir yıllık kazanımlarımızdan aldığımız güç ve son seçimlerde milletimizin oluşturduğu siyasi istikrarla Cumhurbaşkanımız liderliğinde Türkiye ekonomisini istikrar, güven, sürdürülebilirlik sütunları üzerinde yükselteceğiz. Makro finansal istikrarı ve diğer tüm kazanımları kalıcı hâle getirecek yapısal reformlarla 85 milyonun her bir ferdinin aşını, işini, huzurunu ve refahını büyüteceğiz. Yeni Kabinemiz ve yenilenen Meclisimizle devletimizi güçlendirirken, milletimizin de refahını artıracğız.

Eylül ayında kamuoyuyla paylaşmayı planladığımız orta vadeli programla ekonomimizin ihtiyaç duyduğu yeni politikaları ve yapısal reform başlıklarını şekillendireceğiz. Bu dokümanda 2024-2026 döneminin temel politikalarına, ilkelerine, hedef ve gösterge niteliğindeki ekonomik büyüklüklere yer vereceğiz. Mevcut yıl ve izleyen üç yıla ilişkin büyüme, ihracat, istihdam gibi makroekonomik göstergelerimizi güncelleyeceğiz.

OVP’deki ana çerçevemiz mali disiplin odağında, deprem etkisi hariç bütçe açığının Maastricht Kriterleriyle uyumlu bir seviyede belirlenmesi olacaktır. Ayrıca programda, enflasyonun orta vadede tek haneye düşürülmesi için uygulanacak politikalar ile özel sektör öncülüğünde dayanıklı bir büyüme için makroekonomik istikrarı ve bugüne dek elde ettiğimiz kazanımları kalıcı hâle getirecek yeşil ve dijital dönüşüm de dâhil olmak üzere yapısal reformlar yer alacaktır. Ekim ayında ise bir yandan 2024 yılı merkezî yönetim bütçesi diğer yandan On İkinci Kalkınma Planı’yla Gazi Meclisimizin karşısında olacağız.

Bu vesileyle ek bütçemizin Meclisimizin takdiriyle kabul edilmesi durumunda ülkemize ve vatandaşlarımıza hayırlı olmasını, uğurlu olmasını temenni ediyorum. Komisyonumuzun değerli üyelerini saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımıza teşekkür ediyorum.

Basın mensuplarımıza da teşekkür ediyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Başkan, basın mensuplarına teşekkür etmeyin. Sayın Başkanı çekti, bizi de biraz izlesinler.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Evet, Sayın Ağbaba, Komisyonumuzun yerleşik teamülleri çerçevesinde davranıyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Yerleşigi siz yerleştiriyorsunuz, böyle bir şey olur mu? Yani sizi basın mensubu izliyor, bizi izlemiyor, niye?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın basın mensupları...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Böyle şey olur mu? Lütfen, Sayın Başkan, dikkatlice dinledik...

CAVİT ARI (Antalya) – İcraatın içinden dinliyoruz, eleştiriler yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yazılı basın burada Sayın Ağbaba, yazılı basın burada.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Yani yazılı basın burada da niye bu arkadaşlardan rahatsız oluyorsunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, şöyle yapalım: Biliyorsunuz, kurumların teamülleri, yerleşik uygulamaları vardır ve bunlar...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Böyle teamül yok, böyle bir şey yok. Bunu siz getiriyorsunuz, siz uyguluyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, daha önce...

VELİ AĞBABA (Malatya) – 2 sefer yapınca uygulanmış oluyor, olmaz öyle şey Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, müsaade edin... Bunlar daha önce de tartışılmış ve karara bağlanıp tükenmiş tartışmalar.

Şimdi, öncelikli olarak siyasi parti gruplarının sözcülerinden başlamak üzere geneli üzerinde değerlendirmeler yapmak için söz vereceğim.

İlk olarak, Cumhuriyet Halk Partisi sözcüsü Sayın Türelî'ye söz veriyorum.

Sayın Türelî, buyurun lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Evet, teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bu yaptığımız, ilk görüştüğümüz kanun teklifinde, hatırlıyorsunuz Sayın Başkan, bir öneride bulunmuştuk. Plan ve Bütçe Komisyonu görüşmelerinin ne kadar önemli olduğu konusunda hemfikiriz. Bu anlamda da bir; bunun, bizim görüşmelerimizin kayda alınması açısından bir sistem önerisi yapmıştık. O konuyu sanıyorum değerlendiriyorsunuz, isterseniz yazılı olarak da sunabiliriz. Türkiye Büyük Millet Meclisinde, burada sonuçta Meclis Televizyonu var; gelsin, buradaki konuşmalarımız kayıt altına alınsın, herkes kendi konuşmasını kayda almakla uğraşmasın çünkü konuştuğumuz konular gerçekten Türkiye'yi ilgilendiren konular burada. Tabii ki, burada arkadaşlarımız var yazılı basından. Muhabir arkadaşlarımız notlarını alıyor ama önemli konular var. Bugün konuştuğumuz önemli, bundan sonra konuşacağımız kanun teklifleri de önemli olacak. Bu konudaki önergemizi, Sayın Başkan, isterseniz yazılı olarak da size iletelim. Bu konuda bir gelişme olmasını bekliyoruz; önce onu söyleyelim.

İkinci olarak, bu Anayasa'ya aykırılık konusunu yani aslında yeniden ifade etmek isterim. Keşke görüşseydik yani bir şey değil; konuşulurdu, ondan sonra herkes kendi görüşünü açık ve net olarak söylerdi ve aslında görüşmelere başlamadan, geneli üzerine konuşmadan bunu yapmış olurduk. Bence çok daha verimli bir yöntemdi bu çünkü Anayasa'ya aykırılık iddiası çok önemli, İç Tüzük de zaten bunu hükme bağlamış yani konuştuğumuz her kanunun sonuçta... Sonrasında da biliyorsunuz Anayasa

Mahkemesine gitme süreçleri oluyor. Öyle şeyler olmasın. Neden? Bunlara hiç gerek yok yani gelelim, Anayasa'ya uygun olarak görüşelim yani bir karşılıklı tartışma içinde olmaya biz hazırız. Biz de söyleyelim, bütün arkadaşlarımız fikirlerini söylesin. Biz burada herkesin fikirlerini söylediği, bunların tartışıldığı demokratik bir ortam olmasını istiyoruz ama bu konu önemli, bu konuyu tartışacağız.

Şimdi, ilgili, önümüze gelmiş olan bu ek bütçe kanun teklifi üzerine bir şeyler söylemek istiyorum.

Evet, öncelikle, burada Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı var, Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerim, bürokrasimiz, kurumlarımızın güzide temsilcileri var, basınımız var; hepsini saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, önümüze bir ek bütçe teklifi geldi. Zaten Anayasa'ya aykırılık iddiasını açık ve net olarak söyleyeceğiz, ortaya koyacağız çünkü burada şöyle bir hüküm var: Şimdi, Anayasa'nın 161'inci maddesinde ek bütçeyle ilgili bir hüküm yok. Hüküm olmadığı için aslında bunu nasıl yapacağız, neye göre görüşeceğiz? 5018 sayılı Kanun'un 19'uncu maddesinin son fıkrasında düzenleniyor bu ek bütçe konusu, Anayasa'da düzenlenmiyor ama burada şöyle bir şey var: Kanuni olarak baktığımızda eğer açık hükümler yoksa o zaman hukuk devleti ilkesinin, cumhuriyetin temel niteliklerinden olan hukuk devleti ilkesinin geçerli olması gerekir. Hukuk devletinin temel ilkelerinden biri; yetki ve şekilde paralelliktir, bu anlamda da bir hukuki işlemin yapılmasında yetkili olanların bu işlem yapılırken uygulanan şekil ve usul kurallarının da işlemin değiştirilmesinde geçerli olması önemli yani bu açıdan da bu konudaki düşüncelerimiz devam ediyor.

Şimdi, burada, önümüze gelen bütçe teklifinde 1,1 trilyon -yuvarladım rakamları- ek bütçeyle yeni bir bütçe ödenekleri isteniyor. Tabii, ona o kadar da bir bütçe geliri olacak çünkü 5018 sayılı Kanun'a göre, biliyorsunuz, bütçe açığı değiştirilemiyor, değişmiyor. Bu ilginç bir noktadır yani bütçe açığının aynı kalması, değişmemesi hikâyesi, aslında "Yani ek bütçe bile çıkarsanız bunu değiştiremezsiniz." diyor. Eğer ödenekleri arttıracaksanız o kadar da bir gelir getirmeniz gerekir yaklaşımı var. Bu anlamda, bu bütçe açığının ne kadar olduğu konusu, bunun artıp artmayacağı konusu çok büyük önem arz ediyor.

Şimdi, burada baktığımız zaman şunu görüyoruz, genel gerekçede diyor ki: "Deprem zararlarının giderilmesi amacıyla ihtiyaç duyulan ödenek 527,3 milyar Türk lirası." Ama bakıyoruz, onun ötesinde gelen istenen ek bütçe 1,1 trilyon yani burada 592,2 milyarlık deprem için, deprem zararlarının giderilmesi için harcanmayacak bir nokta var. Nereye harcanacak o zaman, neden böyle bir şey ortaya çıktı? Orada yani gerekçelerde açık ve net olarak yazıyor bu. O zaman, demek ki ne oldu? Seçim süreci oldu, seçim harcamaları yapıldı, şimdi arkasından da bunun için bir ek bütçe getiriliyor. Çünkü yani sonuç itibarıyla genel gerekçede, burada rakamlar var; ben bize gelmiş olan şeyi konuşuyorum, söylüyorum. Yani hem bir seçim olsun, seçim sonrası birtakım harcamalar yapılsın, arkadan ek bütçe istemek aslında bütçe hakkına da açık ve net olarak aykırı.

Diğer taraftan, biz, sadece bugün sadece bir ek bütçe kanun teklifi görüşmüyoruz. Aslında, bunu torba kanunla beraber görüşmek gerekirdi; öncesinde torba kanun geldi, arkasından bu geldi. Çünkü torba kanunda öyle maddeler var ki direkt olarak bütçeyi ilgilendiriyor; hepsi bütçeyle ilgili, bütçe açığıyla ilgili, harcamalarla ilgili. Cumhurbaşkanı'na verilen borçlanma yetkisinin artırılması, Cumhurbaşkanı'na verilen ödenek ekleme yetkisi, kur korumalı mevduat sistemindeki kur zararlarının Hazinesinin payına düşen kısmının da Merkez Bankasına aktarılması; bunların hepsi bire bir bütçeyi ilgilendiren konular, bütçe açığını da artıracak olan konular. Yani aslında, sizin getirdiğiniz, bizim önümüze getirdiğiniz ek bütçe teklifindeki bütçe açığı değişmedi ama gerçek bütçe açığı bunun çok çok ötesinde; açık ve nettir bu.

Şimdi, bakın, torba kanuna eklenen bir geçici maddeyle borçlanma limiti artırıldı. Biraz önce söyledim, bütçeyle bağlantılı, direkt bütçeyle ilgili çünkü bütçe kanununun 3'üncü maddesi denge maddesi zaten yani önce giderleri tanımlıyor, arkasından gelirleri sonra da bunun arasındaki farkı bütçe

açığı olarak, denge maddesi olarak koyuyor. Kanun çok açık ve net olarak söylüyor, 4749 sayılı Kanun diyor ki bakın, değişik ikinci fıkrasını okuyorum: “Borçlanma limiti değiştirilemez.” Ama sonra diyor ki: “Ancak borç yönetiminin ihtiyaçları ve gelişimi dikkate alınarak, bu limit yıl içinde en fazla yüzde beş oranında artırılabilir.” Yüzde 5 yani 660,9’dur. “Bu miktarın da yeterli olmadığı durumlarda, ilave yüzde beş oranında bir tutar, ancak Cumhurbaşkanı kararı ile artırılabilir.” Yüzde 5-yüzde 5, daha fazla arttıramazsınız. Torba kanunda önümüze geldi hüküm. Sonuç itibarıyla, rakamın borçlanma yetkisi 3 katına kadar arttırılıyor. Bakın, 660,9 milyar liraydı bütçe açığı, yüzde 5 artırsak 693,9 milyara çıkıyor, 33 milyarlık yaklaşık bir ek geliyor, sonra Cumhurbaşkanı yetkisi 34,7 milyarlık bir şey geliyor, 728,6 milyara çıkıyor. Bu üst sınır, başka bir şey yok, bunun üstüne çıkamazsınız. Kanunla çıkamayız. O zaman ne anlamı var, o zaman bütçeyi niye konuşuyoruz? Bugün 3 katı, yarın 5 katı, öbür gün 10 katı. E, o zaman hani bütçe disiplini? Niye yani, “bütçe hakkı” dediğimiz hikâye bu değil mi? Yani bunları biz ne adına konuşuyoruz burada? Sonuç itibarıyla, bütçenin bütün görüşülme usulleri, bütçenin Meclise sunulması, Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmesi, Genel Kurulda görüşülmesi, usuller son derece sıkı bir biçimde teminat altına alınmış. Aynı zamanda 5018 sayılı Yasa da ve 4749 da bunu destekliyor, bunun etrafında. E, şimdi, oluyor, 3 katına kadar artırma yetkisi 728,6’ydı, getirilen düzenlemeyle 2 trilyon 185 milyar 932 milyon liraya kadar borçlanma yetkisi veriliyor Cumhurbaşkanına, 3 katına kadar.

Arkadaşlar, böyle bir şey mümkün değil, değerli milletvekilleri, böyle bir şey olamaz. Torba kanunda da görüştük. Bakın, açık ve net olarak Anayasa’ya aykırı, çünkü bütçeyle ilişkili bir şey. Hani, orada, geçmiş dönemde Anayasa Mahkemesi kararlarına gidilmiş, işte, orada “Bütçe kanununda yer almıyor.” demiş; öyle bir şey yok. Bütçeyle ilgili olan konuların başka bir kanunda yer almasının ne şeyi var? O zaman niye şimdi önümüze geldi? E, o zaman bütçe kanununu biz çöpe atalım. Hani, orada denklik maddesi vardı?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türel, buyurun.

RAHİM AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Teşekkür ederim.

Yani, şimdi, bunun olması mümkün değil, bir.

İki, ne kadarlık bir kısmı şu anda kullanıldı diye sorduğumuz zaman, işte, bize 450 milyar civarında bir rakamdan bahsettiler yani mayıs açıklandı ama haziran ayına ilişkin olarak. Şimdi, daha kullanılmamış buradaki yetkiler, daha bütçe açığına kadar gelmemişiz. Önce bütçe açığına kadar gelinecek, ondan sonra ihtiyaç olması durumunda yüzde 5 artacak, sonra yeniden ihtiyaç olması durumunda yeniden yüzde 5 artacak. Bunların hiçbirisi yok. Yüzde 58’ini kullanmışız yüzde 42’yi kullanmamışız. Şimdi, kullanmadığımız bir şey varken birdenbire 2 trilyonun üzerine çıkıyor rakam. Şimdi, bunun açıklaması yok. Ne var yani şimdi herkes şunu düşünmeye başlıyor: Ne oldu, nasıl bir durum var acaba? Ekonomi o kadar kötü bir noktadaki demek ki böyle bir şeyi alıyorsunuz kanuna aykırı olarak. Böyle bir şey olamaz. Yani mevcut yetkileri daha kullanmamışsınız yani orada limitiniz var. Bir kere bütçe açığı kadar verin, ondan sonra gelin tekrar borçlanmayla ilgili yüzde 5 arttırın, sonra bir yüzde 5 daha arttırın. O zaman gelmiş olsa diyebilirdik ki belki, çok özel bir şart olduğu zaman, hadi, tamam, tekrar yani konuşulurdu gene onun içinde. Şimdi öyle bir durum yok. Yani bu, direkt olarak bütçe açığıdır. Bu demek ki bütçe açığı bunun çok ötesinde ki borçlanma yetkisi isteniyor.

Diğer taraftan, Cumhurbaşkanına gene torba kanunda ödenek ekleme yetkisi verilmiş geçici maddeyle. Bakın, geçici maddeler bu iş için kullanılmaz. “Geçici madde” dediğimiz şey, aslında normalde var olan birtakım maddelerin uygulanmasına ilişkin birtakım kolaylık sağlamak, belli konuları netleştirmek için yapılır. Burada böyle bir şey yok. Bir kere çok açık ve net, bu konunun ek bütçeyle

gelmesi gerekiyordu. Ek bütçeyle getirmiş olurdunuz. Ödeneği biraz daha fazla artırmış olsaydınız, ona göre gelir gene bütçe açığı aynı kalırdı, olabilirdi ama siz yapmadınız onu. Gelir göstermeden ödenek artırıyorsunuz, gelir göstermeden ödenek arttıramazsınız, bütçe ilkelerine aykırı.

Bir de şunu söyleyelim: Cumhurbaşkanına verilmiş ödenek ekleme yetkisi yok arkadaşlar, değerli milletvekilleri; Cumhurbaşkanı ödenek aktarması yapabilir kurumların bütçeleri arasında, Cumhurbaşkanı yedek ödeneği de kullanabilir ama Cumhurbaşkanı ödenek ekleyemez, böyle bir yetki yok, kesin ve net olarak Anayasa'ya aykırı. Bu konuda bozulmuş Anayasa Mahkemesi kararı var.

Diğer taraftan, ilginç bir konu var. Mesela, bazı şeyler, burada baktığımız zaman yani ne oluyor diye baktık; 6175 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu'nun 30'uncu maddesi Cumhurbaşkanına genel bütçe ödeneklerini yüzde 5'e kadar artırma yetkisi vermiş. Bakın, gene yüzde 5, Olağanüstü Hal Yasası'nda var. Yüzde 5, yüzde 5 vardı, burada da bir yüzde 5; eğer olağanüstü hâlin gerektirdiği hâllerde, durumlarda kullanılacaksa. Yani 3 katı falan, böyle şeyler yok; yüzde 5, yüzde 5, yüzde 5'lik rakamlarla gidiliyor. Bu yetki kullanıldı mı, bunu sormak istiyorum çünkü bunlar Cumhurbaşkanı kararlarıyla kullanılıyor ama biliyorsunuz Resmî Gazete'de bütün Cumhurbaşkanı kararları yayınlanmıyor. Yani bu yüzde 5 olağanüstü hâl kapsamında kullanıldı mı? Bu ek bütçede var mı? Bunları da bilmek istiyoruz. Yani ezcümle, ek bütçe açığı ek ödenek tutarı kadar düşük gösterilmiş oluyor buradaki yapının içinde. Şu ana kadar ne kadar kullanıldı? Bir de bu önümüze geldi yani bundan sonra yetki isteniyor ama acaba kullanıldı mı şu ana kadar, yoksa bundan sonra mı kullanılacak? Bakın, bu konulardaki kuşkular kamuoyunu ciddi olarak sarsıyor. Bunlara gerek yok. Yani yapılan her işin hukuka uygun olması sağlanmalı. Anayasa var, kanunlar var ve bunun için de bütçenin ilkeleri var. Yani bütçe hakkı dünyanın her yerinde önemli. Bütçe hakkı, vatandaşın ödediği vergilerin nereye harcandığını bilme hakkı. Hangi vergiler konulacak, bunlar hangi harcamalara, nerelere harcanacak? Sonuçta, bu bütçe hakkı 1215 Magna Carta'ya kadar gidiyor, kralın vergi koyma yetkisinin kısıtlanmasıyla, sonra zaman içinde parlamentoların harcamaları denetimi ortaya çıkıyor. Bu böyle bir süreç ve biz, Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak bütçe hakkını temsil ediyoruz. Tabii, vatandaş, devletin içinde milyonlarca işlem yapılıyor, nereden bilebilir bunu? Onu, parlamentoya seçtiği temsilcileri eliyle bu yetkiyi kullanıyor yani bizler eliyle.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, toparlayın lütfen.

RAHMÎ AŞKIN TÜRELÎ (İzmir) - Teşekkür ederim.

Biz de bilemeyiz. Aynı şekilde, Sayıştay denetimi, işte, burada başka bir noktada giriyor.

Gene bu kur korumalı mevduat sistemi... Biliyorsunuz buradaki kur zararları, Türk lirası cinsinden olan mevduatlar kur korumalı mevduata dönüşünce, sisteme gelince bunun kur zararı hazinenin, eğer dövizden döndüyse Merkez Bankasının üzerindeydi. Bir kere bunu açık ve net olarak söyleyeyim, bunun şeyi hazinedir, Merkez Bankası değildir. Hazine demek de bütçe demektir yani aslında Hükümet demektir. E, zaten Merkez Bankasının kârları da biliyorsunuz hazineye aktarılır. Şimdi, burada ne yapıyoruz? Neden böyle bir yöntemi uyguladığımızı anlamış değiliz torba kanunda? Bunları söylüyorum çünkü bunların hepsi bütçeyle ilgili. Bunlar direkt bütçeyle ilgili, konuştuğumuz konu bu. Şunu da hatırlıyoruz: Sonuçta, hazine düzenli olarak her ay ne kadarlık bir kur zararı geldiğini açıklıyor kamuoyuna, Merkez Bankası bu açıklamayı yapmıyor. Geçen sene bu açıklamaları yapmadı, hatta Plan ve Bütçe Komisyonuna yılda 2 kere gelirler bilgi vermeye o açıklamaları yapmadılar. En son torba kanun görüşmesi sırasında sorduk, orada bir miktar söylediler ama ciddi olarak bunun kamuoyunun incelemesinde olması gerekir. Yani bu akla şunu getiriyor: Bir çeşit, geçmişte kaldırdığımız bu kısa vadeli avans sistemi gibi bir şey oldu bu ya da buna "Merkez Bankası kredisi" diyebilirsiniz. Gene aynı

şekilde bütçe açığı düşük gösteriliyor. Bu sisteme karşıyız, sizden de bu konuda duyarlı olmanızı ve bu işin yeri hazine, Merkez Bankası değildir. Hazinesinin, dediğim gibi, burada kur korumalı mevduat sisteminin kur zararına yüklenmesi konusunda gerekli hassasiyeti göstermesini ve bu Genel Kurulda görüşülecek, burada gerekli düzenlemeler yapılırsa ona uygun olarak bir sistem getirilebilir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bitireceğim bir iki husus kaldı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tamam Sayın Türel.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Bir de şimdi, daha çok buradaki sistemi bu torba kanunla birleştirdiğim için yani bu torba gelmemiş olsaydı bugün gelen ek bütçeyle ilgili başka türlü konuşacaktık, başka şeyleri konuşuyor olacaktık, ben de sizin yaptığınız gibi bir ufuk turu yapacaktım; nasıl Türkiye bu noktalara geldi, nasıl ekonomik kriz içinde, onu anlatacaktım ama bunlar gelince, bunlarla bağlantılı olarak bunları öne aldım ama birkaç şeyi söyleyeyim. Burada vergiye baktığımızda, gelen vergilerin ne kadarı doğrudan ne kadarı dolaylı vergi diye baktığımızda şunu görüyoruz: Yüzde 35'i doğrudan vergi, yüzde 65'i dolaylı vergiler. Dolaylı vergiler bildiğimiz üzere mal ve hizmetler üzerinden alınan vergiler ve gelir dağılımını bozan vergiler ve ülkede yaşayan milyonlarca insanın günlük hayatını etkileyen vergiler. Yani aslında, hep konuşulan, daha önce bizim planlarda da orta vadeli programlarda hep yazdığımız, işte “Vergi yapısı, bu çarpık yapı değişecek, bu olacak...” Hiçbir şey değişmemiş, bunları görüyoruz yani bütçelerde de burada da aynı sistem var. Yani burada getirilen bu yük, direkt olarak bu ülkede yaşayan milyonlarca insanın sırtındadır.

Vergi harcamaları konusu var. Mesela bu vergi harcaması konusu, hep bizim uzun zamandır konuştuğumuz bir konu. 2023 için 994,4 milyar. Vergi harcaması demek, değerli milletvekilleri, sizlerin de iyi bildiği üzere, istisna ve muafiyetler nedeniyle vazgeçilen vergiler demek. Yaklaşık 1 trilyon. Yani bunlar nedir? Mesela, şimdi bu gelen bir kısım vergi düzenlemelerinde vergi harcaması değişti mi, ne oldu, biz bunu göremiyoruz. Ben bütçeye baktım, ona ilişkin bir hüküm göremedim yani bunlar nedir? Bunlar amacına uygun mu? Performansları bunların nedir? Böyle bir sistem yok ve burada baktığımız zaman, vergi harcaması genel anlamda emek kesimi değil, sermaye kesimine getirilen birtakım teşviklerden oluşuyor. Gelir dağılımını düzeltmek, yoksulluğu ortadan kaldırmak, bu ülkenin ekonomi politikasının en önemli temel noktalarından biridir. Yani burada çok açık ve net olarak onu görüyoruz biz. Bugün uygulanan hem bu ek bütçe getirildi... tabii, bunun içinde elbette deprem felaketinin getirdiği yaraların sarılmasına ilişkin bir kısım hükümler var ama esas itibarıyla baktığımız zaman biz şöyle görüyoruz: Uygulanan yanlış politikalar, 2021 yılının Eylül ayında başlayan faiz indirimi, bugün Türkiye’yi içinde bulunduğumuz krizin içine sokmuştur ve bu şekilde, işte, bu ek bütçe ve diğer ihtiyaçlar ortaya çıkmıştır. Bu anlamda, baktığımız zaman, bütün bu yük bütün bu ülkede yaşayan insanların çaktığı bir konudur diyorum.

Evet, konuşmamı burada tamamlamak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türel, teşekkür ediyorum.

Sayın Temelli, buyurun lütfen.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, değerli Komisyon üyeleri, değerli hazırlar; evet, ek bütçeyi görüşüyoruz.

Sayın Yılmaz, sizi çok dikkatli dinledim, bir an için başka bir ülkede olduğumu hissettirdiniz bana, teşekkür ederim. O kadar güzel bir tablo var ki ortada, dolayısıyla bu tabloyu dinlediğinizde, aslında neden ek bütçeye ihtiyacımız var diyorsunuz. Eğer ekonominin böyle bir performansı varsa o zaman ek bütçeye ihtiyaç olmazdı. Ek bütçe yapıyorsak demek ki ekonomide ciddi sıkıntılar var. Gerçi, biz, geçen gün, burada, Plan ve Bütçe Komisyonunda torba yasa... Gerçi, biz onu bir çuvala da çevirdik, artık torba demeyelim çünkü içine katmadığımız şey kalmadı, askerî okul öğrencilerinin eğitim durumunu bile gördüştü Plan ve Bütçe; düşünün torbanın hâlini.

Dolayısıyla, baktığımızda, bu bütçe meselesinde önemli başlıklar var. Sizin sunumunuzu da dikkatlice dinledim. Tabii ki oradaki konuşmalarımızda da ana gerekçe hep deprem. Tamam, deprem oldu; büyük bir felaket, inanılmaz şeyler yaşadık ve bunu hep birlikte telafi etmeliyiz. Bunun için bütçe yapılmalı, buna kimsenin itirazı olamaz. Ek bütçe yapılmalı ama şubatın başında olan depremin ek bütçesini temmuz başında yapamazsınız, hemen şubatın içinde yapmamız gerekiyordu. Dolayısıyla, aslında, ek bütçenin nereden, ne amaçla kaynaklandığını rakamlara biraz daha yakından baktığımızda anlamamız daha da kolaylaşacak.

Şimdi, evet, depremin yüksek maliyetleri var. Çok büyük bir yıkım ve bunun ne kadar yüksek maliyeti olduğunu 104 milyar dolar gibi bir rakamla açıklıyorsunuz ama bütçe bize bunu söylemiyor. Bütçeye baktığımızda, yapılacak işlere baktığımızda, yıllara yaydığımızda bunun hepsini bir kerede halletmeyeceğimiz ortada. Peki, bütçeyle ne kadar, nasıl hallediliyor, o da rakamlarda gözüktüyor ve baktığımızda, ortaya çıkan şu anki hem ek bütçe gerekçeleri hem de bütçedeki harcamalar ve önümüzdeki projeksiyonlara baktığımızda, bunun sadece bir kısmı depremden kaynaklanıyor ama büyük bir kısmı depremden kaynaklanmıyor, büyük bir kısmı seçimden kaynaklanıyor. Neden mi? Siz de söylediniz, “Geçen yıl bütçe açığı yüzde 1.” dediniz. Bu yıl yüzde 3,5 öngörmüşsünüz. Depremin olacağını öngöremediğinize göre, bu bütçe açığını öngörmenin nedeni seçim. Yani ilave yüzde 2,5’luk bütçe açığını seçim yatırımı olarak gördüğünüz için -yani yüzde 52’ye yüzde 48 bitti seçimler- o 2 puanın puan başı maliyeti 300 milyar lira Türkiye’ye; öngördüğünüz bu aslında. Deprem hesapta yoktu, deprem geldi; şimdi, depremle beraber, tabii, evdeki hesap hiç artık çarşıya uymuyor, yeni kaynağa ihtiyacınız var ve kaynak arıyorsunuz. Şu anda zaten sık sık seyahat etmenizin nedeni “çalışma programı” diye ifade ediyorsunuz ama bunu Sayın Bakan biraz önce açıklamış “Kaynak arıyorum. diye; evet, kaynak arayışınız devam ediyor.

Şimdi, burada da şunu anlıyoruz: Bütçe performansınız iyi değil ama bu, bu sene mi iyi değil? Geriye doğru baktığımız yirmi bir sene boyunca bütçe performansınız hiç iyi olmadı, ek bütçe yaptığınız seneler çok daha kötü oldu. Neye dayanarak söylüyorum bunu? Çünkü Türkiye’nin, hem ekonomi hem siyasi anlamda baktığımızda, hiçbir yapısal sorunu çözüme kavuşmamış, hepsi duruyor, siz de zikrettiniz; cari açık duruyor, bütçe açığı büyüyor, tasarruf açığı zaten ciddi boyutlarda. Tabii, bu açıkları kapatabilmek adına sadece vermiş olduğunuz Maastricht Kriterleri yeterli değil çünkü siyaset ve ekonominin birlikte hareket ettiği bir dünyada -ki böyledir dünya- eğer Kopenhag Kriterleri’nden yoksun bırakırsanız bir ekonomiyi, dolayısıyla ne o ekonomi düzelir ne o siyaset düzelir ne de ülkenin bütçesi düzelir. Bütçe düzelmediği için sürekli olarak bütçe hakkını ihlal ediyoruz, aslında hukuk devletini ihlal ediyoruz, Anayasa’yı ihlal ediyoruz ve günü kurtarmak adına belki de ülkenin geleceğini ciddi anlamda heba ediyoruz.

Bakın, verdiğiniz rakamlar aslında ciddi anlamda ne büyük sorunların içinde olduğumuzu gösteriyor. Büyümeden bahsettiniz, büyümeyle çok övünüyorsunuz, büyüme ortalamasından bahsediyorsunuz, o zaman şunu sormak gerekiyor: Her büyüme iyi bir şey midir Sayın Yılmaz? Eğer iyi bir şey olsaydı bu yapısal sorunlar niye devam ediyor? Eğer iyi bir şey olsaydı biz niye her sene

ek bütçe yapıyoruz? Demek ki her büyüme iyi bir büyüme değil. Kaynakları ülkenin, toplumun, halkın öncelikli beklentilerine ve rasyonel olarak değerlendirdiğinizde ortaya çıkacak olan büyüme iyi bir büyümedir, yoksa büyümek için büyümek yaratmış olduğu obeziteyle çok daha büyük sorunlar karşımıza çıkarır. Nitekim de öyle oluyor, çok ciddi sorunlarla boğuşuyoruz ve bu sorunları bir türlü aşamıyoruz.

Peki, bu ortaya çıkan açıkların arkasında ne yatıyor? Bakın, ek bütçede bile bunu görmenizi mümkün. Ek bütçenin rakamlarında, deprem için istenen ek bütçede en önemli rakamlardan biri yaklaşık 40 milyar lira yine savunma ve güvenliğe gidiyor çünkü bütün bütçeleriniz militarist, çünkü bir güvenlik sorununa yaklaşımınız aslında barışçıl değil. Kürt meselesini demokratik ve barışçıl bir çözümün zeminine oturtmadığımız için biz kaynaklarımızı israf etmeye ve her kıymetli kaynağı savaşa, militarist politikalara aktarmaya devam ediyoruz. Sayın Canikli'nin kulakları çınlasın, diyordu ya: "Bir top mermisi kaç para? 5 bin dolar." Şimdi, bir top mermisine siz 5 bin dolar harcarsanız, İHA'ya, SİHA'ya bu kadar harcarsanız, güvenlik politikalarını bir paranoyayla ele alırsanız, Kürt meselesini çözmezseniz o bütçe yama tutmaz; tutmuyor da. Son sekiz yıla baktığınızda zaten tablo çok net ortada; ülkede adalet yok, ülkede toplumsal barış yok, ülkede ciddi çatışmalar ve huzursuzluklar söz konusu.

İkinci büyük meselemiz yoksulluk meselesi. Türkiye'nin gelir dağılımını düzeltecek hiçbir hamle yapmıyorsunuz ne vergi alırken ne harcama yaparken. Oysa maliye politikasının öncelikli amaçlarından biri gelir dağılımını ve servet dağılımını adaletli bir ölçüye kavuşturmaktır. Yanlış anlamayın, bunu sosyalist bir ülke adına söylemiyorum, kapitalist ülkelerde bile böyle. Bakın OECD ülkelerine, bakın Avrupa Birliği ülkelerine, hangi ülkede bizim kadar çarpık bir gelir dağılımı görebilirsiniz, çarpık bir servet dağılımı görebilirsiniz? Göremezsiniz. "Peki, o ülkelerin sonuçları neden farklı?" dediğinizde, tam da bundan dolayı farklıdır Sayın Yılmaz. Yani mesela, enflasyon TÜİK eliyle yüzde 38'e düşürüldü, gerçek enflasyon böyle olsaydı, sizin bize burada sunduğunuz yüzde 107'lerin üzerinde uçan rakamlar olmazdı. Demek ki TÜİK'in zorlama rakamı bu yüzde 38. OECD ortalaması kaç? Yüzde 7,7. Avrupa Birliği ortalaması kaç? Yüzde 7. Sıkı para politikası uyguladıkları için buraya düştü. Evet, sıkı para politikası uyguluyorlar ama sıkı para politikası uygularken de kimsenin ümüğünü, boğazını sıkırmıyorlar. Yani "sıkı para politikası" dediğiniz şey, IMF'nin illaki yoksulları, emekçileri böyle bir cendereye alması anlamına gelmez ve gelir dağılımı düzgün olan ülkelerde para ve maliye politikasının belki de istikrar politikaları çerçevesindeki etkileri de tabii ki yıkıcı olmaz ama bizde ciddi anlamda gelir dağılımı bozukluğu var, bizde çok ciddi anlamda bir servet dağılımı orantısızlığı var. Şimdi, bunlar üzerinden vergi almak yerine ek bütçenin de vergilerinin... Ki kurumlar vergisini de ben akademik anlamda değil ama siyasi anlamda dolaylı vergiler olarak niteliyorum. Neden dersiniz, çünkü Türkiye'deki şirketlerin yapısını siz de çok iyi biliyorsunuz ki onlardan vergi aldıkça onlar bunu ürünlerinin üzerine koyup yansıtacaktı. Nitekim de öyle oluyor yani enflasyonun temel nedenlerinden biri bu olarak karşımıza çıkıyor. Şimdi, bu ek bütçeye bu hesapla baktığımda zaten dolaylı vergilerin oranı yüzde 80, gelir vergisi yüzde 20'de kalıyor neredeyse, yuvarlak olarak söylüyorum. Şimdi, gelir dağılımı bu denli adaletsiz olan bir ülkede bu kadar çok dolaylı vergi artışı olur mu? Olmaz. Ama mesele şu: Yoksulluğu, Kürt meselesinin çözümünü ve yapısal sorunları çözmek adına bir ekonomi politikası üretilmediğiniz için bunun için de siz de dolaşık kalıyorsunuz, buradan çıkamıyorsunuz yani adaletli bir gelir vergisi salıyamıyorsunuz, adaletli bir vergi düzenlemesi yapamıyorsunuz. Kolayı nedir? Dolaylı vergidir yani fiyatlar yoluyla vergilemez, siz de onu tercih ediyorsunuz. Gelir ve servet dağılımı bu kadar bozursa bu vergileri aldığınızda insanların, yoksulların canı çok daha fazla acıyacaktır.

Kamu-özel iş birliği, kur korumalı mevduat...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Bir dakika, süre ilave edelim.

Buyurun.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Bunlar mesela örtülü yapısal sorunlarımız, giderek arttı. Mesela bir rakam verdiniz, dediniz ki “Dolarizasyonu yüzde 40’a indirdik.” Çünkü kur korumalı mevduat yüzde 25’ini şu an için akıyor, örtüyor. Bir an kur korumalı mevduatı kaldırırsanız dolarizasyon yüzde kaç çıkacak? Peki, dolarizasyonu bu yöntemle düşürmek sağlıklı bir yöntem mi? Hayır. Ne yapıyor? Rant aktarıyor. Kime? Zenginlere. E, gelir dağılımı bozuk, yoksulluk bu kadar, siz hâlâ zenginlere rant aktarıyorsunuz vergi alırken de finansmanı yönetirken de.

Sayın Şimşek diyor ki “Finansal istikrar sağlayacağım.” Harika. “Makroekonomik istikrar sağlayacağım.” Harika. E, böyle mi? Böyle sağlanması mümkün mü? “Enerji fiyatlarının düşmesini bekliyoruz.” işte “Gabar’da petrol çıkacak.” Gabar’a barış gelmeden petrol çıkar mı?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Çıktı.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Çıkma ne olur? Bir şey olmuyor, ne kadar kaynak bulsak hepsi heba olup gidiyor ama gelin önce şu meseleyi çözelim. Bu meselenin çözülmesi demek aslında hepimizin geleceği adına umutvar bir ülkede yaşamayı demek ama biz ne yapıyoruz? Oradan, Gabar’dan petrol gelecek, Karadeniz’den gaz gelecek... Geliyor, gelse de bir şey fark etmeyecek çünkü maliyetleriniz de bulduğunuzdan çok daha hızlı artıyor. Çünkü neden? Mesela, gazı bulduğunuzda dolar ne kadardı? 11 liraydı, sonra 18 oldu, şimdi 26 lira. Siz ek bütçeyi hazırlarken belki de dolar 24 liraydı, hesaplarınız şu anda bozulmuş olabilir. Peki, ilave bulduğunuz gaz dolardan dolayı katlanılan maliyeti telafi edecek büyüklükte mi? Hayır. O zaman enerji maliyetleriniz artmaya devam eder Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı. İşsizlik, yoksulluk çok belirgin. Şimdi, bunları bir ücret politikasıyla telafi etmek mümkün mü? Mümkün olabilir fiyatlar artmazsa. Mesela kiralarda fiyat kontrolü yapıyorsunuz, yüzde 25’le sınırlıyorsunuz. Bu konuda da toplumda çok ciddi çatışmalar, gerilimler oluyor. Bunun da bir şekliyle aslında kalıcı bir hâle dönüştürülmesi gerekir fakat hep palyatif çözüm. Çıkıyorsunuz, diyorsunuz ki “Kiralalar yüzde 25 artacak, daha fazla artmasın.” Bütün fiyatlar artarken bir tane fiyatı tutmaya çalışıyorsunuz; bu, mümkün değil. O yüzden kavga, o yüzden örtülü anlaşmalar yapılıyor. Oysa şöyle bir karar alınabilir: Emlak vergisi beyanlarına bağlı olarak emlak fiyatları ve kira fiyatları düzenlemesi getirilebilir ve vergiyle bir kontrol sağlanabilir. Bunu yapmak yerine işin kolayı kiralalar dursun. Niye? Kiracıların vereceği oyların hesabı bu. Bu ne oluyor? Yürümüyor, tutmuyor. Şimdi, ücretlerde de böyle, ücret artışı yapıyorsunuz ki geçen gün burada Komisyonda belirttik, emeklilere yapılan ücret artışı, en az ücret alan emeklilere yansımayacak dedik, burada diğer Komisyon üyeleri, iktidar mensubu Komisyon üyeleri oradaki sözlerimizi dikkate alıp gerekli düzenlemeyi yapmadığı için şu anda tartışmalar var. 7.500 lira maaş alan, 5.500 kök ücretine zam yapılan emeklinin hayatında hiçbir şey değişmeyecek; oysa, TÜİK’e göre bile enflasyon yüzde 20 artmış. En azından 1.500 lira, enflasyonu telafi etmek için 7.500’ü yukarı çekmek gerekirken onu bile yapmamışız. Dolayısıyla, ne oluyor? Ücret politikanız da fiyatları hep arkadan takip ediyor. Bir an için eşitlemeniz yine fiyatlar önden gidecek çünkü siz altı ayda bir artırırken fiyatlar her gün artıyor. Dolayısıyla, ne yapmak lazım? Fiyat kontrolü yapmak lazım. En iyi fiyat kontrolü vergi düzenidir, adaletli bir vergi düzeni. Peki, buraya baktığımızda bunu görmemiz mümkün mü? Görmüyoruz.

İstihdam... Çok artıyor mu? Bununla ilgili yüzde 9,5’a düştüğünü söylediniz. Şimdi, bu büyüme etkisiyle bir istihdam artıyor ama bu nasıl bir istihdam, onun da içine bakalım. Geniş tanımlı işsizlik hiç de 9,5 rakamını vermiyor bize. Peki, çalışanların durumu? Tam bir nöbetleşe yoksulluk hâlidir; stajyerler, part-time çalışmalar, güvencesiz çalışmalar gibi... Bu istihdam dünyasının içine baktığımızda

sorunların ne kadar ciddi boyutlarda olduğunu görürsünüz. Dolayısıyla, bizim şu anda ek bütçeyle, birkaç gün önce de Plan ve Bütçe Komisyonundaki torba yasayla depremzedelerin yaşadıkları sorunları aşmaya yönelik...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Bitiriyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen toparlayalım.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – ...bir adım atma ya da bir şey yapma sözlerimiz çok da gerçeği yansıtmıyor.

Gerçek şu ki ekonomi politikalarınız başarısız, gerçek şu ki seçim yatırımları o denli sınırları aşmış ki bunu toparlamak çok mümkün değil ve gerçek şu ki önünüzde yerel seçimler var, bugünden yerel seçim yatırımlarını tasarlıyorsunuz. Bunu nereden mi çıkarıyorum? 660 milyar liralık bütçe açığı varken, Cumhurbaşkanının borçlanma yetkisini yüzde 5, yüzde 5, yüzde 10 da artırma yetkisi varken 2,2 trilyon liraya çıkardınız. Neden? Oysa, burada getirmiş olduğunuz ek bütçede bile böyle bir tasavvur yok yani böyle bir bütçe açığı vermek ya da bunu finanse etmek gibi bir kaygı burada bile yok ama siz borçlanma yetkisini o denli artırıyorsunuz ki demek ki önümüzdeki süreçte aslında hem borçlanmaya devam edeceksiniz hem o “istikrar, istikrar” dediğiniz şeyin karşılığını yaratamayacaksınız, enflasyon devam edecek hem de Türkiye’nin yaşadığı yapısal sorunların hiçbirine çözüm getiremeyeceksiniz. İster Katar’a gidin ister Stockholm’e gidin, bu meseleyi burada çözmediğiniz sürece bunlar sadece turistik seyahat olarak kalır Sayın Yılmaz.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Şimdi Sayın Özlale’ye söz veriyorum.

Buyurun.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, değerli hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, Sayın Yılmaz’ın oldukça detaylı sunumu ikiye bölünebilir. Bunun ilkinde, küresel gelişmeler ışığında Türkiye ekonomisinin performansından bahsetti Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız; ikincisinde de ek bütçe ihtiyacından bahsetti. Ben de izninizle sunumu ikiye ayırmak istiyorum; ilk olarak, Türkiye ekonomisinin performansını biraz konuşalım.

Şimdi, önümüzde problemli bir bütçe var, belli; çok ciddi bir bütçe açığıyla karşılaşacağız. Türkiye ekonomisi hiçbirimizin istediği yolda gitmiyor. Peki, bunun temel sebebi nedir? Bunun temel sebebi, geçen sene uygulanmaya başlanan yeni ekonomi modeli. Şimdi, bu yeni ekonomi modelini bir hatırlayalım çünkü o, burada Sayın Yılmaz’ın sunumundaki Türkiye ekonomisinin performansını ciddi şekilde etkileyecek bir yaklaşımdı.

Yeni ekonomi modeline göre biz ne yapacaktık? Rekabetçi bir Türk lirasıyla ilk olarak dış ticaret fazlası, daha sonra cari işlemler fazlası; burada döviz biriktirecektik, ondan sonra bu, bizim enflasyonu düşürmemize yol açacaktı, rekabetçi bir ülke olarak biz, Türkiye’nin 2 tane makûs talihli olan enflasyon ve cari işlemler açığı problemini çözecektik. Peki, oldu mu? Olmadı. Neden olmadı? Türkiye, şu anda sonuç olarak dünyada en yüksek enflasyona sahip ülkelerden bir tanesi. Para Politikası Kurulu yanlış kararlar aldı... Ha, ilginç bir noktadır; aynı Para Politikası Kurulu üyeleri sadece Başkanın değişmesine rağmen geçen sene aldıkları kararın tam tersini almakta da herhangi bir beis görmüyorlar fakat Türkiye çok ciddi bir hayat pahalılığı problemiyle karşı karşıya kaldı. Dolayısıyla, yeni ekonomi modelinin düşürmeyi vadettiği enflasyonda biz tam tersi bir tabloyla karşılaştık.

Sayın Yılmaz büyümeden bahsetti. Bu büyümede de özellikle 2023'ün ilk çeyreğindeki hane halkının tüketimindeki artıştan bahsetti. Onun enflasyonla çok önemli bir ilişkisi var Sayın Cumhurbaşkan Yardımcım; siz de en az benim kadar iyi bilirsiniz, enflasyonist ortamlarda hane halkları fiyatların artacağını bekleyerek tüketimlerini öne çekerler. Dolayısıyla, bugün hane halkının tüketim harcamasındaki artış önümüzdeki dönemlerde bir daralmaya işaret eder, öncü göstergeler de zaten bunu gösteriyor. Daha sonradan yeni ekonomi modelinde Sayın Yılmaz ihracattaki başarımızdan bahsetti ve doğal olarak, tabii ki ithalatı pas geçti. Arkadaşlar, yeni ekonomi modeliyle dış ticaret fazlası ve cari fazla yaratacağız derken tarihimizin en yüksek dış ticaret açığı ve cari işlemler açığıyla karşılaştık. Bakın “yeni ekonomi modeli” diye savunduğunuz, inat ettiğiniz, ısrar ettiğiniz modelde biz cari işlemler açığında ve dış ticaret açığında bir rekorla karşılaştık. Oysa hedefimiz neydi? Fazla yaratmaktı. Bunu da sağlayamadık ve bunda inat ettik.

Daha sonrasında bunlar bizim ülke risk primimizi olumlu mu etkiledi? Sayın Yılmaz sunumunda tekrardan dedi ki: “CDS priminde önemli bir başarı elde ettik ve bizim CDS primimiz 488 civarına düştü.” Şu anda tamamıyla harap olmuş Ukrayna'nın CDS primi 550, Meksika'nın 100, Yunanistan'ın 180; Yunanistan'ın neredeyse 3 katı kadar CDS primimiz var. Dolayısıyla, bu yeni ekonomi modeli ülkedeki algılanan risk primini de herhangi bir şekilde değiştirmemiş.

Peki, bizim ticaret hadlerimizde bir iyileşme sağlanmış mı yani ihracatımızda bir kalite artışı olup ithalatımızda bir azalma olmuş mu? Hayır. Halkımızın anlayacağı dille söylemek gerekirse, daha fazla ürünü daha ucuza satmışız, daha az sayıda ürünü daha pahalıya almışız dolayısıyla ticaret hadlerimizde de bir kötüleşme var. Bütün bunların sonucunda da geldiğimiz nokta bariz. Yani bizim bugün burada ek bütçe için toplanmamızın tek sebebi, inanın, deprem değil.

Şimdi, izninizle, sunumun ikinci tarafına geçeyim. depremden etkilenen vatandaşlarımıza yapılan harcamalara, oraya yapılan yatırımlara, oraya yapılan hizmetlere sevinerek görüyoruz ki buradaki hiçbir partimiz karşı değil, yeter ki bunlar şeffaflık çerçevesinde yapılsın, hiçbir vatandaşımız bu kapsam dışında bırakılmasın ve çok önemlisi, depremin maliyeti toplumda eşit olarak bölüşülsün. O yüzden, ben buraya yeni bir ek bütçeyle gelinmesini kesinlikle yadırgamıyorum yani ek bütçede bir deprem etkisi olacaktır mutlaka fakat şunu da söyleyeyim: Bu bütçe ekonomide de bir deprem etkisi yaratacaktır. Şimdi biraz detaylara geçmemiz gerekiyor. Baktığınızda, bütçe açığı -ki hesaplamalarım da fena değildir- bu dönem için yaklaşık 1,3 trilyon lira olacak. 1,3 trilyon lira ne demek? Günümüzün kuruyla 50 milyar dolar civarı bir para demek. Şimdi, bakın, hepimizin içini acıtan depremin bütün maliyeti 104 milyar dolar, sadece bu sene biz bu deprem maliyetinin yarısı kadar bir bütçe açığıyla karşılaşacağız, 50 milyar dolar ve biraz önce, Sayın Bakanın sunumundan da görebildiğimiz kadarıyla bunun sadece 762 milyar TL'si depreme harcanacak. Yani biz depremle karşılaşmasaydık da bizim çok ama çok ciddi bir bütçe açığı problemimiz olacaktı, bu da ciddi bir rakam.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – 650 milyar lira 2 defa... Toplarsan 1,3 trilyon lira.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Evet, toplarsan 1,3 trilyon lira yapıyor ama bu da şu anlama geliyor: Bizim en az 22-23 milyar dolarlık bir bütçe açığımız olacaktı hiç depremle karşılaşmasak bile.

Devam ediyorum; buna daha kur korumalı mevduat sisteminin maliyeti eklenmiş durumda değil. Geçen hafta Plan ve Bütçe Komisyonu toplantısında üzülerek şunu gördük: 2022 yılında kur korumalı mevduatın maliyeti 160 milyar TL, bize hiçbir getirisi yok. Gördüğümüz gibi, yeni ekonomi modelinin dayanaklarından bir tanesiydi, kur korumalı mevduatın Türkiye'ye getirdiği bir fayda olmadı. Fakat 2023 yılında bizim tahminimiz, bu kur korumalı mevduatının maliyetinin 300 milyar lirayı geçeceği yönünde. O zaman da ne oluyor? Bizim, önümüzdeki dönem kur korumalı mevduatın maliyetini de buraya koyduğumuz zaman bütçe açığımız yaklaşık 63 milyar dolar civarında oluyor; bu, çok ama çok

yüksek bir rakam. Bunu sadece depremin yıkıcı, olumsuz etkileriyle açıklamak mümkün değil. Burada, biraz önce değerli konuşmacıların da bahsettiği gibi, değerli vekillerin de bahsettiği gibi çok acımasız bir seçim ekonomisi harcamasına gidildiği bariz. Bu seçim ekonomisi çerçevesinde de çok yüksek bütçe açıklarıyla karşı karşıya kaldık.

Bakın, tekrardan bizim hesaplamalarımız şudur: Eğer biz 1,3 trilyonluk bir bütçe açıyla karşılaşırsak -ki burada çok değerli bürokratlarımız var ilgili bakanlıklardan, kendi tahminlerini bize söyleyebilir- o zaman bütçe açığımız gayrisafi yurtiçi hasılamızın yüzde 7'sini geçiyor, buna kur korumalı mevduatın olası maliyetini de eklersek bütçe açığımız millî gelirin yüzde 10'una yaklaşmış durumda oluyor; bunu kesinlikle depremle açıklayamazsınız. İşte, konuşmamda bahsettiğim gibi tabii ki depremin bütçeye etkisi olacak ama bu bütçe de ekonomimizde bir deprem etkisi yaratacak dememin sebebi bu. Eğer biz bütçe yaklaşımımızı değiştirmesek, kamu harcamalarında israfla mücadele etmezsek, bir an önce Sayın Şimşek "Twitter" yerine hem Meclise gelip hem de kamuoyuna detaylı bir ekonomi programıyla gelmezse bizim ekonomimizde bu bütçe bir deprem etkisi yaratacak.

Şimdi, devam ediyorum, ek bütçenin bir tarafına baktığımız zaman da orada şunu göremedim, şaşırdım bende bir hata mı var diye; sonra, dikkatlice bakınca yine bulamadım, belki aydınlatılabilirsiniz. Bu ek bütçede personel giderleri ve SGK primi giderleri yok oysa bizim bütçemizde şimdi memurlarımıza, emeklilerimize yaptıkları maaş artışının buna yansımaları gerekiyor fakat ek bütçede bu yok ve yaklaşık 525 milyar lira personel giderinde artış, 75 milyar TL de SGK prim giderlerinde bir artış öngörüyorum ben. Şimdi, baktığımız zaman, burada iki tane soru ortaya çıkıyor: Bir tanesi, neden bu ek bütçeye biz personel gideri ve SGK prim giderlerindeki artışı koymadık? Koysak hiçbir itirazımız olmazdı. İkinci nokta şu, bence daha önemli: İşte, bu da biraz önce Sayın Türelî'nin, Sayın Temelli'nin konuşmasıyla da oldukça uyumlu, ilintili. Biz, geçen hafta torba yasa teklifinde Sayın Cumhurbaşkanımıza tam 2,181 milyar TL'lik bir borçlanma hakkı verdik, borçlanma limitini 2,181 milyar TL'ye yükselttik. Şimdi benim anladığım şey bu, burada bir ek bütçe var fakat bu ek bütçenin içerisinde personel giderlerindeki artış, SGK prim giderlerindeki artış yok fakat biz Sayın Cumhurbaşkanı'na sanki gönlünden koparmış gibi, hadi şunu da söyleyeyim, sanki ulufe dağıtmış gibi, kendi tercihiyle 600 milyar TL ek ödeneği ilgili bakanlığa aktarma yetkisi veriyoruz. Bakın, bu, yaklaşım olarak, bütçe yaklaşımı olarak, Meclisin itibarı açısından da oldukça sorunlu bir yaklaşım. Ben, burada, bütçede personel giderlerindeki artışı ve SGK primi giderlerindeki artışı görmek isterdim. Bütçe ha 1,1 milyar TL olmuş, ha 1,7 milyar TL olmuş; burada zaten önemli bir deprem katkısı var fakat burada yaklaşımdaki bir problemten bahsetmek istiyorum izininizle.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Bitiriyorum Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Biz neden ek bütçeye personel giderlerindeki, SGK primlerindeki artışları koymuyoruz da bunu Cumhurbaşkanının o bakanlıklara sanki gönlünden kopan bir miktarmış gibi dağıtmasının önünü açıyoruz? Buna gerçekten gerek yoktu, borçlanma limitini arttırabilirdik ama daha az arttırabilirdik, bütçe daha fazla olabilirdi. Şimdi, ben, o yüzden bu ek bütçedeki bu yaklaşımın da Meclisin itibarı açısından, Meclisin yasama ve bütçe hakkı açısından olumsuz olduğunu düşünüyorum. Çok da fazla eleştiriye gerek yok ama şundan da bahsetmemiz gerekiyor: Önümüzdeki dönem çok problemli bir dönem, hepimiz biliyoruz yani burada, bu yeni ekonomi modelini çok değerli AK PARTİ milletvekillerinden tutun, buradaki bürokratlara kadar kimsenin savunacak gücü kalmadı, bizzat Sayın Şimşek bu yeni ekonomi modelindeki yaklaşımın hatalarından, kur korumalı mevduat sisteminin bize maliyetinden bahsetmeye başladı. Problemli bir noktadayız ve önümüzdeki dönemin

bütçesini çok değil birkaç ay içerisinde hazırlamaya başlayacağız. Bakın, önümüzdeki dönemin bütçesi hayati derecede önem taşıyor. Eğer biz geçen haftaki torba yasa örneğinde olduğu gibi vergi gelirlerine dayanırsak, sadece vergi gelirlerinde çocuk bezinden tutun çiftçinin kullandığı mazota kadar artışlar öngörürsek bu ülkede enflasyon düşmez, enflasyon yükselir ve o maliye politikası sosyal adaleti sağlayamaz; o yüzden de yeni dönemin bütçesi... Artık bu dönem geçti, belli ki bu ek bütçe de onaylanacak ama yeni dönemde bizim yepyeni bir bütçe anlayışıyla halkımızın huzuruna çıkmamız gerekiyor. Bu bütçe anlayışı sosyal devlet ilkesinden vazgeçmeden kamuda israfı önlemeye yönelik ve özellikle vergi harcamalarını azaltmaya yönelik bir yaklaşım olmalıdır. Önümüzdeki dönemde yoksulluğun azalacağına, Türkiye ekonomisinin problemlerinin azalacağına dair hiçbir emare yok. O yüzden de eğer biz hem depremin hem de bu izlenen yanlış politikaların toplum üzerindeki olumsuz etkisini azaltmak istiyorsak önümüzdeki dönem bu bütçe anlayışını değiştirmemiz gerekiyor, mutlaka ama mutlaka bu yaz aylarından başlamak üzere ilgili bakanlıkların kamuda israfta mücadeleyle ilgili bir programı açıklamaları gerekiyor, gereksiz kamu harcamalarından vazgeçmemiz gerekiyor, vergi harcamalarını düşürüp gereksiz vergi muafiyeti ve istisnalarından vazgeçmemiz gerekiyor ve hem depremin yükünü hem de izlenen bu yanlış ekonomi politikalarının yükünü her zaman orta ve orta üst sınıfa yüklemememiz gerekiyor diyorum, Plan ve Bütçe Komisyonunu ve Cumhurbaşkanı Yardımcımızı saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Kalaycı.

Buyurun.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri, kamu kurumlarımızın ve basınımızın değerli temsilcileri; öncelikle hepinizi hürmetle selamlıyorum.

Evet, ek bütçe görüşüyoruz. Tabii, ek bütçeyle beraber cuma günü görüştüğümüz torba kanundaki bazı düzenlemeleri de birlikte değerlendiriyoruz; benden önceki konuşmalardan çıkardığım sonuç bu.

Şimdi, önce, bütçeyle ilgili 2023 bütçesi neydi, onun rakamlarını bir ortaya koymak istiyorum. 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu’nda merkezî yönetim bütçe giderleri 4 trilyon 469,6 milyar lira, bütçe gelirleri ise 3 trilyon 810,1 milyar lira; bütçe açığı 659 milyar 421 milyon lira, faiz dışı açık 93 milyar 825 milyon lira, bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının da yüzde 3,5 olması öngörülmüştür. Tabii, torba kanunda yaptığımız ek ödenek ekleme düzenlemesiyle Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu’nda yer alan bütçe giderleri de o kadar artmış olacak yani neticede bu rakam doğrudan açığa da yansıtılacak.

Biraz önce hocam “Personel giderleri nerede?” dedi, aslında torba kanundaki yaptığımız düzenlemeyle gerek ocakta gerek temmuzda yapılan zamlar, EYT’yle ilgili yapılan harcamalar, bayram ikramiyesi, diğer personelle ilgili düzenlemelerin yükünü ödenek olarak ekliyoruz torba kanunda zaten bütçeye.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Ek bütçede yok ama.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Ek bütçeye değil, torba kanunla bütçeye ekledik biliyorsunuz, 794 milyar lira. Tabii, bunu da koyduğumuz zaman bütçe açığı 1 milyar 453 milyon liraya ulaşıyor yani ilave ettiğimiz ödenekle birlikte bütçe açığı öngörüsü 1 milyar 453 milyon liraya ulaşıyor. Tabii, ek bütçeyle 1 trilyon 119,5 milyar liralık ödenek konuluyor ve ilgili mevzuat uyarınca o kadar da gelir konuluyor.

Aslında burada bir konuya dikkat çekmek istiyorum. Hani çok tartıştık bütçe ekleme mevzusunu, bütçe ekleme yapmayıp da ek bütçede bunu dikkate alsaydık hayali gelir koymak zorunda kalacaktık. Niye? Çünkü kanun diyor ki: “Ne kadar gider öngördüyse, ödenek öngördüyse, ödenek öngördüyse o kadar gelir yazmak durumundasın.” Neticede 1 trilyon 119’un üzerine 794 daha koy, ödenek o rakama çıkacak ama o kadar da gelir yazmak durumunda kalacaktın. Bir anlamda doğru bir formülasyonla hem bütçeye ekleme yapılmış hem de ek bütçe de neticede kanunun öngördüğü şekliyle, 5018’in 19’uncu maddesinin öngördüğü şekliyle ve bir anlamda denk bütçe yapılarak konulmuş.

Burada, tabii, torba kanun düzenlemesinde konuştuk, görüşlerimizi ifade ettik; ben yine aynı görüşümüzü muhafaza ettiğimizi söylemek istiyorum yani “bütçe hakkının ihlali” diye bir durum asla söz konusu değil. Neticede, bütçe hakkını milletimiz adına, vatandaşlarımız adına Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak bizler kullanıyoruz ve bütçeye ek ödenek ekleme yetkisi veriyoruz. Yani aslında Cumhurbaşkanına bir inisiyatif vermiyoruz yani belirleyici olan yine Türkiye Büyük Millet Meclisi, o kadar rakamı ödenek olarak bütçeye ekliyoruz.

Net borçlanma kullanım tutarındaki artışla ilgili de geçtiğimiz günkü toplantıda da ifade etmiştim, şunu ifade edeceğim: Aslında bu ilk defa yapılan bir düzenleme değil, geçmiş yıllarda da bunun örnekleri var. Sadece bütçedeki açık baz alınıyor yani bütçe kanunuyla ilgisi yok aslında bu borçlanma limitinin. Sadece baz alınan rakam, bütçe açığı kadar ve bütçe açığı üzerinde artırma yetkisi kadar. Ki bu, geçtiğimiz yıllarda Anayasa Mahkemesine de götürülmüş, Anayasa Mahkemesinin yorumu da aynen bu şekil yani bunun bütçe kanunuyla ilgisi olmadığı yönünde, dolayısıyla bütçe hakkıyla da bir ilintisi olmadığı ortada.

Evet, değerli arkadaşlarım, bütçe performansı açısından baktığımız zaman, aslında 2022 yılında son yirmi yılın en iyi bütçe performansını gerçekleştirdik. 2022 yılı bütçe açığı bir önceki yıla göre yüzde 31 azalmış, 139 milyar lira olmuş ve 171,8 milyar liralık faiz dışı fazla elde etmişiz. Bütçe açığının gayrisafı yurt içi hasılaya oranı da yüzde 1’e gerilemiş. Ülkemiz dört yıllık aradan sonra yeniden faiz dışı fazla vermeyi geçtiğimiz yıl başarmış.

Tabii, bu yıl niye böyle oldu? Depremin etkisini küçümsemek lazım yani 103,6 milyar dolar, 104 milyar dolarlık bir hasar söz konusu, ekonomiye yükü söz konusu ki bu, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığımızın raporuna göre; başka raporlar da var, “150 milyar dolar” diyen raporlarla bile karşılaştık. O anlamda, elbette şehirlerin yeniden inşası, ihyası bütçeye önemli bir yük getiriyor. Bu yılın, 2023 yılının bütçesine de Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızın sunumunda da ifade ettiği üzere, 762 milyar liralık bir yük geliyor. Bu da önemli bir rakam ki önümüzdeki yıllarda bunun devam edeceğini de şimdiden görüyoruz.

Bunun dışında, tabii, bütçeyi sarsan diğer konular, öngörülmeven harcamalar yani gerek emeklilerle ilgili gerek memurlarla ilgili kanunda öngörülenin üzerinde yapılan refah payı artışları elbette bütçeye bir yük getirdi. EYT’lilerle ilgili düzenleme ki yanlış hatırlamıyorsam 252 milyar lira gibi bir yük getirdi. Tabii, bunun üzerine bir de depremin yükü eklenince bütçede açık büyüdü. Bu konuda, Aşkın Bey, haziran ayı rakamı da çıktı nakit açığı yönünden, 453 milyar lira nakit açığımız var. Yani bunu, bu kanun teklifinde yapmasaydık, torba kanunda yapmasaydık önümüzdeki iki ayda mevcut limiti aşmamız söz konusu olacaktı.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Ama yani şimdi aşacaksak o zaman bütçe açığı nerede kaldı?

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Bütçe açığı demiyorum, borçlanma konusundaki limiti diyorum.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Yüzde 5 daha verebiliriz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Orada “5-5” şey olduğu için...

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Yo, 5-5 versin; 700 küsur, 728 mi ne yapıyor, “5-5” artırımlı.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Yani şunu demek istiyorum: Bunun altında bütçe açığı rakamı olduğu için ona dayalı. O zaman bütçe açığı rakamı yanlış. Daha fazlaysa o zaman 660 yanlışmış.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Yok, doğru; orada bütçe açığı baz alınıyor.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Onun için... Sıkıntı o.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Yo, sıkıntı ne, ben anlamadım?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sıkıntı 660 olduğu için en fazla yüzde 5, yüzde 5 artırabiliyorsunuz yani bütçe açığı 1 milyon olsaydı...

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Ama onu anlattım Aşkın Bey, bu ilk defa yaptığımız bir düzenleme değil, ihtiyaç hasıl olmuş.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Ama doğru bir düzenleme değil.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Geçmişte 5-6 sefer -ki 4749’un geçici maddelerine bakılırsa görülecektir- 5 kat artırdığımız yıl olmuş, 2009 yılında 5 kat artırmışız borçlanma limitini.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Ama 2 milyonun üzerine çıkıyor rakam.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Oransal olarak...

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Bunun bütçe hakkıyla, bütçe kanunuyla ilgisi olmadığını Anayasa Mahkemesi de teyit etmiş zaten. Benim gördüğüm iki tane ayrı karar var Anayasa Mahkemesinin.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Ama Anayasa Mahkemesinin bazen farklı kararlar da verdiğini biliyoruz yani...

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Yok... Yani...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bu, sıkıntılı bir durum.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Neyse tamam...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Hani bana söylediğiniz için ben şey yaptım.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Görüşlerinize saygı duyuyorum ama bizim görüşümüz de bu şekilde. Neticede, 4749 ayrı bir kanun, kamu borç yönetimiyle ilgili bir kanun; bütçe kanunu ayrı bir kanun, o da bütçeyle ilgili.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Herhangi bir kanunda düzelterek bütçe kanun’nu baypas ederiz o zaman. Bütçe kanununun bir önemi yok.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Yok yani aynı şey değil Aşkın Bey, aynı şey değil.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, bütün milletvekillerine yeteri kadar, konuşabileceği kadar zaman veriyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Karşılıklı... Sayın Kalaycı bana söyleyince... Onun için...

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Yo, yo “Niye artırıyoruz şimdi? dediğiniz için ben mevcut nakit açığının hangi rakama...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Şimdi, o zaman tüm değerlendirmemi değil de belli konulardaki görüşlerimizi de ifade edeyim.

Bugün Türkiye ekonomi modeliyle ilgili eleştiriler de görüyorum. Tabii bunun neyine karşı çıkılıyor anlamak mümkün değil; üretimin artırılması, ihracatın artırılması, istihdamın artırılması ve cari fazla vermeyi hedefleyen bir model. Bunun üretim ayağında, yatırım ayağında, istihdam ayağında, ihracat ayağında başarıya da ulaşılmış ve dünyada yaşanan olumsuz gelişmelere rağmen Türkiye bu anlamda pozitif olarak da ayrılmış büyümede, ihracatta, istihdamda. Buna rağmen yani bundan farklı bir hedef mi ortaya konulacak, onu anlamak mümkün değil.

Daha dün açıklandı mayıs ayı istihdam verileri, işsizlik oranı yüzde 9,5'a kadar geriledi. Geriye dönük baktığımız zaman -pandemi döneminde artmıştı ama- pandemi öncesi döneme göre istihdamını en fazla artıran ülkeler arasındadır -OECD ülkeleri içerisinde-Türkiye; burada önemli bir başarı söz konusu. Büyüme rakamlarında da 2021'de elli yılın rekorunu kırmışız yüzde 11,4'le ki pandeminin, Rusya-Ukrayna savaşının, küresel diğer krizlerin olumsuz etkilerine rağmen, Türkiye, 2022 yılında da yüzde 5,6 oranında büyümüş ve 2023 yılının ilk çeyreğinde de yüzde 4 büyüme başarısını göstermiştir. Bu büyüme üretime dayalı bir büyüme yani Türkiye üreterek büyüyor değerli arkadaşlarım. Bugün organize sanayi bölgelerimiz gerçekten bir üretim ve ihracat merkezi hâline gelmiş durumdadır. Bu kazanımları mutlaka korumamız ve daha da geliştirmemiz gerekiyor.

Bir de bir konudan bahsetmek istiyorum yani Türkiye ne durumda? Hani TÜİK'in verileri genelde eleştiriliyor. Mesela, Birleşmiş Milletlerin İnsani Gelişme Endeksi verileri var. Baktığımız zaman, İnsani Gelişme Endeksi'ndeki en yüksek kategori olan "çok yüksek insani gelişme kategorisi"nde Türkiye yer alıyor üç yıldır. Yine Dünya Bankası tarafından Türkiye üst orta gelirli ülkeler arasında gösteriliyor. Yine Dünya Bankasının bir hesabına göre, küresel nüfusun yaklaşık yüzde 47'si günlük 6,85 dolar yoksulluk sınırının altında yaşamaktayken Türkiye'de bu oranın yüzde 11,3 olduğu ifade ediliyor.

Başta söylemeyi unuttum yani Komisyonumuzun Başkanıken şimdi Cumhurbaşkanı Yardımcısı olarak sizleri görmekten elbette ki onur duyuyoruz, tebrik etmişim, yine tebrik ediyorum, başarılı olacağınıza da yürekten inanıyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, son olarak birkaç önerimi paylaşacağım. Bu vergiyle ilgili, vergi tabanını genişleten, vergiye uyumu kolaylaştıran, öngörülebilirliği artıran, yatırım ve üretimi destekleyen adil, tabana yayılmış, hakkaniyetli bir vergi reformunu mutlaka gerçekleştirmemiz gerekiyor. Kamu harcamalarının etkililik, ekonomiklik ve verimlilik durumlarının gözden geçirilmesi, harcama programlarının uygulama süreçlerinde etkinliğin artırılması ve harcamaların kontrol altında tutulması, kamu yatırım harcamalarında da tasarruf sağlamak üzere kamu ihale ve sözleşme süreçlerinin iyileştirilerek rekabetin artırılması bu kapsamda Kamu İhale Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi gerektiğini düşünüyoruz kamu tasarrufu açısından çok önemli.

Yine bir önemli konu; bu teşviklerin tüm iktisadi ve sosyal etkileriyle birlikte değerlendirilmesi, verilen teşviklerin ne derece amaca ulaştığı, hangi teşvik araçlarının daha etkili olduğu yönünde etkin bir izleme ve değerlendirme sistemi oluşturulması destek ve teşviklerin verimliliği bakımından önemlidir.

Hep gündeme gelen bir diğer konu; kayıt dışılık.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Son cümlelerim Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Kayıt dışılık önemli bir sorun olarak varlığını devam ettiriyor. Haksız rekabete ve çalışanların sosyal haklardan yoksun kalmasına yol açan kayıt dışı ekonomiyle mücadelede daha etkili yöntemler benimsenmeli. Hem kayıt dışılığın önlenmesine hem de kayıtlı ekonomiye geçişin özendirilmesine yönelik tedbirler bir arada uygulamaya konulmalı diyorum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ben teşekkür ediyorum.

AK PARTİ’den söz talebi olan var mı?

ORHAN YEGİN (Ankara) – Başkanım “söz talebi” derken...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Söz talebi varsa veriyorum, yoksa vermiyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Söz talebi yok Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Var mı?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Bir sonraki şeyde bakalım Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Peki.

Teşekkür ediyorum.

Şimdi, talep sırasına göre söz veriyorum.

Cevdet Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) – Sayın Başkanım, Değerli Cumhurbaşkan Yardımcımız, Değerli Komisyon üyeleri, çok kıymetli hazırun; ben de hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Bu ek bütçe görüşmelerimizin ülkemiz için güzel sonuçlar doğurmasını temenni ediyorum.

Ben de Karadeniz Bölgesi’nde sel felaketinde hayatını yitiren vatandaşlarımıza Allah’tan rahmet diliyorum. Bir an önce maddi manevi kayıpların da onarılmasını buradan talep ediyorum.

Tabii ki geçtiğimiz yıl haziran ayında yine bu sıralara 2022 yılı ek bütçesi getirilmiş, ek bütçenin gerekçesi olarak dünyada ve ülkemizde yaşanan ekonomik ve jeopolitik gelişmeler sonucu genel fiyatlar seviyesindeki önemli artışların meydana gelmesi, dolayısıyla bütçe ödeneklerinde artış yapılması ihtiyacının doğduğu ifade edilmiştir. Bu yıl getirilen ek bütçenin gerekçesi olarak ise Kahramanmaraş merkezli depremde kaynaklı meydana gelen zararların giderilmesi, kamu idarelerinin yapı stokunda oluşan zararların giderilmesi ve giderlerin de artışlardan kaynaklandığı ifade edilmiştir.

Geçen sene olduğu gibi bu yıl da aslında yanlış ekonomik politikalarımızın, temelsiz ekonomi tezlerimizin faturasını halkımıza ödetmeye çalışıyoruz. İktidarın Plan ve Bütçe Komisyonuna sunduğu ek bütçe teklifi, özetle, yandaşı koruyan, vatandaşa maliyet yükleyen, halka eziyet çektiren, belli bir kesime kepçeyle verip ak günler yaşatan, vatandaşına da kaşıkla verip kara gün yaşatan bir bütçedir. Cumhuriyet tarihimizde hiçbir iktidar, eşi benzeri görülmemiş bir şekilde üst üste ek bütçeler getirerek hatalı politikalarını kapatmak için Meclisin kapısını çalmamıştır.

Sayın Başkan ve değerli üyeler, ek bütçeye genel hatlarıyla değinmek ve yapılan hataları anlatmak istiyorum. “Deprem Bölgesindeki Elektrik ve Doğal Gaz Faturalarının Ertelenmesi ve Terkini ile Ücretsiz Doğal Gaz Verilmesine İlişkin Giderler” adı altında 5 milyar 587 milyon liralık ödenek isteniyor. Burada şunun da altını çizmek isteriz: Deprem bölgesindeki elektrik ve doğal gaz faturalarının ertelenmesi ve terkininden doğan zarar için istenen tutara kesinlikle karşı değiliz, hatta bizler Cumhuriyet Halk Partisi olarak deprem bölgesindeki elektrik ve doğal gaz faturalarının komple terkininden yanaydık ve deprem bölgesindeki depremzedelere fatura dayatmasının yanlışlığı konusunda uzun süredir sizleri de

uyarıyorduk. İkinci husus, deprem mağduriyeti ile seçim propagandasında kullandığınız ücretsiz doğal gazın aynı kaleme sokulmasındaki hatadır. Keşke bu iki kalemi ayırsaydınız, halkımız da ücretsiz diye kendilerine verilen ve üzerinden daha altı ay bile geçmeden ceplerinden çıkacak rakamı bilselerdi.

Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından hazırlanan deprem raporuna göre elektrik iletim tesisleri, doğal gaz iletim hatları, elektrik üretim tesisleri başta olmak üzere enerji sektöründe kamuya 2,3 milyar liralık hasar olduğu raporlanmış. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının ek bütçede istediği ödenek kısmına baktığımızda böyle bir kalemi göremiyoruz. Depremin yol açtığı zararın temini için istenen ek bütçede depremin yol açtığı zararı karşılayacak bütçe istenmiyor olmasını kamuoyunun takdirlerine bırakıyoruz.

Yine, Strateji ve Bütçe Başkanlığının hazırladığı rapora göre, depremden etkilenen ve zarar gören demir yolları hatları için 17,4 milyar lira, havalimanlarında meydana gelen hasarlar için 3,3 milyar lira, Karayolları Genel Müdürlüğü sorumluluğundaki hasarın maliyeti için 12,1 milyar lira kaynağa ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir. İstenen ek bütçeye bakıyoruz, Karayolları Genel Müdürlüğü için 27 milyar 319 milyon lira ödenek isteniyor fakat istenen bu rakamdan sadece 939 milyon lirası depremde zarar gören yolların onarımı için kullanılacak. Jeoloji Mühendisleri Odasının konuya ilişkin önemli bir raporu var. Bu rapora göre, deprem sırasında yıkıma uğrayan demir yolu hatları ile kara yollarının fay hattı üzerine inşa edildiği, fay zonu üzerinde yer alan bölümlerin depremin yarattığı sivilaşma ve yanal yayılım nedeniyle kullanılmaz hâle geldiği işaret ediliyor.

Değerli milletvekilleri, kara yolları, özellikle afet dönemlerinde arama ve kurtarma ekipleri, yardımlar, lojistik hizmetler ile halkın deprem bölgesinden tahliyesi esnasında her an kullanıma hazır hâlde tutulması açısından hayati önem taşımaktadır. Deprem gününe gittiğimizde kara yollarının depreme ve diğer afetlere karşı dayanıklı olmadığı, bundan dolayı da meydana gelen çökmeler neticesinde trafiğin aksadığı, yine arama ve kurtarma ekipleri, gerekli yardımlar, lojistik hizmetleri ile halkın deprem bölgesinden tahliyesi sağlanamadığı ve büyük bir koordinasyonsuzluk sebebiyeti ortaya çıktı. Yandaş müteahhitlere yaptırılan, bilimden uzak, teknikle bağdaşmayan yollar yüzünden erken müdahaleyle kurtarılabilecek binlerce canımızı kurtaramadık. Bu müteahhitlere hesap sormak yerine, siz getirdiğiniz ek bütçeyle bir de halktan para isteyerek bu yolları yeniden yapmak istiyorsunuz. Bu yanlış bir uygulama. Bu yolu uygulamada yanlış işlem yapan ve geçmemesi gereken yerden yol geçirerek o yolun çökmesine neden olanlardan bu hesabın ödettilmesi gerekirdi.

Başka bir nokta da Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı için istenen rakama baktık, tam tamına 5 milyar 699 milyon liralık ödeneğin olduğunu görüyoruz. Peki, bu ödeneğin nerelere kullanılacağıyla ilgili dağılımına, alt yapısına bakıyoruz; Avrasya Tüneli için garanti ödemesi olarak 1 milyar lira ayrılmış. Bu garanti ödemeli uygulamalardan mutlaka vazgeçilmesi gerektiğine inanıyoruz. Hakikaten halkımızın cebinden bu şekliyle muazzam bir para çıkmaktadır; döviz kuru nedeniyle, artışlar nedeniyle bu maliyetler çok yüksek tutarlara erişmektedir. Bunu da dikkatlerinize sunmak istedik. Tabii ki 1 trilyon 119 milyarlık bir ödeneğin 527,3 milyarlık kısmı deprem zararlarının giderilmesi için kullanılıyor.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, burada benim de bölgem olan Karabük'le ilgili özellikle bir konuyu da sizlere arz etmek istiyorum. Biliyorsunuz, Karadeniz Bölgesi'nde çok yakın zamanda sel felaketi yaşandı, Meteoroloji Genel Müdürlüğü tarafından turuncu kod ilan edilen 15 il arasında Karabük de var. Yine, AFAD 15 il arasında Karabük'ü de saymış olmasına rağmen, diğer illerde araç gereç, çalışacak elemanla ilgili detay bilgiler sunmuş olmasına rağmen açıkladığı programda AFAD Karabük'ü atlamış. Daha önce de başka iller için de yanılmıyorsa Malatya için de aynı şey söz konusu olmuştu. Bu kadar bütçe alan AFAD kurumunun -az önce size de ifade ettiğim gibi, 527,3

milyarlık büyük bir kısmını AFAD'a aktarıyoruz- bu tip planlamalarda eksiklik yapmaması gerektiğine inanıyorum. Bazen o alanlara hızlı bir şekilde ulaşmanın ne kadar önemli olduğunu sizler de takdir edersiniz. Bu konuyu da ayrıca gündemde tutmak istedim.

Yine, emeklilerle ilgili, bu bütçeyle ilgili, ek bütçede de torba yasada da çok konuşmuştuk, çok ciddi talepler var. Özellikle kök maaşları 6 binin altında olan emeklilerimiz zam uygulamasından yararlandığı zaman 7.500 rakamının üstüne çıkamıyorlar, asgari emekli maaşının üstüne çıkamıyorlar. Bu konudaki talepleri de dikkate almamız gerektiğine inanıyorum. En azından kök ücrete uygulanan zammın 7.500 liranın üzerine ilave edilerek buradaki adaletsizliğin giderilmesi mümkün olur veyahut da bizim de bir önceki torba yasada gündeme getirdiğimiz şekliyle emekli ücretlerinin de taban ücretlerinin en az asgari ücret kadar olmasının faydalı olacağını düşünüyoruz. Bunu da ayrıca ifade etmek istedim.

Yine, bu bütçede Hazine ve Maliye Bakanlığının ek ödenekten aldığı paya baktığımız zaman 279 milyar 750 milyonluk bir rakamı görüyoruz. Bu rakamın içerisinde de iç ve dış borç faiz giderinin toplamı 69 milyar 389 milyon lira yani Hazine ve Maliye Bakanlığının aldığı payın yüzde 25'ine tekabül ediyor. Bu bizim için, bu bütçe için faiz yükü hakikaten onarılmaz bir yara açıyor. Anapara artı faiz ödemelerimiz hakikaten katlanılamaz boyuta doğru ilerlemekte. Bizim burada kullanılan dış borçları, net borçlanma limitiyle de aldığımız borçları net borçlanma hasılatı yaratacak şekliyle yani istihdamı, üretimi artıracak şekliyle kullanmamızda ve anapara ve faizi ödeyerek de borç miktarlarımızı aşağı doğru çekmemizde fayda olduğunu düşünüyorum.

Yine, az önce Başkanım da belirtti, dolaylı-dolaysız vergiler ayrımıyla alakalı olarak...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayalım lütfen.

CEVDET AKAY (Karabük) – Toparlıyorum Sayın Başkanım.

Dolaylı ve dolaysız vergiler dağılımında dolaylı vergilerin payı yüzde 65. Yani mal ve hizmet fiyatları içerisinde alınan, mali anesteziyle yani halkımıza hissettirilmeden toplanan paralar, vergiler, vergi adaleti açısından da adaletsiz bir durum, gelir dağılımını da son derece bozan bir durum. Bizim bu oranı da yüzde 50'ler civarına çekerek dolaylı-dolaysız vergiler oranını tutturmamızda fayda var.

Maddeler üzerinde görüşmelerimizde diğer konulara da değineceğim.

Söz verdiğiniz için teşekkürlerimi iletiyorum, sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Akay, teşekkür ediyorum.

Sayın Gürban...

MEHMET MUSTAFA GÜRBAN (Gaziantep) – Sayın Başkanım, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, değerli milletvekilleri, saygıdeğer kamu kurum temsilcileri, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Depremde hayatını kaybeden vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, yakınlarına başsağlığı ve sabır diliyorum.

6 Şubat günü yaşadığımız deprem felaketi yüreklerimizi kavurdu. Gaziantep'te depremi bizzat kendim de yaşadım ve Gaziantep'ten başka bir milletvekili yok, şu anda ben varım sadece. Devletimizin orada neler yaptığını ve neler yapamadığını direkt görmüş birisiyim. Yaptıkları hizmetler için teşekkür ediyorum, devletimiz, milletimiz var olsun. Ancak, tabii ki bu depremde can kayıplarına sebep olan

ihmalkârlığın, tedbirsizliğin bilançosu maalesef resmî rakamlarla 50 bin kişi civarındadır; bana göre bu rakam 150 bin, 200 bin civarındadır bizim orada insanlarla yaptığımız görüşmelere istinaden. Tabii ki devletimiz depremde etkilenen birçok vatandaşımızın yanında oldu, olmak zorunda.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürban, tabii, çeşitli tahminler yapılabiliyor ama vefat olduğu için burada devletin resmî rakamları ve savcılık...

MEHMET MUSTAFA GÜRBAN (Gaziantep) – Şu anda bile enkazlardan cenazeler çıkmakta.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürban, şöyle: Biliyorsunuz ben de Adıyaman'daydım, çok hassas bir konu. Savcılık en son bunu tespit eder ve ondan sonra nüfusa bildirilir, dolayısıyla oradaki resmî rakamlar şu an bizim için geçerlidir. Bulunamayanlar, gaiplik kararı alınacak olanlar, kayıp olanlar belki olabilir ama böyle çok farklı, afaki rakamlar verirsek... Nihayetinde devletin, Meclisin kayıtlarına giriyor bunlar. Burada bir düzeltme ihtiyacı hissettim.

Lütfen buyurun.

MEHMET MUSTAFA GÜRBAN (Gaziantep) – Tamam.

Aynı zamanda 11 ilimizde çok ciddi maddi hasarlar meydana geldi. Tabii ki devletimiz depremde etkilenen her bir vatandaşımızın yanında olmak zorundadır, oluyor da şu anda da hâlâ çalışmalarını devam ettirmekte. Fakat ben ne yazık ki üzülerek ifade ediyorum, torba kanun düzenlemesine manevi duyguları istismar edecek bir şekilde “millî dayanışma paketi” adı verilmiştir. Aslında bu paket incelendiğinde en az yarısı kadarı depremle alakalı olmayan harcamalardır. Pakette zaten rakamlar geçerli, burada belirtilmiş.

Depremden sonra, ben ilk kez milletvekili oldum, zaten depremde gördüğüm problemleri temsil etmek üzere Meclise girmeye karar verdim. İktidar partisi olarak sürekli bu maliyetlerin halka yüklenmesinden, çözümünde sürekli vatandaşın alın teriyle kazandığı paraya göz dikilmesinden halk artık bıkmış durumda.

Deprem sonrasında yapılan “Türkiye Tek Yürek” kampanyasında işçiler, emekçiler, köylüler, memurlar, hatta bazı çocuklar -kumbaralarını da bozdurarak- yardım yapmıştı. Bu paraların nereye harcandığını Mecliste sormuştum, bununla ilgili şeffaf ve düzenli bir açıklama gelmedi. Ayrıca, orada bazı şahıslar kendi reklamlarını yaptı, hatta bazı kamu kurumları bile vereceğini vadettiği paraları ödemedi. Bugün motorlu taşıtlar vergisi adı altında almaya çalıştığımız verginin farkı 30 milyar TL; bu zaten “Türkiye Tek Yürek” kampanyasında alamadığımız paraya denk gelmekte.

Bir de bu konuda şöyle bir tereddüt var: 1999 Gölçük depreminde “ÖTV tek seferde alınacak.” denildi, sonra kalıcı oldu, deprem vergisi olarak kalıcı oldu ama daha sonra sorulduğunda, Van depreminden sonra sorulduğunda Sayın Mehmet Şimşek “Biz bunlarla hastane yaptık, yol yaptık, devletin diğer harcamalarına kullandık.” demişti. Buradaki motorlu taşıtlar vergisi de yine kalıcı olacak mı, deprem harici harcamalarda kullanılacak mı? Bunu sormak istiyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bir kereye mahsus demiştik ya, tek.

MEHMET MUSTAFA GÜRBAN (Gaziantep) – Önceki ÖTV de bir seferlikti ama sonra kalıcı oldu.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ama bu MTV, motorlu taşıtlar vergisi, tek yani depreme mahsus bir kerelik.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hükümet temsilcisi Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız burada, notlarını alıyor.

Buyurun, devam edin.

MEHMET MUSTAFA GÜRBAN (Gaziantep) – Vergi sistemimizin tabana yayılması gerekiyor çünkü çoğunlukla vergiler dolaylı vergilerden yani mal ve hizmet alımlarından alınan vergiler. Bu da sürekli dar ve orta gelirli vatandaşlarımızın üzerine vergi yükü bindiriyor. Bu durumda adalette eşitlik ilkesi vergi toplamada bozuluyor, devlet adil vergi dağılımını yapamıyor, vergi yükü ağırlaştıkça hayat pahalılığı giderek içinden çıkılmaz bir hâl alıyor. Hükümet tabii ki bu yaşadığımız sorunlardan dolayı vergi gelirini artırmak istiyor olabilir ama büyüme hızını özellikle kamu harcamalarıyla yaptığı için vergilerle de aslında biz kamu harcamalarını finanse etmiş oluyoruz. Kamu kurum ve kuruluşlarında bütçe açığı genişledikçe vatandaşın bileğinin hakkıyla kazandığı paraya göz dikmiş oluyoruz aslında.

Biraz önce Cevdet Bey'in sunumunda bazı notlar aldım. Mesela, asgari ücrete yüzde 107 oranında zam yapıldığından bahsedildi. Bu hesaplandığında net zam aslında yüzde 0 çünkü Türkiye'de asgari ücret ortalama olarak 400 dolar civarında yani dolar 7 lirayken 2.800 liraya denk gelen rakam, bugün 25-26 liradan 11 bin lira civarına denk geliyor yani aslında burada net sıfır bir zam var.

Döviz hesaplarına olan talebin azaldığından bahsedildi ama bugün kur korumalı mevduat hesabında biriken para zaten dövize olan talep. Bu kur korumalı mevduat hesabı, Türkiye'nin bence şu anda en büyük iç ve dış problemine denk bir sorundur. Çünkü burada hesaptaki para sahibi insanlar paralarını çekmek istediklerinde Türkiye'nin bunu karşılayacak doları yoktur, Merkez Bankasında da yoktur. Yani ben bugün gidip "Kur korumalı hesabımı kapatıyorum, benim paramı, hesabımı görün." dediğimde ve "Bunu bana dolar olarak ödeyin." dediğimde bunu bana dolar olarak ödeyecek kimse yok. Bu da halk içerisinde bir paniğe ve bir karışıklığa sebep olacaktır, ekonomide ciddi hasarlar açacaktır bence. Bunun bir an önce, kur korumalı mevduat hesabının bir şekilde borsaya ya da faizler artırılarak faize veyahüt da gayrimenkul sektörüne teşvikler verilerek uzun vadeli yatırıma dönüştürülmesi lazım. Böylece hem dolar talebi kesilecektir hem de uzun vadeli bir yatırıma geçecektir, insanlar aldığında hem yatırım yapacaklar hem ülkede istihdam sağlanacaktır inşaatın hareketlenmesiyle. Yani biz buna, insanlara Ponzi sistemi gibi "Bana para getir, sana kâr verelim." işinden çıkıp insanların yatırımı desteklediği, istihdamı artırdığı şekle dönüştürmemiz lazım.

Diğer konular da, zaten herkes bahsetti, işte bu torba yasada aslında Sayın Mehmet Şimşek'in bahsettiği reformist politikalar, rasyonel politikalar yok. Burada sadece şu söyleniyor: "Bana akıl verme, öneri yapma, bana sadece yetki ve para ver." deniliyor. Mehmet Bey bunu nasıl kabul etti, ben bunu anlamadım çünkü Mehmet Bey'in söylemleri "Rasyonel politikalar yani tasarruf yapacağız, şeffaf olacağız, işte piyasa bizi istediği an denetleyebilecek." şeklindeydi. Ama burada birçok parti yetkilisi bu paraların nereye harcanacağını sorduğunda net cevaplar alamıyor, geçmiş harcamaların nereye yapıldığını sorduğunda yine cevap yok. Yani sürekli bizden yetki ve haktan para isteniyor ama bu paralar ve yetkilerle ne yapılacağı çok net açıklanmıyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürban, çok teşekkür ediyorum.

Sayın Bakırlıoğlu, süreniz on dakika.

Buyurun lütfen.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Çok teşekkür ederim.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, öncelikle yeni görevinizden dolayı sizleri tebrik ediyorum, hayırlısı olsun.

Geçen sene bildiğiniz gibi Plan Bütçe Komisyonu Başkanıydınız ve geçen sene 2023 yılı bütçe görüşmeleri devam ederken burada, Sanayi Komisyonunda bir kanun teklifini tartışıyorduk. Gece saat iki buçuk sularında bir önerge gelmişti, biz burada, aşağıda arkadaşlarımız, 2023 plan bütçesini

tartışırken 200 milyar liralık bir ilave borçlanma yetkisi istenmişti. Biz de o zaman sormuştuk: “Neden şimdi? Neden 2023 yılı bütçesi hazırlanırken niye yıl sonunda?” diye sorduğumuzda siz de bize -tutanaklardan okuyorum- aynen şu şekilde cevap vermiştiniz: “‘Daha önceden de bu yapılamaz mıydı?’ diye sorulabilir. Hazinemiz şu açıdan yapmamayı tercih etti: Daha önce yapsa ne kadar ihtiyacı olduğunu yıl sonuna kadar gelmeden tam hesaplama imkânı yoktu. Dolayısıyla ihtiyaten, muhtemelen çok daha yüksek bir borçlanma limiti talep edecekti bizden. Bu rakam da piyasalar açısından yine yanlış sinyal olacaktı, ‘Yüksek bir borçlanma geliyor.’ diye belki borçlanma maliyetimiz artacaktı.” demiştiniz.

Şimdi, temmuz ayındayız, ek bütçeden önce, geçen hafta yaklaşık 2,2 trilyon liralık bir borçlanma limiti getirildi, kanunlaşacak veyahut da bu hafta kanunlaşacak. Peki, sizin sözlerinizden yola çıkarak size sormak istiyorum: Bu hareket yani sene sonuna kalmadan, senenin ortasında böylesine yüksek bir borçlanma limiti talebi piyasalarda tedirginlik yaratmayacak mıdır ve bizim yüksek faizle borçlanmamıza sebebiyet vermeyecek midir? Bu soruları sorarken sizin geçen seneki beyanlarınızdan yola çıkıyorum yani geçen sene sormuş olsaydım “Hayır.” diyecektiniz, bu sene ne diyeceksiniz, onu merak ediyorum, onun için sordum.

Şimdi, hani bir fıkra var, onu geçen sene Genel Başkanımız bütçe konuşmalarında söylemişti, o zaman sizin koltuğunuzda oturan Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı Fuat Oktay da gülümseyerek cevap vermişti. Malum bir işte iş adamı defterleri getirtiyor, “Getirin, bakalım şu defterlere.” diyor. Şimdi defterlere bakıyor “Bize hac farz olmuş.” diyor; cepteki, kasadaki paraya bakıyor, zekâta muhtaç. Bugün yapmış olduğunuz sunumdan sonra, Milliyetçi Hareket Partili milletvekillerinin anlattıklarından sonra aklıma ister istemez bu fıkra geldi. Sizin verdiğiniz rakamlarla, sizin anlattığınız Türkiye’yle, sizin anlattığınız Türkiye’nin dünyadaki yeriyle şu anda yaşananlar arasında çok ciddi bir fark var. Mesela, şöyle bir şey diyorsunuz: “CDS primi bugün 491’e düştü.” 300 küsur düştü. Oysa 2010 yılının 7’nci ayında 160’tı bu yani çok ciddi bir artış var esasında bakılırsa. Ne bileyim, Türkiye’nin kişi başına millî gelirinin 2002 yılında 3.608 dolar olduğundan, bugün de 10.655 dolar olduğundan bahsediyorsunuz...

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakırlioğlu, bir saniye lütfen.

Değerli arkadaşlar, bir uğultumuz söz konusu, bürokrat arkadaşlar, lütfen.

Sayın Bakırlioğlu, devam edin.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ama 2013 yılında Türkiye’deki kişi başına millî gelir 12.582 dolar olduğunu hiç söylemiyorsunuz, esasında millî gelirden ciddi bir düşüş var. IMF’in verilerine göre kişi başına millî gelirden 2021 yılında dünyada 78’inci sıradayız, bu arada geçmişte çok çok arkamızda olan Bulgaristan 68’inci sırada.

Türkiye’nin dünya ekonomisindeki yerine baktığımız zaman 1980 yılında yüzde 0,86’yımsı -gene IMF verilerinden bahsediyorum- 2002 yılında, iktidarı devraldığınızda yüzde 0,69’muş, 2022 yılında bunun da altına düşmüş, 0,67’ye düşmüş, 2014 yılında da 1,24’müş.

En büyük ekonomiler arasındaki sıralamamız da şu an 2022 yılında IMF’in tahminlerine göre 23’üncülük, 2014 yılında 16’ncıydık, 1993 yılında da 18’inciydik bakıldığı zaman yani sizin anlattığınız rakamlarla Türkiye’nin konumu, yeri, Türk halkının yeri arasında çok ciddi bir farklılık var.

2023 bütçe ödemelerine ek bütçeyle 1 trilyon 119 milyar lira daha eklenecek ve bu hâliyle, başlangıç ödeneğiyle beraber 5 trilyon 589 milyar liraya çıkacak 2023 bütçesi. Yasa gereği ödenek kadar gelir koymak zorundasınız, 1 trilyon 119 milyar lira da gelirlerde artış söz konusu.

Burada ek bütçe ödeneklerine baktığımız zaman, işte, mal ve hizmet alım giderlerinden bahsediyoruz, faiz giderlerinden, cari giderlerden ama biraz evvel diğer hatiplerin de bahsettiği gibi, personel giderleri ve SGK giderleri kalemleri burada yok. Oysa geçen hafta tartışmıştık, geçen hafta konuşmuştuk; işte, asgari ücrete gelen zam, en düşük memur aylığına gelen zam... Bu zamlardan dolayı yaklaşık 794 milyar liralık bir ek yük gelmesi planlanıyordu 2023 bütçesine. Bu bütçeden deprem zararlarının giderilmesi için 527 milyar lira talep edilmekte bizlerden. Esasına bakılırsa, burada geçen hafta tartışmış olduğumuz torba kanun teklifinde yeni bir ek bütçe var. Bu 794 milyar liralık kalemleri biz şu an getirmiş olduğunuz bütçede göremiyoruz. Bu 794 milyar lira nasıl karşılanacak? Muhtemelen geçen hafta geçici 1'inci maddedeki düzenlemeyle karşılanacak, Cumhurbaşkanına bu yetki verilecek. Bizim hesaplamamıza göre bütçe açığının -bizim tahminimiz tabii, değişik, farklı tahminler de yapıldı, belki siz de söylersiniz- 1,5 trilyon lira civarında olacağını tahmin ediyoruz. O hâlde sizin yıl sonu tahmininiz nedir, onu öğrenmek istiyoruz. O zaman neden 2,2 trilyon liralık bir borçlanma limiti istendi bizden? Onu da ayrıyeten size sormak istiyorum.

Şimdi, depremin maliyetinden bahsediliyor ve buradaki arkadaşlarımız da eşit bir şekilde bölüşülmesi gerektiğinden bahsediyor; ben buna katılmıyorum, bana göre bunun doğrusu eşit değil, adaletli bir şekilde paylaşılması lazım. Bu ülkenin gelirlerinden, zenginliklerinden kim daha fazla pay alıyorsa onun hesabına düşen, onun hissesine düşen maliyetin daha fazla olması lazım. “Millî gelirden kim ne kadar, daha fazla pay aldı?” diye bakıldığı zaman, mesela, Türkiye’de ücretlilerin 2019’da millî gelirden aldığı pay yüzde 35’miş, 2022’nin son çeyreğinde yüzde 25’e kadar düşmüş, 2023’ün ilk çeyreğinde yüzde 30’a kadar çıkmış herhâlde. Bu ülkede şu an itibarıyla, millî gelirin yüzde 30’unu ücretliler, emekçiler, emek kesimi alırken yüzde 70’ini de sermaye almakta. O zaman dağılımın da bu şekilde olması lazım, bu maliyetin dağılımında hakkaniyet istiyorsak, adalet istiyorsak bu şekilde olması lazım. Bakıyorsunuz, Türkiye’de en yoksul yüzde 20’lik kesimin 2010 yılında millî gelirden aldığı pay yüzde 6,5’tan bugün yüzde 6’ya düşmüş; en zengin, en varıl yüzde 20’lik kesimin ise yüzde 44,9’dan yüzde 47,6’ya çıkmış yani esasında ciddi bir gelir dağılımı adaletsizliği problemiyle karşı karşıyayız, bu da rakamlara yansıyor; 163 ülke arasında Gini katsayısında en kötü 45’inci ülke konumundayız. E, peki, bu kimden alınacak? Bütçeye bakıyoruz, bütçede bu adalet olacak mı? Ona baktığımız zaman -1,15 trilyon- 1 trilyon 150 milyar liralık bir ek bütçe var, bunun 402 milyar lirası doğrudan vergi, 747 milyar lirası ise dolaylı vergi. Şimdi “dolaylı vergi” dediğimiz zaman aklımıza ne geliyor? Aklımıza işte KDV geliyor, ÖTV geliyor, yeni harçlar geliyor, yeni vergiler geliyor ve bu durumda buradan yola çıkarsak, bu rakamlardan yola çıkarsak gelir kalemi, daha önce olduğu gibi gene dolaylı vergilerden olacak yani yük ülkenin sabit gelirlerine, emeklilerine, emekçilerinin üzerine bindirilecek gibi görünüyor. Yani bir paket sigara alan bir işveren ile aynı sigarayı alan asgari ücretlinin bu depreme olan katkısının aynı olduğunu düşünün yani burada çok ciddi bir adaletsizlik olduğunu düşünüyorum. Mesela kur korumalı mevduatta parası olanlar ki burada 1 milyon lira ve üzerinde mevduatı olan insan sayısı hakikaten de az genele baktığımız zaman yani bu para, kur korumalı mevduattaki para genelde varıl insanların, zenginlerin elinde. Bakıyorsunuz, bu insanlar vergi ödemiyor yani buradan kazandıkları gelirlerden vergi ödemiyorlar ve 2023 yılının sonuna kadar bu uzatıldı. E, şimdi bir taraftan ÖTV artırıyorsunuz, KDV artırıyorsunuz, yeni vergiler getiriyorsunuz, harçlar getiriyorsunuz, öbür taraftan bu kur korumalı mevduattan ciddi paralar kazanan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakırlioğlu, toparlayalım, iki dakika daha veriyorum.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Toparlayacağım.

Ve çok ciddi bir servet transferidir bakıldığı zaman bu; bu servet transferinden faydalanan insanlar vergi vermiyor, e, bunun neresinde bu adalet? Onu sormak istiyorum.

Bir başka husus ise şu: Türkiye’deki bu tahakkuk eden vergiler ile tahsil edilen vergilere baktığımız zaman, 2022 yılı genel bütçe gelirinde tahakkuk 3,9 trilyon lira, tahsilat ise -yüzde 71- 2,7 trilyon lira yani geçen sene 1,2 trilyon liralık vergiyi biz tahsil edememiştir. Bu yılın ilk beş ayına baktığımız zaman, 3 trilyon liralık bir tahakkuk var, bunun karşılığında 1,5 trilyon liralık bir tahsilat var, yaklaşık 1,5 trilyon liralık tahsil edilmemiş bir alacak var. Şimdi, 2022 yılının bütçesine kalem kalem baktığımız zaman, bütçe gelirlerine baktığımız zaman yani mesela vergi cezaları... 292 milyar lira vergi cezası tahakkuk etmiş, tahsilat ise 16 milyar lira, oran 5,5 yani şimdi burada çok ciddi bir sorun yok mu? İşin en kolayı şu değil mi? “Ben ne yapıyorum? Ben vergi tahsil edemiyorum, tahsilat yapamıyorum. E, ne yapayım? Bunu beceremiyorsam o zaman yeni vergiler koyayım, KDV’yi artırayım, ÖTV’yi artırayım, harçları artırayım, cezaları artırayım yani faturayı gene bu ülkenin emekçilerine, bu ülkenin sabit gelirliilerine yıkayım.” mantığı söz konusu ne yazık ki. Bu da adaletsizliği daha da artırmakta ve bulmuş olduğunuz çözüm, depremin maliyetinin kimler tarafından bölüşüleceği konusunda ciddi bir adaletsizliğin olduğunu göstermekte bizlere.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakırlioğlu, toparlayın lütfen.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Toparlıyorum.

Şimdi, konuşmanızda da -bazı birtakım notlar aldım- başta gıda ve emtia olmak üzere tarihi yüksek seviyelerde giden fiyatlardan, dünyadaki enflasyonun yüksekliğinden bahsetmişsiniz. Doğru, dünyada enflasyon yüksek ama Türkiye burada ayrışıyor, ciddi bir ayrışma var. Bugün Türkiye, Avrupa’da enflasyonda 1’inci, dünyada 11’inci sırada, OECD ülkeleri arasında 2’nci sırada ve özellikle gıda enflasyonunda da dünyada 9’uncu sırada yer almakta. Bir başka husus, demişsiniz ki: 121 çadır kentte 17 bin 866 kişi kalmakta, 312 konteyner kentte 423 bin kişi kalmakta. Peki, bunların ne kadarını devlet, AFAD bütçesinden karşıladı? Ne kadarını yerel yönetimler bu konteyner kentleri yaptı? Çünkü biz orada bir ay kadar kaldık, çok ciddi şekilde...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Toparlıyorum Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bakırlioğlu, maddelerden sonra söz vereceğim size.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Tamam Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sağ olun.

Sayın Ağbaba, buyurun lütfen.

Süreniz on dakika.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Başkanım, çok teşekkür ederim.

Öncelikle, Cumhurbaşkanlığı Yardımcımıza, değerli hemşehrimize de başarılar diliyoruz, hayırlı olsun diyoruz.

Şimdi, tabii, bu hayırlı olsundan sonra Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcımızı dinlerken kendimi bir anda Kuzey Avrupa ülkelerinde sandım, İsveç’te sandım. Tabii, İsveç deyince de Sayın Başkanım, şöyle bir şey aklıma geliyor: Bu İsveç’i NATO üyeliğine bugün Kemal Kılıçdaroğlu... Kabul etti, önce “Kabul etmem.” diyordu, böyle afişler asıyordu, sizin bu sözcüleriniz, Yeni Şafak vesaire, İsveç’in

NATO üyeliğine girmesiyle ilgili Kemal Kılıçdaroğlu'nu suçluyorlardı ama büyük bir çarkı daha bugün görmüş olduk. Sayın Erdoğan daha önce “Ben burada olduğum sürece İsveç NATO'ya giremez.” diyordu, İsveç NATO'ya girmiş oldu.

Bir de tabii, ortağınız var, Sayın Bahçeli, onu da söyleyeceğim ama şimdi bu çarklarla ben daha çok şeyler göreceğimizi de düşünüyorum. Yakında, gerçi Sisi'yle barışıldı biliyorsunuz, rabia gitti, rabia baybay, gitti rabia, geldi Sisi. Şimdi, yakında Esad'la barışılacak eğer biraz daha paraya sıkışılırsa okyanus ötesine gidilebilir diye düşünüyorum ben. Peki, siz öyle diyorsunuz da ortak ne diyor bugün? Sayın Bahçeli “İsveç, PKK'nın Avrupa'daki mağarasıdır, Kandil neyse Stockholm aynısıdır.” diyor ama patron da İsveç'i yani PKK, Kandil'in Avrupa'daki mağarasını NATO'ya üye yapıyor. Bunu da kamuoyunun takdirlerine sunmak istiyorum.

Şimdi, tabii, Sayın Bahçeli başka bir şey daha demiş bugün Sayın Kalaycı. Sayın Devlet Bahçeli diyor ki: “8.077 TL emeklilere verilmesi gerekir.” Yani memura verilen 8.077 TL'nin emeklilere de verilmesi gerekir diyor.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Karşı mısınız?

VELİ AĞBABA (Malatya) – Vallahi biz hazırız Sayın Kalaycı, elinizi tutan yok Sayın Aksu, verin vallahi destekleyeceğiz; verin 8.077 lirayı, biz destekleyeceğimizi söylüyoruz. Hiç öyle grupta nutuk atmanın anlamı yok. Biliyoruz ki bu bütçeyi beraber yapıyorsunuz, biz hodri meydan diyoruz. Hodri meydan, gelin verin, vallahi beş dakikada... Konuşma da yapmayacağız Sayın Başkanım, bu önerge konusunda Sayın Başkanım, Sayın Türelî, konuşma da yapmayacağız. Gelin hemen geçirelim, önergeyi verin, altına biz imza atacığımızı belirtmek istiyorum.

Şimdi, bu bir başka soru değerli arkadaşlar, tabii, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı bunun depremle ilgili olduğunu söyledi. Vallahi depremle ilgili gözüküyor ama deprem sanki fırsata çevriliyor gibi şey var içimizde. Aslında bu ek bütçe, yaşadığımız bu ekonomik buhranın ve seçim ekonomisinin sonucudur başka bir anlamı yok. Bu enkazı bu iktidar yarattı, seçime kadar gizledi, şimdi faturayı yoksullara ödetmeye çalışıyor. Değerli arkadaşlar, bakın, şurada bir şey var, gerekçede diyor ki: “Ortaöğretim öğrencilerine verilen burs ve harçlıklar, Aile Destek Programı, ücretsiz doğal gaz tüketimi, aday çırak ve çıraklar ile işletmelerde mesleki eğitim gören staj veya tamamlayıcı eğitime devam eden öğrencilerin ücretleri için ödenecek devlet katkısı ödemelerindeki artış...” Değerli arkadaşlar, hatırlarsanız bunu bütün Türkiye'ye “doğal gaz bedava” diye billboardlara girdiniz, “öğrencilere burs” diye bütün billboardları süslediniz. Ya, bunu görüyordunuz, bunu görüyordunuz ama seçime kadar bunu gizlediniz. Madem vatandaşın cebinden gidecekti, madem ek bütçeyle fakir fukaranın cebinden gidecekti bunu niye billboardlara sundunuz? Bunun da büyük bir ikiyüzlülük olduğunu söylemek istiyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız biraz önce hakikaten çok güzel bir sunum yaptı ama keşke o rakamlar ile Türkiye'nin gerçekleri aynı olsa, keşke Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısının söylemiş olduğu tablo ile pazar aynı olsa, sokak aynı olsa, örneğin emeklinin durumu aynı olsa, dul ve yetimin durumu aynı olsa, keşke sokakta yaşayanların durumu aynı olsa. Ayrıca bir başka gösterge daha var değerli arkadaşlar, bakın, bizim ülkemizin durumu Avrupa'dan daha iyiye, ekonomik koşullarımız daha iyiye, ekonomik açıdan daha güçlüyse... Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısının zamanının çoğu Türkiye'de değil Orta Doğu ülkelerinde geçiyor; maşallah bir gün Birleşik Arap Emirlikleri'nde, bir gün Katar'da, önümüzdeki hafta Suudi Arabistan'da, yakında Mısır'a gider, başka zengin ülke var mı, bilmiyorum, daha aşağıda Burundi Cumhuriyeti, oralara kadar

da gidecek gibi gözüküyor Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız. Hayırlı yolculuklar diliyoruz, Allah kaza bela vermesin de bu kadar durumumuz iyiye bu Birleşik Arap Emirlikleri'ne, Katar'a, Suudi Arabistan'a niye el açtık? Bu Kaşıkçı'yı katleden katil Suudi Arabistan'a mesela niye el açtık?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Türkiye kimseye el açmaz.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Nasıl el açtık; dileniyoruz, dileniyoruz, kapı kapı geziyoruz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Türkiye kimseye el açmaz.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Kapı kapı vallahi billahi geziyoruz. Ya, bu kadar iyiydik de Kaşıkçı'yı öldüren...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – “El açmak” ne demek ya?

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Ök, Kaşıkçı'yı öldürdü ya “Bu bedende bu can olduğu sürece o Suudi Arabistan'la ilişki kurmam.” diyordu. Başka bir şey daha diyordu: “Ben o Sisi'yle aynı masaya oturmam.” Şimdi 27 Temmuzda hep beraber Sisi'yi karşılayacağız. Gitti, gitti rabia, gitti.

Değerli arkadaşlar, Türkiye şu anda Orta Doğu ülkelerinde, demokrasinin olmadığı...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, sizi bütçe kanunuyla alakalı konuşmaya davet ediyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Aynen, bütçeyi konuşuyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Bütçenin gerçek yüzünü ortaya koyuyor Sayın Başkanım.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Aynen, tam da bütçenin gerçeklerini konuşuyorum. Bütçe dediğiniz siyasettir, siyasetin ta kendisidir.

Şimdi, arkadaşlar, hakikaten Türkiye'nin durumu iyiye Sayın Şimşek'le... Ben tabii Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısını hakikaten hemşehrilerim kadar çok severim, çok kibar insandır. Çok yüklenmek de istemiyorum ama... Ne yapsın, onun da eli mahkûm, o ne yapsın? Ona da bir şey diyemiyoruz.

Şimdi, gitmişler, Orta Doğu ülkelerinde, demokrasinin olmadığı paranın çok olduğu ülkelere dileniyorlar.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Yapma.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Ha, biz biliyoruz ki onlar da -Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan, Katar- kimseye bedava para vermez. Ne yapar?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Gerçekten, el açmak, dilenmek ne demek? Asla Türkiye öyle bir ülke değil. Bu sizin hayal ettiğiniz ülke, Türkiye öyle bir ülke değil.

VELİ AĞBABA (Malatya)- Gelir, buradaki varlıklarımızı alır mı? Vallahi alır. Ya, borsayı sattık. Başka? Gidin İstanbul'a, âdeta Katar Cumhuriyeti'ne dönüşmüş durumda Türkiye, geldiğimiz o. Dileniyor muyuz? Vallahi dileniyoruz, utaniyorum, üzülüyorum ama dileniyoruz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Senin liderin...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Dün efelenenler, dün Birleşik Arap Emirlikleri'ne efelenenler, Suudi Arabistan'a efelenenler şimdi süt dökmüş kedi gibi randevu istiyorlar. Önce altyapıyı Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız ve Mehmet Şimşek yapıyor, sonra Sayın Cumhurbaşkanı gidecek, para isteyecek; geldiğimiz durum bu. Eskiden “Türkiye'yi 70 sente muhtaç ettiniz.” diyordu ya, şimdi Türkiye'yi Araplara, demokrasinin olmadığı ülkelere...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Sayın Ağbaba, Genel Kuruldan bütçeye dön.

VELİ AĞBABA (Malatya) - ...Arap ülkelerine, Birleşik Arap Emirlikleri'ne, Katar'a, Suudi Arabistan'a muhtaç duruma getirmiş durumdasınız. Aslında Türkiye ekonomisinin özeti bu.

Şimdi, değerli arkadaşlar, seçim ekonomisi diyoruz, aklınıza hiç şey gelmiyor. Bakın, bu kur korumalı mevduatı savunmanın fakirin daha fakirleşmesini, zenginin daha zenginleşmesini ya da zengin demeyelim, tefecilerin daha zenginleşmesini savunmaktan başka bir anlamı yok. Ya, getirdiği yük ortada. Hâlâ bu kur korumalı mevduatı nasıl savunuyorsunuz, bilmiyorum. Aslında bu ek bütçeye "kur korumalı mevduat bütçesi" de diyebiliriz.

Değerli arkadaşlar, hiç aklınıza şey geliyor mu ya, hani fakire fukaraya vergi geliyor, KDV geliyor, ne bileyim, işte temizlik ürünlerine vergi artışı geliyor, tuvalet kağıdının KDV'sini yüzde 8'den yüzde 20'ye yükseltiyorsunuz. Türkiye, tuvalet kâğıdının vergisine muhtaç duruma gelmiş arkadaşlar. Hiç aklınıza geliyor mu acaba tasarruf? Tasarruf var ya tasarruf, siz bilmezsiniz de tasarrufu fakir fukara yapıyor. Örneğin, Türkiye'de 125 bin tane makam aracı var, inin araçlarınızdan, inin ya da 14 tane uçak var, inin uçaklardan ya da saraylar var ya da bu şatafat var.

Değerli arkadaşlar, bakın -Sayın Başkan çok iyi bilir, Sayın Bakan da çok iyi bilir- Türkiye kamu kurumlarının kiracı olduğu mülklerden bugün çıksın, vallahi bu bütçeye gerek kalmaz. Maalesef, Türkiye'de bir şatafat ekonomisiyle, bir israf ekonomisiyle karşı karşıyayız, devlet âdeta çiftlik gibi yönetiliyor; şatafattan, ihtişamdı, savurganlıktan tasarruf yok ama fakir fukaraya bindirmek var.

Şimdi, ben, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısının da söylemiş olduğu rakamların aksini söyleyecek birkaç rakamı sizlerle paylaşmak istiyorum: TÜRK-İŞ haziran verilerine göre, değerli arkadaşlar...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

VELİ AĞBABA (Malatya) – Başkanım, hemen...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İki dakika ilave veriyorum.

Sayın Ağbaba, buyurun lütfen.

VELİ AĞBABA (Malatya) – ...4 kişinin aylık gıda harcaması 10.373 TL, gıdayla birlikte tüm temel harcamalar için hanesine girmesi gereken toplam gelir tutarı ise 33.789 TL, bir çalışanın aylık yaşam maliyeti 13.471 TL; asgari ücreti biliyorsunuz. DİSK verilerine göre sağlıklı ve dengeli beslenmenin maliyeti günlük 335 lira, açlık sınırı 10 bin TL'yi geçti.

Değerli arkadaşlar, şimdi, bu verileri diğer konuşmamda vereceğim, hem de daha fazla sizin zamanınızı almayayım; birkaç rakamı daha sizlerle paylaşmak istiyorum.

Değerli arkadaşlar, bu bütçede tahsil edilecek ekstra vergilerin üçte 2'si tüketicilerden, üçte 1'iyse gelir vergisi mükellefleri ile şirketlerden ve mülk, varlık sahiplerinden alınacak vergilerden oluşuyor. Yurttaşlar, mal ve hizmet tüketimlerinde 2023 için başlangıçta öngörülen 203,6 milyara ek 310 milyarlık daha KDV ödeyecek. Akaryakıt, doğal gaz, taşıt alımları, alkollü içki -bu alkollü içkiyi ne kadar çok seviyorsunuz- sigara, dayanıklı tüketim... Arkadaşlar, devleti alkolik yaptınız, devlet alkolik oldu; içilen 5 duble rakının 4 dublesini devlet içiyor, 1 dublesini vatandaş içiyor. Son beş yılda yüzde 1.543 zam geldiği söyleniyor yani ek bütçeye baktığımız zaman, tahsilatlara baktığımız zaman, aslında burada depreme ayrılacak paranın da yeterli olup olmadığı konusu tartışılır. Bu konuyla ilgili de düşüncelerimi birazdan söyleyeceğim.

Son bir şey daha söyleyeceğim Sayın Başkan, hemen sözümü tamamlıyorum. Ödeneklere göre Cumhurbaşkanının önceki maaşı 100.750 liraymış, ek bütçeyle eklenen 39.333 lira, artış yüzde 39, toplamda 140 bin TL'ye ulaşıyor Cumhurbaşkanının maaşı; 86 milyon geçim sıkıntısı yaşarken yüzde 39 zam yapılıyor. Hadi Devlet Bahçeli'nin önerisini kabul etmiyorsunuz, Cumhurbaşkanına yapılan aynı zammın ben emeklilere de yapılmasını talep ediyorum.

Şimdilik teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Komisyon üyelerimizden söz almayan var mı veya konuşmak isteyen ve söz talebi olmayan?

CAVİT ARI (Antalya) – Ben varım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Cavit Bey, buyurun.

Süreniz on dakika.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; öncelikle, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısına da başarılar diliyorum. Komisyonumuzda iki yıla yakın Komisyon Başkanlığı yaparak bugün Cumhurbaşkanı Yardımcısı olmuştur, kendisine bu anlamda başarılar diliyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, ek bütçenin bu iktidar tarafından on dokuz yıl önce ilki, geçen yıl 2'ncisi, bu yıl da 3'üncüsü yapılmakta. Esasen, ek bütçeyle birlikte vatandaşımızın omuzlarına yeni yükler, yeni külfetler gelmekte. Birkaç gün önce görüştüğümüz torba yasa teklifindeki düzenlemelerle birlikte ek bütçeyi de üst üste koyduğumuzda ve bugün piyasada yaşanan gelişmeleri izlediğimizde, bir kez daha söylüyorum: Artık AKP iktidarı ekonomiyi içinden çıkılmaz bir hâle sokmuş durumdadır. Bütçedeki süslü rakamlar, efendim, işte, biraz önce sunumda da anlatıldı, Türkiye şöyle ilerledi, böyle ilerledi diye; arkadaşlar, Türkiye ekonomisinin ne durumda olduğunu görebilmek için bugün vatandaşımız ne yapıyor, ona bakmamız lazım. Geçen hafta vergilerin artacağına dair ilk haberin duyulmasından itibaren -KDV oranlarının artması ve diğer vergiler- mağazaların, marketlerin tabiri caizse yağmalanır gibi vatandaşlar tarafından zamdan kurtulabilmek adına oralara akın akın gidildiğini ve yine, telefon almak isteyenlerin de sınır kapılarına dayandığını görmüşsünüzdür.

Türkiye'de belli bir grubun ekonomik anlamda refah içerisinde olduğunu biliyoruz. Kur korumalı mevduattan yararlananlar diyoruz, ben her seferinde de söylüyorum, kur korumalı sistemden yararlananları bireysel anlamda eleştirmiyorum, sonuçta, bir kanun çıkmış, herkes yararlanabilir bundan ama bu ülkede öyle belli bir grup var ki ekonomik durumu iyi ve o grupların çoğunluğu bugün araç kuyruğunda -istenilen anda artık ülkemizde araç bulunamıyor- ev alma kuyruğunda ama bizim gariban vatandaşımız tuvalet kâğıdı alabilme kuyruğunda.

Arkadaşlar, şu an sokaktaki insanın durumu böyle. Bakın, emekli maaşlarıyla ilgili bir düzenleme önerildi ama öyle ki memura ayrı, memur emeklisine ayrı, diğer emeklilere ayrı yani herkese ayrı ayrı bir zam politikası uygulanır bir durumdayız. Emekli vatandaşımız bugün geçim sıkıntısı içerisinde. en düşük emekli aylığının geçtiğimiz süreçlerde bu Komisyonunda, belki de yaklaşık bir yıl kadar önce iktidar tarafından 3 bin TL olarak buraya kanun teklifi getirildiğinde Cumhuriyet Halk Partisi olarak biz muhalefetteki diğer partilerle, arkadaşlarla birlikte biraz daha yükseltilmesi noktasında ısrar ettik, 3.500 TL'ye çıktı. Yine, sonraki süreçte en düşük emekli aylığının asgari ücret seviyesinde olması gerektiği noktasında ısrarcı olduk, 5.500 TL'ye çıktı. Neyse ki seçim yaklaştığı için yine emekliler ve diğer gruplar bu iktidarın aklına geldi ve 7.500 TL'ye çıktı. 7.500 TL'ye çıkarken de biz gerek bu Komisyonunda gerek Genel Kurulda en düşük emekli aylığının hiç olmazsa asgari ücrete bağlanması ve otomatik olarak artış yapılmasını önerdik ama yine, iktidardaki arkadaşlar kabul etmedi. Biraz önce Sayın Ağbaba ifade etti, bugün MHP Genel Başkanı grup toplantısında emeklilerle ilgili bir maaş önerisinde

bulunmuş; ben de şunu ifade etmek istiyorum, beni de arayanlar oldu, aynı şeyi söyledim: Bugün AKP ve MHP'nin ittifak hâlinde olduğunu herkes bilir, sonuçta, iktidarın ortağı genel kurullarda veya grup toplantılarında değil bu kanun teklifleri yani burada emekliye verilecek olan zamlar hazırlanırken orada etkili olur ve sonucu orada alır. Yoksa grup toplantısında kamuoyuna dair yapılan açıklamaların sadece bir siyaset yapma şekli olduğunu burada ifade etmek istiyorum. Geçtiğimiz dönemde, bu Komisyon'da ekonomiyle ilgili tüm olumsuzluklar anlatılırken iktidara mensup yetkililerimiz hep şu cümleleri kullandı: Efendim, işte, yurt dışındaki gelişmeler, emtia fiyatlarındaki artış, transferlerdeki artış, bir ara Covid süreci vardı. İşte, bir buçuk yıl önce başlayan bir Rusya savaşı da neredeyse bütün süreçlerde yaşanan ekonomik olumsuz gelişmelere dayanak teşkil etti. Değerli arkadaşlar, bakın, bu olumsuz gelişmelerin tek nedeni var, bu olumsuz gelişmenin tek nedeni de iktidarın ekonomiyi doğru yönetemeyişi. Yani, şimdi, "Covid" diyoruz, Covid 2020'li yıllarda başladı, ortaya çıktı ve sürdü ama biz ilk milletvekili olarak buraya geldiğimiz 2018'de de ülkedeki ekonomik olumsuz gelişmelerle ilgili araştırma yapmak üzere partimiz tarafından görevlendirilmişti. Yani, bu uydurma gerekçeler ülkenin kötü ekonomik gidişatının gerekçesi değildir; tek bir gerekçe vardır, o da AKP iktidarındır. Seçimlerde artan kamu harcamaları -ki bunu hepimiz izledik; bakın, bu iktidar devletin kaynaklarını kullanarak ve üstelik hepimizin vergilerinden toparlanıp oluşan bütçedeki paraları, siyaseten bize karşı kullanarak bir seçim süreci götördü; işte o bütçedeki seçim harcamaları- bugün iyice büyüdüğü için bu ek bütçeyi yapma ihtiyacı ortaya çıktı.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bu ek bütçeyle birlikte, bakın, daha adı duyulur duyulmaz sokaktaki vatandaşlarımızın üzerine ağır yükler binmeye başladı. Tekrar söylüyorum, her şeye zam geldi yani gerek çalışanın gerek emeklinin gerekse hâlihazırda belli düzeyde geliri olan herkesin bugün cebine daha para girmeden o para erir vaziyete geldi; esas sorun burada değerli arkadaşlar. Şimdi "Maaşı arttırdık." demeyle bu iş olmuyor çünkü sonuçta o paranın değeridir esas olan, o paranın değeri maalesef daha cebe girmeden eriyen bir Türkiye olarak bugün içinde bulunduğumuz bir tabloyu yaşıyoruz. Ek bütçeyle konulan yeni vergileri yeni zamlarla karşılayacak bir durumda olduğunuzu ifade etmek istiyorum.

Sonuç itibarıyla, değerli arkadaşlar, bu, adına "ek bütçe" diyelim, adına ne dersek diyelim, bugün vatandaşın gerçek anlamda yaşadığı sıkıntıları gidermeye yetmediği gibi, tam tersi, yeni zamlarla, yeni vergi yükümlülükleriyle vatandaşımız daha da eziyet çeker hâle gelmiştir ve artarak da bu süreç devam etmektedir. Artık her şey pahalanmış, işte, geçen yıl bu salonda biz "Etin kilosunu 150 liraya çıkardınız." diye sizi eleştirirken bugün 400-500 liraya gelmiş durumda, her şeye bu oranlarda zam geldi değerli arkadaşlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CAVİT ARI (Antalya) – Bitiriyorum Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ari, toparlayalım.

CAVİT ARI (Antalya) – İşte, sonuç itibarıyla, sizin yapmış olduğunuz adına "ek bütçe" diyelim, bir de şunu söyleyelim: Eğer ki siz ekonomiyi doğru yönetebilmiş olsaydınız ek bütçeye de ihtiyaç kalmayacaktı. Ek bütçeye iktidarınız döneminde 3'üncü kez ihtiyaç duyuyorsunuz çünkü artık bu süreç ekonomik anlamda içinden çıkılmaz bir hâle gelmiştir bir taraftan, bir taraftan da önümüzdeki seçim sürecinin finansmanını gerçekleştirmeye dönük bir hareket olduğunu buradan bir kez daha ifade etmek istiyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ari'ya teşekkür ediyorum.

Plan ve Bütçe Komisyon üyelerimizin söz talepleri karşılanmıştır. Şimdi Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimizin taleplerine geçiyorum. İlk olarak Sayın Gökçen.

Sayın Gökçen, buyurun lütfen.

GÖKÇE GÖKÇEN (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle, yeni dönemin sizlere hayırlı olmasını, hepimize hayırlı olmasını diliyorum. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısına da aynı şekilde, sunumları için teşekkür ediyorum.

İlk başta, tabii, İç Tüzük’le ilgili bir problemimiz var burada çünkü ilk olarak, bizim söz isteme sebebimiz aslında ilk kez konuşalım, en ön sırada konuşalım değildi, Anayasa’ya aykırılıkla ilgili bazı itirazlarımız var; bunların da zaten İç Tüzük’e göre ilk ve öncelikli olarak konuşuluyor olması lazım Komisyonunuzda.

Şimdi, şunu söylediniz, 26’ncı maddeden bahsettiniz Sayın Başkan, dediniz ki: “Bu usul tartışmalarında Komisyon üyesi olmayan milletvekilleri söz alamazlar, daha sonrasında, üyeler konuştuktan sonra söz vereceğim.” Şimdi, kameralar gitti, herkes dağıldı, toplantının en sonunda biz Anayasa tartışmasına yeni başlıyoruz. Dolayısıyla, bu açıdan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gökçen, bir müsaade eder misiniz?

Usul tartışmasıyla alakalıydı bu söylediğim. Şu an siz Anayasa’yla alakalı veya bütçeyle alakalı bütün görüşlerinizi ifade etmekte serbestsiniz, sürenizi zaten başlattım ve siz görüşlerinizi ifade ettikten sonra ben tekrar Cevdet Bey’e sorularla alakalı değerlendirme için bir süre vereceğim. Sonrasında Komisyon teklifin Anayasa’ya aykırı olduğunu düşünürse maddelerine geçilmesine müsaade etmez ve bunu reddeder. Dolayısıyla, buna karar verecek olan ben veya Başkanlık Divanı değil Komisyonun bizzatı kendisidir; bunu da özellikle belirtmek isterim.

Buyurun lütfen.

GÖKÇE GÖKÇEN (İzmir) – Zaten Anayasa’ya aykırılıkla ilgili...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Çalışma yapılıyor değil mi yani?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Birazdan Komisyonda oya sunacağım, burada oylayıp maddelerine geçerlerse Komisyon bir aykırılık görmedi demektir, reddederlerse...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Komisyon olarak bir çalışmayı arkadaşlarımız yapıyordur herhâlde, bütünü için yapılmadığına göre, maddelere geçmeden, sanıyorum Plan ve Bütçe Komisyonunun bürokrasisi o konuda bir çalışma yapıyordur.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlık Divanının değil bu görev Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerinin, hepinizin görevi. Dolayısıyla, burada oylamaya koyduğumuz zaman siz Anayasa’ya aykırılığı ileri sürerek bunu reddedebilirsiniz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Başkan, şimdi, bakın, buranın bürokrasisi var, o bürokrasi de bütün bu çalışmalarımızda bize yardımcı olduğu için o bürokrasiye bir çalışma yaptırınz mı onu sormak istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hayır, ben bir çalışma yaptırmıyorum değerli arkadaşlar, bu çalışmaya Komisyon üyeleri karar veriyor; Başkanlık Divanının veya Başkanın bununla alakalı bir sorumluluğu yok. Komisyon üyeleri Anayasa’ya aykırılık olduğu fikrine varırlarsa bunu reddederler; tüzük bunu gerektiriyor, başa dönmeyelim yani.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Muş, şimdi, şunu demek istiyorum: Şimdi, burada tabii, belli bir iktidar çoğunluğu olduğu için her söylenen şey doğal olarak, otomatik olarak şey yapılır. Geçmiş yıllarda buranın bürokrasisi içinde o birtakım çalışmalar hazırlanıyor yani biz onu geçmişte istedik arkadaşlardan; onun için böyle bir çalışma hazırlattınız mı diye sordum. Yoksa oya sunmanın bir anlamı yok ki, onu hazırlatın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hayır. Sayın Türelî...

ORHAN ERDEM (Konya) – Madde 38 çok net Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Müsaade edin değerli arkadaşlar.

Sizin sürenizi baştan açacağı Sayın Gökçen.

Sayın Türelî, İç Tüzük 38'e göre hareket ediyorum. İç Tüzük 38 bana hangi görevi veriyorsa onu şu an icra ediyorum.

Sayın Gökçen, lütfen devam edin, sürenizi baştan başlatıyorum.

GÖKÇE GÖKÇEN (İzmir) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Şimdi, şurada netleşmemiz gerekiyor: 26'ncı madde kapsamında bize ilk başta usul tartışması anlamında söz vermek istemediniz, üyeler konuştuktan sonra en son söz bize geldi.

Şimdi, ben de milletvekili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir üyesiyim. Anayasa Komisyonu üyesi olarak burada önümüze gelmiş olan ek bütçe teklifinin usul açısından da içerik açısından da Anayasa'ya aykırı, İç Tüzük'e aykırı olduğunu biz grup olarak da aynı şekilde savunuyoruz. Şimdi, bunu öncelikle biz savunacağız ki ondan sonra kanun teklifinin içeriğine gireceğiz yani burada uzun bir sunum dinliyoruz, kapsamlı tartışmalar oluyor üzerine; içerikle ilgili, ekonomiyle ilgili tartışmalar oluyor, siyasi tartışmalar oluyor ama ilk başta bizim "Usulle ilgili konuşalım." dememizin sebebi şu: Bu içeriğe girmeden önce biz bunu acaba bu şekilde mi görüşmeliyiz, Komisyonunuz bu şekilde mi ele almalı, yoksa başka bir usulde mi, Anayasa acaba başka bir usul mü gerektiriyor; biz bunu tartışalım istiyorduk. O yüzden de 26'ncı madde kapsamında da ben Komisyon üyesi olmasam da benim yapamayacağım şey burada size önerge vermektir, burada oy kullanmaktır ama söz almama engel bir durum yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gökçen, bu dediklerinizi İç Tüzük değiştirilir, bana ona göre bir İç Tüzük verilir, ben o İç Tüzük'ü icra ederim. 26'ya göre sadece Komisyon üyeleri bunu yapabilirler. Komisyon gündemine hâkimdir ve işleyişle alakalı Komisyonun kendi üyeleri karar verir. Siz milletvekili olarak usulle alakalı değil, şimdi size söz verdiğim gibi görüşlerinizi ifade edebilirsiniz. Tabii ki milletvekilisiniz ama diğer konular hariç. Ha ne zaman değişir bu İç Tüzük, değiştirirsiniz bunu; gelir bana, ben de o tüzüğü icra ederim.

Teşekkür ediyorum.

GÖKÇE GÖKÇEN (İzmir) – Sayın Başkan, usul tartışmasını ben başlatmıyorum, zaten Komisyon üyesi olan milletvekillerimiz bu tartışmanın olması gerektiğine dair bir talepte bulundular.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Devam edin lütfen.

GÖKÇE GÖKÇEN (İzmir) – Bu talepler üzerine zaten bu tartışma başladı ama tartışmanın içeriğine giremedik hâlen maalesef. Ama burada, 31'inci maddede, Komisyon üyeleri dışındaki milletvekillerinin yani bu toplantıya katılacak olan Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin ne yapamayacağı sınırlı olarak sayılmış durumda. Şimdi hepimiz hukuk biliyoruz, burada diyor ki: "Ancak, komisyon üyeleri dışında kimse değişiklik önergeyi veremez ve oy kullanamaz." Tamam yani değişiklik önergesini

ben vermiyorum, oyu ben kullanmıyorum ama burada Komisyon üyesi olan milletvekillerimiz usul tartışması ve Anayasa'ya aykırılık iddiasının tartışılması konusunda bir talepte bulundu ve bu talebi kabul etmediniz.

Şimdi burada, 38'inci maddede "Komisyonlar, kendilerine havale edilen tekliflerin ilk önce Anayasa'nın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler." diyor. Yani siz, Anayasa tartışmasını en sona bırakarak, burada içerik tartışmasının içine yedirerek, aslında burada İç Tüzük'e aykırı bir iş yapmış oluyorsunuz, 38'inci maddeye aykırı bir iş yapmış oluyorsunuz çünkü Anayasa İç Tüzük'e gönderme yapar; İç Tüzük de ilk önce Anayasa'ya aykırılık tartışmasının yapılması gerektiğini söylüyor bize. Bu yüzden "Teamül bu şekilde veya işte, bu konunun daha sonra konuşulması lazım ya da üye olmayanlar daha sonra konuşsun." gibi yani yeni teamüller oluşturarak veya o anda bir fiili durum yaratarak İç Tüzük'te olmayan bir sınırlamayı burada milletvekillerine getiremezsiniz çünkü burada yürütme yasamaya karşı bir sunum yapıyor, bütçe nereye harcanacak; biz halktan vergi topluyoruz, bu vergiler nereye harcanacak, bu vergilerin nereye harcanacağı da siyasi bir karardır yani biz bunu denetlemek için buradayız ama aynı zamanda halk da bizi denetleyecek. Yani biz muhalefet partisi milletvekilleri olarak hepimiz, burada sorular da soruyoruz, eleştiriler de getireceğiz ama hepimizin, sizlerin de bizlerin de -Komisyon üyesi olsun olmasın- Anayasa'ya uygun davranma yükümlülüğü var. Anayasa'nın 11'inci maddesi söylüyor, Anayasa herkesi bağlar; yasamayı da bağlar, yürütmeyi de bağlar, milletvekillerini de hepimizi bağlar.

Şimdi, 161'inci maddede zaten Anayasa'da -birkaç konudan Anayasaya aykırılık ve İç Tüzük'e ve aynı zamanda kanuna da bir aykırılık olduğunu biz düşünüyoruz, bunları ifade etmek istiyorum- bütçe kanunuyla ilgili diyor ki: "Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz." Şimdi biz, burada, ne yazık ki sadece bir ek bütçe teklifi değil veya herhangi bir bütçe teklifi değil, kanun teklifi olarak değil, aynı zamanda bir torba yasayla beraber değerlendiriyoruz. Buradaki bütün konuşmacılar, zaten torba yasada gelen ve hatta önümüze gelecek olan diğer zamlar, diğer vergiler, diğer düzenlemelerle beraber ele alıyor bütün konuyu. Neden? Çünkü hepsi birbirini ilgilendiriyor ve birbirine de atıf yapan düzenlemeler var, birbiri olmadan uygulanmayacak düzenlemeler de var. Şimdi, bu yüzden torba yasayla da bir bütçe yapılıyor burada ki bu, zaten bütçe kanununa başka bir madde ekleyemiyorsak, başka konularla ilgili büyük bir torba yasanın içine de bütçeyle ilgili maddeleri ekleyemeyiz; bu da Anayasa'ya aykırı.

Şimdi, ikincisi, bütçeye Anayasa'nın bu kadar özel bir önem verdiğini de görmemiz lazım yani burada hem bütçenin ne zaman, nerede görüşüleceği, burada bu Komisyonun özel bir yetkisinin olması, işte mali yılbaşından en az yetmiş beş gün önce, sonrasında işte elli beş gün, vesaire... Yani bazı yetkili organlar belirlenmiş, bu yetkili organların da bütçeyi görüşeceği süreler belirlenmiş. Şimdi, herhâlde 7 Temmuzda bize gelmiş olan -değil mi- bir ek bütçe teklifinden bahsediyoruz. Şurada elli beş günden bahsedilirken biz burada dört, beş gün içinde bunları değerlendireceğiz, bir gün içinde apar topar konuşacağız. İçinde birçok konu var, birçok bakanlığı ilgilendiren konu var, idarenin birçok teşkilatını ilgilendiren konu var, hepimizi derinden sarsmış olan deprem felaketiyle ilgili düzenlemeler var ama depremle de hiç alakası olmayan da birçok düzenleme var. Yani bunların hepsi birden bu kadar kısa süre içinde bütçe ilkesi, bütçe hakkı ve bizim de halk adına kullandığımız bütçe yetkisine aykırı bir şekilde önümüze getirilmiş durumda. Burada sorumuz şu: Önümüze gelen şey "ek bütçe" ismiyle olabilir ama bu bir bütçedir çünkü "ek bütçe" diye bir şey düzenlenmemiş Anayasa'da. Anayasa'da düzenlenen, bütçe nasıl görüşülür, kim görür, işte nasıl kabul edilir vesaire; bunlara dair hem Anayasa'da hem İç Tüzük'te ayrıntılı bu kadar kural varsa, Anayasa bize bu bütçe konusuna özel bir önem verin ve bu hem

halkın vergilerini nasıl kullanacağını denetleme yetkisi hem de yasamanın yürütmeyi denetleme yetkisi olduğu için bu kadar önem verilmiş. Bu yüzden, olan bir bütçeyi değiştirmek için getirilen bir teklif aynı zamanda yetki ve usulde paralellik ilkesi gereğince...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gökçen, bir defa söz verdim size, bir dakika daha söz vereceğim, daha sonra Sayın Akdoğan’a söz vereceğim.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Başkanım...

GÖKÇE GÖKÇEN (İzmir) – Sayın Başkan, Anayasa’ya aykırılıkla ilgili zaten çok geçte kalmış bir tartışmayı yapıyoruz. İlk önce yapılması gereken tartışmayı şu an yapıyoruz. Baştaki İç Tüzük’le ilgili sorunları da eklemek zorunda kaldık, şimdi de süre sınırı... Toparlıyorum...

Şimdi, burada, geçtiğimiz sene burada öngörülme bir durum olması gerekiyor değil mi? Hem ödeneklerin yetersiz olması gerekiyor veya öngörülemez bir durum olması gerekiyor kanuna göre. Şimdi teklifinizin gerekçesine bakıyoruz; küçük bir kısmı depremle ilgili, diğer hepsi seçimle ilgili yaptığımız vaatler, ortaya koyduğunuz vaatler. Şimdi bu vaatleri eğer yapamayacaktıysanız size verilmiş olan bütçede, o zaman neden bunları vadettiniz vatandaş? Yani şimdi öyle bir apar topar getiriyorsunuz ki, Cumhurbaşkanlığından teklif edilmiş ama kanun olarak, kanun usulü gibi görüşüyoruz. O zaman milletvekili teklif etmiş olsaydı, kanun usulüyle görüşseydik, “Bütçe mi, değil mi?” bunu tartışsaydık. Ama hem Cumhurbaşkanlığından gelecek hem normal kanun usulüyle görüşülecek... İçerisinde birçok bakanlığı ilgilendiren şey var. Biz, mesela, burada üniversiteleri tartışmayacak mıyız? Göç İdaresi Başkanlığı var, TÜBİTAK var, Diyanet var, Gençlik ve Spor Bakanlığı var, yurtlar var, burslar var; bunlar sadece depremle ilgili değil ki, bunlar sadece öngörülmemiş konular değil ki. Aile Bakanlığıyla ilgili şeyler var. Biz burada istiyoruz ki kadına yönelik şiddet konusunu. Bu konularda bu paralar nasıl harcandı? Gençlerin bu kadar problemi var; bu, sene başında da vardı. 2022’de deprem yoktu, 2022’de yine ek bütçe getirdiniz. Yani burada bütçe hakkını, ta 1215’ten itibaren kabul edilmiş olan, Osmanlı’da ta Kanuni Esasi’den itibaren kabul edilmiş olan, halk adına kullanmamız gereken bir bütçe yetkisini burada usule aykırı olarak, Anayasa’ya aykırı olarak, İç Tüzük’e aykırı olarak... Ama hepsini de kenara koydum, hepsi uygun olsa dahi -usulü de geçtim- burada kanunun gerekçesine baktığımızda siyasi olarak da zaten yanlış bir şekilde kullanılacağını, açıklanmayan bir şekilde kullanılacağını görüyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÖKÇE GÖKÇEN (İzmir) – Son bir iki cümlem...

Daha geçen hafta deprem vergileri, daha doğrusu depremle ilgili yapılan kampanyada toplanan paraların nereye harcandığına dair bir bilgi bile verilmedi. Biz araştırma önergesi veriyoruz, o bile reddediliyor. Yani burada hesap vermeyle ilgili, denetimle ilgili ciddi bir sorunumuz var. Öncelikle bu Anayasa tartışmasının yapılması gerekiyordu.

Hem Anayasa hem İç Tüzük hem de kanuna aykırılıktan dolayı itirazlarımızı dile getiriyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Umut Akdoğan...

Sayın Akdoğan, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakika.

UMUT AKDOĞAN (Ankara) – Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcımız, değerli milletvekilleri; ben de sizleri saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Sayın Bakan, Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı olarak benim de milletvekili olduğum Yenimahalle'ye geldi, hoş geldiniz. Yenimahalle'mizin yerel yönetimler alanında hiçbir sorunu yoktur. Genel idareyle ilgili olan sorunlarını inşallah hep birlikte çözeriz diye diliyorum.

Sayın Başkanım, "Türkiye Tek Yürek" kampanyasıyla ilgili konuşmalar yapıldı. Ben geçen hafta ilk imzacısı olduğum önerge üzerine Genel Kurulda da konuşma yaptım ama maalesef hiçbir yanıt alamadık.

81 ilde 86 milyon yurttaşımızı etkileyen büyük bir depremi yaşadık. Yalnız bu depremden sonra millet, Hükûmetin açığını kapatmaya çalıştı; millet, Hükûmeti enkaz altından çıkarmaya çalıştı; devleti Hükûmet değil, o günlerde milletin ta kendisi yönetti. Hâl böyle olunca "Bir kampanya başlatalım." dediniz, "Türkiye Tek Yürek" diye bir kampanya başlatıldı ve bu kampanya başta TRT olmak üzere yedi saat süren bir yayında, 213 televizyon, 512 radyoda yayınlandı. Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcım, 115 milyar TL yardım toplanacağı sözü verildi. Biz öğreniyoruz ki bu 115 milyar TL'den 75 milyarı toplanmış, 40 milyarı ortada yok. "Hayır, hayır, 75 milyar değil; bu, 82 milyar." dediler. 75 milyar da olsa 82 milyar da olsa burada ciddi bir açık var. Bakın, şunu dikkatlerinize sunmak istiyorum: 115,1 milyar TL vadedilmiş, bu 115,1 milyar TL'nin 86 milyarı 2 şirket ve devlet kurumlarınca vadedilmiş. Merkez Bankası 30 milyar, Ziraat Bankası 20 milyar, Vakıfbank 12 milyar, Halkbank 7 milyar, Turkcell 3,5 milyar, Cengiz Holding 2,5 milyar, Baykar 2 milyar, sonra 2 milyar, 1 milyar, 1 milyar falan diye gidiyor. Fakat bu para yok. Vatandaşın Vergisini Koruma Derneği, Bilgi Edinme Kanunu kapsamında "Bu kişiler kimler? Bu kurumlar kimler?" diye sormuş; buna cevap da yok.

Şimdi, burada iki sorunun yanıtlanması lazım. Bir: Bu 75 milyar veya 82 milyar nereye gitti? İki: 40 milyar niye toplanamadı? Bir alt kırılıma geldiğimizde de şöyle bir şey var: Devlet kurumları 88 milyar vadediyor, ancak toplamda 75 milyar toplanıyor yani devlet kurumlarının vadettiği paralar bile yok. Ben bunu Genel Kurulda konuştum. Bir AK PARTİ'li Antalya milletvekili yanıma geldi, dedi ki: "Ya, ben kürsüden cevap vereceğim şimdi ama..." E. "Bu paralar peyderpey veriliyor."

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yanımda Malatya Milletvekilimiz Sayın Veli Ağbaba var, Adıyamanlılar var, Hataylılar var, bu depremden etkilenen 11 ilin milletvekilleri var bu salonda. Allah aşkınıza, insanlar kışın soğuktan donarken, yazın Hatay gibi, Adıyaman gibi sıcak bölgelerde sıcaktan yanarken, hastalıklarla uğraşırken Merkez Bankasının, Halkbankasının, Vakıfbankasının bu paraları peyderpey vermesi kabul edilebilir mi? Bu parayı çıkaracak, verecek. Zaten bizim bunun usulüne de itirazımız vardı yani devlet çıkarıyor parayı veriyor. İki, Genel Kurulda milletvekilleriniz bir elinde telefon acele acele, koşa koşa yanıma geliyor: "Efendim, hangi şirketin adını telaffuz ettiniz? 'Baykar' mı dediniz, 'Cengiz Holding' mi dediniz?" Niye Beyefendi, siz Cengiz Holding ile Baykarın avukatı mısınız? "Efendim, bir şirket ödemiş de öbür şirket ödeyecekmiş de yarısını vermiş de berikini verecekmiş de." Ya, bırak onu yani her derdi bırakıp Cengiz Holding ile Baykarın peşine düşmek bir milletvekiline yakışmaz.

Diğer bir mesele şu: Bir Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıktı. Çıkan o Cumhurbaşkanlığı kararnamesi diyor ki: Elektrik ve doğal gaz faturalarına borcu olanlar silinecek ve bir süre alınmayacak. Bakın, şu anda çadırlara konteynerlere bu elektrik borcu yüzünden, doğal gaz borcu yüzünden neredeyse haciz gelecek; yapmayın bunu. Bu Cumhurbaşkanlığı kararnamesi doğrudur, insanların o zor gününde elektrik faturasıyla, doğal gaz faturasıyla uğraşması beklenemezdi ama bu koşullar ortadan kalkmış değil sayın milletvekilleri.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Akdoğan, toparlayın sözlerinizi.

UMUT AKDOĞAN (Ankara) – Dolayısıyla, bu şartlar ortadan kalkmadığı için lütfen bu konuda da... Gidin 40 milyar lirayı vadeden reklamcılardan bu parayı toplayın, getirin bunu ödeyin.

Diğer bir mesele -başlangıçta, burada AFAD yetkilileri vardı- şimdi, bu yardım ve bağışlar AFAD'ın özel hesabında tutuluyor. Bakın, bu AFAD'ın özel hesabının kamu maliye ve kontrolünden, Kamu İhale Kanunu'ndan muaf olduğunu hepimiz biliyoruz. Buna cevap olarak şunu söylüyorsunuz: "Sayıştay denetimine açık." Sayıştay denetimine nasıl açık biliyor musunuz? Kaç para toplandı? 75 milyar toplandı. Kaç para harcandı? 75 milyar harcandı. Ne yaptınız? "Aha da şu binayı yaptık." Nasıl yaptınız? Kimden para aldınız? Kime ihale ettiniz? Kaç paraya verdiniz? Bu yok. Niye? Çünkü İhale Kanunu'na tabi değil. Ne yapacağız? Bunu AFAD'ın özel gelirler bölümüne aktarmak zorundayız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

UMUT AKDOĞAN (Ankara) – Sayın Başkanım, toparlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Akdoğan, son söz...

Buyurun.

UMUT AKDOĞAN (Ankara) – Eğer özel gelirler bölümüne aktarırsak şartlı bağışın amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını, yerinde ve zamanında kullanılıp kullanılmadığını bilebiliriz ve bundan bir zarar doğuran yetkili varsa ondan hesap sorarız, amaç dışı kullanımları cezalandırırız. Bu konulara da dikkatinizi çekiyorum.

Ne peyderpey ödemeyi kabul ediyorum ne bir milletvekilinin koşar adım şirketlerin avukatlığını yapmasını kabul ediyorum. Bu konuyu yaklaşık bir haftadır gündemde tutma gayretindeyim. Eğer başta TRT olmak üzere hâlâ sonuçsuz kalırsa önümüzdeki hafta ses sistemi olan bir otobüsle TRT'nin kapısına dayanacağım, vatandaş duymuyorsa hiç değilse TRT personeli duysun.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Teklifin geneli üzerindeki konuşmalar tamamlanmıştır.

Şimdi de Cumhurbaşkanı Yardımcımız Sayın Cevdet Yılmaz'a değerlendirmeleri yapmak üzere sözü bırakıyorum.

Buyurun Sayın Başkanım.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; öncelikle söz alan, katkıda bulunan bütün arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum. Katılırsız, katılmayız fikirlerine ama burada ifade edilen düşünceler kıymetli düşünceler ve yapılan önerileri özellikle değerlendireceğimizi, dikkatle analiz edeceğimizi ifade etmek isterim. Tabii ki siyasi polemiklere fazla girmek istemiyorum; ister istemez -siyasetin tabiatında var herhâlde- bazı polemikler de oluyor, oralara fazla girmek istemiyorum. Kıymetli değerlendirmeler oldu, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, özellikle bu ek bütçe, ek bütçenin kanuniliği, hukuki çerçevesi üzerinde epeyce konuşuldu; anayasal konumuyla ilgili bazı değerlendirmeler yapıldı. Bu konuda şunu ifade etmek isterim: Anayasa'da tabii ki ek bütçe kavramı olarak yok yani kelime kelime baktığımızda Anayasa'nın 161'inci maddesinde bu yok ancak işin içeriğine, ruhuna baktığınızda aslında bir çerçeve var, ek bütçeyi temellendiren bir anayasal çerçeve var. O da şu şekilde, 161'inci maddenin bir bölümünde şöyle bir ifade var: "Carî yıl bütçesindeki ödenek artışı öngören değişiklik teklifleri ile carî ve izleyen yılların bütçelerine malî yük getiren tekliflerde, öngörülen giderleri karşılayabilecek malî kaynak gösterilmesi zorunludur." diyor. Yani bir anlamda ek bütçenin genel çerçevesi de burada çizilmiş oluyor.

Burada, yalnız, dikkat ederseniz “Kaynak gösterilmesi zorunludur.” diyor. 5018’e geldiğimiz zaman benzer bir formülasyon var ama 5018 “Gelir gösterilmesi zorunludur.” diyor. Böyle bir fark var Anayasa ile kanun arasında. Dolayısıyla, Anayasa’daki çerçeve aslında gelirle, borçlanmayla veya başka şekillerde kaynak göstererek ek bir ödenek oluşturulabileceğini söylerken 5018 biraz daha kısıtlayıcı bir çerçeve oluşturmuş “Sadece geliriniz kadar ek ödenek, ek bütçe yapabilirsiniz.” gibi bir çerçeve kurmuş. Bunu tabii, Meclisimizin takdirine sunuyorum yani Anayasa ile yasa arasındaki bu farklılık böyle mi devam etmelidir, başka bir yaklaşım geliştirilebilir mi, o tabii ki başka bir tartışmanın konusu ama bizim yaptığımız ek bütçe de bu hukuki çerçeve içinde, anayasal ve yasal çerçeve içinde getirilmiştir; hukuki bir mekanizmadır. Ek bütçelerin ayıpsanacak, garipsenecek bir tarafı da yoktur. Sadece bizde yapılan bir uygulama da değildir, dünyanın bütün bölgelerinde, gelişmiş birçok ülkede de zaman zaman ek bütçeye ihtiyaçları olmaktadır. Türkiye’de de AK PARTİ döneminde de son dönemde Cumhur İttifakı döneminde de daha önceki dönemlerde de ek bütçeler yapılmıştır; ihtiyaç duyuldukça bu mekanizma, bu hukuki mekanizma, meşru mekanizma kullanılmıştır. Sonuçta, ek bütçeyi de yapan Meclisimizdir. Hükûmet teklifte bulunuyor ama takdir Meclisindir, nihai karar Komisyonunda ve Genel Kurulda Meclisimizin kararıdır. Dolayısıyla, bunun ben Meclisin bütçe hakkına da hiçbir şekilde bir halel getirmedığını düşünüyorum. Sadece son yıllarda ek bütçe yapan ülkelere örnek vermek gerekirse; Güney Kore yapmış, Japonya son yıllarda 2 defa ek bütçe yapmış, Almanya yapmış, Fransa yapmış, Avrupa Komisyonu 66 milyar euroluk bir ek bütçe yapmış. Yaşadığımız şartlar, belirsizlikler, yeni oluşan birtakım etkilerle birçok ülkede benzer çalışmaların yapıldığını görüyoruz. Biz de bu çerçevede hazırlamış durumdayız.

Bizim yasal çerçevemiz ortada, ek bütçe kadar gelir koymak durumundayız. Bunu koymadan ek bütçe yapamıyorsunuz. Dolayısıyla, gelirlerimizi de aslında tırnak içinde “torba kanun” diye ifade edilen, çeşitli kanunlarda değişiklik yapan kanun teklifi içinde ortaya koymuş durumdayız. Oradaki gelir yönlü tedbirlerle bütçe arasında elbette bir tamamlayıcı ilişki olduğunu ifade edebilirim. Dolayısıyla, bir taraftan giderlerimizi artırıyoruz, bir taraftan da giderleri karşılayacak gelirler oluşturma gayretini ortaya koyuyoruz ki bütçemizde bir disiplin devam edebilsin.

Son dönemlerde Hazine ve Maliye Bakanımız da altını çiziyor, ben de bir kez daha altını çizmek isterim: Bizim genel yaklaşımımızın 3 temel sütunu var. Birincisi, mali disiplin. AK PARTİ dönemlerinde ve son dönemlerde hep mali disipline dikkat edildi. Bizden önceki dönemde yüzde 10’ları aşan bütçe açıkları yaşadı ülkemiz. AK PARTİ döneminde, genel itibarıyla bakarsanız, küresel finansal krizin etkilediği geçici yükselişler dışında, genel itibarıyla, bütçe disiplinine çok dikkat edildi. Ancak, son dönemde, yaşanan şartların etkisiyle açıkta bir artış bekleniyor. Dolayısıyla buna yönelik olarak bir ek çalışma yapma ihtiyacı çıktı. Burada esas prensibimiz şu: 2 tür harcama var bütçede. Bir tanesi bir karar verdiğinizde her yıl, her yıl, her yıl harcama gerektiren kalemler, işte, ücret artışları, maaş artışları, böyle harcamalar. Bir de tek seferlik harcamalar var. Aslında yatırım harcamaları da büyük oranda tek seferlik harcama mahiyetinde veya afete dönük yaptığımız çalışmalar tek seferlik harcamalar. Yapısal olarak bütçenin bozulmaması, yapısal bir açığın oluşmaması adına tek seferlik harcamaları yapabilirsiniz ama sürekli harcama gerektiren konularda daha sağlam kaynaklarla bunları finanse etme ihtiyacı var. Bu sene yaşadığımız durum arızı bir durum. Tabii, bir süre daha etkileyecek bizi, onu da söylemek durumundayız, depremin etkileri bu seneye sınırlı değil. Bu sene toplamda baktığımızda 760 milyarı aşan bir harcama var, sadece merkezî yönetim bütçesinden bu harcamamız. Tabii, yerel yönetimleri, başka harcamaları, sivil toplumu, burada onları saymıyoruz, sadece merkezî yönetim bütçesindeki harcamalarımız bunlar. Gelecek yıllarda da mutlaka bir ölçüde bir harcama olacaktır ama bir süre sonra bu harcamalar çıkacaktır hesaplarımızdan. Deprem rehabilitasyonları yapıldıkça, yeni ortam oluştukça ortadan kalkacaktır.

Uluslararası anlamda da şunu söyleyebilirim: Mali olarak mutlaka bir olumsuz etki var ama ekonomik açıdan baktığınızda depremin ekonomik etkisinin orta vadede bir parça nötralize olduğunu da uluslararası birtakım çalışmalardan, literatürden görüyoruz. Sonuçta depremle ilgili yaptığınız harcamalar büyüme, istihdam ve başka kanallarla bir şekilde ekonomik birtakım sonuçlar da üretiyor. Belli bir vade içinde, bunun kendi içinde bir denge sağladığını da ifade etmek isterim. Dolayısıyla mali disipline önem vereceğiz. Size getireceğimiz bütçede de inşallah bunun genel çerçevesini hep birlikte burada konuşuruz, tartışırız. Tek seferlik harcamalar dışında kalıcı harcamalarda artış olmaması yönünde bütün gayretimizi sarf edeceğiz. Bu bizim programımızın birinci maddesi.

İkincisi, para politikası. Maliye politikasıyla para politikasının bir bütünlük arz etmesi gerekiyor. Bugün dünyada da Türkiye’de de temel öncelik enflasyonla ilgili ama bir taraftan da resesyon riskleri var elbette, sosyal etkiler var. Bu bütünlük içinde, enflasyonu aşamalı bir şekilde, kademeli bir şekilde düşürmemiz gerekiyor. Tek mesele enflasyon olsa diğer hiçbir kaygımız olmasa takdir edersiniz ki işimiz çok daha kolay olurdu ama enflasyonla mücadele ederken bir taraftan da resesyona düşmememiz gerekiyor. Diğer yandan, sosyal dengeleri gözetmeniz gerekiyor. Bütün bu dengeler içinde enflasyonu belli bir süreç içinde makul düzeylere indireceğiz. Bu çerçevede, para politikamızda da yeni bir yaklaşım başlamış durumda. Bunun önümüzdeki dönemlerde de devam edeceğini görüyoruz. Dolayısıyla para politikasında daha sıkı bir yaklaşıma doğru bir değişim söz konusu.

Maliye ve para politikaları yeterli midir? Tabii ki yeterli değil. Bir de yapısal taraf var, birçok arkadaşımız yapısal reformlardan bahsetti. Para ve maliye politikalarını yapısal reformlarla da bütünleştirmemiz gerekiyor. Yapısal reformların şöyle bir özelliği var: Yaptığınızda etkilerini orta vadede görüyorsunuz. Şimdiden diyelim bir adım attınız, belki üç sene sonra, dört sene sonra somut sonuçlarını görmeye başlıyorsunuz. Bu, somut etkiler ama bir de beklenti kanalıyla yapısal reformların etkisi var. Yapısal reform yapabilen ülkeler bir anlamda değişim kapasitelerini göstermiş oluyorlar dolayısıyla beklentileri olumlu etkiliyorlar, bu da hemen, kısa vadede etkiler yapabiliyor. Dolayısıyla bir taraftan para ve maliye politikaları ama bir taraftan da yapısal reformlarla programımızı hayata geçireceğiz. Yapısal reformlarımızın başlıklarını orta vadeli programımızda daha detaylı bir şekilde göreceksiniz. Yine, kalkınma planımızda bunun daha uzun vadeli çerçevesini ortaya koyacağız. Burada da prensibimiz şu: İlgili tüm taraflarla istişare içinde, sendikalarla, iş dünyasıyla, akademik dünyayla, kimler varsa bu konularla ilgili olabildiğince geniş istişarelerle bu belirlemeleri yapıp hayata geçireceğiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın Sayın Başkan.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Bu çerçevede, bu üç unsurun önemini tekrar altını çizerek belirtmek isterim.

Dördüncü bir unsur olarak da belki şunu ilave edebiliriz, bazı arkadaşlarımız biraz polemik konusu hâline getirdiler ama elbette dış kaynağa da ihtiyacımız var, dış kaynak önemli bir unsur. Bütün ülkeler dünyada nitelikli insanları ve sermayeyi cezbetmeye çalışırlar, biz de aynı gayret içindeyiz. Burada sıcak paradan bahsetmiyorum, onun altını özellikle çizmek isterim. Sadece faize, kısa vadeli getiriye gelen bir paradan bahsetmiyoruz; proje bazlı, doğrudan sermaye yatırımı dediğimiz bu ülkede kalıcı birtakım üretime, istihdama, ihracata güç verecek projeleri elbette arzu ediyoruz ve bu yönde de gayret ediyoruz. Son dönemlerde yaptığımız ziyaretlerin de özü budur. Muhataplarımıza büyük oranda Türkiye’deki fırsatları anlatıyoruz, özellikle yatırım fırsatlarını. Enerjiden savunma sanayisine, sağlık endüstrilerinden başka alanlara kadar “Gelin buraya uzun vadeli yatırım yapın.” diyoruz, bizim söylediğimiz bu. “Geçici gelip sıcak parayla para kazanın, yüksek faizlere gelin.” demiyoruz.

Yaptığımız şey, Türkiye'nin yatırım fırsatlarını ortaya koymak ve sermaye gücü olan ülkeleri Türkiye'ye daha fazla yatırıma davet etmek. Bu da kalkınmakta olan bir ülke olarak bizim en tabii hakkımızdır. Ülkemizin daha hızlı bir şekilde kalkınması, daha çok istihdamın, üretimin, ihracatın gerçekleşmesi için bu yatırımların gelmesi gerekir. Bütün dünya da bunun için rekabet ediyor açıkçası. Dünyadaki en gelişmiş dediğimiz ülkeler bile doğrudan sermaye yatırımları için "FDI" dediğimiz uluslararası doğrudan yatırımlar için bütün ülkeler bir rekabet içinde, biz de buradan daha fazla pay almak için gayret ediyoruz. Sayın Şimşek'le bu çerçevede Birleşik Arap Emirlikleri'ne, Katar'a ziyaretler yaptık. Perşembe günü -ben gidemeyeceğim doğrusu- Merkez Bankası Başkanımızla birlikte Sayın Şimşek Suudi Arabistan'a da ziyaret yapacak, daha sonra Sayın Cumhurbaşkanımız bu ülkelere daha üst düzey bir ziyaret gerçekleştirmiş olacak. Bizim yaptığımız Sayın Cumhurbaşkanımızın gitmesinden önce, ziyaretlerinden önce teknik olarak altyapıyı oluşturmak ve sonuç alıcı bir ziyaret olmasına katkıda bulunmak. Bunu da gayet iyi yaptığımızı düşünüyorum. İnşallah bu ziyaretlerin somut sonuçlarını hep birlikte göreceğiz ve ciddi anlamda ülkemize de bir katkı getireceğine ben gönülden inanıyorum.

Değerli arkadaşlar...

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Yeni bir özelleştirme var mı bu görüşmelerde?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Bakın, ben açık söyledim, ağırlıklı olarak doğrudan yabancı sermaye yatırımları, proje bazlı destekler... Burada özel sektörde de ihmal etmiyoruz, özel sektörün de talepleri varsa onları da bir sistematik içinde elbette karşı tarafa iletiyoruz, geri kurumların kendi görüşmelerine, kendi somut iş birliklerine kalmış bir şey.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Türk Hava Yolları gibi bazı kuruluşların satışından bahsediliyor da...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Öyle bir şey söz konusu değil, dezenformasyon bahsettiğiniz. Ben de basında gördüm, öyle bir şey söz konusu değil.

Değerli arkadaşlar, usule ilişkin söyleyeceklerim bunlar. Tabii, çok sayıda soru var. Şimdi, baktığınızda ek bütçe, ödenek ekleme yetkisi, borçlanma konularındaki hususlar... Orada da esas mesele sınırsız bir yetki verilmemesi, ikisinde de, ödenek eklemede de borçlanmada da mutlak sınırlar var. Bu tartışmayı geçmişte de burada çok yaptık. Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği bir karar var, doğru ama oradaki esas mesele limitsiz bir yetki verilmesiyle ilgili. Burada gerek ödenek ekleme konusunda gerek borçlanma konusunda mutlak sınırlar koyuyor Meclisimiz, eğer bu hâliyle geçerse Meclisten mutlak sınırlar koyuyor. Bunlar konulduğu zaman anayasal tartışmalarda da -hukukçu değilim ama bildiğim kadarıyla- bir problem olmuyor anayasal açıdan; tabii, onun takdiri yine Meclisimizindir, bunu ifade etmiş olayım.

Diğer taraftan bu deprem için öngörülen tutar ile talep edilen farkı söylenmiş. Ha, biz öngörülen talebin bir kısmını zaten mevcut ödenekleri kaydırarak yaptık. Ulaştırma Bakanımız -örnek olarak veriyorum- başka bir bölgede yapması gereken işi bıraktı, deprem bölgesinde harcama yaptı, acil ihtiyaçları karşılamaya çalıştı. Dolayısıyla şimdi bizim Ulaştırma Bakanına verdiğimiz ödeneklerin bir kısmını, geçmişte deprem bölgesine aslında yaptığı harcamaların karşılığı olarak verdiğimiz ödenekler diye düşünebilirsiniz. Toplamda sonuçta 700...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Burada oturunca zaman çok çabuk geçiyormuş, orada yavaş geçiyor ama.

Müsaadenizle birkaç soruya daha cevap vermeye çalışayım.

Vergi harcamalarıyla ilgili detaylar sorulmuş. Bu, kavram olarak çok doğru, vergi harcaması kavramı. Vazgeçtiğimiz vergiler esasında. Bunun tabii belli bir amacı var, ya sosyal ya ekonomik bir amacı var; teşvik etmek için veya sosyal adalet gereği yapılan işler. 1 trilyon civarında -dediğiniz doğru- yüksek bir rakam var ama...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bir değişiklik var mı? Ek bütçeyle bir şey getiriyor musunuz?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – ...burada en büyük kalemlerden biri tabii asgari ücret; asgari ücreti vergi dışı bırakmamızın bize maliyeti 2023 yılı içinde 299 milyar Türk lirası, 300 milyar neredeyse yani sadece geçen yıl asgari ücreti vergi dışı bırakmamızın... Bu işte bir vergi harcaması.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Ne kadar dediniz?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Yaklaşık 300 milyar lira sadece asgari ücretle ilgili.

Diğer konular: İşte AR-GE desteği var, eğitim, sağlık amaçlı, kültür amaçlı, spor, tarımsal faaliyet, yenilik, tasarım gibi çok farklı amaçlarla yapılan vergi harcamaları var. Burada yalnız, yine Mustafa Bey’di yanlış hatırlamıyorsam, “Vergide bir sadeleştirme, bir reform yapılınsın.” diye bir teklifi oldu, ben de ona katılıyorum doğrusu. Gerçekten vergi hukukumuzda gelişmelere bağlı olarak yeniden belki bu istisnalara, harcamalara bakmak faydalı olabilir; vergi reformu çerçevesinde daha sağlıklı bir yapıya nasıl ulaşırız, buna elbette bakmamızda fayda var.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Yani 994,4 rakamı değişti mi, yoksa aynı mı kaldı? Onu soruyorum.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – “Yaklaşık 1 trilyon.” deniliyor. Yok, değişmedi.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Burada değiştirdiniz mi, ek bütçede? Değiştirmediniz mi?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Değişmedi bildiğim kadarıyla.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Onu soruyorum.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Yani 2023 yılı için tam söylersek...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – 994,4.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – 994,4, ben hani yaklaşık 1 trilyon diye ifade ettim; yok, değişmedi o rakam. Bunun işte 299 milyarı sadece asgari ücrette vergiyi kaldırmamızdan doğan vergi harcaması.

Yine, “KKM niye devrediliyor?” meselesi vardı. Burada temel amaç uygulamanın bütüncül, tek elden yürütülmesi; bir taraftan da merkezî yönetim bütçesini daha öngörülebilir hâle getirmek. Çünkü sonuçta Meclisimizin baktığı temel bütçe burası, kamuoyunun da baktığı bütçe burası. Bir taraftan merkezî yönetim bütçesini daha öngörülebilir hâle getirmek, diğer taraftan kur korumalı konusunda yapılan çalışmaların daha bütüncül bir şekilde tek elden yönetilmesini sağlamak. Toplam kamu açısından bakarsanız çok fark eden bir şey yok açıkçası, toplam kamu mantığıyla bakarsanız merkezî yönetim bütçesinden başka bir alana geçmiş oluyor ama toplam kamuda aslında dengeleri çok değiştirici bir mesele değil. Daha çok bu yönetim konusunda bütüncül bir yaklaşım olsun, bir taraftan da merkezî idare bütçemizin öngörülebilirliği güçlensin diye yapılmış bir...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Yılmaz, Merkez Bankası toplam kamunun içinde değil.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Bir şekilde vergi ödüyor ama veya temettü ödüyor yani işte buradaki gideri diyelim, ödeyeceği parayı düşürecek, o anlamda söylüyorum; toplam kamu dengelerini yine çok etkilemeyecek diye düşünüyorum.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – KKM’yi takip etme açısından zorluk çıkaracak...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Yok, öyle değil, öyle değil.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Her ay, her ay bütçe gerçekleştirmelerine bakıyorsunuz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Ama kısmi bir şeye bakılıyordu ve giderek de düşmüştü payı yani bundan... Merkez Bankası Başkanımızın daha bütüncül bir çerçevede bunları toplumla paylaşacağını düşünüyorum ben; yeni dönemde mutlaka bunun hesabını, maliyetini Merkez Bankamız belli bir yöntemle, metodolojiyle şeffaf bir şekilde toplumla paylaşacaktır diye de düşünüyorum.

KKM’yle ilgili şunu da söyleyeyim: Bazı arkadaşlarımız, hani “Bir anda kalkarsa ne olur?” dediler. Öyle bir şey söz konusu değil, KKM devam ediyor. Yıl sonuna kadar da vergi avantajları -biliyorsunuz- devam edecek, onlar uzatıldı. Dolayısıyla bu konuda hiçbir tereddüt olmamalı, elbette ki Türkiye’de rezervler arttıkça, finansal piyasalarımız geliştikçe döviz piyasalarında, finansal piyasalarda herhangi bir istikrarsızlık riski oluşturmayacak bir şekilde bu süreç yönetilecektir; onun da altını çizmek isterim.

Müsaadenizle, diğer sorulara yazılı cevap vereyim.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bir sorum vardı.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Olağanüstü hâl kapsamında Cumhurbaşkanı ek ödenek yüzde 5’i kullandı mı, kullanmadı mı?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Onu bir sorayım.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Efendim, bir soru da bana izin verir misiniz?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Kısmen kullandığını söylüyor arkadaşlarımız, daha detaylı bilgiyi verelim.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Rakamları da...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Rakamsal bilgiyi size daha sonra verelim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, geri kalanına yazılı olarak cevap veriyorsunuz.

Şimdi, değerli milletvekilleri, teklifin tümü üzerindeki müzakereler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1’inci maddeyi okutuyorum:

2023 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU İLE BAĞLI CETVELLERİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

Gider ve bağlı cetveller

MADDE 1- (1) Bu Kanuna bağılı (A) işaretli cetvelde gösterildiğı üzere; 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki idarelerin bütçe tertiplerine 1.074.508.886.000 Türk Lirası, (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin bütçe tertiplerine 45.005.627.000 Türk Lirası olmak üzere toplam 1.119.514.513.000 Türk Lirası ödenek eklenmiştir.

(2) Bu madde kapsamında, yapılan ödenek eklemeleri karşılığı Hazine yardımı ödeneklerini ilgili idare bütçelerine eklemeye Cumhurbaşkanını yetkilidir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcımıza 1’inci maddeyle alakalı izahat yapması için söz vereceğim.

Buyurun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – 1’inci madde, merkezî yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idarelerinin ek ödenek ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik, bir anlamda nerelere ne kadar para harcanacağını detaylı olarak ortaya koyan bir çerçeve.

Bu kapsamda, sadece bir konuyu, polemik konusu olduğu için cevaplamak isterim, bu konuları keşke polemik konusu yapmasak. Sayın Cumhurbaşkanımızın maaşıyla ilgili birtakım ifadeler oldu. Bakın, bu konuda çok açık ve net şunu söyleyeyim: Şu anda Cumhurbaşkanımızın maaşı milletvekili maaşının altında, bakan yardımcılarının maaşının da altında. Niçin böyle? Çünkü bir süredir artış yapılmasına müsaade etmedi kişisel tercihiyle. Buradaki bu artışı yapmazsak neredeyse bir süre sonra genel müdür maaşlarının altına düşmüş olacak. Bu sadece kendisini de ilgilendirmiyor; eski Cumhurbaşkanları var, eski Başbakanlar var, bu eski Başbakanların mirasçıları var, dolayısıyla, bu konu polemik konusu yapılacak bir konu değil. Devletin de belli bir hiyerarşisi var, o hiyerarşi içinde oluşması gereken bir yapı var. Bu, şahıslarla alakalı değil; bugün A şahsı olur bu makamda, yarın B şahsı olur ama bir düzeni de devam ettirmemiz gerekiyor. Burada rakamlara girmek istemiyorum, Sayın Ağbaba, sizin maaşınız Cumhurbaşkanımızın maaşından yüksek, bunu söylemekle yetineyim sadece. Bu artıştan sonra da öyle kalmaya devam ediyor, onu da söylemiş olayım, daha fazlasını da söylemeyeğim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Cumhurbaşkanını ne kadar maaş alıyor?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcımıza teşekkür ediyorum.

Sayın Ağbaba, birazdan söz vereceğim.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Bizden az alıyorsa bilelim, yardım edelim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, müsaade buyurun.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli hazırun, değerli milletvekilleri; lütfen...

Şimdi, 1’inci maddeyle ilgili söz taleplerini karşılayacağım.

Sayın Bakırloğlu, süreniz on dakika.

Buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Şimdi Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcımıza bir şey sormuştuk: “Bütçe açığını ne kadar tahmin ediyorsunuz?” diye çünkü orta vadeli plan eylül ayında açıklanacak, sizin de bu konuda bir öngörünüz vardır. 2023 yılı gayrisafi yurt içi hasılasının ne kadar

olacağını tahmin ediyorsunuz? Bizim buradaki milletvekillerimizin çeşit çeşit hesaplamaları vardı bütçe açığının yaklaşık 1,5 trilyon lira civarında olacağı konusunda. Size bu konuda soru sormuştuk, cevap vermediniz; bilgi vardır büyük ihtimalle, bunu cevaplarsanız seviniriz.

Bir de, burada...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Hemen bir şey söyleyeyim mi?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Buyurun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Başkanım, uygun görürseniz not alsanız da arkadaşların soruları olacaktır, hepsine topluca cevap verseniz. Size söz vereceğim madde sonunda.

Buyurun Bakırlioğlu, devam edin.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Sunumunuzda tarımsal desteğe, tarım sektörünün yatırımlarına, Tarım Kredi sübvansiyonuna, müdahale alımına, tarımsal KİT'lere bu ek bütçede 52,1 milyar liralık bir pay ayrıldığından bahsediyorsunuz ama bunların ayrıntısını vermemişsiniz. Mümkünse şunu sorabilir miyim: Tarımsal desteklere ek bütçeden ayrılan pay ne kadardır? Bunlar kalem hâlinde verilirse sevinirim.

Bir de Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının bütçesinde Avrasya Tüneli garanti ve ödenek tertibi altında 1 milyar liralık bir ödeme var. Şimdi, bunun büyük ihtimalle dövizdeki artıştan kaynaklanan bir şey olduğunu ben tahmin ediyorum. Buna benzer bir sürü kamu-özel iş birliği ve yap-işlet-devret garantili projeler var. Bu garantili projelerin, diğer projelerin dövizden kaynaklı ek bütçeye yansımalarını biz bütçede tertiplere baktığımız zaman göremedik. Kamu-özel iş birliği ve yap-işlet-devret döviz üzerinden garantili anlaşmaların...

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, değerli hazırun, salondaki ilgili bürokratlar, misafirlerimiz; milletvekilimiz konuşuyor, uğultudan çok anlaşılmıyor. Lütfen biraz daha sükûnetle toplantıyı takip edelim.

Buyurun lütfen.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ya, bu saymış olduğum projelerin bütçeye maliyeti ne olacak? Yani bu dövizden kaynaklı mutlaka bir artış olacaktır. Avrasya'yı buraya koymuşsunuz ama diğerlerini göremedik. Maliyeti ne olacak?

Biraz evvel vazgeçilen vergi kalemlerinden bahsettiniz, yaklaşık 1 trilyon lira; bu çok ciddi bir rakam bakıldığı zaman. Bugün depremden kaynaklı 1,1 trilyon liralık bir ek bütçe yapıyoruz ve bunun yaklaşık 525 milyar lirası deprem için ayrılacak. Vazgeçtiğimiz vergi 1 trilyon lira. Evet, bunun 299 milyar lirası asgari ücretlilerle alakalı ancak kur korumalı mevduat kapsamında bugüne kadar, 2022 yılında vazgeçmiş olduğumuz vergi miktarı nedir ve bu sene ne kadar bir vergiden vazgeçeceğiz? Onu sormak istiyorum.

Bir de size sormam biraz abes olur çünkü siz yürütmenin başındasınız ama sorayım gene: Geçen hafta bu torba kanunu tartışırken ben iktidar milletvekillerine bir soru sormuştum "TÜİK'in verilerine güveniyor musunuz?" diye. İktidar milletvekillerinin hiçbirinden "Evet, güveniyorum." cevabını alamamıştım. Size de sorayım yani TÜİK'in verilerine siz hakikaten güveniyor musunuz? Güvenmekle de hata yapıyorsunuz gibi geliyor çünkü biz şeye ulaştık... TÜİK'in sepet rakamları biliyorsunuz, açıklanmıyor, 2022'nin 4'üncü ayından itibaren nedense açıklanmıyor. Daha sonra biz neden olduğunu anladık çünkü endekslere bakarak bazı kalemlerin TÜİK sepetindeki güncel fiyatlarını hesaplayabiliyoruz, mesela o TÜİK sepetinde ekmeğin kilogramı 19,60 lira, bugün bizim Manisa'da

35 liraya çıktı, Türkiye'nin her yerinde 30 lira ile 35 lira arasında değişiyor fakat TÜİK'in sepetinde 19,60 lira. Mesela dana etinin TÜİK'teki fiyatı 262 lira, Türkiye'de şu anda kıyma bile 350 lira, dana eti 400-450 lira arasında. Peynir 89 lira gözüktüyor -bu, TÜİK'in ortalama fiyatı- yani bu fiyatlarla hesap yapan bir kurumunuz var, TÜİK ve siz de bu kurumun vermiş olduğu oranlarla ve rakamlarla bütçe yapıyorsunuz yani çok tehlikeli bir şey yapıyorsunuz esasında benim gördüğüm kadarıyla. Siz TÜİK'in bu rakamlarının doğruluğuna inanıyor musunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakırlioğlu'na teşekkür ediyorum.

Şimdi, Sayın Ağbaba, buyurun lütfen.

Süreniz on dakika.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Canlı yayına geçeyim de Başkanım...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tamam, süreyi baştan başlatacağım, problem yok.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Sayın Başkanım, zabıtlara girsin; MHP olarak biz devletimize de kurumlarımıza da güveniyoruz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – TÜİK'in rakamlarına güveniyor musunuz Sayın Vekilim?

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Hepsine güveniyoruz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Güveniyoruz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Geçen sordum, Bakan yoktu, Cumhurbaşkanı Yardımcısı yoktu...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Senin her sorduğuna cevap vermek zorunda değiliz yani cevapsız da bırakabiliriz bazen.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Cumhurbaşkanı Yardımcısı geldi, hepiniz “İnanıyoruz.” dediniz, nasıl oldu bu iş? Geçen hafta sordum, kimseden çıt çıkmadı. Bakın, şimdi Cumhurbaşkanı Yardımcımız burada, hepiniz birden “İnanıyoruz.” dediniz. Tamam ben bunu duymak istedim ama geçen hafta bir şey dememiştiniz, ses vermediniz yani ne inanıyoruz dediniz, ne inanmıyoruz dediniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakırlioğlu, Sayın Ağbaba canlı yayını kurdu sanırım.

Sayın Ağbaba...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Ya, şeyi kuramadık, beş dakika sonra başlayalım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – O zaman Sayın Türelî, buyurun lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, tabii, ortada bir ek bütçe teklifi var. Geneli üzerine konuşurken daha çok torba kanunla birlikte ele alarak hukuki süreç içinde bir analiz yaptım. Bir kısmını dinlemiştim, bir kısmını Sayın Muş'la kısa bir istişaremiz oldu, sonrasında da okudum yani şöyle diyorsunuz aslında: Orta vadeli programdaki temel hedeflere bağlısınız, öyle anladım, ciddi anlamda hiçbir sapma olmayacağını söylüyorsunuz. Burada da zaten buna ilişkin ifadeler var hatta cari işlemler açığının yüzde eksi 2,5'un bile daha iyimser olacağını söylüyorsunuz gene aynı şekilde, böyle bir perspektif var.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Üstünde olacak diyoruz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tabii, tabii yani iyi olacak, olumlu olacak anlamında diyorsunuz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Ondan daha fazla açık olacak diyoruz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tamam yani şöyle ama ihracatta öyle bir övünüyoruz ki burada. Yani neyse ben bitireyim şeyimi.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bugünkünden daha iyi ama 2,5’un üstünde.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Anladım.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – 2,5’un üstünde olması da kötü bir şey değil yani.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Şimdi, 2,5 nerede? 2,5 olması için 22 milyar dolar olması lazım. Şu anda yıllıklandırılmış son on iki ayda 60 milyar dolar eğer, bundan sonraki yedi ayda 38 milyar dolar fazla verirsek ki böyle bir şey yok, o zaman ancak yüzde 2,5 tutar. Arkadaşlar, yani 2,5 keşke olsa, olmaz bu rakam olmaz. Enflasyon yüzde 24,9, yuvarlayalım yani yüzde 25, böyle bir şey olmaz. Yılın ikinci yarısında enflasyon artmaya devam edecek, hepimiz biliyoruz. Bu gelen zamların etkileri, dolar kurunda bir de seçim sonrası anormal yükselişler var. Bunların hepsi bir biçimde yansıyacak yani kur-enflasyon geçişkenliği önümüzdeki iki üç ay içinde gidecek, enflasyon aşağı doğru inmeyecek, şu andaki yüzde 38 seviyesinden daha da yukarı, yüzde 60’lar seviyesine çıkacak. Yani bu rakamları da TÜİK’in rakamlarına rağmen söylüyorum, Sayın Kalaycı da “Güveniyoruz.” dedi ama biz Planlamada çalışırken tabii...

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Devletimize her zaman güveniyoruz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Şimdi, biz Planlamada çalışırken projeksiyon yapardık ama eğer projeksiyon rakamında gelen rakam doğru olmazsa projeksiyon da yanlış olur. Bak, plan hazırlıyorsunuz Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı yani bu yüzden bunlar önemli yani burada onu gördüm. Bu açıdan performansı, bunları dikkate aldık mı acaba ek bütçede? Bunun için esas sormak istediğim bununla bağlantılı ama oydu.

Diğer taraftan, buradaki analizler genel anlamda 15’inci sayfada da yani daha çok küresel birtakım faktörlerin, Türkiye’nin bugün içinde bulunduğu ekonomik krize sokulduğu konuşuluyor. Yani pandemi, arkasından Rusya-Ukrayna savaşı ve bunun sonucunda enerji fiyatları, emtia fiyatlarındaki artış ama şunu biliyoruz çok açık ve net olarak: Bu ülkelerin hepsinde küresel anlamda bir enflasyonda yükseliş var ama hepsinin yaptığı faiz artırımını, FED faizi artırdı, Avrupa Merkez Bankası faizi artırdı, İngiltere Merkez Bankası faizi artırdı, Türkiye faizi indirdi. Türkiye’nin bugün içinde yaşadığı kriz Türkiye’nin kendi krizi ve bunun sonucunda oluştu bütün dengeler. 2021 yılının eylül ayında Merkez Bankası politika faizi yüzde 19’dü, enflasyon yüzde 19,25’di, dolar kuru 8 lira 30 kuruştı, dört ay sonra, 5 puanlık indirimden sonra 8 lira 30 kuruş olan dolar kuru 18 lira 30 kuruşa geldi ve sonunda kur korumalı mevduat sistemi geldi. Enflasyon yükselmeye başladı, bütün dengeler bozuldu. Bugün yoksa Sayın Şimşek’in dediği “Türkiye’nin rasyonel politikalara geçmekten başka bir seçeneği kalmamış.” ifadesinin ne anlamı oluyor? Demek ki irrasyonel politikalar aslında bugün şeyin içinde, bugünkü mevcut iktidarın önemli bir üyesi tarafından -bu konuyla sorumlu- ifade edilmiş durumda yani baktığım zaman buralarda bu tespitler bunun içinde. Ya, bir şeyler söylemişsiniz ama ciddi sıkıntı var, cari işlemler açığı artıyor, dış borç stoku artıyor. Yani biz şunu biliyoruz: 2002’den beri, bugüne kadar baktığımız zaman Türkiye’nin yapısal problemleri çözülmedi, aksine ağırlaştı, dış tasarruf ihtiyacı devam ediyor, üretim ve ihracat yapısının ara malı ithalatına olan bağımlılığı devam ediyor, vergi yapısındaki çarpıklık devam ediyor, iş gücü piyasasında hâlâ -bulduğumuz asırda aylar itibarıyla değişiyor- yüzde 52-53’ler civarında iş gücüne katılım oranı var, OECD ortalaması yüzde 70. İşsizlik

oranı yüzde 9,5-yüzde 10 diyoruz ama atıl iş gücü... Çünkü bir sürü insan işsiz ama iş bulma ümidi olmadığı için iş aramıyor, onlar iş gücünün içine girmiyor, girdiği zaman 2 katı, yüzde 20'lerin üstüne çıkıyor, TÜİK'in rakamlarına göre bile. Yani aslında ortada ciddi bir kriz var.

Diğer taraftan, vergi yapısındaki adaletsizlik devam ediyor.

Diğer taraftan, en önemlisi, imalat sanayisinin teknoloji yapısında bir iyileşme yok. Biliyorsunuz, OECD'nin bir 4'lü ayrımı vardı; "yüksek teknolojlili, orta yüksek, orta düşük, düşük teknolojlili" diye 4'lü ayırmada bunun toplamına "100" deyip içsel dağılımına baktığınızda, yüksek teknolojlili sektörlerin payı toplamın içinde sadece yüzde 3. Türkiye bununla nasıl rekabet edecek? Türkiye bununla nasıl bir şey pozisyona girecek? Elbette, şuna katılıyoruz: Pandemi dönemi tedarik zincirlerini kırdı, navlun fiyatları arttı ve bölgesel ticaret öne geçti ama bu imkândan yararlanabilmek istiyorsanız ekonomiyi iyi yöneteceksiniz, doğru kararları alacaksınız. Türkiye bulunduğu coğrafi bölge olarak da avantajlı, yetişmiş dinamik bir iş gücü yapısı var ama sonuç itibarıyla, bunu, bu dönüşümleri sağlamak lazım. Bu dönüşümler sağlanmadı, buralarda atılmış adımlar yok. Oturup "Planlara, orta vadeli programlara biz şunu yapacağız. Biz şöyle yüksek katma değerli mal ve hizmet üretimine geçeceğiz. Teknolojinin yoğunluğunu artıracacağız." diyerek olmuyor işte. Daha önceki planlarda yapılmadı mı? 25 tane öncelikli dönüşüm programı seçilmedi mi? Ne oldu? Bir ilerleme yok. Yani o yüzden plan ne zaman gelecek?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Ekim gibi planlıyoruz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Ekim gibi yani bütçe öncesi diye planlıyorsunuz herhâlde.

Yani bütün bunların hepsi bize şunu gösteriyor: Yani burada çok ciddi bir ekonomik kriz var. Bu sunuşta sanki bir şey yok, her şey gidiyormuş ve bunların hepsi dışarıdan kaynaklıymış gibi bir şey var. Eğer bunların üzerine bir oturup ek bütçe hikâyesini oluşturduysak vah hâlimize. İşte ben bu ödenek artışlarını, borçlanmadaki artışları bu yüzden bunlarla bağlantılıyorum. Bugün içinde yaşadığımız sıkıntının bana göre baktığımız zaman vahametini gösteriyor.

Evet, teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türelî'ye teşekkür ediyorum.

Sayın Tiryaki, buyurun.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) - Teşekkür ediyorum Başkan.

Yani şimdi, Türkiye'deki en büyük sorunlardan bir tanesi, kabul edin veya etmeyin, veri güvenliği. Maalesef kamu kurumlarının verilerine araştırmacıların büyük bir bölümü güvenmiyor. 3 tane veriye bakmak yeterli. Enflasyonla ilgili İstanbul Ticaret Odasının, ENAG'ın verileri ile TÜİK'in verileri arasında neredeyse uçurum var; defalarca söylendi, ben bir kez daha hatırlatayım. Artık şirketler de ENAG'ın verilerini esas alarak sözleşme imzalıyorlar, kimse TÜİK'in verilerini falan esas almıyor. Hükümet açısından da gerçekçi olmadığını kabul etmek lazım. Bunu niye söylüyoruz? İdare bu bir haftadır özellikle kamu görevlilerinin ücretlerinde iyileştirme yaptığını söylüyor, emeklilerin maaş artışlarını öne sürerek enflasyona ezdirmediğini söylüyor ama bu gerçek değil. Gerçek anlamda, emekçiler, emeğiyle geçinenler, emin olun, ay başını getirmekte güçlük çekiyorlar. İnsanlar sadece şu anda yaşam mücadelesi veriyorlar. Kabul edin veya etmeyin, toplumun büyük bir bölümünün durumu böyle.

Şimdi, bu ek bütçenin temel nedeninin depremin zararlarını gidermek olduğunu söylüyorsunuz, 100 küsur milyar dolarlık bir zarar ortaya çıktığını söylüyorsunuz. Sanırım bu yıl bu bütçeyle en azından bu 100 milyar dolarlık zararın yaklaşık 20 milyar dolarlık kısmını gidermeyi önümüze koymuş durumdasınız. Umarım gerçekten söylediğiniz gibi olur; 527,3 milyar lirayı gerçekten depremin zararlarını ortadan kaldırmak için kullanırsınız. Fakat 1 trilyon 119 milyar liranın tamamının deprem

zararlarını ortadan kaldırmak için kullanılmayacağı çok açık. Devasa rakamlar var, bir tanesi şu: Zorunlu harcamalar için 103 milyar liralık bir kaynak aktarmışsınız. Yani bu zorunlu harcamalar ne, tam olarak biz bilmiyoruz gerçekten ama bu rakamlar çok büyük rakamlar. Bakın, her bir kalem için “1 milyar, 4 milyar, 7 milyar, 8 milyar, 8,4 milyar, 26 milyar” diye ayrıntılı açıklama yapmışsınız doğrudan nereye harcayacağınızı belirtirken ama “103,4 milyar lirasını diğer zorunlu harcamalar için ayırıyoruz.” diyorsunuz, keşke bunu ayrıntılandırabilseniz.

Şimdi, iki şeye daha temas etmek istiyorum. Bir tanesi şu: “Kişi başına millî gelir 10 bin doların üzerine çıktı tekrar.” diyorsunuz, ben gerçekten bayılıyorum bu rakama. Kim kazanıyor bu 10 bin doları? Ben, mesela, birkaç tanesini söylüyorum. Bunlar gerçekten kazanıyor mu? 4 kişilik bir ailenin aylık gelirinin yaklaşık olarak 1 milyon 150 bin TL olması gerekir. Kişi başı millî gelirden alacağı pay 10 bin dolarsa, 4 kişilik bir ailenin 40 bin dolar yani 1 milyon 150 bin TL civarında gelirinin olması gerekir. Bu ülkede böyle bir geliri olan kaç kişi var, biz bilmiyoruz yani ben ülkenin yüzde 10’unun bile böyle bir gelire sahip olmadığını düşünüyorum. Bakın, en az 3,5 milyon işsiz var. Bunların ayda 10 bin dolarlık bir gelirleri var mı? Kişi başına düşen gelirleri yok. 15,3 milyon emekli var. Var mı bunların ayda 10 bin dolarlık bir gelirleri? Yok. 5 milyon kamu emekçisi memur var, ayda 10 bin dolar kazanan var mı? Yok. 13 milyon, ücretiyle geçinen insan var -kişi başı için diyorum, 4 kişilik bir aile üzerinden değil- böyle bir geliri olan kimse yok. Ben size daha dramatiğini söyleyeyim, bir milletvekilinin bile geliri bu değil. Bakın, bir milletvekilinin geliri bile bu değil, 10 bin dolar değil. Dolayısıyla bu rakam gerçekçi bir rakam değil. Gerçekçi rakam şu: 905 milyar doları 85 milyona bölüyorsunuz, sonuçta, diyorsunuz ki: “10.650 dolar.” Rakam bu ama bu 10 bin doları kim kazanıyor bu ülkede. 85 milyon kazanmıyor. Bırakın, 85 milyonu, 15 milyon kişi bile kazanmıyor, böyle bir gelir yok. Neden? Çünkü bu ülkede gerçek anlamda büyük bir gelir adaletsizliği var. Belki de ülkede mücadele edilmesi gereken temel konulardan bir tanesi de en az enflasyon kadar gelir adaletsizliğini önlemek.

Şimdi, bir diğer konu şu: Hepimiz biliyoruz ki aslında demokrasi ve hukukun üstünlüğü ile ekonomi arasında ciddi bir bağ var. Demokratik değerlerin görece yüksek olduğu ülkelerin ekonomik olarak da güçlü olması bu yüzden tesadüf değil. Bakın, Türkiye’nin demokrasi standartları hiçbir zaman çok yüksek olmadı, Türkiye, böyle, hukukun her zaman üstün olduğu bir ülke olmadı, sizden önce de, AKP’den önce de Türkiye’de hukukun üstünlüğü, endekslerin de çok üst sıralarda olduğu, demokrasi endekslerinin de çok üst sıralarda olduğu bir ülke değildi ama her geçen gün Türkiye’nin geriye gittiğini herkes biliyor. Demokratik değerlerden uzaklaştıkça ülkelerin aynı zamanda ekonomileri de kötüye gidiyor ve ülkelerin ekonomileri kötüye gittikçe aynı zamanda demokratik değerlerden ve hukukun üstünlüğünden de uzaklaşıyorlar. Bakın, 2012 yılı, döneminizde ekonominin görece iyi olduğu, millî gelirin yüksek olduğu yıllardan bir tanesiydi. Türkiye Hukukun Üstünlüğü Endeksi’nde 58’inci sıradaydı 2012 yılında; on yıl sonra, Türkiye şu anda 116’ncı sırada. Neden? Çünkü demokratik değerlerden, hukukun üstünlüğünden de her geçen gün uzaklaşıyor durumda. Dolayısıyla, Türkiye’nin demokratik değerlere, hukukun üstünlüğüne geri dönmesi gerekiyor. Türkiye, artık Freedom House’a göre “özgür ülkeler” kategorisinde değil yani özgür değiliz.

Mali Eylem Görev Gücü tarafından, kara para aklamada ve terörizmin finansmanının engellenmesinde yetersiz kaldığı için kara listeye alındı Türkiye yani dünya tarafından kara listeye alınmış bir ülke konumunda. Bununla nasıl mücadele ediyor, ona bakmak lazım. Hükûmet diyor ki: “Biz bununla mücadele ediyoruz.” Ben sizi 2 tane örnek vereyim. Kara parayla mücadele ediyor bu siyasi iktidar güya, dünyada ne kadar çete lideri varsa, uyuşturucu baronu varsa bir biçimde Türkiye’ye sığmıyor, krallar gibi yaşıyor Türkiye’de ve ölünce haberdar oluyoruz biz bunların Türkiye’ye geldiklerini, Türkiye’ye yerleştiklerini. Ya da başka bir örnek... Böyle mi mücadele edeceksiniz kara para aklanmasıyla? Mesela “Terörün finansmanı ile mücadele ediyoruz.” diyor Hükûmet. Terörün

finansmanıya nasıl mücadele ediyor, biliyor musunuz? Bakın, eşi, kız kardeşi, oğlu, kızı cezaevinde olan insanlar; çocuğuna, eşine, kardeşine para yatırdığı için terörün finansmandan soruşturma başlatıyorsunuz. “Terörün finansmanıya mücadele” deyince Hükümetin anladığı şey bu mu? Bir kişinin eşine, kardeşine, çocuğuna, cezaevindeki kardeşine resmi yollarla, kurum aracılığıyla para yatırmasını engelleyerek veya onun hakkında soruşturma başlatarak mı terörizmin finansmanını engelleyeceksiniz? Dolayısıyla Türkiye, genel olarak hukukun üstünlüğü açısından da geriye giden bir ülke durumunda, demokrasi endeksinde de her geçen gün geriye giden bir ülke durumunda. Bu nedenle Türkiye, ekonomik sorunlarının önemli bir bölümünü çözemiyor. Bir kez daha altını çizmekte yarar var; demokratik değerlere dönüşmesi, hukukun üstün kılınması için bir dizi adımlar atması gerekiyor. Aksi takdirde bu sorunların çözülebileceğini düşünmüyoruz, ülkenin ekonomik sorunlarının çözülebileceğini düşünmüyoruz.

Bir kez daha altını çizmekte yarar var; en son getirdiğiniz torba yasada 2 önemli konu vardı. Bir tanesi seyyanen zam meselesiydi. Seyyanen zam uygulamasından hâlâ vazgeçebilirsiniz, geç kalmış değilsiniz. Emin olun kamu emekçileri de emekliler de bu miktarın düşürülmesi fakat taban aylığa yansıtılmasını kabul edebilirler diye düşünüyorum. Eğer bunu yapmazsanız işte yüzde 25 zam yaptığınız hâlde bir emekli tekrar 7.500 TL almaya devam eder çünkü eğer taban aylığında bir iyileştirme yapmazsanız, taban aylığına gerçek anlamda bir zam yapmazsanız bu yapacağınız zamların hiçbirisi derdine deva olmayacak. Önümüzdeki yıl veya ondan sonraki yıl bu 8.077 TL’lik seyyanen yaptığınız zammın bir kamu çalışanı için hiçbir anlamı olmayacak ve maalesef emeklileri de bundan yararlandırmıyorsunuz. Yüzde 25’lik zamma rağmen hâlâ 7.500 TL emekli aylığı almaya devam edecek milyonlar olacak. Umarım bunun çözülmesi için de bir adım atarsınız diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de söz talebi Sayın Ağbaba’da, buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, biraz önce Cumhurbaşkanının maaşıyla ilgili söylediğim sözün doğru olmadığını söyledi Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı. Normalde “Cumhurbaşkanlığı ödeneği” yazması lazım ama burada “özlük giderleri” olarak yazıyor, herhâlde bir utangaçlıktan mı kaynaklanıyor, bilemiyorum. Şimdi, burada diyor ki: “Özlük giderleri 236 bin TL.” Altı aylık olduğuna göre bu da yaklaşık 40 bin lira yapıyor. Eski şeye bakınca 100 bin lira.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Kesintiler yapılıyor ama orada.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ama bunun açıklanması lazım. Bakalım, milletvekilinin maaşı yüksekse biz Cumhurbaşkanıyla eşitleyelim maaşı.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Arada gelin, birlikte tek tek bakalım.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Milletvekili maaşı Cumhurbaşkanının maaşından yüksekse hakikaten eşitleyelim biz. Bu doğru değil, buna siz inanıyor musunuz?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ortalama gelirin de altında Cumhurbaşkanının maaşı.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Cumhurbaşkanı milletvekilinden az maaş alır mı? Buna inanıyor musunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye...

Şimdi, bakın, Sayın Ağbaba, nihayetinde...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Benim sorduğum sorunun cevabını verir misiniz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ben şimdi şöyle bir şey yapacağım size: Cumhurbaşkanı Yardımcısı ortaya bir rakam koydu ve bu kayıtlara girdi.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Burada resmî rakamlarımız var.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Tamam, bakalım.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Sayın Ağbaba, böyle bir şey olabilir mi ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, bir saniye...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Ya, Cumhurbaşkanının maaşı milletvekili maaşından düşük öyle mi?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Düşük evet ve bu artıştan sonra da düşük kalmaya devam edecek.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Peki, bakacağız o zaman.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Siz de bir araştırın.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Tamam araştıralım, memnuniyetle araştıralım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Devletin resmî rakamları burada.

Teşekkür ediyorum, devam edin.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Aslında yapılan zam oranlarına bakınca bunu gündeme getirdik biz çünkü yüzde 25 emekliye zam, yüzde 17,55 memura zam vesaire. Bundan sonra gündeme getirdik ki tabii, günlük giderlere baktığımız zaman da Cumhurbaşkanının maaşı devede kulak kalıyor yani sarayın harcamalarına, uçaklara, saraydaki günlük elektrik masraflarına falan bakınca da zaten bunun devede kulak kaldığını söylemek istiyorum.

Bir başka şey daha söylemek istiyorum: “Barış destekleme giderleri 500 milyon.” diye bir rakam var. Bunun da ne anlama geldiğini Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısına sormak istiyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar “Bu depremle ilgili.” denildi ama deprem dışında her şey var. Üniversiteler var, Göç İdaresi var, Jandarma Genel Komutanlığı var, Emniyet var, var da var. Şimdi, depremle ilgili ben birkaç şeyi de kendi ilimden başlayarak sizlerle paylaşmak istiyorum.

Değerli arkadaşlar, depremin ilk yaşandığı günden beri Malatya’dayım ben. Maalesef, Malatya’daki bizim siyasetçiler, AKP’li siyasetçiler “Malatya’da bir şey yok, her şey yolunda.” dediler ve Malatya’daki yıkım Türkiye’nin gündemine yeterince gelmedi. Malatya şehir merkezi ve ilçeleri aslında yerle bir olmuş durumda. En çok yıkımın yaşandığı 4 ilden biriyiz.

Değerli arkadaşlar, Çevre ve Şehircilik Bakanı Özhasseki “Malatya’mızda afetlere dayanıklı ve yatay mimariye uygun 103.019 konut yapacağız. Şu anda sahada 14.338 yuvamızın inşaatı sürüyor.” dedi. Yani 100 depremzededen 14’ü evlerine kavuşacak. Peki, diğerleri ne yapacak? Bir kışı geçirdiler, şimdi yazın çadırlarda kalıyorlar. Konteyner sahibi olmak büyük bir başarı Malatya’da. Ev sahipleri konteynerlere yerleşirken kiracılar için bu mümkün değil. Kiracılar ciddi problem yaşıyor, bunu tekrar gündeme getirmek istiyorum. Maalesef, kiracılar dışarı atılmış durumda, kiracılara AFAD konteyner vermiyor, bunu da söylemek istiyorum. Konteynerde yazın sıcaklığında kışın sonunda yaşamak ciddi sorun. Bakanın verdiği rakamlara bakılınca depremzedelerin en az yüzde 85’i bu kışı bulabilirlerse konteynerde geçecek gibi gözüküyor.

Malatya’da, maalesef, enkaz kaldırma çalışmaları bekleyen hızla gitmiyor; kağıt hızında enkaz kaldırma çalışmaları devam ediyor. Şehrin merkezi, ana caddelerdeki enkaz kaldırma çalışmalarının yavaşlığı yaşamı olumsuz etkiliyor. Bu durum hayatın normale dönmesine, esnafın iş yapmasına engel

olunuyor. Yıkım işlemlerinden sonra enkaz kaldırma çalışmalarının günlerce devam etmesi, vatandaşları çileden çıkarıyor. Enkaz kaldırma çalışmalarının yerinde dönüşüm yapılarak gerçekleştirilmesi, demirin enkaz başında ayrıştırılması asbest tehlikesini de beraberinde getiriyor. Enkaz demirlerinin yerinde ayrıştırılmasına son verilmelidir, bu işlem döküm sahalarında yapılmalıdır. Böylece hem Malatyalı hemşehrilerimizin sağlığı tehlikeye atılmamış olur hem de enkaz kaldırma çalışmaları hızlı gider.

Bir başka şey, Malatya Valiliği geçtiğimiz gün, cuma günü bir genelge yayınlayarak engelli, kronik rahatsızlığı olan kamu personelleriyle ilgili, hamile ve 3 yaş altı çocuğu olan kadın kamu personelinin idari iznini kaldırarak pazartesi günü göreve başlamasını istedi. Maalesef, deprem sonrasında şehir dışına taşınan engelli, hasta personel ile küçük çocuğu olan ve kreş ve anaokuluna yazdıramayan personelin de apar topar, iki gün içerisinde göreve çağırılması büyük mağduriyet yaşıyor. Şehirde kalanların barınma sorunu en üst seviyeye gelmişken bu sorunu artırmanın anlamı nedir? Malatya Valiliğinin bu alınan kararı bir kez daha gözden geçirmesi gerekiyor.

Şimdi, Malatya'nın da içinde yer aldığı 11 ilde Hazine ve Maliye Bakanlığınca 6/2/2023 ile 31/7/2023 tarihleri arasında mücbir sebep hâli ilan edilmişti. Malatya gibi depremin büyük yıkıcı etkisi olan kentlerde özellikle küçük esnaf çok ciddi sıkıntılar yaşamakta, depremin yıkıcı etkisi vakit geçtikçe daha çok derinden kendisini göstermektedir. Depremin üzerinden beş ay geçmesine rağmen ticari hayatın normale dönmesini sağlamak için atılan adımlar yetersiz kalmakta, olağanüstü hâllerin yaşandığı dönemlerde işletmelerin vergisel yönden desteklenmesi önemli katkılar sunmaktadır. Bu nedenle, ekonomiden sosyal yaşama kadar her alanda yeniden yapılanmaya gidilmesi için mücbir sebep hâlinde Bakanlıkça belirlenen altı aylık süre yetersiz kalmıştır. Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından ilan edilen 31/7/2023 tarihinde sona erecek olan mücbir sebep hâli en az bir yıl daha uzatılmalıdır.

Yine, iş dünyasının bir talebi var. Mücbir sebep süresinin sona erdiğinde o döneme ait biriken vergi ödemelerinin sıfır faizle yirmi dört ay taksitlendirilmesini talep ediyorlar. KOSGEB tarafından verilmeye başlanan deprem kredisinden de sadece imalat yapan firmalar faydalanabiliyor. Şartsız, koşulsuz tüm depremzede şirketlerinin bu krediden faydalanmasını talep ediyorlar. Giden personelin geri gelmesini sağlamak için, deprem illerini cazip hâle getirmek için asgari ücretliden SGK işçi ve işveren payının alınmaması, bu tutarın işveren tarafından direkt olarak işçiye verilmesi sağlanmalıdır. 400 TL olan asgari ücret desteği 500 TL'ye çıkarıldı. Takdir edersiniz ki bu rakam yeterli değil. İş dünyasının büyük kayıplar yaşadığı, Malatya'nın da aralarında bulunduğu deprem bölgelerinde bu desteğin en az 1.000 TL'ye çıkarılması talep edilmektedir.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısının da mutlaka bilgisi vardır, bizim bölgemiz gibi deprem bölgelerinde yaşanan en önemli sıkıntılardan biri kalifiye eleman bulma zorluğudur. Ustalardan organize sanayi fabrikalarına kadar maalesef işçi problemi yaşanıyor, kalifiye eleman sıkıntısı yaşanıyor. Barınma olanağı çok kısıtlı olduğu için, insanlar barınamadığı için başka illere, ilçelere gitmek zorunda. Bu konunun da mutlaka ciddiyetle ele alınması gerekiyor. Malatya Organize Sanayi Bölgesi -ki diğer organize sanayi bölgeleri de aynıdır- maalesef bu problemi çok yaşıyor, hem barınma sorununda hem kalifiye eleman bulmakta çok zorlanıyor insanlar. Burada iş yapan insanlara destek olmak lazım. Deprem bölgesinde yaşamın tekrar var olabilmesi için, şehirlerin tekrar ayağa kalkabilmesi için mutlaka bu desteğin verilmesi lazım.

Bir başka şey, esnaf meselesi. Biraz önce söylediğim gibi -siz de çok yakından biliyorsunuz Malatya'yı- Malatya'da o İnönü heykelinin bulunduğu, Kapalıçarşı'nın olduğu alandan başlayarak ta şehrin girişine kadar olan bölge tamamen yerle bir olmuş durumda; Niyazi Mısıri'si, Akpınar'ı, Turgut Temelli'si, Tevfik Temelli'si, Fuzuli'si, bizim bildiğimiz bütün o Bakırcı Pazarı'nın olduğu yer, Şire Pazarı'nın olduğu yer yani kent merkezinin göbeği dediğimiz, Ankara'nın Kızılay'ı ya da İstanbul'un

Taksim’i dediğimiz yer, yerle bir olmuş durumda. Burada da esnaflar maalesef hâlâ iş yapma bakımından çok büyük sıkıntılar yaşamakta. Hayatın tekrar normalleşebilmesi, insanların tekrar ayağa kalkabilmesi için mutlaka esnafa da ciddi desteklerin verilmesi gerekiyor. Bu, bu altı aylık uzatmayla falan olacak gibi gözüküyor, bizim gibi iller bu sorunu çok daha uzun süre yaşayacak gibi gözüküyor. Bunun da gündeme alınmasını ve bu konuda sizin de desteklerinizi beklediğimizi ifade etmek istiyorum. Büyük bir yıkımla karşı karşıyayız.

Ayrıca, yine burada gündeme getirmek istiyorum, Malatya sadece 6 Şubat depremini yaşamadı, o doğal afetlerin de birçoğunu yaşamış olduk; don afeti, dolu afeti, yağmur afetiyle beraber bizim kayışımızda ve diğer tarım ürünlerinde önemli zararlarımız var. Bu konuda da defalarca söylememize rağmen maalesef TARSİM dışında -TARSİM’in de verdiği destek çok sınırlı, bir destek alabilmiş değiliz- Malatya’nın o dünyanın en ünlü kayışısının tekrar var olabilmesi için bu konuda da Hükümetin, sizlerin destek olması gerektiğini ifade ediyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Ağbaba.

Şimdi Sayın Temelli’ye, sonrasında Sayın Özlale, size söz vereceğim.

Buyurun efendim, süreniz on dakika.

SEZÂİ TEMELLİ (Muş) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız “Polemiklere yanıt vermeyeceğim.” dedi. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, siyasette polemik var, mizah var, münakaşa var. Aksi hâlde burada çok kuru bir şey olur. Dolayısıyla, siyasetçinin söylediğinin yöntemden daha çok içeriğine bakıp da yanıt vererseniz aslında belki de daha sağlıklı bir diyalog yürütebiliriz.

Şimdi, şöyle bir yöntem yapıyorsunuz, tabii sadece siz değil, bütün yirmi yıla bakarak söylüyorum: Genellikle veri ve kavram kargaşasına toplumu boğuyorsunuz. Siz de bunu yaptınız. Mesela şöyle bir söz ettiniz: “Bizden önce bütçe açığı yüzde 10’ları geçmiş.” Sizden öncesini siz hatırlıyor musunuz? Yirmi bir sene olmuş. Cumhurbaşkanı ısrarla sizden önceyi unutturmaya çalışıyor “Buzdolabını biz getirdik.” falan diye...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – O kadar genç değilim.

SEZÂİ TEMELLİ (Muş) – Size valla bravo hatırlıyorsanız eğer.

Şimdi, hatırlamak iyi bir şey, fikritakip de iyi bir şey. Eğer gerçekten bunları hatırlayıp dikkate alıyorsanız o zaman bu kur korumalı mevduat meselesinin bir benzerini mesela tarihte 70’li yıllarda döviz tevdiat hesaplarından takip ederdiniz ve böyle bir şeye kalkışmazdınız çünkü döviz tevdiat hesaplarının bu ülkeye getirdiği yıkımın bedeli yirmi yıl sürdü. Yirmi yıl geçmişti üzerinden -ben çok iyi hatırlıyorum- rahmetli Özal döviz tevdiat hesaplarının bedelinden bahsediyordu 32 sayılı Kararname’yi getirirken, Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu’yla ilgili değişiklikler yaparken. İşte, fikritakip, hafıza bu, böyle dönemlerde önemli, bunları hatırlamakta önemli çünkü o zaman hata yapmanızı engelleyebiliriz.

Asgari ücretin vergi dışı bırakılması iyi bir şey değil ki. Vergisiz alan -ben bir maliyeciyim- iyi bir şey değildir. Önemli olan nasıl vergi aldığınız ve bu vergiyi nasıl dağıttığınız. Bu aslında vergi harcaması oluyor. O 984 milyar liralık vergi harcamasının içinde olan bir şey bu. Dolayısıyla bunun vatandaşla bir katkısı olmadığı gibi, enflasyon olarak da geri dönüyor zaten. Yine, baktığımız zaman, sizin açıklamalarınızı izlediğimiz zaman “mali disiplin” “para ve maliye politikası” “yapısal reformlar” gibi kavramları duyduk. Şimdi, bunları böyle dinlediğimizde kimsenin itirazı olmaz fakat uygulamada gördüğümüz şeyler bir mali disiplin değil, bir disiplinsizlik. İşte, Cumhurbaşkanı verilen borçlanma yetkisi, bütçe açığı rakamları, Merkez Bankasına devredilen kur korumalı mevduat meselesi; hangi

kaleme baksak aynı şeyi görürüz ama bir kalem daha var ki... Yine siz sunumunuzda dile getirdiniz, örneğin dediniz ki: “250 milyar lirayı bulan Hazine Destekli Kredi Garanti Fonu, 730 milyar lirayı aşan kefalet hacmi, kredi büyüklüğü 870 milyar liraya ulaşmıştır.” gibi. Kur korumalıyı ekliyoruz, başka şeyleri de eklediğimizde, yanılmıyorsam, aslında 9 trilyonun üzerinde bir kredi pazarı var şu anda. Şimdi, bu kredi hacmindeki bu hızla genişlemenin, devasa genişlemenin yaratacağı maliyetler aslında hiç dikkate alınmadığı gibi, burayı böyle devasa bir şekilde büyötmeye devam ediyoruz. Peki, bu nasıl bize dönüyor? Tartışmasız enflasyon olarak dönüyor. Bu enflasyonun temelinde yatan şey, işte bu -çok affedersiniz- arsız kâr oranları çünkü bu, toksin maddelerden, finans piyasalarındaki bu deformasyondan, kontrol edilemezlikten kaynaklanıyor. Mali disiplini buraya getirmiyorsunuz da mali disiplini getire getire asgari ücretliye, emekliye mi getiriyorsunuz? Emekliye vermediğiniz zamları ya da kamu çalışanlarına verdiğiniz seyyanen ücretle mi mali disiplin getiriyorsunuz? Esas kara delik burada ya da sosyal güvenlik sisteminin kara deliğı. Yani bütün bunlara mali disiplin getirmeyip de sadece mali disiplini yoksulların üzerine mi yıkıyorsunuz?

Yapısal reformlar önemli fakat yapısal reformlara nereden başlayacaksınız? Mesela, Muş’tan başlamayı düşünüyor musunuz? Çünkü Muş Ovası Türkiye’nin en harika ovalarından biri. Muş Ovası büyük bir zenginlik, Türkiye açısından çok kıymetli fakat Muş Ovası yoksulluk üretiyor. Muş, Türkiye’nin en yoksul ili; en çok işsizlik orada var, en çok yoksulluk orada var, en çok göçü orası veriyor. Neden? Çünkü ova yoksulluk üretiyor. Ova zenginlik üretseydi, sadece Muş değil, bütün bölge bundan yararlanacaktı ama ova yoksulluk üretiyor çünkü ova zenginlik ürettiğinde hem yoksulluk meselesi çözülecek hem Kürt meselesi ama siz bunu çözmek istemiyorsunuz. Urfa; Urfa da büyük bir zenginlik ülkesi biliyorsunuz, en güzel illerimizden biri ovasıyla, bereketiyle. Şimdi, DEDAŞ var mesela -biliyorsunuz değil mi- Urfa’yı âdeta kurutmaya dair kurulmuş bir kurum. Diyor ki: “Ben faturaları yüzde 80 tahsil edemiyorum.” Dolayısıyla da suyu kesiyor, oysa hasat zamanı şimdi. Dolayısıyla, DEDAŞ gibi bir kurumu yarattınız yani özelleştirerek ve orada bir DEDAŞ şiddetiyle Urfalı çiftçiler, Urfa halkı şu anda mağdurdur. İşte, belki de en önemli sorunumuz, yapısal sorunlarımız buradan çözülebilecekken siz âdeta yoksulluğı bir şiddet aracına dönüştürmüş durumdasınız.

Peki, bu gördüğümüz ek bütçe teklifi bu konuştuğumuz sorunlardan herhangi birine çözüm üretiyor mu, çare üretiyor mu? Hayır. Bakıyoruz, dönüp dolaşıp aynı şeyleri tekrar eden, âdeta günü kurtarmaya devam eden bir meseleyle karşı karşıyayız.

Evet, yoksulluğı çözüme kavuşturmak, yoksulluğı yönetmek değil, yoksulluğı son vermek barışa giden en önemli yollardan biri. Bakın, Küresel Barış Endeksi’nde 147’nci sıradayız, bizden geriye 15 ülke var. Burada kime bedava bilet verseniz kimse o 15 ülkeye gitmez ama biz maalesef 147’nci sıradayız. Bu endekste 147’nci sırada olmamızın birçok nedeni var; güvenlik politikaları, güvenlikçi politikalar, çatışma ve tabii ki içinde işte “Yoksulluk şiddettir.” dediğim uygulamaların da buraya yansımaları görüyoruz. Buradan çıkmadan hiçbir ekonomik sorunu çözüme kavuşturmamız mümkün değil.

Yine belirttiniz, dediniz ki: “Dış kaynak önemli.” Ne kadar dış kaynak bulursak bulalım bu sorunları sağlıklı bir yöntemle çözüme kavuşturamayız çünkü gerçekten bunlar yapısal sorunsal, o zaman, radikal çözümlerle bu yapısal sorunların üzerine gitmek gerekiyor. Böyle bir irade söz konusu mu karşımızda? Tabii ki yok. Dış kaynağı palyatif olarak, geçici olarak bulup günü geçiştirmeye çalışıyorsunuz çünkü dış kaynağın nasıl bir kompozisyonla bulunduğu, ne amaçla bulunduğu da önemli. Mesela, sormak istiyorum: Şu anda Türkiye’nin kısa vadeli dış borçları ne kadar? Bir yıl içinde çevirmesi gereken kaynak aslında ne kadar? Biraz önce bahsedildi, sadece dış ticaret açığı altı ayda 50 milyar dolar olmuş, cari açık sene sonu itibarıyla ne olacak? Kısa vadeli dış borçları bunları topladığınızda çevirmemiz gereken

bu kaynağı nasıl temin etmeyi düşünüyorsunuz? Büyük olasılıkla yeniden borçlanacaksınız. Peki, her şeyin, faizlerin yukarı doğru gittiği küresel piyasalarda -çünkü sıkı para politikası uyguladıklarına göre- bu dış kaynağın gerçekten düşük maliyetli olma olanağı var mı? Bir tek yolu var, ya bir şeyleri yine pazarlıyorsunuz -gerçi özelleştirilecek de çok fazla bir şey kalmadı- ya da bizi çalışmalarınızdan haberdar etmemeniz sonucu bilmediğimiz sürprizler hazırlıyorsunuz.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ediyorum.

Sayın Özlale, buyurun.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Kur korumalı mevduat sistemi tartışması önemli Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımız. Neden? Çünkü 2023 için maliyetin 300 milyar TL'nin üzerinde olması bekleniyor ve dolar her arttığında da bu maliyet artıyor. Şimdi, 325-330 milyar TL'lik bir kur korumalı mevduat maliyeti varsa -ki burada değerli bürokratlar da var, onlar belki bize bir maliyet hesabı yaparlar- bu, millî gelirimizin yaklaşık yüzde 2'sine denk geliyor. Yani şu anlama geliyor: Türkiye orta-uzun dönemde yıllık yüzde 4 büyüyen bir ülke, 4-4,5 büyüyor.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Millî gelirimiz de değişecek bu arada.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Ne güzel, tamam ama en azından gayrisafi yurt içi hasılamızın yüzde 2'sine denk gelecek bir kur korumalı mevduat var.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Yok.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Kaç olur, 1-1,5?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Güncelleyeceğiz o rakamları ama millî gelir de güncellenmiş olacak, bugün tahmin edilenden daha yüksek bir millî gelirimizin olacağı kesin.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Tamam, en iyi ihtimalle, kur korumalı mevduat sisteminin millî gelire oranı yüzde 1'in üstünde olacaktır. Bu oldukça önemli. Neden önemli? Çünkü ülkemizin orta-uzun dönemde büyüme oranı 4-4,5 civarında, öyle değil mi?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Biraz yükseldi, 4,8 oldu potansiyel büyüme rakamları.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Sizi de kırmayalım, 5 diyelim.

O zaman da şöyle bir şey oluyor: Bakın, bu ülkenin sanayicisi, çiftçisi, doktoru, mühendisi, öğretmeni; hepimiz bir şeyler üretiyoruz, Türkiye millî gelirde bir büyüme yakalıyor ve her ürettiğimiz bu ekstra 5 liranın 1 TL'si kur korumalı mevduat sistemine gidiyor; bu çok devasa bir maliyet. O yüzden, hazır sizleri de burada bulmuşken kur korumalı mevduatla ilgili birkaç soru var, eğer cevaplayabilirsiniz gerçekten çok memnun oluruz, kamuoyu da bilgilenebilir. Hakikaten bir çıkış planlıyor musunuz? Nasıl bir çıkış planı? 2023 için toplam maliyetin -siz değil ama belki buradaki değerli bürokratlar biliyorlardır- ne kadar olacağını hesaplıyorsunuz? Eğer bu kur korumalı mevduat ülkeye millî gelirin en az yüzde 1'i kadar bir maliyet getirmişse bunun mutlaka bir faydası vardır, bu faydanın ne olduğunu düşünüyorsunuz?

İki toplantıdır burada istihdam oranının arttığından bahsediliyor, ben onunla ilgili de size birkaç tane karşılaştırmalı istatistik vererek aslında Türkiye'nin öyle çok büyük bir istihdam mucizesi yaratmadığını da söylemek istiyorum. İstihdam oranına baktığımız zaman, işsizlik oranı değil, istihdam oranı yani aktif iş gücünün içerisinde çalışan sayısına baktığımız zaman, AK PARTİ başa geldiğinde

yüzde 43,5'muş, bugün yüzde 47,5 ve demografik fırsat penceresinde olduğumuzu hatırlatalım yani Türkiye'nin genç nüfusa sahip bir dönemine AK PARTİ iktidarının denk geldiğini hatırlatalım. Baktığınız zaman, mesela, Güney Kore'de bu oran yüzde 62, dikkatinizi çekeyim, aktif iş gücü, her 10 çalışandan 6'sı Güney Kore'de çalışıyor, istihdam ediliyor; bizde yüzde 50'nin altında. Hadi Güney Kore tamam, gelişmiş ülke, Polonya ve Macaristan'a bakalım. Şimdi, devamlı istihdam mucizesinden bahsettiğiniz için, orada ya da burada, AK PARTİ'li ve Milliyetçi Hareket Partili değerli milletvekilleri bahsettiği için bir karşılaştırmalı istatistik vermemiz gerekiyor. AK PARTİ iktidara geldiğinde Polonya'da iş gücü istihdam oranı yüzde 44'müş, -Türkiye'yle aynı neredeyse, bizim yüzde 43,5- şimdi yüzde 56. Macaristan'da yüzde 46'yı, şimdi yüzde 57. Dolayısıyla, şunu söylemek gerekiyor: Bu devasa maliyete sahip olan kur korumalı mevduatın Türkiye'ye istihdamda bir çağ atlattığını söylemek de çok doğru değil. Türkiye, hâlâ, özellikle bizim ihracatta rekabet ettiğimiz ülkelere baktığımız zaman Doğu Avrupa ülkelerinin çok altında bir istihdam oranına sahip. Bizim, burada, bu kadar devasa bir maliyeti kullanacaksa -eğer kur korumalı mevduat dediğimiz şey millî gelirin yüzde 1'iye- başka bir istihdam politikası izlememiz gerekiyor ve bizim önümüzdeki dönem bütçede bunu görmemiz gerekiyor. Yani istihdam oranını, şu anda yüzde 47,5'tan, Polonya'nın yüzde 56, Macaristan'ın yüzde 57 olan oranına çıkartmamız için takdir edersiniz ki kur korumalı mevduattan daha farklı yöntemler izlememiz gerekiyor. O yüzden, sizin de fazla zamanınızı almadan, kur koruma mevduattan çıkmayı düşünüyor musunuz, maliyet nedir, nasıl çıkmayı düşünüyorsunuz ve önümüzdeki dönemin bütçesinde istihdamı teşvik eden hangi politikaları izlemeyi düşünüyorsunuz; bize söyleyebilirsiniz çok sevinirim.

Saygılar sunuyorum, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Cevdet Akay Bey, buyurun.

CEVDET AKAY (Karabük) – Teşekkür ederim Başkanım.

Ek bütçeyle artırılan ödeneklerle ilgili birkaç saptama yapmak istiyorum. Öncelikle, bu ek bütçede personel giderleriyle ilgili durum söz konusu değil, ek bütçede yer almadı. Torba yasayla ilgili olarak da baktığımızda personel harcamaları, personel giderleriyle ilgili yaklaşık 794,1 milyar liraya ihtiyaç olduğu görülüyor. Bu rakamla beraber, önceki bütçe açığıyla beraber incelediğimiz zaman, baktığımız zaman yaklaşık olarak en az 1 trilyon 453 milyarlık bir açık olacağı anlaşıyor. Tabii ki net borçlanma limitiyle de 2 trilyon 181 milyarlık bir azami limit haddi var. Bu şekil baktığımız zaman burada bir boşluk görüyoruz, bu boşluğun da nasıl kullanılacağını açıkçası merak ettim. Bunun bir kısmı yine öngörülemeyen bütçe açığı olarak düşünülebilir fakat benim de hesaplamalarım göre eğer bu limit tam olarak kullanılırsa 500-600 milyar TL'lik bir ek kaynak fazladan kullanılmış olacak borç olarak. Bunun da nasıl, ne şekilde kullanılacağı, yerel yönetimlerle ilgili belediye seçimlerinde kullanılıp kullanılmayacağını merak ediyorum; bunu sormuş olmak istedim, ifade ettim.

Yine, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına 46 milyar 151 milyonluk bir kaynak ayrılmış. Burada, işte, çocuk bakımı, yaşlı bakımı gibi harcanan tutarları olumlu buluyoruz, gerçekten oralara bu destekler önemli fakat bu kalem içerisinde 30 milyarlık bir rakam Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonuna ayrılmış. 30 milyarlık bir rakam yani yüzde 65'i, bunun nasıl ve ne şekilde kullanılacağı... Ve çok düzgün bir şekilde kullanılması gerektiğine inanıyoruz. Objektif bir şekilde önümüzdeki seçim döneminde de umarım herkese eşit mesafede ihtiyacı olan kimselere bu kaynak kullanılır; bunu da özellikle vurgulamak istedim.

Kur korumalı mevduat hesabıyla ilgili olarak da ben de birkaç kelime söylemek istiyorum. Merkez Bankası yetkililerinin bize verdiği bilgiye göre, geçen hafta yaptığımız bilgilendirme toplantısında hazineden 92 milyar civarında T.C. Merkez Bankasından da 74 milyar civarında 2022 yılı için yani 165 milyar TL'lik bir maliyetten bahsedildi, artık tamamen Merkez Bankası üstüne bu bırakılıyor.

Hakikaten öbürkü tarafta cetvellerde ve kullanımlarda en azından Hazine ve Maliye Bakanlığı kısmının nasıl kullanıldığını görebiliyorduk, şimdi göremeyeceğiz; bu konuyla ilgili detay bilgilendirmenin yapılmasının önemli olduğunu düşünüyoruz Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım; bu da benim belirtmek istediğim bir husus.

Bir de artırılan kurumlar vergisi var biliyorsunuz yani yüzde 20'den 25'e, bir de finans kurumları için, bankalar için de yüzde 25'ten 30'a çıkması. Burada özellikle tüzel kişiler açısından 20'den 25'e çıkarken ihracat gelirleri açısından orada bir istisna uygulaması vardı yüzde 1 olarak, yüzde 19 maliyet ihracatçıların üstüne kalıyordu, şimdi 20'den 25'e çıkıp 5 iskonto olmasına rağmen yüzde 20'lik bir maliyet var yani yüzde 1'lik bir artış var; döviz girdisine ihtiyaç olan şu ortamda bu maliyet ihracatçıları ve şirketler için önemlidir; gerçekten ekonomik sıkıntıları var. En azından bu maliyetin Genel Kurul görüşmelerinde yüzde 19 olarak kendi üstlerinde kalmasının önemli olduğunu ifade ediyorum; bu da maliyet enflasyonu açısından da ülke ekonomimize de olumlu yansıyacaktı diye düşünüyorum.

Yine, bir de burada yine kurumlar vergisiyle ilgili bir istisna uygulamamız vardı. Şirketlerin aktifinde olan gayrimenkullerin satışından elde edilen gelirler, biliyorsunuz, kurum içinde kaldığı zaman belirli bir oranda kurumlar vergisinden istisnayı. Şimdi bu istisna tamamen kaldırılıyor önceden hak edilmiş firmalar haricinde. Ben bu uygulamanın, bu satılan değerlerin işletmede kalması, sermayeye ilave edilmesi kaydıyla vergi istisnasının devam etmesinin uygun olacağını düşünüyorum. Eğer işletmeden çekiliyorsa hem kurumlar vergisine tabi tutulur hem de çeken kişi yani şahıs-firma ortağı açısından da gelir vergisi stopajına tabi tutulabilir. Bu şöyle bir husus yaratacak: Şirketler bu vergiden, bu istisnadan yararlanmak için tam bölünme yöntemini kullanarak kayıt dışı bir şekilde işlemler yapmak zorunda kalabilirler; bu husus da dikkate alınırsa... Yani tam bölünmeden kastım, tamamen ortaklık yapısı aynı olan ikinci bir şirket kurup o gayrimenkulü o kurulan ikinci şirkete devretmek ve oradan da o gayrimenkulü tüzel kişilikle, şirketle beraber satmayı kastediyorum; bunun da dikkate alınmasında fayda var.

Yine, az önce de ifade etmiştim, AFAD'a ayrılan bütçeyle ilgili olarak hakikaten bu depremden alınan paylarla ilgili AFAD'ın bazı konularda daha çok titiz ve hızlı hareket etmesinin önemli olduğunu vurgulamak isterim.

Yine, dolaylı, dolaysız vergilerle ilgili olarak mal ve hizmetlerden alınan dolaylı vergiler oranını çok yüksek buluyoruz, bu oran yüzde 65. Bu, hem vergi adaleti açısından sakıncalı bir durum hem de farklı gelir düzeyindeki kişilerden yani az gelir elde eden kişilerden daha yüksek vergi almayı ortaya koyuyor; bunun da makul oranlara gelmesinde fayda var.

Emeklilerimizin durumunu az önce arz etmiştim, söylemiştim. Hakikaten 6.000 TL altında maaş alan emekliler hiçbir zamandan yararlanmamış oldu; bunun da tekrar Mecliste gündemde olması önemlidir, en az asgari ücret tutar; bu yapılamıyorsa en azından kök ücret zammının 7.500 lira olan minimum tutara eklenmesi suretiyle ayarlama yapılmasında fayda var.

Bir de kamu mühendislerinin durumu... Kendileri de biliyorsunuz sıkıntılarıyla ilgili olarak geçmiş dönemde çok yakın zamanda demokratik haklarını kullandılar. Hizmet sektöründe çalışan, kendi aynı bünyedeki işçilerle olsun, hizmetlilerle olsun arasındaki maaş farkı çok az; bu farklılığın da düzeltilmesi gerekir. Bunu da özellikle ifade etmemizi istedikleri için buradan ifade etmek istedim.

Yine, Hazine ve Maliye Bakanlığının 279 milyarlık bütçesi, ödenegi içerisindeki faiz giderleri toplamı 69 milyar 389 milyon, bir de KİT sermaye transferleri var, bu da 44 milyar. Bu iki oranı topladığınız zaman yüzde 40 gibi çok ciddi bir maliyete ulaşıyoruz; bunun aşağılara çekilmesi lazım. Burada da belediyelere 110 milyar civarında katkı payı devam ediyor.

Yine, görüşmelerimizde ifade etmiştik, ek motorlu taşıtlar vergisiyle ilgili toplanacak vergilerin belediyelere aktarılmaması yer alıyor. Yani buradaki ek motorlu taşıtlar vergilerinden de mahalli idarelere ve belediyelere fon aktarılırsa bu 110 milyarlık rakam daha üst noktalara çıkıp hiç olmazsa hizmetler açısından belediyelerde de bir rahatlık sağlayacaktır diye düşünüyorum.

Bir de bütün iller için konuşuyorum, tabii ki istihdamı arttırmak önemli, siz de az önce ifade ettiniz, doğrudan yatırımlarla ilgili, dış kaynakların teminiyle ilgili ülkemizdeki genel olarak en önemli sorunlardan biri de istihdamı arttırmak, ihracatı geliştirmek. Bu konuyla ilgili olarak da bütün illerimizde organize ihtisas sanayi bölgeleri için, oradaki sanayi tesisleri için hem iç kaynak hem dış kaynak yaratılması mümkün olursa iyi olur. Özellikle seçim bölgem olan Karabük'te de -örnek olarak ifade etmek istersem- örneğin Eskişehir'de Metal ve Metal Ürünleri İhtisas Organize Sanayi Bölgesi, işte Yenice'de Orman Ürünleri Organize Sanayi Bölgesi, Eflani'de mermerle ilgili gibi, Türkiye'nin muhtelif illerinde de böyle çok önemli organize sanayi bölgelerinin bir kısmı kurulmuş, bir kısmı genişletilebilir, bir kısmı da kurulabilir, burada da önemli istihdamlar olabilir.

Yine, buradaki kurulan tesislerin de limanlara yakın olması da önemli. Örneğin Filyos civarındaki doğal gaz nedeniyle Filyos Limanı şu anda ihracata yönelik çalışmıyor Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım. Orada konteyner limanı şekliyle de aktif edilirse KARDEMİR dâhil o bölgedeki 25 tane haddehaneye beraber 60 milyon dolarlık bir navlun tasarrufu da söz konusu.

Bu hususları, görüşleri belirtmek istedim.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Şimdi Sayın Ocaklı, buyurun.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Sayın Başkanım, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Daha geçen hafta sonunda gece yarlarına kadar çalıştık ama o çalışmamızın sonunda bir gece Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle önümüze konulan ve vatandaşa yaklaşık 780 milyar gibi bir külfet getiren bir bütçeyle karşılaştık. Yani ek zamlar oldu, bunların daha henüz raflardaki etiket fiyatlarının dahi değişiminin tamamlanması olmadan şimdi, yeniden bir daha ek bütçeyi konuşmaya başladık ve ek bütçenin tabii konuşulma nedeni elbette ki depreme dayalı olunca bir hassasiyet oluyor. Tabii ki de bir şeyler olması lazım ama biraz şöyle düşünmek gerekmiyor mu: “Deprem” dediğimiz bilimsel gerçek, aslında zararları veya işte, önlem alınması hâlinde önceden en azından minimuma indirilebilecek bir doğa olayıdır. Dolayısıyla “Bu doğa olayının önlenmesi için acaba ilgililerinin ve sorumlularının şimdiye kadar alınmış tedbirlerinde bir eksiklik var mıdır?” sorusunu yönetenler olarak siz kendinize sordunuz mu? Ben, doğrusu bu konuda iktidarın bir kusurunun olduğunu düşünüyorum ve bundan sorumlularla ilgili hiçbir hukuki ve cezai müeyyide uygulamamakla bu sorumluluğunu sürdürdüğünü düşünüyorum.

Şimdi, geçen haftaki millî dayanışma paketi yani benim de adını “mille dayatma paketi” olarak ifade ettiğim, aslında bu paketin üzerinden daha çıkmadan, yeni gelecek olabilecek olan vergilerle deprem sorununun aslında çözümü değil, yürütmenin aslında işinin kolaylaşması biraz sağlanacak bence çünkü deprem meselesindeki hasarların tamamını bu bütçeyle çözebilmek mümkün değil. Ama görünen o; 1/5'i kadar olan kısmı evet, bu bütçeyle karşılanabilecek, bunu görüyoruz.

Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, neden bu zararlardan sürekli olarak ölen insanlarımız bedel ödüyor? Neden doğanın diğer canlıları bedel ödüyor? Mesela, neden bu hasarları gidermek için ormanlarımızdan fedakârlık yapmak zorunda kalıyoruz? Neden zeytin ağaçlarımızı sürekli

feda etmek zorunda kalıyoruz? Meralarımızı niye vermek zorunda kalıyoruz? Eğer bu yapılanmalar doğru olmuş olsa idi biraz önce saydığım cezaları çekecek miydik? Çekmeyecektik elbette. Demek ki depremle ilgili önce yasal düzenlemeler yoluyla ilgili teknik elemanları, yapı denetimleri, çevre şehirciliği, müteahhitleri yani bu sorumluluk zincirinin nerede koptuğu ve buradaki ilgililerin ceza alması sağlanmadığı sürece önce bu yaptığımız çağrılar bana sorarsanız eksik kalacaktır, dolayısıyla buraya bir dikkat çekmiş olayım.

Ben çok fazla vakit almak istemiyorum. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, bir sorum daha var, burası önemli, bunu herkes, vatandaşlarımız, bilmek istiyor: Varlık Fonunun içinin denetlenmesiyle ilgili bütün yetki Sayın Cumhurbaşkanlığında. Biz buralarda ne olduğunu hiç bilmiyoruz; Varlık Fonu içindeki kurumlarımızdan herhangi birinin kısmen veya tamamen satışı ya da ipotek edilmesi gibi herhangi bir eylem yapılmış mıdır, bu konuda bilgilenmek istiyoruz.

Herkese teşekkür ediyorum.

Saygılarımı sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Şimdi, son söz talebi Sayın Arı'da.

Buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) – Evet Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, biraz önceki konuşmamda gıyabınızda başarılar diledim, iki yıl Komisyonumuzda Başkanlık yaptınız, birlikte çalıştık, bir kez daha buradayken başarı dileklerimi tekrarlıyorum sizlere.

Şimdi, gerek önceki günkü görüştüğümüz torba yasa teklifi gerekse bugün görüştüğümüz ek bütçe teklifi aslında ülkemizde kötü günlerin bittiğinin ama daha kötü günler geldiğinin işareti olduğunu açıkça bizlere göstermektedir.

Şimdi, vatandaşın üzerine binen borçlar, gelen zamlar yağmur gibi yağmaya devam ederken işte bir taraftan da “Maaşlara iyileştirme yapıldı.” denilerek günü kurtarmaya çalışmaktasınız. Biraz önce de söyledim, bakın: Memura yüzde 17,55+8.077 TL seyyanen zamla birlikte bir iyileştirme yapıldı. Gönül ister ki bu iyileştirmenin daha da fazla olması ve memurumuzun daha da rahat bir şekilde çalışabilmesi. Yine aynı şekilde işçilerimiz için yüzde 45 bir oranda artış yapıldı, keşke bu da daha yüksek bir oranda olsaydı. Asgari ücretten maaş alanlar için de yine yüzde 34 bir iyileştirme yapıldı, keşke bu da daha yüksek olabilseydi. Ancak öyle bir grup var ki bu ülkede yıllarca devlete, millete hizmet etmiş ama bugün emekli olduktan sonra ekonomik sıkıntı içerisinde, birçoğu park ve bahçelerde zaman geçirerek gün içerisinde arkadaşlarıyla zaman geçirebilmeye çalışan emeklilerimiz var. Bu emeklilerimize de yüzde 17,55 gibi gerçekten böyle çok düşük bir zam teklifinde bulunuldu. Biz, buradan tekrar söylüyoruz: Önceki torba görüşmelerinde de bir önergeyle emeklilerimizin maaşlarının hak ettiği şekilde artırılmasını önermiştik, aynı teklifimizi tekrarlıyoruz.

Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, sunmuş olduğunuz bütçe teklifinde yükseköğretim kurumlarına, toplamda 31 üniversiteye ek ödeme yapılacağını gördüm. İlimizde kamu adına hizmet veren ve özellikle de çok değerli öğrenciler yetiştiren ve yine bunun yanı sıra da sağlık hizmetinde önemli hizmetleri bulunan Akdeniz Üniversitesi var. İlimizdeki diğer üniversitelerin de ekonomik anlamda sıkıntıları olduğunu biliyorum ama özellikle de Akdeniz Üniversitesi bölgeye hizmet götüren, bölgeye sağlık hizmeti veren en önemli üniversitelerden biri olduğu için Akdeniz Üniversitesine de bir Antalya Milletvekili olarak özel bir ödenek buraya eklenmesini talep ediyorum.

Şimdi, bu bütçe teklifinde, yine, 1,3 milyar TL, deprem bölgesindeki vatandaşlarımızın elektrik, doğal gaz faturalarının silinmesi ve ertelenmesiyle ilgili oluşan bir bütçe kalemi bulunmakta yani o silinen borçların buradan karşılanacağı ifade edilmekte. Şunu söyleyeyim: Bakın, önceki bütçemiz geçtiğimiz seçimde seçime kurban edildi, devletin bütçe kaynakları seçimde kullanıldı, bizim vergilerimizle oluşan bir bütçe siyaseten bize karşı kullanıldı. Şimdi, depremde elektrik ve doğal gaz faturalarının silinmesine hiçbir itirazımız yok; kaldı ki Sayın Genel Başkanımız bunun yıl sonuna kadar devam etmesini de grup toplantısında ifade etti. Bununla birlikte, bakın, seçim var diye bir ay boyunca seçime kadar yani 30 Mayıs'a kadar bütün vatandaşların doğal gaz faturaları silindi yani doğal gaz ücreti alınmadı. Bunun direkt mantığı nedir? Bunun direkt mantığı, deprem bölgesinde yaşayan vatandaşlarımızın mağduriyeti var, doğrudur, silinsin ama bütün vatandaşların -hepimiz için geçerli olan- yani bu ülkede tuzu kuru milyonlarca vatandaşı da kapsamına alan şekilde doğal gaz faturaları silindi. Bunun tek sebebi var; seçim. İşte, devletin kaynakları bu şekilde seçime heba edildi.

Şimdi, daha öncesinde de defalarca söyledik; bu ülkenin gerçekten temeline konulmuş iki dinamit var, bunlardan biri kur korumalı mevduat, diğeri de kamu-özel iş birliği. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, birlikte, dönemin Maliye Bakanının, Sayın Nebati'nin kendisinin daveti üzerine gittiğimiz o ziyarette ben bizzat Sayın Bakan'a, Nebati'ye dedim ki: "Sayın Bakan, bu kur korumalı mevduatın maliyeti bize ne olacak ülke olarak?" Sizin de bulunduğunuz ortamda Sayın Bakan dedi ki: "Ya, çok önemli bir şey olmayacak -böyle küçümser bir tabirle- 30-35 milyar gibi bir rakam." Siz de buna şahitsiniz. Gelin görün ki bugünkü tabloda, herhâlde bunun 10 katına yaklaşan belki de geçecek olan bir maliyetin olduğu, işte, hepimizin vergileriyle oluşan bu bütçenin nerelere gittiğinin açık göstergesidir.

Yine, kamu-özel iş birliği projeleri üzerine çok konuştuk daha öncesinde de. Bu, özellikle döviz kurundaki ani yükselmelerle maliyetin çok çok yükseldiğini hepimiz görüyoruz, biliyoruz. Bunların bir an evvel önüne geçilmeli.

Bakın, her zaman söylüyoruz; biz hizmete karşı değiliz, yatırıma hiç karşı değiliz ama öyle ki devletin kendi imkânıyla yapabileceği bir yatırım varken kamu-özel iş birliğiyle neredeyse 5 katına mal ettiği yatırımlar var. Yani bunları tek tek burada konuşmayalım ama bu bir acı gerçektir.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, yine bütçe sunumunuzda esnaf, sanatkârlar ve çiftçilere sağlanan hazine faiz destekli krediler nedeniyle Halk Bankası, Ziraat Bankası görevlendirmeleri için 8 milyarlık bir bütçe ödeneği var. Ben şunu ifade etmek istiyorum: gerek çiftçilerimiz, sanatkârlarımız yönüyle bu ödenek tertibinin aslını artırılması lazım, çok açık. Her ne kadar burada sadece faiz desteklemesinden bahsedilse de bakın, bugün hem esnafımız hem de vatandaşımız bankaya gittiğinde artık kredi alamaz durumda, bankalar kredi vermez durumda. Taşıt kredisi almaya gidiyorsunuz, efendim, önce aracın belli değerine göre yüzde 40, yüzde 30, yüzde 20 oranlarında bir kredi verilirken, özellikle dövizin hızlı yükselmesiyle altı ay içinde belki de yüzde 50, yüzde 60 oranında araç bedellerine zam geldi. Bu durumda artık o 2 milyon limitinin de bir anlamı kalmadığını açıkça görüyoruz, 2 milyonun üstünde olan araçlara da kredi verilmediğini biliyoruz. Kaldı ki tüketici kredisine ulaşmada da vatandaşımızın çok büyük sıkıntı yaşadığını, daha doğrusu bankaların artık kredi vermek istemediğini veya verse de bakın, yüzde 4,5'ler oranından faizle kredi verdiğine şahit olmaktayız.

Son olarak şunu sormak istiyorum: Şimdi "110,4 milyar liranın vergi gelirlerinde öngörülen artış kapsamında vatandaşlarımıza yönelik hizmetlerin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi yönünde il özel idarelerine ve belediyelere aktarılabilecek kaynaklardan bahsedilmekte. Bunun 68,3 milyar lirası ilgili idare bütçelerine -yani zorunlu olduğu için zaten bu da sabahki sunumunuzda söylediniz- 37,2 milyar lirası yatırımları hızlandırma ödeneğinde olmak üzere ülkemizin büyümesine, istihdama katkı sağlayacak yatırımların daha hızlı tamamlanabilmesi amacıyla..." diye devam ediyor.

Ben burada sormak istiyorum: Şimdi, yatırımları hızlandırma ödeneğine kim karar veriyor? Kim karar vererek yatırımları hızlandırma ödeneğini ilgili kurumlara gönderiyor onu öğrenmek istiyorum. Benim bildiğim kadarıyla, buna Cumhurbaşkanlığı tarafından karar verildiğini ben hatırlıyorum, eğer öyleyse burada 110,4 milyarlık bir...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Ayrı şey Cavit Bey. Biri, mahallî idarelerle ilgili değil dediğiniz; başka bir madde o.

CAVİT ARI (Antalya) – Ben kitapçıktan okuyorum Sayın Başkanım.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – İkinci noktayla ilgili o.

Birincisi...

CAVİT ARI (Antalya) – Anladım, tamam.

Peki, düzeltme yapıyorum o zaman Sayın Başkanım.

Şimdilik benim söyleyeceklerim bu kadar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CAVİT ARI (Antalya) – Bitiriyorum Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) – Kısa, özet: Bu bütçenin vatandaşa yeni yükler, vergiler ve zamlar getirdiğini bir kez daha ifade etmek istiyorum.

Şimdilik saygılarımı sunuyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Milletvekillerinin söz talepleri karşılanmıştır.

Şimdi de Cumhurbaşkanı Yardımcımıza değerlendirmelerini yapmak üzere söz veriyorum.

Buyurun Sayın Başkan.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi tekrar saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, makrogöstergelerle ilgili birçok arkadaşımızın sorusu oldu: İşte, bütçe açığı ne olacak? İşte, istihdam ne olacak? İhracat ne olacak falan gibi. Bunlara her gün tabii bir çalışma yapıp bir cevap vermek mümkün ama daha sistematik olarak bu işlerin yapıldığı doküman orta vadeli programımız. Eylül ayında orta vadeli programı kamuoyuna deklare ettiğimizde hem içinde bulunduğumuz yıla ilişkin makrogöstergeleri güncellemiş olacağız hem de önümüzdeki üç yıla ilişkin tahminlerimizi, yaklaşımlarımızı güncellemiş olacağız. O zamana kadar söyleyeceğimiz her şey gündelik hani değerlendirmelerin ötesine geçmemiş olacaktır.

Yalnız, bütçe açığıyla ilgili şunu söyleyebilirim: Ne olacağını tabii şu anda tam ifade etme imkânım olmasa da harcama ve gelirlerin sonuçta tahmin olduğunu bilmemiz lazım. Hem harcamalar hem gelirler bir tahmini yansıtır. Harcamalar biraz daha –ne diyelim- öngörülebilir, gelirlerde bazen aşağı veya yukarıya doğru sapmalar olabiliyor, harcamalarda da aslında bu oluyor. Dolayısıyla bugün ortaya koyduğumuz harcama ve gelirin nasıl gerçekleşeceği açıklarımızı belirleyen önemli bir unsur olacak.

İkincisi, az önce sizler de söylediniz: Diğer kanunda ödenek ekleme yetkisi veriliyor belli harcamalar için. O harcamaların ne kadar olacağı, o ödeneklerin... Belli bir üst limit konulmuş, mutlaka o üst limitin altında bir rakam olacak ama o rakamın ne olacağı da yine bütçe açığını etkileyen unsurlardan bir tanesi olacak.

Diğer bir unsur da millî gelirimiz olacak. Sonuçta bütçe açığını millî gelire oranla ifade ettiğimizde millî geliri de yeniden tahmin etmemiz gerekiyor. Şu kadarını söyleyebilirim: Millî gelirimiz bugünkü orta vadeli programımızda olduğundan daha yukarıda gerçekleşecek. Dolayısıyla bugün kanuni çerçevede yaptığımız iş gelirler ve giderler göstermek, kanunen bunu yapmak durumundayız. Bu da bütçe açığını değiştirmemek anlamına geliyor, bugünkü bütçe açığını mutlak değer olarak. Millî gelirin arttığı bir ortamda aslında bu bütçe açığının daha da düşeceği anlamına gelir. Ama tabii biz böyle bir etki beklemiyoruz doğrusu. Başka faktörlerle bütçe açığımızda geçen yıldan daha yüksek bir gerçekleşme olacağını tahmin ediyoruz. Yalnız, bunun değeri işte birçok değişkenin nasıl şekilleneceğine bağlı.

Diğer taraftan, TÜİK verileriyle ilgili bazı ifadeler kullanıldı, değişik arkadaşlarımız tarafından istatistiklerle ilgili eleştiriler yapıldı. Ben geçmişte Kalkınma Bakanlığı yaptım uzun yıllar ve TÜİK bana bağlı bir kurumdur, hiçbir şekilde de hiçbir çalışmasına müdahale etmedik gerçekten.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sizden sonra bozuldu, sizden sonra.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Tam aksine, daha güçlü altyapıyla çalışmalarını yapması için ortam oluşturduk. Şunu söyleyeyim: Yani TÜİK biliyorsunuz, Birleşmiş Milletlerin Ulusal Hesaplar Sistemi var, bir taraftan da EUROSTAT'ın, Avrupa İstatistik Ofisinin ölçütleri var; bunları esas alarak iş yapan bir kurumdur. Bütün kurumlar teknik olarak belli bir hata marjıyla çalışırlar. Arasanız dünyanın bütün istatistik kurumlarında mutlaka birtakım hatalar bulursunuz ama ben TÜİK'in sistematik bir hata yaptığını düşünmüyorum, ENAG'la karşılaştırmayı da doğrusu çok yersiz buluyorum; şundan dolayı: Ya, ENAG'ın hesapları ile TÜİK'in yöntemleri, metodolojisi çok farklı. Bakın, sadece örnek olsun diye bir paragraf okuyayım. 2002 yılı itibarıyla hesaplamalarını TÜİK her ay Türkiye'nin 81 ilinden ve 225 ilçesinden 27.261 iş yeri ve 4.274 konuttan kira konusunda 560.392 fiyat derleyerek kiralara nereye gittiğini hesaplıyor. ENAG birkaç kişilik bir ekiple, TÜİK 2 bin kişilik bir saha ekibiyle çalışıyor. Tüm dünyada tüketicilerin ödediği konut kiralalarının artışları belirli sayıda daire takip edilerek belirlenir. Ancak ENAG, sanki tüm kiracılar her ay ev değiştiriyormuş gibi hesaplama yapıyor ve kira artışlarını olduğundan yüksek gösteriyor; bu metodolojik bir tespit. Tüm kiracıların her ay ancak yüzde 8'i ev değiştiriyor. TÜİK'in verilerine göre kiracıların sadece yüzde 8'i her ay ev değiştiriyor. Dolayısıyla her ay bir kira artışına maruz kalmıyor bu kiracılar. Dolayısıyla, zaman içinde enflasyona yansımaları gereken kira artışları ENAG tarafından bir ay içerisinde ve sonraki aylar da yanlış şekilde üst üste eklenerek hesaplanıyor. Şimdi, bu bir teknik değerlendirme, metodolojik bir eleştirisi. Bunu yapması gereken...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sayın Bakanım, emekliler ile memurların maaşlarına gelince TÜİK düşürüyor. Nasıl oluyor, onu nasıl yapıyor? Biraz gerçekçi olalım.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Burada şunu söylemek istiyorum: TÜİK bizim kurulumuz; iktidarıyla, muhalefetiyle hepimizin kurumu. TÜİK'i, kurumlarımızı korumak, gözetmek hepimizin görevi. Varsa bir eksiklik onu da genel ifadelerle değil, teknik olarak eksik yaptığını düşündüğünüz husus neyse, somut olarak "Bakın, şurada şöyle bir metodolojik hata var, orada şöyle bir kusuru var." diye anlatmanız lazım.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Enflasyon verisine güvenmiyoruz, verilerin yüzde 90'ını tartışıyoruz. Enflasyon gibi temel birkaç konuyu tartıştık.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – ENAG ile TÜİK’i mukayese etmek -kusura bakmayın- elma ile armudu mukayese etmek gibi; hiçbir şekilde TÜİK’in altyapısı, insan kaynağı, metodolojisiyle mukayese edilemez. Muhtemelen kendilerince daha pratik birtakım yöntemler geliştiriyorlar. Bunlardan başkaları da olabilir, 10 tane başka grup da böyle hesaplar yapabilir...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bunlar da hep emekliler ve memurun maaş artışının olduğu aya geliyor Sayın Bakan.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – ...ama bizim resmi istatistiklerimizi hesaplayan kurum TÜİK’tir; bunu da Birleşmiş Milletlerin Ulusal Hesaplar Sistemi’ne göre, EUROSTAT’ın da kriterlerine göre yapmaktadır, bu kurumlarla da yakın iş birliği içinde çalışmaktadır. Ha, eksiği yok mudur, yanlışı yok mudur? Elbette olabilir ama bunu daha teknik düzeyde, detaylarına inerek analiz edip ortaya koymak gerekir. Benim hatırladığım, geçmişte TÜİK’in bir danışma kurulu vardı, belki onu daha iyi, daha etkili çalıştırmak gerekir. Bağımsız, tarafsız insanlar bu yöntemlere daha fazla baksınlar, akademisyenler vesaire, bunu yaptıkları zaman varsa bir eksiklik onlar da giderilmiş olur ama TÜİK’e, TÜİK gibi kurumlara sahip çıkmak sadece bizim görevimiz değil, hepimizin görevi; onu da ifade etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, yine, Tiryaki Bey’in bir şeyi vardı “Bu detaylar niye verilmedi?” Çünkü çok uzun bir liste. Sadece bazı örnekler okuyayım, hani “diğer zorunlu harcamalar” dediğimiz: İşte, yolluk giderleri var mahkemelerin, yargılama giderleri var, menkul mal bakım giderleri var; işte, biri 10 milyon, biri 1 milyar vesaire. Dolayısıyla çok sayıda madde olduğu için ama merak ediyorsanız onları... Yani şeffaflıktan kaçtığımız için değil ama çok uzun bir liste bu kitapçığa hepsini yazmamak adına toplulaştırılmış bir rakam, yoksa bir şeyi sakladığımız yok.

Diğer taraftan, yine, Sayın Tiryaki, bu 10 bin dolarla ilgili bir kıyas yaptı, “Biz 10 bin dolar gelir elde etmiyoruz.” dedi. O 10 bin dolar bir defa yıllık Sayın Tiryaki, aylık değil yıllık bir hesap, yıllık millî gelir. Siz hani “milletvekilleri” dediniz de aylık hesapladınız yanlış anlamadıysam, bu yıllık bir hesap.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – 4 kişilik bir aile için 40 bin dolar yapar, 40 bin dolar da 1 milyon 150 bin TL yapar.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – “Milletvekili bile bu kadar almıyor, bizim aylık gelirimiz şu.” dediniz, oradan söylüyorum yani.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Aylık 70 bin lira yıllık 840 bin TL yapar, öbürü yıllık 1 milyon 150 bin TL yapar.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Neyse ben aylık söylediğinizi... Yıllık olursa milletvekili kıyasınız doğru değil, en azından onu söyleyeyim.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Doğru.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Neyse, konuşalım, tamam.

İkincisi, bu bir ortalama yani bu bütünün, dediğiniz gibi 85 milyonun ortalaması, içinde kamu harcamaları da var. Sizin bir doğrudan geliriniz var, işte, buna tüketebileceğimiz bir gelir diyoruz, bir de toplumun size sunduğu bir sürü harcama var; işte güvenli ortamda yaşamınızı sağlamaktan tutun, başka birtakım kamu hizmetlerine varıncaya kadar. Dolayısıyla o kamu hizmetlerinden faydalaniyorsunuz, o millî gelir hesaplarında var ama bu, harcanabilir gelirinizin belki bir parçası değil, orada kamu gelirlerinin bir parçası olduğunu da düşünmeniz lazım.

Diğer taraftan, bu tüm ülkelerde böyle. Bu rakamlar ülkeler arası mukayese için kullanılan ortalama rakamlardır yani bir ülke ile diğerini neye göre mukayese edeceğiz? İnsanlık böyle bir şey geliştirmiş, bizim için özel bir hesaplama değil bu, tüm dünyada nasıl hesaplanıyorsa aşağı yukarı, bizde de o şekilde hesaplanıyor. Eğer o dediğiniz eksikler varsa tüm dünyada bu eksikler var, bu sistemi eleştirmek lazım. Ha, bana kalırsa da eksik, mesela -örnek söyleyeyim- ev hanımları evde üretim yapıyorlar ama -tınak içinde diyelim- kapitalist sistem içinde ev hanımlarının ürettiği son derece kıymetli hizmetler var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Ama bunların parasal bir karşılığı olmadığı için millî gelir hesaplarında görünmüyorlar, dolayısıyla sanki yokmuş gibi davranılıyor; satın alma gücü hesaplarında onlar daha iyi yakalanabiliyor belki. Buna benzer bu millî gelir hesaplarının epey eleştirilecek tarafı var ama eleştireceksek tüm dünyada eleştirmemiz lazım. Biz farklı bir şey yapmıyoruz, mukayeseli bir şey kullanıyoruz.

Diğer taraftan -TÜİK'i söyledim- Rahmi Bey, bu kriz konusu... Bir ülkede resesyon var demek için, kriz var demek için büyümenin eksiye gitmesi lazım, istihdamın düşmesi lazım. Teknik anlamda konuşursanız böyle bir şey söz konusu değil. Bütünlük içinde ekonomiye bakmalıyız değerli arkadaşlar, ekonominin birçok boyutu var; reel tarafı var, finansal tarafı var. Dolayısıyla bazı konularda dediğiniz gibi daha olumsuz koşullar görebilirsiniz ama diğer alanlarda daha olumlu gelişmeler görebilirsiniz. Türkiye ekonomisi son üç dört yılda büyüme ve istihdamda, dünyayla mukayeseli olarak baktığımızda son derece olumlu bir performans, güçlü bir performans ortaya koymuştur, bu rakamlarla da ortadadır ama finansal açıdan elbette bazı gelişmeler vardır, işte, cari açığa daha etkili bakmamız gerekiyor. Orada da şunu söyleyeyim: Bir taraftan enerjiye bakmak gerekiyor tabii, bir taraftan da altın ithalatı... Bu yıl özellikle şu anda 25 milyar dolar civarındaki cari açığımızın önemli bir kısmı aslında altın ithalatıyla ilgili, neredeyse millî gelirin yüzde 2'si altın ithalatıyla bağlantılı. O konuları da ayrıca daha derinlemesine tartışmak gerekiyor.

Şunu söyleyeceğim: Bir bütünlük içinde bakmak durumundayız finansala, olmayana, reel ekonomiye. Burada, finansal tarafta yeniden bir dengelenme ihtiyacı var mı? Elbette var, işte enflasyonla daha etkili mücadele etme konusunda kararlılığımız var, cari açık konusunda yine etkili politikalar uygulama arzumuz var; bunları da çeşitli enstrümanlarla hayata geçirmeye çalışıyoruz.

İstihdam konusunda -Sezai Bey'di yanılmıyorsam- "Katılım oranı vesaire ne yapacaksınız?" gibi şeyler söylendi, yine istihdama dönük politikalarımız soruldu. İstihdamın bir unsuru büyüme elbette. İstihdam dostu bir büyüme gerçekleştirmek önemli, bu da büyümenin sektörel yapısıyla alakalı bir mesele. Bizim iki hatlı bir büyüme stratejimiz var, bunu seçim beyannamemizde de açık bir şekilde yazdık: Bir taraftan katma değeri yüksek teknolojik alanlara yatırım yapmak, savunma sanayisi, sağlık endüstrileri ve enerji vesaire; bir taraftan da geleneksel emek yoğun sektörlerimizi de yeni şartlara adapte ederek rekabet güçlerini korumak. Bu iki hatlı stratejiyi yapma amacımız şu: Sadece katma değere, sadece teknolojik üretime bakarsanız istihdam konusunda birtakım sıkıntılar yaşayabilirsiniz, Uzak Doğu'da da bunun örnekleri var. Dolayısıyla, 2 hatlı bir strateji için de bir taraftan katma değeri yükselten, diğer taraftan istihdamı koruyan sektörlerde gelişme sürecini devam ettireceğiz. Elbette mesleki eğitim çok önemli; elbette bölgesel programlar, yerel kalkınmaya dönük çalışmalar istihdam için yine çok önemli; eğitim sistemimiz ile iş gücü piyasalarımız arasındaki örtüşmeyi daha da arttırmamız yine çok önemli diye düşünüyorum.

Uluslararası bazı göstergelerden de bahsedildi, neyse oraya geçmeden deprem daha öncelikli konumuz olduğu için... Depremle ilgili birkaç soru oldu, “Çadırlara, konteynerlere elektrik borçları nedeniyle haciz gelecek.” diye bir arkadaşımız bir ifadede bulundu. Bu kapsamda, terkin edilen borçlara ilişkin herhangi bir borç takip işlemi yapılması söz konusu değildir, onu özellikle belirtmek isterim. 6 Şubat-21 Mayıs tarihleri arasında elektrik ve doğal gaz sayaç okuma işlemleri yapılmamış olup haziran ayı itibarıyla bu dönemdeki elektrik ve doğal gaz tüketim bedellerine ilişkin sayaç okumaları sonucunda tahakkuk eden elektrik ve doğal gaz borçlarının 6 eşit taksitte ödenmesi sağlanmıştır. Bu uygulama sebebiyle ortaya çıkan faiz yükü ise devlet tarafından karşılanmak suretiyle depremzedelere ilave destek sağlanmıştır.

Yine, Gaziantep Milletvekilimiz Mehmet Mustafa Gürban’ın bir sorusu vardı -başka arkadaşlarımız da sordular- “Bu ‘Tek Yürek’ bağış kampanyası ne oldu, ne toplandı, ne harcandı?” diye. “Tek Yürek” kampanyası kapsamında...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Küsurları okuyup bitireyim isterseniz. Depremle ilgili toparlayıp bitireyim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Başkanım, toparlayalım.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – 85 milyar civarında bir nakit para yatırılmış durumda “Tek Yürek” kampanyasında. Bunun dışında da yapılan bağışlar var, onlar da yaklaşık 27 milyar lira da...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – İş adamları ödedi mi?

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Başkan, niye 85 milyar?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Bir tamamlayayım lütfen.

Bir taraftan da 27 milyar lira başka bağışlar var yani sadece “Tek Yürek” kampanyası değil, başka kampanyalardan da gelen 26 milyar 985 milyon yani yaklaşık 27 milyar lira var; topladığınızda şu ana kadar 112,2 milyar lira bağış yapılmış ve bunun 38,2 milyarı bugüne kadar harcanmış. Neye harcanmış? Depremzedelere hane başı ödeme, vefat yardımı, taşınma, kira ödemesi, çadır, konteyner, gıda ve hijyen kolisi gibi çeşitli kalemlere harcanmış. Şu anda kampanya hesabında bulunan 74 milyar lira para var, bu da depremzede vatandaşlarımızın ihtiyaçlarına yönelik gün gün kullanılıyor; bir taraftan da yeni bağışlar geldikçe o da hesapta birikmiş oluyor.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Söz verip de yatırmayan ne kadar?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Diğer taraftan, değerli arkadaşlar, emeklilerle ilgili hususlar vardı, buna da son bir cevap vereyim. Emeklilerle ilgili -daha önce de söyledim- yıllar içinde, son dönemlerde 7.500 TL’ye kadar asgari emekli maaşını çıkardık; bu, son bir yılda yüzde 114’lük artış anlamına geliyor. “Asgariyi artırdınız ama ben bundan -özellikle sınırlarda olan ücretlerde- faydalanamadım.” diye bize yapılan bir eleştiri vardı “Adalet anlamında bizim de ilave destek almamız lazım.” diyorlardı. O anlamda, hem yılbaşındaki yüzde 30 refah artışlı düzenleme hem de son yaptığımız yüzde 25 refah paylı düzenlemeyle eskiden 10,5 milyon kişi alt sınırın altında aylık almakta iken bu rakam 4,9 milyona kadar düşmüştür. Asgari ücretle kıyaslırsak -bu kadar yüksek artış yaptığımız hâlde asgari ücrete- 2022 Temmuz ayında alt sınır aylığının net asgari ücrete oranı yüzde 64 iken bu temmuz ayında yüzde 66’ya yükselmiştir yani asgari ücrete oran olarak da asgari emekli maaşımızda küçük de olsa iyileşme yönünde bir gelişim söz konusudur. Bunları bir bütünlük içinde değerlendirmek gerekir, hem asgari emekli maaşına yaptığımız artış -yılbaşında refah payıyla

yaptığımız artış- hem de bu son düzenlemelerde yapacağımız artışla birlikte sadece bu yıl yüzde 63 civarında bir artış söz konusudur -enflasyonun oldukça üzerinde- asgarisinde de yüzde 114 artış söz konusudur.

Teşekkür ediyorum sabrınız için.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Sayın Cumhurbaşkan Yardımcım, Varlık Fonu vardı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum. Geri kalanlara da yazılı...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Şu Cumhurbaşkanının maaşıyla ilgili...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, bir saniye.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Cevap verdi onunla ilgili.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, müsaade buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Cudi'den çıkan petrol ne zaman pompalara gelecek? Bu akşam yine zam gelecek.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, Enerji Bakanımız üç ay sonra burada, o daha detaylı bilgi verir bize, müsaade buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Üç ay sabredelim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ben randevu ayarlayayım size, Enerji Bakanımızla orada...

Şimdi önerge işlemlerine geçiyorum.

İki adet önerge Komisyonumuza ulaşmıştır, işlemleri başlatalım. Okutuyorum önergeleri:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (1/275) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesinin 1'inci fıkrasında yer alan “1.074.508.886.000 Türk Lirası” ibaresinin “1.114.508.886.000 Türk Lirası” olarak değiştirilmesini ve Tarım ve Orman Bakanlığının tarımsal desteklemeyle ilgili tertiplerine eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Rahmi Aşkın Türeli

Mustafa Erdem

İzmir

Antalya

Tahsin Ocaklı

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu

Rize

Manisa

Cavit Arı

Veli Ağbaba

Antalya

Malatya

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyle alakalı kim konuşacak?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Cavit Bey...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı, süreniz beş dakika.

Buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkanım, biraz önceki konuşmalarımızda da ifade ettik, şu an yapılan zamlarla memurlara birtakım iyileştirmeler yapıldı; maaşlara yüzde 17,55 artı, 8.077 TL seyyanen, toplamda yüzde 86 oranında zam yapıldı. İşçi ücretlerine yüzde 45, asgari ücrete yüzde 34 seviyesinde yine zam yapıldı. Emeklilerimiz ise hak ettiği seviyede bir iyileştirme alamadı. Şu an kamuoyunda da... Emeklilerimiz beklenti içerisinde, durumlarının iyileştirilmesini beklemekteler.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Başka önergeyi konuşuyorsun Cavit Bey, okunan önerge farklıydı.

RAHİMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Yok, yok, aynı, aynı.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Yok ya, şunu okuyor. Tarımsal desteklerle ilgili...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Cavit Bey...

CAVİT ARI (Antalya) – Neyse olsun, ben bitireyim.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Farklı bu önerge.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, Sayın Güneş, lütfen müdahale etmeyin.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Önerge karıştı, anlamadı.

CAVİT ARI (Antalya) – Tarımı okumuşsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, milletvekilleri istediği konuyu görüşebilir, ifade edebilir, lütfen, müdahale etmeyelim.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Müdahale değil, yardımcı olmak için.

CAVİT ARI (Antalya) – Ben bunu bitireyim Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önerge gerekçesi var, oradan takip edin.

Sayın Ari, buyurun lütfen.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Yegin, akşama kadar gezdin, şimdi geldin, konuşuyorsun. Bütün işlerini güçlerini gördün Ankara’da. Yapma bunu!

CAVİT ARI (Antalya) – Ben bunu tamamlayayım.

RAHİMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Şimdi şöyle, 2 önergemiz var.

CAVİT ARI (Antalya) – Ben bunu tamamlayayım, diğerinde konuşmayız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türel, problem yok.

CAVİT ARI (Antalya) – Sonuç itibarıyla emeklilerimizin maaşlarının iyileştirilmesi yönüyle vermiş olduğumuz önergenin emekliler adına kabulünü talep ediyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – 1’inci önerge buydu, 1’inci önerge okunurken...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Devam ediyor musunuz, bitti mi konuşmanız?

CAVİT ARI (Antalya) – Yok, tamam.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Çok teşekkür ediyorum.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun verdiği önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir

Diğer önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (1/275) esas numaralı Kanun Teklifi’nin 1’inci maddesinin 1’inci fıkrasında yer alan “1.074.508.886.000 Türk Lirası” ibaresinin “1.174.508.886.000 Türk Lirası” olarak değiştirilmesini ve Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının ilgili yedek ödeneklerine eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Rahmi Aşkın Türel
İzmir

Mustafa Erdem
Antalya

Tahsin Ocaklı

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu

Rize

Manisa

Cavit Arı

Veli Ağbaba

Antalya

Malatya

Cevdet Akay

Karabük

VELİ AĞBABA (Malatya) – Tarım mı bu?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tarım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tarım bir öncekiydi, bu memur.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Başkan, şöyle: Sayın Başkan yani şey konuşmuş oluyoruz buradaki şey açısından.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bunda söz vereyim mi, gerekçesi mi okutacaksınız?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Yani biraz önce şöyle bir şey oldu, isterseniz bir şey yapalım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Söz vereyim size.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Yok, yok, konuşacağım ama isterseniz “Usule uygun olsun.” dersiniz yeniden şey yapalım bunu.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Emekli aylığı 1’inci önergeydi, karıştı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ama önerge oylandı, tükettik onu, tüzük gereği dönemem ona da. Bunda söz vereyim size, bunda görüşlerinizi ifade edin.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Hayır, burada konuştu arkadaşımız, ben öbürüyle ilgili konuşacağım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tamam, öbürüyle alakalı konuşun, problem değil yani.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Hayır ama böyle devam eder, alışkanlık olur.

(Gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bakın, değerli arkadaşlar, bir müsaade buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Şöyle, pardon, bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, siz söz aldıktan sonra bu önergeyle alakalı da kanaatlerinizi belirtirsiniz, başka ifade etmek istediğiniz görüşleriniz varsa onları ifade edebilirsiniz yani burada ben sizin ne konuşacağınıza karar veremem.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Başkanım, bir mahzur yok, anladım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Dolayısıyla sürenizi açayım. Orada bir karışıklık olmuş ama tekrar geriye dönemem, tüzük gereği dönemem.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tamam.

Biz onları şöyle yaptık: Belli bir sırayla verdiğimiz için önce 1’inci verdi, arkasından 2’nciyi, o sırada olacağını düşündük ama arkadaşlar karıştırmışlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tamam, olabilir böyle.

Sayın Türelî, süreniz beş dakika.

Buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tamamdır.

Şimdi, değerli arkadaşlar, tabii, tarım sektörü çok kritik bir sektör, stratejik bir sektör gıda sektörüyle birlikte, dünyada da sayılan ve hemen hemen bütün ülkelerin hepsinin de ciddi destek verdiği bir alan iktisadi faaliyet alanı içinde yani bu çok açık ve nettir. Bugün dünyanın en gelişmiş ülkeleri, sanayi ülkeleri bile tarıma ciddi destekler ayırıyor. Bugün Avrupa Birliği bütçesinin üçte 1'i, ortak bütçesinin üçte 1'i tarıma gidiyor. Avrupa Birliği içindeki zengin Fransa gibi, Danimarka, Hollanda; birçok ülke ciddi anlamda tarım sektörünü destekliyor, gene aynı şey Amerika Birleşik Devletleri için geçerli. Çin, Afrika'da birtakım yerler kir alıyor, oralarda tarımsa üretim yapıyor. Türkiye'de tarım sektöründe ciddi anlamda bir sıkıntı yaşıyoruz. Geçmişte hemen hemen kendi kendine yeterli olduğumuz bir noktada, birçok üründe; hububatta, bakliyatla, yağlı tohumlarda, kırmızı ette ithalatçı konumuna geldik. Çiftçinin ve hayvancının girdileri artarken ürününün para etmediği, ciddi desteğin verilmediği bir ortamda tarım sektörü âdeta kendi hâline bırakılmış durumda. 2006 yılında çıkan Tarım Kanunu'nun 21'inci maddesi tarıma verilen desteğin milli gelirin en az yüzde 1'i olacağı hükmünü içermesine rağmen verilen rakamların binde 3'ler seviyesinde, binde 4'ler seviyesinde olduğunu görüyoruz.

Şimdi, işin başka bir boyutu şu: Bakın, 2023'ün ilk çeyreğinde tarım sektörü yüzde 3,8 oranında küçüldü. Buradaki ciddi -özellikle döviz kurundaki- artışların girdi fiyatlarını artırmasının da büyük etkisi oldu. E, biliyorsunuz, deprem bölgesinin -11 il olarak bakayım, eğer genişletilirse biraz daha fazla olur- tarım içindeki payı... Yani, o 11 ildeki tarımın gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payı yüzde 14,3. Bu anlamda, dediğim gibi, aslında esas olması gereken yüzde 1'dir ama tabii bir ek bütçe şeyi var bunun içinde. Burada zaten belli bir tertip var, o tertibe bir miktar, 40 milyar lira eklenmesine... Çünkü program hazırlanırken 54 milyarlık bir şey gelmişti, burada gördüğüm kadarıyla yaklaşık 8,7 milyarlık bir artış var ama bunlar transfer formatı değil, bunun içinde farklı farklı tertipler var. Söylediğim gibi, biz, bu anlamda özellikle transfer olarak bakıyoruz konuya; burada bu 40 milyarın eklenmesi gerekiyor.

Yani, bu ülkenin çiftçisinin, hayvancısının bugün içinde bulunduğu sıkıntı, kriz, gırtlığına kadar borç içinde oluşu, elektrik borçları, su borçları, Tarım Kredi Kooperatiflerine borçları, bankalara olan borçları çok ciddi noktalara gelmiş; bu anlamda tarım sektörüne gerekli desteğin verilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bunun da buradaki ek bütçe içinde de bir biçimde, var olan şey içinde ödenekler arasındaki aktarmayla çözülebileceğini düşünüyoruz; bu konuda bütün milletvekillerimizin de sizin de desteğinizi istiyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Cumhuriyet Halk Partisinin verdiği önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Madde üzerindeki müzakereler tamamlanmıştır.

1'inci maddeyi ve bağlı (A) işaretli cetvelini sizlere dağıtıldığı şekliyle kamu idareleri itibarıyla oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum, buyurun:

Gelir

MADDE 2 - (1) 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununa bağlı (B) işaretli cetvelde yer alan genel bütçe gelir tahmini bu Kanuna bağlı (B) işaretli cetvelde yer aldığı şekliyle toplam 1.119.514.513.000 Türk Lirası artırılmıştır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımıza maddeyle alakalı kısa bir söz veriyorum.

Buyurun Sayın Başkanım.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli arkadaşlar, aslında bu konuyu ilk sunumumda detaylandırmıştım, hangi kalemlerden ne kadar gelir beklediğimizi anlatmıştım; toplam 1 trilyon 119 milyar, bunu gerçekçi bir tahmin olarak ortaya koyduğumuzu ifade etmek isterim. Gelir İdareemizle, diğer teknik çalışan arkadaşlarımızla birlikte yaptığımız bir öngörüdür ama tabii ki bunun altında makroekonomik gelişmeler, fiyat hareketleri ve alınan tedbirlerin etkisi bir bütünlük içinde değerlendirilmiştir. Bu geliri, bu gelir artışını rahatlıkla sağlayabileceğimizi düşünüyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Başkanma teşekkür ediyorum.

Şimdi, madde üzerinde söz talepleri varsa onları karşılayacağım.

Evet, ilk söz talebi Sayın Bakırlıoğlu’nun, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkan Yardımcım, biraz evvel İstatistik Kurumuyla ilgili konuşmuştunuz. Ben, istatistik mezunuyum, Hacettepe Üniversitesi İstatistik Bölümü mezunuyum. Bizim kurumları itibarsızlaştırmak gibi bir gayemiz olamaz, hele ki kendi meslektaşlarımızın bulunduğu bir kurumu itibarsızlaştırmak bana yakışmaz, bize yakışmaz, biz o bilinçle hareket ediyoruz fakat burada kurumların itibarını ancak kurumlar kendileri sağlayabilir. Biraz evvel siz bir şeyden bahsettiniz “Bakanken TÜİK bize bağlıydı.” dediniz. Burada bu itibarı sağlayacak olan şey şeffaflık. Sizin döneminizde ta ki 2022’nin 4’üncü ayına kadar TÜİK herkesin ilgilendiği bu enflasyon sepetindeki ortalama fiyatları yayınlıyordu fakat 2022’nin 4’üncü ayından itibaren bu fiyatları yayınlamamaya başladı. Burada eğer TÜİK önümüzdeki aydan itibaren kendi enflasyon sepetindeki zannedersen 405 tane maddenin Türkiye ortalama fiyatlarını açıklarsa bence biraz daha itibar kazanmaya yönelik bir adım atar diye düşünüyorum.

Biraz evvel kişi başına ortalama gelirden bahsettiniz, işte, nedir o? Millî gelirin nüfusa bölünmesiyle elde ediliyor, 85 milyona bölünmesiyle elde ediliyor. Benim şöyle bir önerim de var: Şu an ülkemizde, evet, 85 milyon Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı var ancak 4 milyonun üzerinde Suriyeli var, sayısını bilmediğimiz Afgan var, Pakistanlı var. Kimileri diyor 10 milyon; bilemiyoruz, ne olduğunu da bilemiyoruz, çok ciddi bir düzensiz göçle karşı karşıya ülkemiz ve bu insanlar bu ülkede üretiyorlar ve tüketiyorlar. Sonuç itibarıyla bu insanların millî gelire katkıları da var hem tüketim yönünde hem de üretim yönünde. Eğer biz daha sağlıklı bir kişi başına millî gelir hesaplamak istiyorsak hesabı esasında 85 milyona değil, belki de 95 milyona bölerek yapmamız gerekli diye düşünüyorum. O zaman çok daha farklı bir rakamla karşı karşıya geleceğiz.

Bir de benim size ilk konuşmamda sormuş olduğum bir soru vardı, ona cevap vermediniz. “Geçen sene yıl sonunda bütçe görüşmeleri yapılırken 200 milyar liralık bir ek borçlanma limiti açılmıştı kanun teklifiyle, o zaman neden yıl sonunda yaptınız, niye ek bütçede yapmadınız?” diye sordüğümüzde bize dedğiniz şey şuydu: “Daha erken olursa yıl sonundaki rakamları tahmin edemeyebiliriz, çok yüksek borçlanma limiti -tutanaklarda var bu- çok fazla, farklı bir borçlanma limiti rakamı ortaya çıkabilir; bir de bunu daha erken yaparsak piyasa bundan rahatsız olabilir ve yüksek faizle borçlanabiliriz.” Şimdi,

7'nci aydayız, ek bütçe görüşmelerinden önce tekrardan bu sefer 2,2 trilyon liralık bir borçlanma limitiyle ilgili kanuni düzenleme yapıldı, muhtemelen yarın kanunlaşacak bu. Bu durumda piyasalar bundan rahatsız olmaz mı, yüksek faizle borçlanmak durumunda kalmaz mıyız? Yani hangisi doğru, geçen sene yıl sonunda söylemiş olduğunuz beyanlarınız mı doğru, yoksa şu anda yapılan mı doğru?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakırlıoğlu, ben teşekkür ediyorum.

Sayın Temelli, buyurun.

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, öncelikle bu rakamlar meselesi önemli, ben de seviyorum rakamları ama siz de belirttiniz “rakam” dediğiniz şey sonuçta tahminlere ulaşma aracı, bunu da kabul ediyoruz. O zaman şöyle bir şey yapalım; mesela rakamların yolculuğuna bakalım, çok da geriye gitmeyelim, on sene önceye, 2013’e bakalım: 2013 yılında Orta Vadeli Program’da vermiş olduğunuz tahminler şöyle gerçekleşiyor: Cumhuriyetin 100’üncü yılında kişi başına gelir meselesine baktığımızda 25 bin dolardan bahsediyorsunuz. Şimdi, on yıllık trenddeki sapmaya bakar mısınız? Şu anda 10 bin dolar, on yıl önceki tahmininizden, 25 bin dolardan 10 bin dolara inanılmaz bir sapma var. Şimdi, neden böyle oldu bu on yıllık trend? Yine, 2013’teki Orta Vadeli Program’dan 2023 projeksiyonuna baktığınızda, ihracat 500 milyar dolar; yine böyle tahminler var. Yani cumhuriyetin 100’üncü yılını muhteşem bir ekonomiyle karşılamaya hazırlanırken cumhuriyetin 100’üncü yılını inanılmaz kriz içinde, çöküş içinde bir ekonomiyle karşılıyorsunuz ve getirdiğiniz her ek bütçe ya da getirdiğiniz her torba yasa aslında ekonominin bu krizine çare arayan yama işlevinin ötesine geçemiyor. Neden böyle oldu? Dolayısıyla, evet, rakamların o anki görünen hâllerinin ötesinde bu yolculuğuna bakmak aslında bize bir fikir verebilir. Böyle oldu çünkü masayı devirdiniz, böyle oldu çünkü tecrit var, böyle oldu çünkü tercihleriniz bu yönde gelişti. Demek ki bu tercihlerde ısrar ederseniz buradan sonra gidilecek yolda önümüzdeki on yılı da üç aşağı beş yukarı kestirebiliriz. Yani “Türkiye Yüzyılı” dediğiniz meselenin ilk on yılı arkada bıraktığınız on yıldan çok ciddi bir farklılık göstermeyecektir eğer bu şekilde devam ederseniz. O yüzden de hukuk önemli, demokrasi önemli, insan hakları önemli. Dolayısıyla Türkiye ekonomide bir iyileşme bekliorsa bu iyileşmenin yolunun demokratik çözümünden ve tabii ki toplumsal barıştan geçtiğini artık iyice iliklerine kadar hissetmeli. Bu olmadığı sürece biz dönüp dolaşıp aynı yapısal sorunların, aynı krizlerin içinde boğulmaya devam edeceğiz ve nitekim de böyle oluyor. Şimdi, kişi başına 25 bin dolar seviyesine gelmiş bir ülke olabilseydi bugün, zaten burada, bu meselelerin hiçbirini konuşulmuyor olacaktı, bambaşka şeyler konuşacaktık. O bambaşka şeyleri konuşmaktan uzak kalmak, mahrum kalmak aslında bu ülkenin geleceğini karartmaktan öteye gidemiyor.

Bugün çok ciddi yoksulluk var diyoruz; o yoksulluktan en çok kim mağdur oluyor, biliyor musunuz Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı? Çocuklar. Bu ülkede çocuk yoksulluğu dediğimiz meseleye baktığımızda çok ciddi anlamda yetersiz beslenme söz konusu; gıda meselesine baktığımızda açlık sorunu çok ciddi boyutlarda. Kadın yoksulluğu... Biraz önce ev içi hizmete dair önemli bir şey söylediniz; ekonomiye katkıları olabilir, evet, ölçülemeyen katkılar ama öyle bir kadın yoksulluğu tablosu var ki karşımızda, bırakın katkıları, bu ülkede kadın olmak ciddi bir mağduriyetin parçası olmak. Kadına yönelik şiddet, kadının toplumsal yaşamdan dışlanması, kadının sosyal yaşamdan, çalışma yaşamından dışlanması... Şimdi, bütün bunlara baktığımızda, işte, o 25 bin dolarlık bir düzeye ulaşamamanın toplumsal maliyetlerini konuşuyoruz demektir çünkü biz en temel meselelerimizi çözmeye olanağı varken bunu çözümsüz bırakmışız, tecritte ısrar etmişiz, bırakın tecritte ısrarı, mutlak bir iletişimsizlik hâline sürüklemişiz ülkeyi.

Son olarak, vergiler... Bir iktisatçı olarak baktığınızda, siz de çok iyi bilirsiniz ki vergi adaleti yoksa başka hiçbir yerde adalet sağlama şansınız yok çünkü ekonomik olan siyasidir ve başlayacağımız yer de bütçedir ve o bütçenin içindeki verginin adaletli bir şekilde alınmasından geçer; bu, bu kadar. Magna Carta'dan başlayın, bugüne kadar gelin, bütün siyasi tarih bize bunu söyler ama ısrarla dönüp dolaşıp şunu görüyoruz ki her ilave vergi artışı bu vergideki adaletsizliği daha da derinleştiriyor, daha da içinden çıkılmaz bir hâle getiriyor. İşte, burada, ek bütçede ilave olarak alacağınız vergilerden özel tüketim vergisi birinci sırada. Dâhilde alınan KDV ikinci sırada ve diğer vergilere baktığımızda da, işte, motorlu taşıtlar vergisi, damga vergisi, banka ve sigorta muamele, hepsi dolaylı vergi ve bu da bize adaletsizliğin süreceğini gösteriyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Temelli'ye teşekkür ediyorum.

Şimdi, Sayın Ağbaba, buyurun lütfen.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Başkan, çok teşekkür ederim.

Tabii, bu ek bütçe de aslında Türkiye'nin yaşamış olduğu temel problemlerin çözülmesine katkıda bulunmuyor, onu söylemek istiyorum. Türkiye aslında büyük bir yoksulluğu yaşıyor ama bir tarafta televizyon ekranlarında gözüken görüntüler, diğer tarafta hayatın gerçekleri var. Şimdi, geçtiğimiz 2023 bütçe görüşmelerinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanının verdiği bilgiye göre 2020 yılında 84,6 milyonluk Türkiye nüfusunun 60 milyonu ekonomik ve sosyal yardım alabilmek için Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi'ne kayıt yaptırmış. Bu sayı 2014'te 30,5 milyon, 2021'de 57,5 milyonmuş. 2014'ten 2022'ye geçen sekiz yılda sosyal yardıma başvuran kişi sayısı 30 milyondan 60 milyona 2 kat artmış durumda. Bunun ne anlama geldiğini de aslında düşünmek lazım. Bu veriye göre asgari yaşam standardının altında gelire sahip olan ve aldıkları sosyal yardımlarla en asgari düzeyde yaşamaya çalışan yoksulluk envanterine kayıtlı kişi sayısı ülke nüfusunun yaklaşık yüzde 71'ine ulaşmış durumda. Bunun Türkçesi şudur: Yirmi iki yıllık iktidar döneminde yoksullar ülkesi yaratılmıştır.

Şimdi birkaç rakamı daha paylaşmak istiyorum sizlerle: 34 milyon 647 bin kişi sofrasına iki günde bir et, tavuk ya da balık yemeği koyamıyor; 17 milyon 32 bin 368 kişi evinin ısınma ihtiyacını karşılayamıyor; 49 milyon 761 bin kişi ailesiyle uzakta bir hafta tatil masraflarını karşılayamıyor; 25 milyon 966 bin kişiye beklenmedik bir masraf çıktığında karşılayamıyor; konut masrafları dışında borç veya taksit ödemesi olan yani borçlu olan sayısı 49 milyon 594 bin kişi; 27 milyon 218 bin 392 kişiye her an derin yoksulluk ve sosyal dışlanma riski altında yaşamaktadır.

Şimdi, tabii burada beklenirdi ki işte ülkede yoksulluğun altında ezilen insanların sorunları çözülsün. Çok yere bütçe ayrılmış ama örneğin seçimden önce söz vermiş olduğunuz “Esnaflın emeklilikteki sigorta gün sayısını 7200 güne düşüreceğiz.”le ilgili bir şey yok, staj mağdurlarıyla ilgili bir şey yok, 2000 öncesi yani 1999 Eylülle 2000 arasındaki o EYT mağdurlarıyla ilgili bir şey yok. Ancak bir şey var değerli arkadaşlar, bunu da biraz önce sözlerimin başında söyledim, bütçe siyasetin ta kendisidir. Burada göçle ilgili bir şey var, Göç İdaresi Başkanlığına ayrılan ödenekle ilgili bir şey var. Öncelikle şunu ifade etmek lazım ve altını çizmek lazım: 2011'den önce bir mülteci meselesi Türkiye'de konuşulmuyordu, bu mesele 2011'den sonra hatta daha da ileriye gelelim, 2015'ten sonra çok konuşulmaya başlandı. Bunun sebebi aslında Türkiye'de yıllardan beri uygulanan siyaset yani tam da siyaset. Bugün başımızda bu kadar bela varken, Türkiye'nin fakirine, yoksuluna, çiftçisine, kayısı üreticisine harcayacağımız parayı bugün farklı yerlere harcıyorsak aslında bunun temel sebebi de siyasettir.

Şöyle ki biliyorsunuz, bizim Türkiye aslında bir göç güzergâhının ana noktalarından biri. Suriye’den, Bangladeş’ten, Afganistan’dan ya da Pakistan’dan kalkan insanlar Türkiye’de kalmaya gelmiyor. Ne için geliyorlar? Türkiye’den Avrupa ülkelerine gitmek için geliyorlar. Burada ülkenin doğu sınırları yani Van, Antep, Kilis gibi bölgeleri tamamen açık, delik deşik olmuş durumda, her gün ekranlarda izliyoruz, insanlar çok rahat bir şekilde geçiyor, Türkiye’ye geliyor ve Türkiye batı sınırlarını kapatmış durumda. Niye kapatıyor? Bunun 2 sebebi var: Biri siyasi sebepler, diğeri ekonomik sebepler. Ekonomik sebep ne? Avrupa Birliği ya da Avrupa ülkeleri kendilerini mültecilerden korumak için, kendi rahatları bozulmasın diye diyor ki “Burada kalsın, sana para vereceğim.” Biz şu anda Avrupa’nın maalesef mülteci kampına dönüşmüş durumdayız. Siyasi sebep ise şu, siyasi sebep diyor ki: “İşte Avrupa Birliğinin değerleri var. Sen mültecileri orada tut, ben bu konularda laf söylemeyeceğim; ne insan hakları ne yolsuzluk ne kayırmacılık, liyakat gibi meselelerde laf söylemeyeceğim.” Peki sonuç ne oluyor? Sonuç: Türkiye Avrupa Birliğinin bir mülteci kampına dönüşmüş durumda.

Değerli arkadaşlar, bu mülteci meselesi, göç meselesi yani bu Suriye meselesi belki İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Türkiye’nin veya dünyanın yaşamış olduğu en büyük meselelerden biri. Öyleyse bu sadece bizim meselemiz değil; bu, dünyanın meselesi, Avrupa’nın meselesi. Dolayısıyla bu sorumluluğu da bütün Avrupa ülkeleriyle, dünya ülkeleriyle beraber çözmemiz, kaldırmamız lazım. Ancak maalesef bizim yanlış politikamız bunu önüyor.

Türkiye, bugün, fakiri fukarası varken mültecilere bu kadar parayı harcıyorsa bunun da siyaseten hesabının sorulması, bu meselenin de tekrar değerlendirilmesi gerekiyor. Yani şunu demek istiyorum: Bu göç meselesi Türkiye’nin önümüzdeki yıllarında da en önemli meselesidir ve bu meselenin çözülmesi lazım. Hâlâ sınırlarımız yol geçen hanı gibi, insanlar Bangladeş’ten, Pakistan’dan vesaire gelmeye devam ediyor. Bu mesele mutlaka çözümlidir hem demografik yapı anlamında hem sosyal anlamda hem kültürel anlamda hem nüfusun değişmesi anlamında bu meselenin çözülmesi gerekiyor. Bu mesele önümüzdeki dönemin en önemli meselesi olmaya devam edecek.

Bir başka mesele -Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız da bilir, kendi bölgesinden de bilir -maalesef bir de biz göç veriyoruz, biz kaçak göç vermeye devam ediyoruz. Hangi ülkeye giderseniz gidin, Avrupa ülkelerine, mutlaka orada kaçak yollarla yaşamını sürdürmeye çalışan fakir fukara Anadolu insanını görebilirsiniz. Bir taraftan ülkeden kaçan gençler, göçen gençler -iş imkânı olmadığı için, maddi imkân olmadığı için- diğer taraftan da göç aldığımız bir ülkeyi düşünün. Burada, işte, ben esnaf masasından sorumluydum genel merkezimizin, Türkiye’nin çeşitli yerlerini geziyoruz, Ağrı’ya gidiyorum, Bingöl’e gidiyorum, Batman’a gidiyorum; buradaki örneğin yaklaşık rakamlarla Ağrı’da 30-40 bin civarında gencimizin Panama üzerinden, Kanada üzerinden Amerika’ya gittiği, Kanada’ya gittiği söyleniyor, yine, Bingöl aynı şekilde. Bunun da değerlendirilmesi lazım, bunun da tam da ülkenin yaşamış olduğu hem ekonomik hem siyasi durumla ilgili olduğunu söyleyebiliriz. Bir bu bir de beyin göçü vermeye devam ediyoruz. İnsanlar ülkede sadece ekonomi değil, özgürlükleri olmadığı için, insanlar kendilerini özgür bir ülkede hissetmedikleri için göçmeye devam ediyorlar.

Şimdi, bir tartışma var, onu da dikkatinize sunmak isterim. İnşallah, bunu da önlersiniz çünkü bu ülkenin boğulması anlamına geliyor. Edremit’te veya Balıkesir’de bir şenlik yapılacak, bu şenliklerin iptal edilmesi gündemde. Bunun ülkeye bir faydası yok, bakın, bunun bir ülkeye faydası yok; bunun ekonomiye de zararı var, ülkeye de zararı var, ülkeyi yönetenlere de AK PARTİ’ye de zararı var. Eğer bir ülkede tek tip insan yetiştirmek istiyorsanız, herkesin birbirine benzemesini istiyorsanız bu, büyük yoksulluk, büyük çoraklaşma olur. Bırakın, şenlikten niye korkuyorsunuz? Bırakın, konserlerden niye korkuyorsunuz? Hande Yener’den niye korkuyorsunuz ya da Gülşen’den niye korkuyorsunuz ya da o Kaz Dağları’nda yapılacak şenlikten niye korkuyorsunuz? Bunu da sizin dikkatlerinize sunmak

istiyorum yani çeşitli sivil toplum örgütü adı altında bunlar yasaklanmaya çalışılıyor; bu, nitelikli insanların Türkiye’den göçmesine sebep oluyor. Ya, bir psikolojik olarak orayı görüyor gençler, orayı gördüğü için de insanlar ülkeyi terk etmek zorunda kalıyor; bunları da dikkatlerinize sunmak istiyorum.

Türkiye’nin önündeki en temel meselelerden biri, biraz önce söylendi ya, nasıl düzeleceği. Türkiye’de ekonominin düzelmesinin yolu da hukuktan geçiyor, Türkiye’de ekonominin düzelmesinin yolu da yargı bağımsızlığından geçiyor, Türkiye’deki ekonominin düzelmesinin de evrensel insan haklarından geçtiğini ifade etmek istiyorum.

Ben teşekkür ediyorum, sözlerimi burada bitiriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, Komisyon üyesi olduğu için Sayın Güneş’i fark etmedim, sonra size vereceğim Sayın Güner.

Sayın Güneş, buyurun.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Başkanım, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız ve çok değerli bürokratlarımız, sivil toplum örgütlerimizin çok değerli temsilcileri, değerli milletvekillerimiz, değerli basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Verilmiş olan bu kanun teklifinin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı uğurlu olmasını diliyorum. Tabii ki 2020 yılının başlangıcında yaşanan bir Covid süreci ve arkasından tabii, gelişen emtia fiyatlarındaki hızlı artışlar ve Covid’in geçmesinden sonra talebin hızla artması ve üretimin ona yetişememesi tüm dünyada olduğu gibi ülkemizdeki de ekonomik dengeleri de değiştirmiştir ve bundan sonra da ülke enflasyonist bir ortama girmiştir.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli katılımcılar, sükuneti tesis edelim, milletvekilimiz konuşuyor, lütfen.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Tüm Avrupa ülkeleri ve Amerika da dâhil enflasyon tabii, öncekilere göre çok çok yüksek olmuştur, bizde de tabii, bunun etkilerini görmüştür.

Diğer taraftan tabii ki 6 Şubat 2023 tarihinde çok büyük bir felaket yaşadık. Bu felaketin neticesinde, işte, 120 bin metrekare alanda 14 milyon kişiyi etkileyen 11 ilimizde bir deprem yaşadı, burada 50 binden fazla vatandaşımız hayatını kaybetti. Ben hayatını kaybeden vatandaşlarımıza Cenab-ı Allah’tan rahmet diliyorum, ailelerine ve milletimize başsağlığı diliyorum. Çok fazla sayıda da vatandaşımız yaralandı ve diğer taraftan da 600 binin üzerinde bağımsız konut burada yıkıldı veya çok ağır hasar aldı ve neticede pek çok, milyonlarca insanımız bundan, bu durumdan mağdur oldu.

Devletimiz tabii ki imkânlar ölçüsünde bu depremedelerin ihtiyaçlarını gidermek anlamında o bölgeye 1 milyondan fazla çadır gönderdi, 2 milyonun üzerinde kişi o çadırlarda barındı, o çadırlarda kalan insanların yemesi, işesi, temizlik giderleri, tüm giderleri devletimiz tarafından karşılandı. Diğer taraftan da 312 konteyner kentte de 164 bin vatandaşımız buralarda barındırıldı. Ayrıyeten o bölgedeki vatandaşlarımızdan evi hasarlı olanlara ve evini taşımak isteyenlere 15 bin lira, işte, 5 bin lira ila 3 bin lira olmak üzere kira yardımı, diğer taraftan hanede hayatını kaybeden vatandaşlarımıza diyelim ki 100 bin lira destek gibi; bunlar tabii ki bu yaraları sarmak için yetmez ama en azından bir nebze olsun yaraları hafifletmek anlamında pek çok adımlar atıldı.

Tabii ki hem depremin etkilerinin olması hem de bir taraftan Covid'in dünya ekonomisini etkilemesi neticesinde bizim ağır olan yükümüz daha da ağırlaştı ve neticede tüm bunlara rağmen, tüm bu olumsuzluklara rağmen hükümetlerimiz bu süreci en iyi şekilde yönetti ve en az hasarla bunun altından kalkma çabası yönünde büyük gayret ve çaba sarf etti. Tabii ki, geçtiğimiz süre zarfında, baktığımız zaman işte, 2021'de tüm bu Covid'in olumsuz şartlarına rağmen yüzde 11,4 gibi bir büyümeyi sağlamışız, 2022'de yine yüzde 5,6 gibi bir büyümeyi sağlamışız. Yine 2020 sonunda baktığımız zaman gayrisafi milli hasılamız 905 milyar ve fert başına da milli gelirimiz 10.655 dolar olmuş ve buradan baktığımız zaman tabii ki 2019'un son çeyreğinden beri de sürekli büyümekteyiz.

Tabii ki tüm bu olumsuzlukların olduğu bir ortamda diğer dünya devletleri küçülmeye giderken ve istihdamları azalırken bizim buradaki büyümeyi sağlamamızdaki en önemli unsur Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından uygulanan ekonomik politikalar. Bunu beğenirsiniz veya beğenmezsiniz, burada önemli olan, bu büyümeyi sağlamakla beraber diğer taraftan enflasyonist ortamda buradan zarar görebilecek çalışanlarımızın ve emeklilerimizin en az şekilde mağdur olmasını sağlamak ve bundan etkilenmemesinin sağlanması adına pek çok önemli adımlar atıldı. İşte, net asgari ücret 2022 yılında 5.500 liradan 11.402 liraya çıkarılarak yaklaşık yüzde 107,3 artırıldı. Diğer taraftan memurlarımıza yine ocakta yüzde 30, temmuzda da yüzde 17,5+8.077 TL ilave ek ödenekle beraber toplam kümülatifte yüzde 129 bir artış sağlandı. Ve diğer taraftan tabii ki emekli aylıklarında da 2022'de 3.500 TL'den 7.500 TL'ye çıkarılarak yüzde 114 bir artış var.

Tüm bu iyileştirmeleri sağlıyorsunuz ve tabii ki ilave bütçe yapılma gerekçesi, hem depremden kaynaklanan nedenler var hem de bu memurlarımızın, emeklilerimizin, çalışanlarımızın enflasyon karşısında ezdirilmemesi çabasıdan kaynaklanmaktadır. Sadece memurlarımıza yaptığımız bu 8.077 TL + yüzde 17,55'lik artışın bedeli yanılmıyorsa yaklaşık 370 milyar TL. "Vergileri arttırdınız." diyorsunuz, biz vergileri arttırmak istemiyoruz ama artırdığımız vergilerin toplam geliri arkadaşlar, motorlu taşıtlar vergisi 32 milyar ve diğer KDV'de yapılan artışlarla beraber yaklaşık 274 milyar.

Şimdi, bütçenin harcamalarında, özellikle bütçe açığının düşük tutulması konusunda AK PARTİ iktidarları oldukça maharetli. Biz ilk iktidara geldiğimiz zaman bütçe içindeki toplanan vergilerin oranı yüzde 50'ydı arkadaşlar, bugün bütçe içindeki vergilerin oranını biz yüzde 90'a getirdik. O günün şartlarında diyelim ki bütçe içindeki faiz harcamaları aşağı yukarı yüzde 40'lardaydı, bugün bu yüzde 13'lere falan düştü. Vergi gelirlerindeki faiz harcamalarına baktığımız zaman, o gün vergi gelirlerinin yüzde 80'inden fazlası faiz harcamalarına gidiyordu. Şimdi, bakın arkadaşlar, Avrupa'nın kriterleri var, bu Maastricht Kriterleri, işte orada diyor ki: "Bütçe açığının yüzde 3'ün altında olması lazım." Ve bizim 2002 yılında bütçe açığımız -11,1; 2003 yılında -8,5 ve bu şekilde gidiyor ve en son yıllarda, arkadaşlar, aşağı yukarı 2020'de 3,5 olmuş, ondan sonra -2,8; 2022'de de -0,5.

Şimdi, bir taraftan, seçim ekonomisi uyguladığımızı iddia ediyorsunuz. Biz seçim ekonomisini en az, hemen hemen uygulamayan ülkelerden bir tanesiyiz arkadaşlar.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – 2002'de dolar kaç TL'ydi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Tanal, bir müsaade buyurun. Burada milletvekili...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Şimdi, siz karşı tarafta diyelim ki vatandaşlara...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İsmail Bey, bir saniye.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Zamanım gidiyor Başkanım, zamanım gidiyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Tanal, bir müsaade eder misiniz.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – 2002'de 1 dolar kaç para?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi, milletvekillerinin konuşmalarına müdahale etmiyoruz.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Müdahale etmiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tamam.

Dolayısıyla...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Ben karşılaştırmayı biraz daha genişletiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Siz genişletmeyin, normal rayında gitsin Sayın Tanal, lütfen...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Efendim, Sayın Tanal...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Tanal, bir müsaade edin.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – 2002’de 1 dolar kaç TL’ydi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Tanal, siz geldiniz, hoş geldiniz hepimiz farkındayız geldiğinizin, problem yok.

Şimdi, bir tamamlasın konuşmasını, sonra Sayın Güner bekliyor, epeydir bekliyor, lütfen.

Sayın Güneş, toparlayın.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Şimdi, siz muhalefet olarak her türlü vaadi vereceksiniz -tamam mı- ve bunları normal karşılayacaksınız ama bizim diyelim ki iktidara talip olan bir parti olarak hiçbir vaatte bulunma hakkımız olmayacak. Biz yine de seçim olmasına rağmen en minimumda tuttuk bunları.

Şimdi, ben size şunu soruyorum arkadaşlar: “Muhalefette olduğu hâlde ülkeye muhalefetteki bir partinin zararı olabilir mi?” derseni, olabilir arkadaşlar, bunu Türkiye’de görürüz. Normalde olmaması lazım. Olabilir. Niye? Diyelim ki gerçeklerle alakası olmayan vaatlerde bulunursanız ve dolayısıyla da kaynağını nereden bulacağınızı hiç düşünmeden sınırsız vaatlerde bulunursanız siz o ülkeye zarar verebilirsiniz. İşte bunu en iyi yapan partilerden bir tanesi de Cumhuriyet Halk Partisi. Çünkü mesela arkadaşlar şöyle söyleyeyim...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sataşıyor Sayın Başkan.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Kemal Kılıçdaroğlu diyor ki: “Ben bayramlarda 15 bin lira para vereceğim.” Peki, bunun bedeli ne arkadaşlar? 240 milyar lira.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Güneş, bir müsaade eder misiniz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Bir dakika.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Seçim beyannameleri değerlendirmiyoruz burada. (CHP sıralarından gürültüler)

Bir saniye değerli arkadaşlar.

Sayın Güneş, şimdi seçim beyannamelerini değerlendirmiyoruz. Bakın, değerli arkadaşlar, şunu ifade edeyim: Şimdi, herkes vaatlerde bulundu. (CHP sıralarından gürültüler)

Bir müsaade buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Ama sataşma var Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye Sayın Ağbaba.

Herkes vaatlerde bulundu ve milletimiz böyle bir tercihte bulundu. Lütfen bütçeyle alakalı toparlayalım.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, bir saniye.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Tamam, toparlayacağım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayalım çünkü müzakerelerimiz var

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Topluyorum Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sabahtan beri başlıyoruz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Hemen topluyorum Başkanım.

Yani şöyle söyleyeyim ben: Tabii ki biz burada... Türkiye’de en önemli sorunlardan bir tanesi, vergilerin yeniden mutlaka yapılandırılması lazım. Ben isterdim ki diyelim ki muhalefet partileri olarak “Kardeşim, siz, bu, fert başına millî geliri buraya çıkarmışsınız, 10.600 dolara; bu bizim için yetmez, biz 30 bin dolara çıkaracağız.” demeniz lazım. Diyelim ki biz işsizliği yüzde 9,5’a düşürmüştüz, sizin demeniz lazım ki: “Biz bunu 4’e düşüreceğiz.” Biz ihracatı diyelim ki 256 milyara çıkarmışız, sizin demeniz lazım ki: “Daha fazla...” Peki, bunun için herhangi bir program öneriniz var mı? Yok. Baktığımız zaman, bu bizim için iyi ama Türkiye için kötü bir şey arkadaşlar. Biz şöyle isteriz: Daha iyi bir muhalefet ve Türkiye’yi daha ileriye götürecek bir muhalefet isteriz. Bu konularda gerçekten de biz üzülüyoruz. Kendi adımıza seviniyoruz ama... Dolayısıyla da bizi eleştirin ama birtakım önerilerde de bulunun arkadaşlar diyorum.

Ben bu kanun teklifinin, bütçenin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum. Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Başkan...

Sayın Ağbaba, Sayın Gürer bekliyor, lütfen.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Gürer bekler.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – İsmail Bey, önce sana bir cümleyle başlayayım: 2021 yılında Sayın Cumhurbaşkanı “2023’te Ay’a sert iniş yapacağız.” diyordu. Ne oldu o hikâye? Vaat böyle olur. Bizim vaatlere ne bakıyorsun? Petrolü buluyorsunuz, doğal gazı buluyorsunuz, vatandaşa yansıyan, vergi ile zam. Ay’a gidecektiniz 2023’te. Sayın Cumhurbaşkanının... Millet yaya gidemiyor, dolmuşa binemiyor.

Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, konuşmanızın son bölümünde On İkinci Kalkınma Planı’ndan söz ediyorsunuz. Onuncu ve On Birinci Plan’da TÜİK’in tarım sayımı yapacağı yazılı. 2001 yılından beri bu ülkede tarım sayımı yapılmıyor. Onun için, bütün veriler farklı kaynaklarda doğru olarak yer almadığından ülkenin şu anda tarımdaki durumu net olarak belli değil. Eğer TÜİK’le ilgili söylediğiniz biçimiyle müdahil olacaksanız önce bir tarım sayımının yapılmasından işe başlayalım, kendi gerçeğimizi görelim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Örneğin, büyükbaş hayvan varlığının tam rakamı belli değil. Ayrıca, Türkiye’nin tartışması gereken konular... Türkiye’de 6,5 milyon süt ineği varken Fransa’daki 3,5 milyon süt ineğinden niye bizden daha çok süt elde ediyorlar? Yani 3,5 milyon ineği olan Fransa 6,5 milyon süt ineği olan Türkiye’den daha çok süt elde ediyor. Bu verimlilik konusunu konuşmak lazım. Ayrıca, TÜİK nasıl yapıyorsa yalnızca emekliler ile memurların maaş zamları döneminde enflasyon kesinlikle düşüyor; bu da ayrı bir beceri. Yani Türkiye’de hesaplama yöntemleri yalnızca bu emekliye veya memura maaş yansımada olacak süreç mi bir enflasyonu şekillendiriyor?

Bakın, ben size bir şey söyleyeyim: Toprak Mahsulleri Ofisi bu yıl bir hata yaptı, kalktı 6,5 milyon ton daha hasat başlamadan buğday ithal etti ve depolarını doldurdu. Şimdi, ülkenin çiftçisi buğday üretti ama gittiği zaman Toprak Mahsulleri Ofisi deposu dolu olduğundan randevu sistemi çalışmıyor. 6,5 milyon ton buğdayı yurt dışından ithal edeceğine... Hasattan önce bu buğday ithal edilmeseydi bu sorun bugün yaşanmayacaktı.

Başka bir konuya daha değineyim, geçmiş dönemde yapılan bir iş. Şimdi, ihracat güzel anlatılıyor, dahilinde işleme rejimi kapsamında yurt dışından buğday getirildi; 6.500 liradan tonu alınan buğday, bizim sanayiciye 4 bin liradan verildi ve 2 bin liralık sübvansiyon Toprak Mahsulleri Ofisinin üstüne kaldı. Bugün Toprak Mahsulleri Ofisinin uğradığı zararın bir kısmı da bundan kaynaklanıyor. Tamam, yapılınsın, o destek verilsin çünkü dahilinde işleme rejimi kapsamında işlendi, makarna oldu, irmik oldu, yurt dışına satıldı, ihracat rakamı içinde o gösterildi, oradan oluşan zarar düşülmedi. Rakamımız büyüyor ama zarar kime kalıyor? Toprak Mahsulleri Ofisine. Sonra kim ödüyor? Vatandaş. Peki, niye gübrede ya da yemde aynı sübvansiyon olayı gerçekleştirilmiyor? Onlar da yurt dışından getiriliyor, bizim çiftçimize sübvansiyon edilerek o gübrenin ya da tohumun ya da yemin verilmesi sağlanmıyor. Bugün eğer gebe inekler, süt inekleri, düveler kesime gitmeseydi bizim et fiyatları bu kadar artmayacaktı, Türkiye yurt dışından yeniden hayvan ithaline ihtiyaç duymayacaktı. Son beş yıldır gelen tarım bakanlarının açıklamalarına bakın, hepsinin Türkiye'nin ithalatı bırakacağını, et ithal etmeyeceğimizi, hayvan ithal etmeyeceğimizi söyleyen açıklamaları yer alıyor ama bu uygulamalar böyle gitmiyor.

Şimdi, şurada, ben yine sizin konuşmanızdan baktım, onun için de dikkatimi çekti, bir sorayım, onun da tam olarak bilinmesinde yarar var. Diyorsunuz ki: "Kurumlar vergisi dışında dahilinde alınan KDV 237 milyar 300 milyon, özel tüketim vergisi 306 milyar 6 milyon." Bu rakamları şu anda uygulamaya koyduklarınızda sağlanan gelir olarak mı değerlendiriyorsunuz, vergi olarak mı; yoksa bunlar önümüzdeki süreçte gelecek yeni vergilerle alınacak tutar mı bu bütçede yer alan? Çünkü bu demek yeni vergilerin de önümüzdeki süreçte uygulamaya konacağı demek. Vatandaşa verilen anlatılıyor; memura, asgari ücretliye, emekliye ama daha cebine girmeden... Örneğin, asgari ücret dolar karşısında 1.200 lira eridi. Yani o verilen alım gücü daha önce vermediğiniz dönemdeki alım gücünün altına düşüyor, o zaman verilmiş olmuyor. Bu da neden kaynaklanıyor? Bana göre uygulanan ekonomi politikalarının sürekli değişkenliği tarımda da ekonomide de bunu yaratıyor. Sayın Cumhurbaşkanı nasla ilgili açıklamasında ne diyor? "Ben Müslümanım." Bir Müslümana faizle ilgili artıştan ya da faizden söz etmeyi doğru bulmadığını söylüyor ama öbür tarafta -domuz haram- domuzu, Avrupa Birliğine şirin görünmek için Türkiye'de kasaplık hayvan eti yapıyor. Şimdi, ekonomi de nas ama 2006 yılında Sayın Cumhurbaşkanı Başbakanken domuz eti kasaplık hayvan eti oluyor, Resmî Gazete'ye hemen girin bakın. E, şimdi o haram olanı...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Gayrimüslim vatandaşlarımız da var.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Ama şimdi, konuşurken ben ona karşı çıkıyorum, herkesin ne yediğinde değilim, benim söylediğim şu: Sen nasta haramı, helali, Müslümanlığı hatırlıyorsun da domuz etinde niye hatırlamadın? Ben o yönden bakıyorum olaya.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Şimdi Sayın Müsteşarımız bir baksın, orada bütün bu kalemler yer alıyor ama...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bir de bir şey söyleyeyim bakın: Siz Devlet Planlama Teşkilatında yetişmiş, sonra da ülkenin önemli kademelerinde görev almışsınız. Bakanlara soru önergesi veriyoruz, gelmeye başladı -3 tane cevap geldi- ben diyorum "Konya." onlar yanıt veriyor: "Any." (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖMER FETHİ GÜRER (Malatya) – Şimdi, demek istediğim...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Gürer, bir saniye.

Başkanım...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, başta süresini vermiştim, sonra ilave bir süre daha verdim...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Ama müdahale oldu, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı müdahale etti, süresi...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yani orada bir müdahale var, ben de görüyorum müdahaleyi, evet Cevdet Bey’in müdahalesi oldu, doğru, tamam doğru.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tabii, tabii, tamamlasın Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Doğru, bir müdahale oldu.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Allah var, güzel konuşuyor yani.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun Sayın Gürer.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Şimdi, sizden isteğimiz şu: Milletvekillerinin, Bakanlara zaten burada, Mecliste olmadıkları için soru yöneltmek şansları bir tek yazılı. Yazılı bilgileri de istediğimizde örneğin, akademik alanda çalışanlar verilere erişemediği için kamuoyuna farklı bilgiler de yansıyor. Biz de soru soruyoruz, örneğin diyoruz ki: Tarım ve Orman Bakanlığı, şu şu rakamları bize verir misiniz? “TÜİK’ten alın.” diyor. TÜİK’in sayfasına giriyorsunuz “Bu veriler Tarım ve Orman Bakanlığından alınmıştır.” yazıyor. Şimdi, TÜİK’ten alınan verinin niye bir milletvekiline verilmesinden çekinilir? O rakamın verilmesinin de ne zararı var? Sonra soruyoruz: “Hayvan ithalatını kim yapıyor?” Yanıt: “Ticari sır.” Ya, hoş görün, kusura bakmayın, ökünün ticari sırrı neresi olacak, yani niye olacak? Sorulduğu zaman “Şu firma getirdi denir, bu yaptı denir.” Buradaki ticari sır bankadaki hesaplarla ilgili değil ki. Bu ithalatı kim yapıyor? Bunu bilmek de bir milletvekilinin hakkı olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Tanal, buyurun.

Süreniz beş dakika.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Şimdi, Sayın Ömer Fethi Bey’in kaldığı yerden devam etmek isterim. Tabii, dedi ki: “Evet, nassı İslam dinine göre getirince, domuz eti dinen haramdır, siz kasaplık et hâline getirdiniz.” Daha devam edelim, efendim, içinde nüfus cüzdanı eski olanlar var mı, yeni olan var mı?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Herkesin değişti biliyorsunuz.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Sizin yeni mi eski mi Sayın Başkanım?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Yeni.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Evet, mesele... Var mı eski olan?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Eskide “İslam” yazar.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Eskide nüfus cüzdanlarında “Dini İslam” yazardı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Tanal, sizi konu bütünlüğü içerisinde konuşmaya davet ediyorum.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Tabii Değerli Başkanım, aynen konuyla alakalı çünkü burada...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bütçeyle alakalı konuşalım lütfen. Yani nüfus kâğıdının bütçeyle bir alakası yok diye biliyorum.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Doğru, ilgisi var Değerli Başkanım, sizi de konuya davet ediyorum. Madde gerekçelerinde 1’inci maddenin gerekçesinin b) bendinde “80.540.000.000 Türk Lirasının faiz giderleri” diye bütçede vatandaşa para yüklüyorsunuz. Faiz haram değil mi, günah değil mi? Hani “Haramdır.” diyordunuz? Yani bu kadar faiz, faizci... AK PARTİ demek faiz demektir.” dediğimizde kızılıyorsunuz bize. Yani bu kadar faizi niye vatandaşın sırtına yüklüyorsunuz? İki, konunun bütünlüğü açısından, yani eski nüfus cüzdanlarımızda vatandaşın “Dini İslam” yazıyordu, bunun neresi sizi rahatsız etti, vatandaşın dini ibaresini nüfus cüzdanlarından çıkardınız? Üçüncüsü, yani zinayı bu memlekette siz suç olmaktan çıkardınız. Dördüncü mesele, Şanlıurfa’daki depremle ilgili şu anda yıkılacak olan tüm binalarda uyuşturucu çeteleri var.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Sayın Tanal bunu veriyor musunuz değil mi canlı olarak?

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Yani netice itibarıyla siz bu uyuşturucuyla niye mücadele etmiyorsunuz? Beşinci mesele, Şanlıurfa’da Suriyelilerden dolayı vatandaşın can güvenlik yok, mal güvenliği yok. Altıncı mesele, Akçakale Sınır Kapısı’nı neden açmazsınız? Yedinci mesele, Şanlıurfa’da vergi ihtisas mahkemesi olmadığı için sanayiciler vergi iadesini Urfa’da üç ay, dört ay, beş ay sonra aldıkları için iş yerlerini, merkezlerini Gaziantep’e taşıyorlar. Sekizinci mesele, Akçakale ile Suruç arası; Akçakale ile Ceylanpınar arasındaki yolları neden açmazsınız? Dokuzuncu mesele, TMO ile ilgili arkadaşlarımız bahsettiler, alım noktalarını niye artırmazsınız? Yani vatandaş bu buğdayı... Şu anda Şanlıurfa’da sıcaklık 40-46 derece Değerli Cumhurbaşkanı Yardımcım, o bölgenin insanısınız biliyorsunuz. Vatandaşın elektriği kesiliyor. Bende mahkeme kararları var, mahkeme kararları diyor ki: Burada siz elektriği kesmeyin çünkü elektrik iklimsel koşullar nedeniyle... Eğer bir alacağınız varsa siz icra takibini yapın vatandaşın gayrimenkulüne veya ürününe haczi koyun, vatandaşın ürünü, hasadı yanmasın, hasadını kaldırsın siz de paranızı tahsil edin. Ama ne yapılıyor? Elektrik idaresi gidip orada şalteri indiriyor ve burada elektrik, enerji hakkı, su hakkıyla ilgisi vardır, kadın haklarıyla ilgisi vardır, engelli haklarıyla ilgisi vardır, çocuk haklarıyla ilgisi vardır çünkü elektriğe ulaşamayınca içme suyunu kuyudan çekemiyor vatandaş. Burada bir insan hakkı ihlali söz konusu. Şimdi, bir yandan “Üretimi artıralım.” diyoruz ama Şanlıurfa gibi bir yerde, iklimsel anlamda sıcaklığı 40 derecenin altında olmayan bir ilimizde sürekli elektrikler kesiliyor. Yazık günah. Yani burada Şanlıurfalıdan ne istediniz de size vermediler? Neyi istediniz de Şanlıurfa’da vermediler? Belediye başkanlığını verdiler size, muhtarlığı verdiler size, Cumhurbaşkanlığını verdiler size, milletvekilliğini verdiler size, bakanlığını verdiler size ama hizmette sıfır, sıfır, sıfır.

Bakın, çok iddialı bir şey söylüyorum ben: Atatürk Barajı’na –affedersiniz- şehirlerin pis lağım suları akıyor. Şanlıurfalı vatandaşımıza, ilçelerine o sular artılmadan, pis lağım suları Atatürk Barajı’ndan alınıp vatandaşa içme suyu olarak dağıtılıyor. Yazık günah değil mi? Bunun birinci sınıf kaliteyle... Birinci sınıf vatandaş olma hakkı yok mu Şanlıurfalının?

Bu ülkenin GAP... GAP neden bitirilmiyor? GAP bitirilmiş olsa Şanlıurfa’da üretim gayet rahat, çok yüksek olacak, istihdam olacak, üretim olacak, işsizlik bitecek, enflasyon düşecek. GAP projesi bitirilmiyor elektrik firmaları para kazansın diye, benim yıllık 450-500 bin Şanlıurfalı vatandaşım mevsimlik tarım işçisi olarak gidiyor değerli Cumhurbaşkanı Yardımcım. 65 bin öğrenci bu sene okulundan alınıp mevsimlik tarım işçisi olarak gitti.

Eğitim... Akpınar Köyü, Akpınar -ismi veriyorum- Karaköprü’ye bağlı Akpınar Köyü... Değerli Başkanım, ilkokul 1, 2, 3, 4 tek sınıfta, tek öğretmen ders veriyor. Yıl 2023 yani...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Tanal, süreniz dolmuştur. Size ilave sözlerinizi tamamlamak için bir dakika veriyorum.

Buyurun.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Şimdi, Çinlilerin çok güzel bir sözü var: “Bir yıl ürün alacaksanız buğday ekin, on yıl ürün alacaksanız meyve ekin, uzun yıllar ürün alacaksanız insan eğitin.” Şanlıurfa’da eğitim sıfır, sıfır. Sağlıkta doktor eksik; hastane var, doktor yok yani bu kadar olmaz. Üvey evlat muamelesi yapmayın Urfalılara.

Son söz, -söz verdiğiniz için Başkanım teşekkür ediyorum- dilerim ve umarım bu saydığımız eksikleri giderirsiniz. Ama vallahi şunu söyleyeyim: Urfalıları yazıktır. Yapmayın, etmeyin. Ben, bir Urfalı olarak Urfa milletvekili olarak vatandaşa eğer hizmeti götürmezseniz onların namıhesabına onların hakkını size haram ediyorum.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Madde üzerindeki söz talepleri karşılanmıştır.

Şimdi Cumhurbaşkanı Yardımcımız Sayın Yılmaz’a söz veriyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, buyurun lütfen.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Biraz tolere ederseniz sevinirim çünkü her bir konuşmacının sorularına gerçekten cevap vermek mümkün değil kısıtlı bir sürede. Elimden geleni yapacağım yine.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Sayın Bakırlıoğlu’ndan başlayalım. TÜİK’le ilgili yeterince yorum yaptık diye düşünüyorum.

Geçici sığınmacıların etkisi... Bütün dünya nasıl hesaplıyorsa milli geliri geçici sığınmacılarla ilgili dünyada standart uygulama neyse bizde de aynısı yapılıyor, farklı bir uygulama yok ama “10 milyon” rakamınızın da doğru olmadığını ifade etmiş olayım. 10 milyon gibi bir rakam söz konusu değil. Son durumu yazılı olarak göndeririz. Bir tarihlerde hatırladığım 3,6 milyon Suriyeli gibi başka ülkelerden de var tabii ama kesinlikle 10 milyon rakamı çok afaki bir rakam, hiç uzaktan yakından bu sayıyla yaklaşmadığını ifade etmek isterim.

Borçlanma limiti konusunda geçen seneki ifadelerimi tutanaklardan siz ifade ettiniz. Doğru, o ifadelerde bulundum. Orada durum şuydu: Zaten gerçekleşmiş bir borçlanma vardı, sonradan Hazine gelip bir borçlanma yetkisi istedi. O tartışmalar bağlamında da Hazinesin yine o dönemki teknik arkadaşlarımızın bana söylediği gerekçeyi ben de Komisyonumuza ifade etmiş oldum. Bugün geldiğimiz noktada ise farklı bir durumdayız. Bir defa geçen yıl gerçekleşmiş bir harcama vardı, bu sene böyle bir durum yok. Daha öngörü yaparak, daha bütüncül bir çerçevede hareket ediyoruz.

İkincisi: Deprem gibi bir etkiyle ölçek çok farklı, geçen senenin ölçeğiyle bu senenin ölçeği çok farklı, yıl sonunu bekleyip hareket edeceğimiz bir tablo yok ortada. Ama geçen sene daha limitli bir şey söz konusuydu. Böyle izah edebilirim ancak o konuları.

Sayın Sezai Temelli’nin siyasi değerlendirmeleri oldu “2023 hedeflerini niye tutturamadık?” gibi. İki temel şey var benim gördüğüm: Bir tanesi, dünyada finansal koşullar değişti. Biz o hedefleri koyarken dünyayla ilgili belli varsayımlarla yapmıştık. DPT’de yapmıştık yine o çalışmayı, onu hatırlıyorum, model çalışmalarlarıyla yapmıştık ve iddialı ama gerçekçi görünüyordu o yaptığımız tarihlerde çünkü dünyanın da belli bir gidişatı vardı. Orada dünyayla ilgili olumsuzluklar var. Bir de tabii ki Türkiye’ye

özgü bu süreçte yaşananlar var. 10'uncu Planı -o dönem Başbakanımızdı Tayyip Bey- Dolmabahçe Sarayı'nda ben Kalkınma Bakanı olarak sundum, gece gidip Taksim'de bir otelde kaldım, sabah kalktığımda bir gürültüler duydum doğrusu ortalıkta, sonradan onun Gezi hadiselerinin ilk başlangıcı olduğunu öğrendim. Gezi hadiseleriyle başlayan 2013 Mayıs ayında enflasyon oranımızın en düşük değerlere indiği, faiz oranımızın en düşük değerlere indiği; işte, enflasyonda yanlış hatırlamıyorsam 6 küsura inmiştik, faizler yüzde 4'lere kadar gerilemişti. Bu ortamda Gezi hadiseleri yaşandı. Aynı yıl 17-25 Aralık hadisesi, işte 15 Temmuz'a kadar gelen bir süreç yaşadık. Diğer taraftan, Suriye'deki çatışmalar, bunun Türkiye'ye yansımaları ve çukur hadiseleri gibi bütün ülkeye zarar veren ama en fazla da Doğu ve Güneydoğu'da yaşayan insanımıza zarar veren hadiseler yaşandı. Kısaca şunu söylemeye çalışıyorum: Geçtiğimiz on yıl haklı bir şekilde güvenlik endişelerinin ön plana çıktığı bir dönem oldu, PKK, DEAŞ, FETÖ, irili ufaklı birçok başka terör örgütü, Bütün bunlarla eş zamanlı mücadele etmek zorunda kaldığımız bir dönem yaşadık. Bu güvenlik hadisesi elbette ekonomi gündemimizin önüne geçti ve gerçekten yaşamsal kaygılar içinde hareket etmek durumunda kaldık. Diğer taraftan, şunu da ifade etmek isterim: Demokrasi ile kalkınma arasında elbette güçlü bir bağ var; elbette temel hak ve özgürlükler geliştikçe kalkınma süreci de gelişir, elbette fikir hürriyetinin olduğu yerde girişim hürriyeti de gelişir, yenilik de gelişir. Bunların hiçbirini tartışma konusu bile yapmamak gerekir. Ama şunu da görmemiz lazım ki güvenliğin olmadığı yerde, terörün olduğu yerde ne demokrasi olur ne kalkınma olur. Terör, demokrasinin de kalkınmanın da düşmanıdır, en fazla da temsil ettiği iddiasında olduğu, kendisinde bu hakkı gördüğü kitlelere zarar verir; bu, DEAŞ için de geçerlidir, PKK için de geçerlidir, başka örgütler için de geçerlidir. DEAŞ bütün Müslümanları temsil etmediği gibi PKK da Kürtleri temsil etmemektedir; o hareketin, örgütlenmenin içinde olanlar kimlerse onları temsil etmektedir. Şurada şu noktayı çok açık ve net ifade etmek isterim: Terör konusunda "ama" "fakat" demeden hepimizin ortak bir çizgide buluşması lazım. İster etnik nedenlerle, ister dini nedenlerle, ister ideolojik sebeplerle; hangi sebeple olursa olsun terör yapanlar aslında içinde bulundukları topluma zarar vermektedirler, sadece ekonomiye değil demokrasiye de zarar vermektedirler. Bunun da altını çizmek isterim.

Diğer taraftan, kadınlarla ilgili söyledikleriniz oldu. Kadın konusunda, kadınların istihdamı, eğitimi, iş gücü piyasalarına katılımı, siyasi karar alma süreçlerine katılımı konularında ciddi çalışmalar yaptık. Yeterli mi? Elbette değil. Yapılması gereken daha işler var mı? Elbette var. Ama sadece bir örnek vereyim: Meclisimizde yüzde 4'tü 2000'li yılların başında kadınların temsili, tüm vekillerimiz... Öyle hatırlıyorum, Nilgün Hanım belki daha iyi bilir.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Doğru.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Bugün geldiğimiz noktada yüzde 20'ler civarında, yüzde 20'lere gelmiş. Yeterli mi? Elbette değil ama bir gelişme var. İş gücüne katılımda yüzde 20'lere kadar gerilemişti, şimdi 35'lere doğru gidiyoruz. Ha, daha da yükselmeli mi? Elbette yükselmeli, bunu da teşvik ediyoruz, kadın istihdamını ve kadın girişimciliğini. Okullar... Eğitim konusu çok kritik burada. Üniversite mezunu kadınlarda iş gücüne katılım yüzde 70'in üzerinde. Dolayısıyla eğitim verdiğiniz zaman zaten diğer sorunlar da kendiliğinden çözülüyor, katılım, iş gücüne katılım.

Bugün, üniversitelerimizde kız çocuklarımız çok daha yüksek oranda katılıma sahipler ama bu tür yatırımların etkisi bir günde olmuyor, bu belli bir süreç. İşte, üniversite mezunu oldukça kızlarımız iş gücüne katılım da artacak, demokratik süreçlere katılım da daha yüksek seviyelere gelecek. Beş on sene sonra ben Türkiye'nin bu anlamda çok farklı bir ortama sahip olacağını düşünüyorum, biraz yapısal olarak baktığınızda gidişat o tarafa doğru. Siz ne dersiniz deyin, ben ne dersem diyeyim, önemli değil, demografik, yapısal bir gidişat var. Onun sonuçlarını da bir on yıl sonra hep birlikte göreceğiz.

Sayın Ağbaba, mültecilerle -kendisi yok şimdi ama- ilgili elbette bu tahrik edici söylemleri hiçbir şekilde doğru bulmuyoruz. Irkçı söylemleri, yabancı düşmanı söylemleri hiçbir şekilde doğru bulmuyoruz ama elbette ki göçmenlerin, geçici sığınmacıların kendi vatanlarına onurlu bir şekilde, güvenli bir şekilde geri dönüşünü destekleyici her türlü çabayı da sarf ediyoruz. Burada da şunun altını çizmek isterim, aslolan Suriye’de huzurun sağlanması, siyasi çözümün oluşmasıdır. Bu sağlandığı sürece bu sorun da daha sağlıklı bir şekilde çözülecektir.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Esad’la görüşmeyi düşünüyor musunuz direkt?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, lütfen Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısını...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Araya bir soru sıkıştırdım da.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi, lütfen soru-cevap kısmında değiliz, değerlendirmelerini yapıyor. Siz bunları sordunuz o da uygun görürse cevap verir.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Diğer taraftan, “Kaçak göç veriyoruz.” gibi bir ifadesi oldu Sayın Ağbaba’nın.

Yurt dışına gerçekten bir gidiş var, yalnız burada Avrupa’yı da sorgulamak lazım. Ekonomik sebepler söz konusu olduğunda düzensiz göçe de gayet sıcak bakabiliyor Avrupa, son dönemlerde özellikle nitelikli çalışanları cezbetmeye dönük müsamahakâr bir tavrı olduğunu söyleyebiliriz.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sınırları açalım gitsinler Sayın Başkan.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Bizim beyin göçüne dönük, nitelikli çalışanları korumaya dönük tabii ki politikaları geliştirmemiz lazım.

Sayın Gürer, -bu idari- TÜİK’le ilgili “Niye tarım sayımı yapılmıyor?” dediniz. Geçmişte, dediğim gibi, TÜİK’ten sorumlu bir bakan olarak şunu söyleyebilirim, aslında gelişmişliğin göstergesi istatistikte alan araştırması yapmadan idari kayıtlarla istatistik üretmektir. Ya, kayıtlı bir ekonomi olursanız sizin saha çalışması yapmanıza gerek kalmaz, kurumlardan idari kayıtları alırsınız, onu istatistiğin kalite süreçlerine tabi tutarsınız ve istatistik üretirsiniz, aslolan budur. Bazı gelişmiş ülkelerde de dolayısıyla böyle çok saha çalışması yapmaya gerek duymazlar ama bizde ihtiyaç var mıdır, yok mudur tabii, bir bakalım ona.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Almanya yapıyor bunu.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Almanya yapıyor, Avrupa’daki ülkeler yapıyor Sayın Bakanım.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Yalnız şunu söylüyorum yani şunu söylüyorum...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Planda yazıyorsunuz ama.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Aslolan bizim idari kayıtlarımızı iyileştirmektir. İdari kayıtlar iyileşirse istatistikte zincirleme olarak daha iyileşir. Sayın Vekilimiz istatistikçi o da herhâlde katılacaktır bu söylediğime.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Ama planda yazıyor bu.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Sayın Bakanım...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – “Yeni vergiler var mı?” dediniz. Yeni vergiler...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, değerli hazırım; Cumhurbaşkan Yardımcımız konuşuyor, lütfen hatibi sükûnetle dinleyelim, insicamını bozmayalım.

Buyurun Sayın Başkanım.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim Başkan.

“Yeni vergiler var mı?” diye bir soru oldu. Bu ek bütçeyi getirirken yeni vergi varsayımıyla getirimedik, mevcut vergiler bir de tabii ki şu anda Meclisimizde tartışılmakta olan değişiklikler temelinde bir tasarımla getirdik, yeni vergi söz konusu değil.

Diğer taraftan, soru önergeleriyle ilgili eleştirinizi de not ettik.

Sayın Tanal, faiz ödemeleriyle ilgili bir hususa değindi. Hani bütçe dışı söylediklerini bir tarafa bırakıyorum, onlara zaman da yok. 80 milyar faiz, ek bütçenin yüzde 7’si civarında bu rakam, ilk bütçemizde yüzde 13 civarındaydı faiz harcamalarının bütçe harcamalarına oranı. Dolayısıyla ilk başlangıç bütçesine göre aslında oransal olarak faizlerde bir düşüş söz konusu. Burada da yine bazen bize kızılıyorsunuz 2002’yi referans verince ama yapmak zorundayız. AK PARTİ geldiğinde bu faizlerin bütçe harcamaları içindeki oranı -yanlış hatırlamıyorsam- yüzde 43 civarındaydı yani böyle bir tablodan buralara gelmiş durumdayız.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Dolar kaç paraydı o dönemde efendim?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Vergi gelirlerine oranı da yüzde 85 civarındaydı.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – 2002’de dolar kaç paraydı?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Bu elbette gönül ister ki hiç olmasın ama...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Tanal, şöyle bir şey yapalım mı?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Çeyrek altın 22 liraydı 2002’de.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şöyle, şimdi, değerli arkadaşlar, bakın, buradaki milletvekillerinin hepsinin bilgi seviyesi çok yüksek. Siz, bunları sordunuz, şimdi Cumhurbaşkanı Yardımcısının da şu hakkı var, onların içerisinde cevap verecekleri vardır, imtina edecekleri vardır. Nihayetinde aynı şeyin üzerinden gitmek nezaket noktasında da çok uygun düşmez. Siz sordunuz, o da kendisi bir değerlendirme yapıyor.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Yo, yo. Soru sordum ben, 1 dolar 2002’de kaç liraydı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ona internetten indirince bakıyoruz, görüyoruz ne olduğunu.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Son olarak şunu söyleyeyim sorularla ilgili...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun Sayın Başkanım, toparlayalım lütfen.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Şanlıurfa ve Malatya’yla ilgili birtakım sorunlar, sıkıntılar da dile getirildi, onları da tabii ki not ettik.

Şunu söyleyebilirim: Sulama, enerji konusundaki sorunun çözümü gerçekten sulamaları daha hızlı geliştirmek. GAP Projesi’ne de gerçekten ciddi yatırımlar yaptık, ana kanallar büyük oranda bitti; tarla için de daha fazla çalışmamız gerekiyor yani bir baraj var, bir ana kanal var, bir de tarla içi küçük kanallar var diyelim. Bu son nokta konusunda daha fazla bir gayret sarf etmemiz lazım ama Urfa’ya çok büyük yatırımlar yaptık, yapmaya da devam edeceğiz. Şanlıurfa nüfusu en hızlı artan genç illerimizden bir tanesi. Dolayısıyla, ihtiyaçları da çok hızlı artıyor; eğitim, sağlık başta olmak üzere. Biz de bunlara yetiştirme gayreti içindeyiz, bu yatırımlarımıza devam edeceğiz.

Tabii, yenilenebilire de daha fazla yatırım yapmamız lazım.

Yine, ben GAP'tan da uzun yıllar sorumlu Bakan olarak bir şey söyleyeyim: Klasik GAP'ı bitirmeliyiz ama bu, GAP Projesi'ni, bölge kalkınmasını bitireceğimiz anlamına gelmemeli; yeni bir GAP'ı da hep birlikte tasavvur edebilmeliyiz. Yenilenebilir enerjinin ağırlıklı olduğu, organik gıdanın ağırlıklı olduğu, kültür turizminin daha fazla rol oynadığı yeni bir GAP anlayışını da hep birlikte sürdürmemiz lazım.

Varlık Fonuyla ilgili bir soru vardı. Burada, Varlık Fonunun denetimi -size de gelececekler Sayın Başkanım, biliyorsunuz- kapsamındaki bütün şirketleri aynı zamanda KİT Komisyonumuz ve Sayıştay zaten denetliyor. Ayrıca, Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu bağımsız bir denetim şirketine rapor hazırlatıyor, kendi süzgecinden geçirip Plan ve Bütçeye gönderiyor. Orada zaten bu denetimi siz yapacaksınız.

KKM'yle ilgili bir şeyler söyleyeyim: Burada, tabii, KKM'nin bir maliyeti var, kur korumalı mevduatın şüphesiz bir maliyeti var ama sadece maliyeti değil faydayı da görmemiz lazım, bir taraftan, fayda maliyet analizi yapmamız lazım ve burada böyle baktığımızda döviz kurlarında istikrarın tesisinde önemli bir faydası oldu. Dolayısıyla, faiz oranları düşerken ortalama vade arttı, mevduatın ortalama vadesi bankacılık sisteminde KKM'nin de etkisiyle artmış oldu çünkü en az üç ay yatırma şartı var. Kurlar istikrar kazandığı için kamu dış borç servisinde önemli tasarruflar sağlandı. Yine enflasyon hızı belirli ölçüde kontrol edilebildiği için kamu iç borç servisi de bundan olumlu yönde etkilendi. Nitekim, geçen yılki rakamları size söyledim. Sonuca bakmak lazım yani bütçe açıklarının millî gelire oranı düştü, kamu borç stokunun millî gelire oranı neredeyse on puan düştü geçen yıl, kur korumalı mevduata ödediğimiz paralara rağmen. Dolayısıyla, genel olarak baktığımızda, fayda maliyet analizi olarak baktığınızda belli bir faydayı sağladı ama bu ilelebet tabii ki devam edecek bir şey değil, yalnız şu anda bunu sürdürmeyi düşünüyoruz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ne kadar vergiden vazgeçiyoruz Sayın Başkanım?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Biliyorsunuz, buna dönük de birtakım vergisel teşvikleri yıl sonuna kadar uzattık. Dolayısıyla bu tür mekanizmaları mevcut piyasalarda hiçbir şekilde olumsuzluk oluşturmayacak, tasarruf sahiplerine de herhangi bir şekilde zarar vermeyecek bir anlayış içinde ele almamız gerekiyor; biz de bu şekilde ele alıyoruz. Şu an da devam ediyor kur korumalı mevduat.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Başkanım, toparlayalım, diğerlerine yazılı cevap verebilirsiniz, bu hakkınızı kullanabilirsiniz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Tarımla ilgili ayrıntılar var, notu o zaman verebilirim.

Son olarak şunu söyleyeyim: Şimdi KÖİ, kamu-özel iş birliği veya kamu yatırımlarıyla ilgili bazı eleştiriler yapıyor.

Değerli arkadaşlar, ben şunu çok açık, net ifade edeyim: Keşke daha çok yatırım yapsaymışız. Bugün geldiğimiz noktada, inşaat maliyetlerindeki artış, dünyadaki bu yaşanan sıkıntılardan sonra geçmişte yaptığımız o yatırımları şimdi yapalım desek çok daha büyük maliyetlerle karşı karşıya kalacağız gerçekten. Dolayısıyla, iyi ki çok yatırım yapmışız, keşke daha fazlasını yapsaydık. Sadece bir rakam söyleyeyim size: 2003-2022 döneminde bütçe kaynaklarıyla ve KÖİ'yle yatırımlar yaptık. Kamu-özel iş birliğiyle 70,4 milyar dolarlık yatırım yapmışız. Diğer taraftan, toplam olarak 570 milyar dolarlık kamu yatırımı yapmışız, 2003-2022 döneminde. Buradan KÖİ yatırımlarının toplam

kamu yatırımlarındaki payının yüzde 14 civarında olduğunu söyleyebilirim. Bunu yapmasaydık bütçe imkânlarıyla bu yatırımları yapamayacaktık ve bugün çok daha büyük yatırım maliyetleriyle karşı karşıya kalacaktık. Bunu da ifade etmek isterim. Diğer sorulara vakit kalmadı artık yazılı...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Yazılı olarak Komisyonumuza göndermenizi sizden rica ediyorum.

Madde üzerindeki müzakereler tamamlanmıştır.

2'nci maddeyi ve bağlı (B) işaretli cetvelini sizlere dağıtıldığı şekliyle oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yürürlük ve yürütme maddelerine geliyoruz.

Yürürlük

MADDE 3- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – 3'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yürütme

MADDE 4- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

(2) Türkiye Büyük Millet Meclisi ile ilgili hükümlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Sayıştay Başkanlığı ile ilgili hükümlerini Sayıştay Başkanı, düzenleyici ve denetleyici kurumlara ilişkin hükümlerini kendi kurulları ve/veya kurum başkanları yürütür.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – 4'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yürürlük ve yürütme maddeleri, Sayın Ağbaba, istiyorsanız söz vereyim.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Ben sonra geneli üzerinde konuşacağım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Genelini bitirdik.

Sayın üyeler, görüşülmekte olan teklif metninde kanunların hazırlanmasında uygulanan usul ve esaslar çerçevesinde kanun tekniğine uygunluğun sağlanması için gerekli düzenlemelerin yapılması, anlama açıklık kazandırılması amacıyla metnin ve bağlı cetvellerin redaksiyona tabi tutulması hususlarında Komisyon Başkanlık Divanına yetki verilmesini, ayrıca muhalefet şerhlerinin 13 Temmuz Perşembe saat 12.00'ye kadar verilmesini...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Başkan, haftaya bırakalım muhalefet şerhini...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – ...kanun teklifinin Genel Kurul görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere özel sözcüler olarak Orhan Erdem, Nilgün Ök, Resul Kurt, Hüseyin Altınsoy, Orhan Yegin, Ahmet Kılıç...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tamamlayayım.

...Ejder Açıkkapı, Yaşar Kırkpınar, Necmettin Erkan, Sami Çakır, Seydi Gülsoy, Ertuğrul Kocacık, Ersan Aksu, İsmail Güneş, Mustafa Baki Ersoy, Mustafa Kalaycı'nın belirlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Hayırlı uğurlu olsun.

Teşekkür ediyor, kapatmadan önce Sayın Türelî'ye bir söz veriyorum.

Buyurun Sayın Türelî.

RAHMÎ AŞKIN TÜRELÎ (İzmir) – Muhalefet şerhinin teslim edileceği süreyle ilgili, süreyi biraz daha şey yaparsak...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Perşembe ama şöyle: Muhtemelen cuma gündeme alacağız. Perşembe o zaman...

RAHMÎ AŞKIN TÜRELÎ (İzmir) – Perşembe günü öğlene yetişmeyebilir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – 15.00 diyelim o zaman.

RAHMÎ AŞKIN TÜRELÎ (İzmir) – Yani biraz daha çıkılsın şeye doğru konuşalım yani.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Peki, muhalefet şerhlerinin perşembe günü 15.00’te teslim...

RAHMÎ AŞKIN TÜRELÎ (İzmir) – Esnek olmanızı rica ediyoruz, vereceğiz zaten sonuçta bu biz de yani bütçe şeyimiz...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, 15.00 olarak planlayalım çünkü matbaaya basım işi var, cuma günü gündeme alınacak muhtemelen.

RAHMÎ AŞKIN TÜRELÎ (İzmir) – Yetiştirebilirsek yani çalışacağız ama ne de olsa biraz daha süre isteriz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Çok teşekkür ediyorum.

Birleşimi kapatmadan önce Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımıza teşekkür için kısa bir söz veriyorum.

Buyurun Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Değerli Başkan, değerli milletvekilleri; bugün Gazi Meclisimizin Plan ve Bütçe Komisyonu nezdinde gerçekleştirdiğim sunuş konuşmam ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile Bağlı Cetvellerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’ni yürütme erki adına takdirlerinize sundum.

Yönetimde saydamlık ve hesap verebilirlik ilkelerini benimsemiş bir hükümet olarak ek bütçe kanun teklifinin her detayını açıklıkla paylaşmaktayız. Millî iradenin tecelligâhında ifade edilen her görüşü katılsak da katılmasak da değerli görüyor, istifade ediyoruz. Hepimizin ortak amacının ve gayretinin Türkiye’yi daha müreffeh hâle getirmek ve ülkemizi dünyada daha iyi bir seviyeye taşımak olduğunun bilincindeyim. Teklifin geneli üzerinde yapmış olduğunuz yorumları ve soruları dikkatle dinledim, her bir maddeyle ilgili yine yorumlarınızı dinledim. Bütün katkıda bulunanlara çok çok teşekkür ediyorum. Küresel enerji ve emtia fiyatlarındaki artışların vatandaşlarımız üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaya çalışırken diğer taraftan da ekonominin canlı kalmasını, üretimin artmasını ve işsizliğin azalmasını sağlayacak politikalarla yolumuza devam edeceğiz. Depremden etkilenen illerimizi altyapısı ve üstyapısıyla, bunlara ilave olarak tabii ekonomik ortamının da canlandırılmasıyla yeniden ayağa kaldıracak, afetzede vatandaşlarımızın yanında olmayı sürdüreceğiz.

Ek bütçenin hazırlanmasında görev alan Strateji ve Bütçe Başkanlığı ile bakanlıklarımıza, Hazine ve Maliye Bakanlığımız başta olmak üzere tüm kurum ve kuruluşlarımıza ve çalışanlarına, bugünkü görüşmeleri en verimli şekilde yürüten Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanı ve Başkanlık Divanına, görüş ve önerileriyle katkı sağlayan yine tüm değerli üyelere ve milletvekillerine bir kez daha teşekkür ediyorum.

Bütçenin, ek bütçenin ülkemiz için, milletimiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hayırlı olsun.

Bu arada, az önce ikram ettiğimiz kirazlar için -Konya Akşehir- Mustafa Kalaycı, Orhan Erdem Konya milletvekillerimize teşekkür ediyoruz.

Birleşimi kapatıyorum.

Hayırlı akşamlar diliyorum.

Kapanma Saati: 19.04

